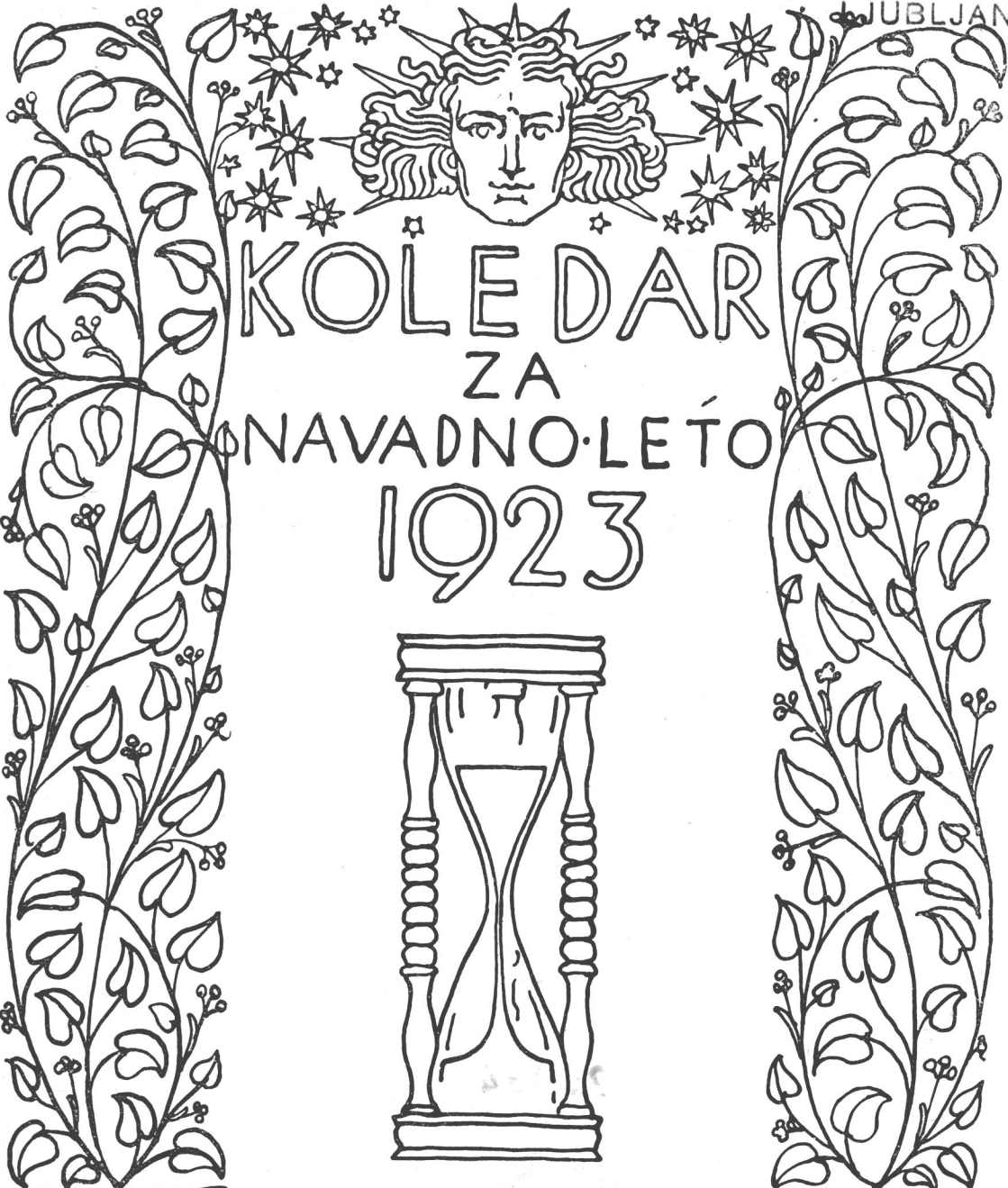

FRANCE BEVK
JUBLJANA

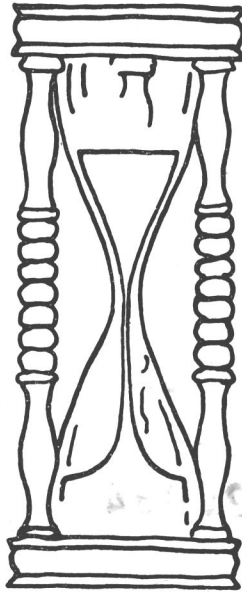

KOLENDAR

ZA

NAVADNO·LETO

1923

IZDALAIN·ZALOZILA

CORISKAMATICA

V·CORICI

IZDALA IN ZALOŽILA S PRILOGAMA:
ZABAVNA KNJIŽICA IN SIRAHOVE
BUKVE »GORIŠKA MATICA« V GORICI.
UREDIL DR. A. PAVLICA. RISBE IZDE-
LAL A. BUCIK. TISKALA NARODNA
:: TISKARNA V GORICI 1922. ::

25094

1923.

D 8 P 963

1981

Navadno leto 1923

ima 365 dni, med temi 52 nedelj in 10 praznikov ter se začne s ponedeljkom in konča s ponedeljkom.

Začetek leta 1923.

Občno in državno leto se začne novega leta dan, 1. januarja.

Cerkveno leto se začne 1. adventno nedeljo, 2. decembra.

Godovinsko število.

Zlato število . . . 5	Rimsko število . . . 6
Epakta ali . . .	Nedeljska črka . . . G
kazalo meseca XIII	Letni vladar: Saturn.
Solnčni krog. . . 28	

Letni časi.

Pomlad se začne 21. marca ob 4h pop.	Jesen se začne 24. septembra ob 3h zjutraj.
Poletje se začne 22. junija ob 11h dopoldne	Zima se začne 22. decembra ob 10h zvečer.

Premakljivi prazniki.

Septuagesima 28. januarja.	Binkoštna nedelja 20. maja.
Pepelnica 14. februarja	Sv. Trojica 27. maja.
Marije Dev. 7 žalostij 23. marca.	Sv. Rešnje Telo 31. maja.
Velika noč 1. aprila.	Srce Jezusovo 8. jun.
Križev teden 7. 8. in 9. maja.	Rožnega venca 7. okt.
Vnebohod Kristusov 10. maja.	1. adventna nedelja 2. decembra.

Od Božiča do pepelnice je 7 tednov in 1 dan.

Kvaterni in drugi posti.

I. kvatre, spomladanske ali postne 21., 23., 24. febr.

II. kvatre, letne ali bink. 23., 25., 26. maja.

III. " jesenske 19., 21. in 22. septembra.

IV. " pozimske ali adventne 19., 21. in 22. decembra.

Kvaterni in drugi posti so s križcem (†) zazn.

Znamenja za kraje meseca.

Mlaj ☾	Ščip ali polni mesec ☽
Prvi krajec . . . ☾	Zadnji krajec . . . ☾

Mrki solnca in meseca leta 1923.

Solnce mrkne letos dvakrat popolnoma, toda obakrat pri nas nevidno.

Prvi obročkasti mrk solnca bo dne 17. marca od 10h 50 min. dopoldne do 4h 39 min. popoldne in bo viden od južne Amerike preko Atlantskega oceana v južni Afriki.

Drugi mrk solnca bo dne 10. septembra in bo viden v severni Aziji preko Velikega oceana in severne Amerike.

Prvi delni mrk meseca (0.38 premera) bo dne 3. marca od 2h 13 min. zjutraj do 6h 50 minut zjutraj, pri nas viden.

Drugi tudi le delni mrk bo dne 26. avgusta, viden od Amerike preko Tihega oceana, Avstralije in vzhodne Azije, pri nas neviden.

VREMENSKI KLJUČ,

s katerim lahko vsakdo sam vreme za celo leto izvé naprej, ako le vé, kdaj se mesec izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☾. — Ta vremenski ključ je napravil veleučeni slavnj zvezdoslovec F. W. Heršelj, in dunajska kmetijska družba ga je spoznala za najbolj zanesljivega. Pomeni pa:

ako se mesec izpremeni :	bo vreme po izpremenu meseca :		ako se mesec izpremeni :	bo vreme po izpremenu meseca :	
	POLETI. t. j. od 15. apr. do 16. oktobra	POZIMI. t. j. od 17. oktobra do 14. aprila		POLETI. t. j. od 15. apr. do 16. oktobra	POZIMI. t. j. od 17. oktobra do 14. aprila
od 6. do 10. dopoldne	izpremenljivo,	dež. pri zab., sneg pri vzhod. vetru,		nem vetru, dež pri južnem ali južnozahodnem vetru,	vetru, dež ali sneg pri južnem ali jugozahodnem vetru,
od 10. do 12. opoldne	veliko dežja,	mrzlo z močnim vetrom,		lepo,	jasno in mrzlo,
od 12. op. do 2. pop.	veliko dežja,	dež in sneg,	od 10. do 12. ponoči	lepo,	jasno in mrzlo,
od 2. do 4. pop.	izpremenljivo,	izpremen., raje lepo,	od 12. pon. do 2. zjutr.,		jasno, hud mraz,
od 4. do 6. pop.	izpremen., raje lepo,	izpremen., raje lepo,			razen če piha južni veter,
od 6. do 10. zvečer,	lepo pri severnem ali severozahodnem	jasno in mrzlo pri severozahodnem	od 2. do 4. zjutr.	mrzlo, večkrat dež,	sneg in vihar.
			od 4. do 6. zjutr.	dež.	sneg in vihar

OPOMBA — Ta ključ si prav lahko nakratko takole zapomniš: Vreme je tem bolj zanesljivo lepo, čim bliže polnoči so izpremeni meseca; in tem bolj gotovo slabo vreme, čim bliže poldnevu so izpremeni meseca. Zatorej se računa približno dve uri pred polnočjo in 2 uri po polnoči za znamenje legega vremena; dve uri predpoldnem in dve uri popoldne pa za znamenje obilnih padavin. Druge ure ne kažejo takó gotovo vremena, temveč se nagiblje bolj k jasnemu ali bolj k slabemu vremenu, kolikor bolj se bližajo izpremeni ali polnoči ali poldnevu. V teh srednjih urah odločujejo vreme bolj drugi vzroki.

JANUAR

PROSINEC

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji	
1	Pondelj.	Novo leto. Obrez. Gospod.	
2	Torek	Ime Jezusovo. Makarij, opat.	
3	Sreda	Genovefa, dev.; Anter, papež ☉	
4	Četrtek	Tit, škof; Izabela, kraljica.	
5	Petek	Telesfor, p. muč.; Simeon Stolpnik.	
6	Sobota	Sv. Trije kralji. Razgl. G.	
1 Dvanajstletni Jezus v templju. Luk. 2, 42—52.			
7	Nedelja	1 po razgl. Gosp. Valentin, šk.;	
8	Pondeljek	Severin, opat; Bogoljub, muč.	
9	Torek	Julijan in Bazilisa, mučenca.	
10	Sreda	Pavel I., papež; Agato, papež. ☉	
11	Četrtek	Higin, pap. muč.; Božidar, opat.	
12	Petek	Arkadij, mučenec; Ernest, škof.	
13	Sobota	Veronika, dev.; Bogomir.	
2 O ženitnini v Kani galilejski. Jan. 2, 1—11.			
14	Nedelja	2 po razgl. Gosp. Hilarij, šk.	
15	Pondeljek	Pavel, pušč.; Maver, op.; Rom.	
16	Torek	Marcel, papež; Tician, škof.	
17	Sreda	Anton, puščavnik; Sulpicij, škof. ☉	
18	Četrtek	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, d. m.	
19	Petek	Kanut, kralj; Marij in Marta, m.	
20	Sobota	Fabijan in Boštjan, mučenca.	
3 Jezus ozdravi gobavca. Mat. 8, 1—13.			
21	Nedelja	3. po razgl. Gosp. Neža, dev. m.	
22	Pondeljek	Vincencij, muč.; Anastazij, muč.	
23	Torek	Zaroka Marije Dev.; Emerencijana.	
24	Sreda	Timotej, škof; Babila, mučenica.	
25	Četrtek	Izpreobrnitev Pavla, ap.; Amand. ☉	
26	Petek	Polikarp, škof; Pavla, vdova.	
27	Sobota	Janez Zlatoust, cerkveni učenik.	
4 O delavcih v vinogradu. Mat. 20, 1—16.			
28	Nedelja	1. predpepeln. Julijan, škof.	
29	Pondeljek	Frančišek Sal., šk.; Konstant., m.	
30	Torek	Martina, devica; Janez, škof.	
31	Sreda	Peter Nol., spozn.; Marcela, vdova.	

Zapisnik.

Drugi godovi.

3. Salvator. — 7. Lucijan, muč.;
Krišpin, šk. — 14. Feliks iz Nole, sp.
— 16. Honorat, šk.; Priscila, dev. m.
— 20. Majnrad, opat. — 28. Marjeta,
devica.

Izpremeni meseca.

☉ Ščip 3. ob 3h 33 min. zjutraj.
☾ Zadnji kr. 10. ob eni 55 m. zj.
● Mlaj 17. ob 3h 41 min. zj.
☽ Prvi kr. 25. ob 4h 59 min. zj.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dne 23. ob 9. zjutraj
v znamenje vodnarja
Dan zraste za 1 uro.
Dan je dolg 8 ur 27 min. do 9 ur 27
minut.

FEBRUAR

SVEČAN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Četrtek	Ignacij, šk. m.; Brigida dev. ☿
2 Petek	Svečnica. Dar. Gospod.
3 Sobota	Blaž, škof; Oskar, škof.
5 Prilika o sejavcu in semenu. Luk. 8, 4—15.	
4 Nedelja	2. predpepeln. Andrej Kor., šk.
5 Ponedeljek	Agata, dev. muč.; Japonski muč.
6 Torek	Doroteja (Rotija), dev. m.; Tit, šk.
7 Sreda	Romuald, opat; Rihard, kralj.
8 Četrtek	Janez Mat., spozn.; Juven. šk. ☾
9 Petek	Ciril Aleks., šk; Apol. dev. muč.
10 Sobota	Šolastika, devica; Viljem, pušč.
6 Jezus ozdravi slepca. Luk. 18, 31—43.	
11 Nedelja	3. predp. Prik. M. D. v Lurdu, Adolf
12 Ponedeljek	7. Ustanovit. serv. Evlalija, devica.
13 Torek	Pust. Katarina od Riči, d.
14 Sreda	† Pepelnica. Valentin (Zdravko.), m.
15 Četrtek	Favstin in Jovita, mučenca. ●
16 Petek	† Julijana, dev. m.; Onesim. spoz.
17 Sobota	Donat in tov., muč.; Konštanc., d.
7 Hudobni duh skuša Jezusa. Mat. 4, 1—11.	
18 Nedelja	1. postna, Simeon, šk.
19 Ponedeljek	Julijan, sp.; Konrad; Viktor, muč.
20 Torek	Eleverij, šk. muč; Evharij, škof.
21 Sreda	† Kvatre. Maks., šk.; Eleonora, kr.
22 Četrtek	Stol sv. Petra v Antiohiji.
23 Petek	† Kvatre. Pet. Dam., šk; Rom., d.
24 Sobota	† Kvatre. Matija, apostol. ☽
8 Jezus se izpremeni na gori. Mat. 17, 1—9.	
25 Nedelja	2. postna (kvat.) Valburga. op.
26 Ponedeljek	Marjeta Kort., spozn.; Porfirij, škof.
27 Torek	Leander, šk.; Baldomir, šk.
28 Sreda	Roman, opat. Rajmund, spozn.

Zapisnik.

Drugi godovi.

4. Veronika, devica. — 6. Anastazija, dev. — 9. Pavlin, akvilejski patrijarh. — 11. Deziderij (Željko). — 12. Modest, škof. — 18. Flavijan, škof. — 25. Viktorin, muč. — 27. Nestor, šk. muč.

Izpremeni meseca.

- ☿ Ščip 1. ob 4h 53 min. popoldne.
 ☾ Zadnji kr. 8. ob 10h 16 m. dop.
 ● Mlaj 15. ob 8h 7 min. zvečer.
 ☼ Prvi kr. 24. ob eni 6 min. zj.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 20. ob 12 opoldne
 v znamenje rib
 Dan zraste za 1 h 30 min.
 Dan je dolg 9 ur 27 min. do 10 ur
 57 min.

D n e v i	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Četrtek	Albin, škof; Hadrijan, mučenec.
2 Petek	† Simplicij, papež; Blaženi Karol.
3 Sobota	Kunigunda, ces.; Avsterij, muč. ☿
9 Jezus izžene hudiča iz mutca. Luk. 11, 14—28.	
4 Nedelja	3. postna. Kazimir, sp.; Luc. I. p.
5 Ponedeljek	Agape s tov., muč.; Evzebij.
6 Torek	Fridolin, op.; Viktorin; Katar. B.
7 Sreda	Sredpost. Tomaž Akv., cerkv. uč.
8 Četrtek	Janez od Boga, sp.; Filemon, m.
9 Petek	† Frančiška Rim., vdova. ☾
10 Sobota	40 mučencev.
10 Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6, 1—15.	
11 Nedelja	4. postna (sredp.) Heraklij, m.
12 Ponedeljek	Gregor I., papež; Teofan, opat.
13 Torek	Rozina, vd.; Ans., sp.; Evfraz., d.
14 Sreda	Matilda, kr; Pavlina; Evtihij, m.
15 Četrtek	Longin, m.; Klement Hofbauer, sp.
16 Petek	† Hilari in Tac., m.; Herib. šk.
17 Sobota	Patricij, škof; Jedert, devica. ☼
11 Judje hočejo Jezusa kamenjati. Jan. 8, 46—59.	
18 Nedelja	5. postna (tiha) Ciril J., šk.; Edv.
19 Ponedelj.	Jožef, ženin Device Marije.
20 Torek	Feliks in tov., muč.; Evgenij, m.
21 Sreda	Benedikt, opat. Serapijon, muč.
22 Četrtek	Benvenut, škof; Bazil, mučenec.
23 Petek	† Marija 7 žalosti. Viktorijan, muč.
24 Sobota	Gabrijel, nadangel; Epigmenij, muč.
12 Jezusov prihod v Jeruzalem. Mat. 21, 1—9.	
25 Nedelja	6. postna (cv.) O z n. M. D. ☼
26 Ponedeljek	Emanuel, muč.; Dizma, desni razb.
27 Torek	Rupert, škof; Janez Dam., spozn.
28 Sreda	Janez Kap., spozn.
29 Četrtek	Veliki četrtek. Ciril, škof.
30 Petek	† Veliki petek. Ang. F. vd.; Am. sp.
31 Sobota	Velika sobota. Gvid., sp. Mod. šk.

Zapisnik.

Drugi godovi.

1. Evdoksija. — 3. Feliks; Kamila.
— 7. Perpetua in Felicita. — 9.
Gregor od Nise, cerkv. uč; Pacijan,
šk. — 10. Kaj in Aleksander, muč.
11. Cozim, muč.

Izpremeni meseca.

☿ Ščip 3. ob 4h 24 min. zj.
☾ Zadnji kr. 9. ob 7h 31 min. zv.
☼ Mlaj 17. ob eni 51 min. pop.
☼ Prvi kr. 25. ob 5h 42 min. pop.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 21. ob 4 popold.
v znamenje o v n a. Začetek spomla-
di. Noč in dan sta enako dolga.
Dan zraste za 1 uro 40 min.
Dan je dolg 11 ur do 12 ur 37 min.

APRIL

IV

MALI TRAVEN

SV. JURIJ

Dnevi

Godovi in nedeljski evangeliji

13 Jezus vstane od smrti. Mark. 16, 1—7.

1	Nedelja	Vel. noč. Vst. G. Hugon šk. ☿
2	Pondeljek	Velikonočni pond. Franč. Pavl.
3	Torek	Abundij, škof; Rihard, škof.
4	Sreda	Izidor, škof; Rozamila, devica.
5	Četrtek	Vincencij F., spozn.; Irena, dev.
6	Petek	Celestin, pap. Sikst, pap.
7	Sobota	Herman, spozn.; Eberhard, pušč.

14 Jezus se prikaže pri zaprtih vratih. Jan. 20, 19—31.

8	Nedelja	1. povelik. (bela.) Albert, šk. ☾
9	Pondeljek	Marija Kleofa; Demeter, muč.
10	Torek	Ecehijel, prerok; Mehtilda, devica.
11	Sreda	Leon I. Vel., papež; Betina, devica.
12	Četrtek	Zenon, škof, muč.
13	Petek	Hermenegild, muč.
14	Sobota	Justin, mučenec.

15 Jezus dobri pastir. Jan. 10, 11—16.

15	Nedelja	2. povelik. Helena, kraljica.
16	Pondeljek	Turibij, šk.; Kalist, muč. ☿
17	Torek	Aničet, p. m.; Rudolf, m.; Lib. sp.
18	Sreda	Varst. sv. Jožefa. Apolonij, m.
19	Četrtek	Leon IX., papež; Ema, vdova.
20	Petek	Marcelin, šk.; Neža, dev.; Sulp. m.
21	Sobota	Anzelm, škof; Bruno spoznavavec.

16 Jezus napové svoj odhod. Jan. 16, 16—22.

22	Nedelja	3. povelik. Soter in Kaj, p. m.
23	Pondeljek	Adalbert (Vojteh), škof; Viljem.
24	Torek	Jurij, mučenec; Fidelis, muč. ☾
25	Sreda	Mark, evangelist; Ermin, muč.
26	Četrtek	Klet, papež; Marcelin, papež.
27	Petek	Peregrin, duh.; Anastazij, p.; Cita, d.
28	Sobota	Pavel od križa; Vital, mučenec.

17 Jezus obljubi učencem sv. Duha. Jan. 16, 5—14.

29	Nedelja	4. povelik. Peter, m.; Rob. op.
30	Pondeljek	Katarina Sij., dev.; Marijar, m. ☿

Drugi godovi.

1. Teodora, m. - 2. Marija Egipt. - 3. Dionizij, šk. - 12. Damijan, šk.; Julijan I., pap. - 13. Ida, d. - 14. Tihon, šk. - 15. Helena, kralj.; Anastazija, dev.

Izpremeni meseca.

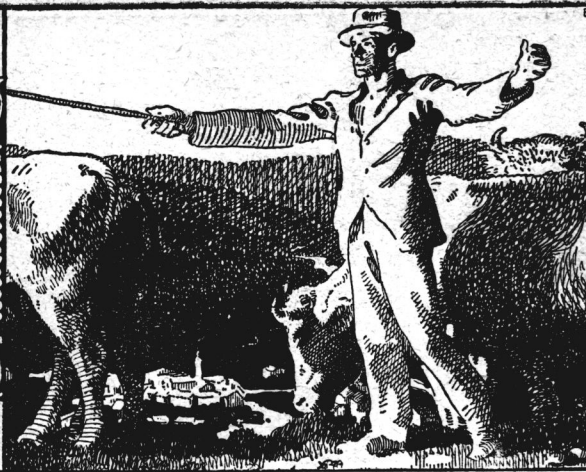
☿ Ščip 1. ob 2h 10 min. popoldne.
☾ Zadnji kr. 8. ob 6h 23 min. zj.
☼ Mlaj 16. ob 7h 28 min. zjutraj.
☿ Prvi kr. 24. ob 6h 20 min. zj.
☼ Ščip 30. ob 10h 30 min. zvečer.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 21. ob 2 popoldne
v znamenje bika
Dan zraste za 1 uro 44 min.
Dan je dolg 12 ur 40 min. do 14 ur
31 minut.

Zapisnik.

MAJ

Zapisnik.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Torek	Filip in Jakob, apostola; Žiga.
2 Sreda	Atanazij, škof; Sekund, mučenec.
3 Četrtek	Najdba sv. križa; Mavra, m.
4 Petek	Florijan (Cvetko), m.; Monika, vd.
5 Sobota	Pij V., pap.; Irenej, šk.; Angel, m.
18 Jezus govori o pričevanju sv. Duha. Jan. 15, 16-27 in	
6 Nedelja	5. povel. Jan. Evang. pred lat. vr.
7 Ponedeljek	Stanislav, šk. muč.; Gizela, kr. ☉
8 Torek	Prikazen Mihaela, nadangela. } Krizevo
9 Sreda	Gregor Nac., šk., c. uč.; Beat, sp. }
10 Četrtek	Kristusov vneboh. Antonin, šk.
11 Petek	Mamert, škof; Gandolf, opat.
12 Sobota	Pankracij, muč.; Nerej, muč.
19 Jezus uči o moči molitve. Jan. 16, 23-30.	
13 Nedelja	6. povelik. Servacij, šk.; Glic. d.
14 Ponedeljek	Bonifacij, m.; Viktor in Korona, m.
15 Torek	Zofija, mučenica; Hilarij. opat. ☿
16 Sreda	Janez Nepom., muč.; Ubald, škof.
17 Četrtek	Paškal, spozn.; Maksima, devica.
18 Petek	Feliks, sp. Venancij, m.; Erik, kr.
19 Sobota	† Celestin, papež; Ivo, spoznavav.
20 Jezus govori o sv. Duhu in o ljubezni. Jan. 14, 23-31.	
20 Nedelja	Bink. Prih. Sv. D. Bern., sp. Baz.
21 Ponedeljek	Binkošti. pond. Feliks K., spozn.
22 Torek	Helena, dev.; Julija, dev.; Emil.
23 Sreda	† Kvatre. Dezid. šk.; ☽
24 Četrtek	Mar. D., pom. kr.
25 Petek	† Kvatre. Greg. VII., p. Urb. I. pap.
26 Sobota	† Kvatre. Filip Nerej, sp.; Elevt. m.
21 Meni je dana vsa oblast. Mat. 28, 18-20.	
27 Nedelja	1. pob. Sv. Trojica. Mag. Pac., d.
28 Ponedeljek	Avguštin. šk.; German; Viljem. op.
29 Torek	Maksim, škof; Teodozija, muč.
30 Sreda	Ferdinand, kr.; Feliks I., pap. ☿
31 Četrtek	Sv. Rešnje Telo; Angela, dev.

Drugi godovi:

1. Jeremija, pr. — 3. Aleksander I., p.; Juvenal. — 4. Gothard, šk. — 6. Judita, m. — 13. Peter Reg. — 24. Ivana Kuza. — 27. Janez, p. m.; Beda, cerkv. uč. — 28. Emilija.

Izpremeni meseca.

☾ Zadnji kr. 7. ob 7h 18 min. zv.
 ☼ Mlaj 15. ob 11h 38 min zvečer.
 ☽ Prvi kr. 23. ob 3h 25 min. pop.
 ☿ Ščip 30. ob 6h 7 min. zjutraj.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 22. ob 4 popoldne
 v znamenje dvojčkov
 Dan zraste za 1l 13 min.
 Dan je dolg 14 ur 33 min. do 15 ur
 44 minut.

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji.	
1	Petek	Juvenčij, muč. ; Gracijan, muč.	
2	Sobota	Marcelin, mučenec ; Erazem, šk. m.	
22	Prilika o veliki večerji. Luk. 14, 16—24.		
3	Nedelja	2. pobink. Klotilda, kraljica.	
4	Pondeljek	Frančišek Kar., sp. Kvirin.	
5	Torek	Bonifacij, šk. ; Valerija ; Dorotej, m.	
6	Sreda	Norbert, škof. ☉	
7	Četrtek	Robert, op. ; Sabinijan, m. ; Bogom. op.	
8	Petek	Srce Jezus., Medard, šk. ;	
9	Sobota	Primož in Felicijan, m.	
23	Prilika o izgubljeni ovci. Luk. 15, 1—10.		
10	Nedelja	3. pobink. Marjeta kr.	
11	Pondeljek	Barnaba, ap. ; Marcijan, mučenec.	
12	Torek	Janez Fak., spozn. ; Flora, dev.	
13	Sreda	Anton Padovanski, spoznavavec.	
14	Četrtek	Bazilij, škof. ☿	
15	Petek	Vid, Modest in Krescencija, muč.	
16	Sobota	Franc Regij, sp. ; Beno, šk. ; Jošt, op.	
24	O velikem ribjem lovu. Luk. 5, 1—11.		
17	Nedelja	4. pobink. Adolf, škof ; Lavra, n.	
18	Pondeljek	Feliks in Fort., muč. ; Marka in Marc.	
19	Torek	Julijana Falk., dev. ; Gervazij in Pr.	
20	Sreda	Silverij, papež ; Florentina, dev.	
21	Četrtek	Alojzij (Vekoslav), sp. ; Alban, m. ☽	
22	Petek	Ahacij, muč. Pavlin šk.	
23	Sobota	Eberhard, škof ; Cenon, škof.	
25	O farizejski pravičnosti. Mat. 5, 20—24.		
24	Nedelja	5. pobink. Janez Krstnik. Kres.	
25	Pondeljek	Viljem, opat ; Prosper, škof.	
26	Torek	Janez in Pavel, muč. ; Rudolf, škof.	
27	Sreda	Hema, vd. ; Vigili, šk. ; Ladislav.	
28	Četrtek	Irenej, spozn. Leon II., papež. ☿	
29	Petek	Peter in Pavel, apostola.	
30	Sobota	Spomin sv. Pavla, apostola.	

Zapisnik.

Drugi godovi.

3. Oliva, dev. — 4. Kvirin, šk. —
6. Bertrand, škof. — 9. Pelagija, m.
— 10. Mavrin, muč. — 14. Elizej,
pr. — 17. Cirijaka in Muska, dev.
muč. — 22. Pavlin, škof ; Nicej, šk.

Izpremeni meseca.

☾ Zadnji kr. 6. ob 10h 19 m. dop.
☿ Mlaj 14. ob eni 42 m. pop.
☼ Prvi kr. 21. ob 9h 46 min. zv.
☿ Ščip 28. ob 2h 4 min. popoludne.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dne 22. ob 11 dop. v
znamenje raka. Začetek poletja.
Najdaljši dan in najkrajša noč.
Dan zraste do 22. za 17 m. in se zo-
pet skrči do konca meseca za 3 m.
Dan je dolg 15 ur 47 m. do 16 ur 1 m.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
26	Jezus nasiti 4000 mož. Mark 8, 1—9.
1 Nedelja	6. pobink. Presv. Krvi Jez. Teob.
2 Ponedeljek	Obiskov. Mar. Dev.; Oton, škof.
3 Torek	Helijodor, škof; Bertram, škof.
4 Sreda	Urh, škof; Berta, devica.
5 Četrtek	Ciril in Metod, šk.
6 Petek	Izaija, prerok; Dominika, mučen. ☉
7 Sobota	Vilibald, škof; Pulherija, kraljica.
27	O lažnivih prerokih. Mat. 7, 15—21.
8 Nedelja	7. pobink. Elizabeta, kr.; Kilijan šk.
9 Ponedeljek	Anatolija, dev.; Veronika Jul., dev.
10 Torek	Amalija, dev.; Felicita, dev.
11 Sreda	Pij I., papež; Peter F., spozn.
12 Četrtek	Mohor in Fortunat, mučenca.
13 Petek	Marjeta, d. m.; Anaklet, p.; Evgen.
14 Sobota	Bonaventura, šk. uč.; Just, muč. ☿
28	O krivičnem hišniku. Luk. 16, 1—9.
15 Nedelja	8. pobink. Henrik I., cesar.
16 Ponedeljek	Škapul. Dev. Marija Karmelska.
17 Torek	Aleš, spoznavavec; Generoz, muč.
18 Sreda	Kamil Lel., sp.; Friderik (Miroslav).
19 Četrtek	Vincencij P., spozn.; Makrina.
20 Petek	Marjeta, d. m.; Elija, pr.; Ceslav, sp.
21 Sobota	Danijel, pr.; Olga; Praksēda, d. ☽
29	Jezus se joče nad Jeruzalemom. Luk. 19, 41—47.
22 Nedelja	9. pobink. Marija Magd., spok.
23 Ponedeljek	Apolinar, škof in uč.; Liborij, škof.
24 Torek	Kristina, dev. muč.; Roman, muč.
25 Sreda	Jakob, apostol; Krištof, mučenec.
26 Četrtek	Ana, mati Mar. Dev.; Valens, m.
27 Petek	Pantaleon, muč.; Natalija, muč. ☿
28 Sobota	Inocencij, pap.; Viktor, mučenec.
30	O farizeju in cestninarju. Luk. 18, 9—14.
29 Nedelja	10. pobink. Marta, dev.
30 Ponedeljek	Abdon in Senen, muč. Julita, muč.
31 Torek	Ignacij (Ognjeslav) Lojol., spozn.

Zapisnik.

Drugi godovi.

1. Pambo, opat. — 5. Anton Zakarij, spozn. — 9. Gorkumski mučenec. — 12. Janez Kvalbert, sp. — 14. Groznata, muč. — 15. Vladimir, kralj. — 18. Simforoza s 7 sinovi.

Izpremeni meseca.

☉ Zadnji kr. 6. ob 2h 56 min. zj.
 ☿ Mlaj 14. ob eni 45 min. zjutraj
 ☽ Prvi kr. 21. ob 2h 32 min. zj.
 ☿ Ščip 27. ob 11h 33 min. zvečer.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 24. ob 9 zvečer v znamenje leva
 Začetek pasjih dni.
 Dan se skrči za 56 min.
 Dan je dolg 15 ur 57 m. do 15 ur 1 m.

AVGUST

VELIKI SRPAN

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Sreda	Vezi Petra, ap.; Makabejski bratje.
2 Četrtek	Porcijunkula. Alfonz Lig., šk. uč.
3 Petek	Najdba sv. Štefana; Lidiya, vdova.
4 Sobota	Dominik, spozn.; Agabij, škof. ☉
31	Jezus ozdravi gluho-nemega. Mark. 7, 31—37.
5 Nedelja	11. pobink. Marija Devica snež.
6 Ponedeljek	Gospodova izpremenitev; Sikst II., p.
7 Torek	Kajetan, spozn.; Donat, šk. muč.
8 Sreda	Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci.
9 Četrtek	Roman, m.; Emigdij, šk.; Afra muč.
10 Petek	Lavrencij, muč.; Hugon, škof.
11 Sobota	Tiburcij, muč.; Suzana, dev. muč.
32	O usmiljenem Samarijanu. Luk. 10, 23—37.
12 Nedelja	12. pobink. Klara, d.; Hilar. m. ☉
13 Ponedeljek	Hipolit in Kasijan, muč.; Radegunda.
14 Torek	† Evzebij, spozn.; Anastazija, dev.
15 Sreda	Vel. gosp. Vnebovz. M. D.
16 Četrtek	Joahim, oče M. D. Rok, sp. Hijacint.
17 Petek	Liberat, m.; Sibila, d.; Bened., op.
18 Sobota	Helena, kraljica; Agapit, muč.
33	Jezus ozdravi deset gobavih. Luk. 17, 11—19.
19 Nedelja	13. pobink. Lud. Tol. šk., Jul. m. ☉
20 Ponedeljek	Bernard, opat; Štefan, kralj.
21 Torek	Ivana Franciška, vdova; Adolf.
22 Sreda	Timotej, mučenec; Hipolit, škof.
23 Četrtek	Filip Ben., spozn.; Bogovoljka.
24 Petek	Jernej, apostol; Ptolomej, škof.
25 Sobota	Ludovik (Ljudevit), kr.; Patricija, d.
34	O božji previdnosti. Mat. 6, 24—33.
26 Nedelja	14. pobink. Cefirin I. p. ☉
27 Ponedeljek	Jožef K., sp.; Natalija; Gebhard, šk.
28 Torek	Avguštin, škof; Hermet, mučenec.
29 Sreda	Obglavljenje Janeza Krstnika.
30 Četrtek	Roza Limanska, dev.; Feliks, m.
31 Petek	Rajmund, spozn.; Izabela, devica.

Zapisnik.

Drugi godovi.

5. Ožbot kralj. — 11. Filomena, d. muč. — 26. Samuel.

Izpremeni meseca.

- ☉ Zadnji kr. 4. ob 8h 22 min. zv.
- Mlaj 12. ob 12h 17 m. opoldne.
- ☾ Prvi kr. 19. ob 7h 7 min. zj.
- ☼ Ščip 26. ob 11h 29 m. dopoldne.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 24. ob 11 ponoči v znamenje device
Konec pasjih dni.
Dan se skrči za 1 uro 32 minut.
Dan je dolg 14 ur 57 min. do 16 ur

SEPTEMBER

IX

KIMAVEC

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Sobota	Egidij, opat; Verena, dev. muč.
35 Jezus obudi mladeniča v Najmu. Luk. 7, 11—16.	
2 Nedelja	15. pobink. (Angelska) Štef. kr.
3 Ponedeljek	Evfemija, Tekla, Erazma., Dor. ☉
4 Torek	Rozalija, devica; Ida, kraljica.
5 Sreda	Lavrencij Just., šk.; Viktorin, škof.
6 Četrtek	Hermogen, muč.; Magnus, škof.
7 Petek	Bronislava, nuna; Regina, dev. m.
8 Sobota	Mala gosp. Rojstvo Mar. D.
36 Jezus ozdravi vodeničnega. Luk. 14, 1—11.	
9 Nedelja	16. pobink. Korbinijan šk.
10 Ponedeljek	Nikolaj Toled., sp.; Pulherija, d. ☿
11 Torek	Prot in Hijacint, mučenca.
12 Sreda	Ime Marijino. Gvidon, spozn.
13 Četrtek	Virgilij, m.; Amijat (Ljubivoj), šk.
14 Petek	Poviš. sv. križa; Notburga, d.
15 Sobota	Spomin 7. žal. M. B. Nikomed, m.
37 O največji zapovedi. Mat. 22, 34—46.	
16 Nedelja	17. pob. (7 žal. M.) Ljudmila, vd.
17 Ponedeljek	Lambert, šk. m.; Hildegarda, op. ☉
18 Torek	Jožef Kupert., sp.; Tomaž Vil., šk.
19 Sreda	† Kvatre. Januarj, šk. m. Arnulf.
20 Četrtek	Evstahij, mučenec; Suzana, muč.
21 Petek	† Kvatre. Matevž, ap.; Mavra.
22 Sobota	† Kvatre. Mavricij in tov., muč.
38 Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9, 1—8.	
23 Nedelja	18. pobink. Tekla, d. m.; Lin, p.
24 Ponedeljek	Marija Dev. reš. ujet.; Rupert, op.
25 Torek	Kleofa, spoznavavec; Firmin, šk. ☿
26 Sreda	Justina, dev. muč.; Ciprijan, muč.
27 Četrtek	Kozma in Damijan, muč.; Kaj, šk.
28 Petek	Vencesl., kr.; Marcijal, m.; Salomon.
29 Sobota	Mihael, nadangel; Evtihij, muč.
39 Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22, 1—14.	
30 Nedelja	19. pobink. Jeronim, sp. c. uč.

Zapisnik.

Drugi godovi.

2. Antonin, m. — 5. Beata, d. — 7. Gorgonij, m. — 16. Kornelij in Cij prijan, m. — 22. Emeran, šk. — 24. Gerard, šk. m. — 30. Honorij, šk.

Izpremeni meseca.

☿ Zadnji kr. 3. ob eni 47 m. pop.
 ☿ Mlaj 10. ob 9h 53 min. zvečer.
 ☿ Prvi kr. 17. ob eni 4 min. pop.
 ☿ Ščip 25. ob 2h 16 min. zj.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 24. ob 3. zjutraj v znamenje tehtnice ☿. Začetek jeseni. Noč in dan enako dolga. Dan se skrči za eno uro 46 min. Dan je dolg 13 ur 25 m. do 11 ur 44 m.

OKTOBER

VINOTOK

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji
1	Pondeljek	Remigij, škof; Areta, mučenica.
2	Torek	Leodegar, škof; Teofil, spoznav.
3	Sreda	Kandid, muč.; Evald, mučenec. ☉
4	Četrtek	Frančišek Seraf, sp.; Edvin, kralj.
5	Petek	Placid in tovar, muč.; Gala vd.
6	Sobota	Bruno, spoznavavec; Fida, dev. m.
40 Jezus ozdravi kraljičevega sina. Jan. 4, 46—53.		
7	Nedelja	20. pobink. Rožnega venca.
8	Pondeljek	Brigita, vdova; Simeon, spoznav.
9	Torek	Dionizij, šk. muč.; Abraham, patr.
10	Sreda	Frančišek Borg., sp.; Gereon, m. ☿
11	Četrtek	Nikazij, škof; Firmin, škof.
12	Petek	Maksimilijan, šk. m.; Serafin, sp.
13	Sobota	Edvard, kralj; Koloman, muč.
41 Prilika o kraljevem računu. Mat. 18, 23—35.		
14	Nedelja	21. pobink. Kalist, papež.
15	Pondeljek	Terezija, devica; Brunon, škof.
16	Torek	Gal, opat; Maksima, devica. ☽
17	Sreda	Hedvika, kraljica; Viktor, škof.
18	Četrtek	Luka, evangelist; Just, mučenec.
19	Petek	Peter Alk., spozn.; Etbin, opat.
20	Sobota	Janez Kancijan, sp.; Felicijan, m.
42 Dajte cesarju, kar je cesarjevega. Mat. 22, 15—21.		
21	Nedelja	22. pob. Uršula, d. m.; Hilar. op.
22	Pondeljek	Kordula, dev. muč.; Marija Saloma.
23	Torek	Severin, šk.; Peter Pashazij, sp.
24	Sreda	Rafael, nadangel; Kristina, m.
25	Četrtek	Krisant in Krišpin, m.; Bonifac, p. ☼
26	Petek	Evarist, p. muč.; Luc. in Marcel.
27	Sobota	Frumencij, škof; Sabina, mučenica.
43 Jezus obudi Jajrovo hčer. Mat. 9, 18—26.		
28	Nedelja	23. pob. Simon in Juda, ap.
29	Pondeljek	Narcis, šk. Hijacint, mučenec.
30	Torek	Klavdij, mučenec; Marcel, muč.
31	Sreda	† Volfgang (Volbenk), šk.

Zapisnik.

Drugi godovi.

7. Justina, devica; Marko, grof., —
 14. Domicijan, šk. — 15. Avrelija,
 muč. — 17. Marjeta Alak. — 26. A-
 mand. — 31. Lucila.

Izpremeni meseca.

☾ Zadnji kr. 3. ob 6h 29 min. zj.
 ☿ Mlaj 10. ob 7h 6 min. zjutraj.
 ☼ Prvi kr. 16. ob 9h 54 min. zv.
 ☽ Šcip 25. ob eni 58 min. pop.

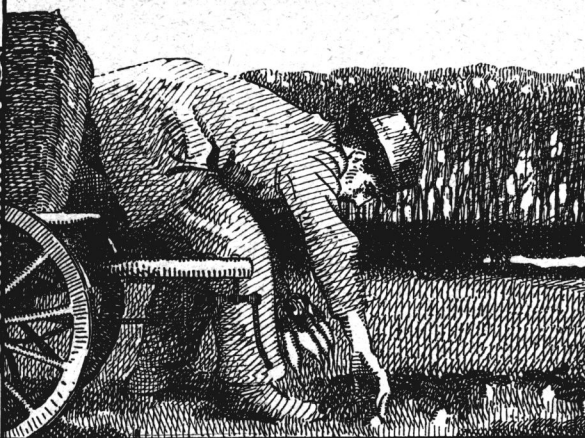
Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 25. ob 3 zjutraj v
 znamenje škorpionja.
 Dan se skrči za 1 uro 41 min.
 Dan je dolg 11 ur 42 m. do 10 ur 1 m.

NOVEMBER

LISTOPAD

D nevi	Godovi in nedeljski evangeliji
1 Četrtek	God vseh svetnikov. ☉
2 Petek	Vseh vernih duš; Just, muč.
3 Sobota	Viktorin, šk. m.; Hubert, šk.; Ida, kr.
44	Jezus pomiri vihar na morju. Mat. 8, 1—13.
4 Nedelja	24. pobink. Karol Boromej, šk.
5 Pondeljek	Caharija, oče Jan. Krst.; Vitalij, m.
6 Torek	Lenart, opat; Sever, šk. muč.
7 Sreda	Prosdocim, škof; Engelbert, škof.
8 Četrtek	Bogomir, škol; Deodat, muč. ☿
9 Petek	Božidar (Theodor), m.; Orest, m.
10 Sobota	Andrej Avel, spozn.; Trifon, muč.
45	Prilika o dobrem semenu. Mat. 13, 24—30.
11 Nedelja	25. pobink. Martin, škof.
12 Pondeljek	Martin, pap. muč.; Livin, šk. muč.
13 Torek	Stanislav Kostka, sp.; Didak, sp.
14 Sreda	Jozafat Kunč., šk. m.; Serapijon, m.
15 Četrtek	Leopold, vojvoda; Jedert, devica ☽
16 Petek	Edmund, škof; Otmar, opat.
17 Sobota	Gregorij, škof; Viktorija, mučenica.
46	Prilika o gorčičnem semenu. Mat. 13, 31—35.
18 Nedelja	26. pobink. Odon opat.
19 Pondeljek	Elizabeta, kr.; Poncijan, pap. muč.
20 Torek	Feliks Val., sp.; Edmund, kralj.
21 Sreda	Darovanje Mar. Dev.; Kolumban, sp.
22 Četrtek	Cecilija, dev. muč.; Maver, muč.
23 Petek	Klemen, pap. muč.; Felicita, m. ☿
24 Sobota	Janez od križa, sp.; Hrizogon, muč.
47	O razdejanju Jeruzalema in o sodbi. Mat. 24, 15:35.
25 Nedelja	27. pobink. Katarina, dev. muč.
26 Pondeljek	Konrad, škof; Silvester, opat.
27 Torek	Virgil, šk.; Ahacij, šk.; Valerijan, šk.
28 Sreda	Jakob iz Marke; Eberhard, škof.
29 Četrtek	Saturnin, mučenec; Filomen, muč.
30 Petek	Andrej, apostol; Justina dev.

Zapisnik.

Drugi godovi.

Modesta, devica. — 11. Mena, muč.
— 25. Jucunda, m. — 18. Evgen sp.
— 29. Gelazij, pap. — 30. Benjaš
min, muč.

Izpremeni meseca.

☾ Zadnji kr. 1. ob 9h 49 min. zv.
☼ Mlaj 8. ob 4h 27 m. popoldne.
☾ Prvi kr. 15. ob 10h 41 min. dop.
☼ Ščip 23. ob eni 58 min. pop.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi dné 24. ob 5 zjutraj v
znamenje strelca.
Dan se skrči za 1 uro 20 min.
Dan je dolg 10 ur do 8 ur 43 min.

DECEMBER

CRUDEN

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji	
1	Sobota	Eligij, škof; Natalija, dev. muč. ☉	
48	O poslednji sodbi. Luk. 21, 25—33.		
2	Nedelja	1. adventna. Bibijana m.; Pavl.	
3	Pondeljek	Frančišek Ksav., sp.; Lucij, škof.	
4	Torek	Barbara, dev. muč.; Peter Zlat., sp.	
5	Sreda	Saba, opat; Krišpin, mučenec.	
6	Četrtek	Miklavž (Nikolaj), šk.; Apolinar, m.	
7	Petek	Ambrozij, škof; Agaton, muč.	
8	Sobota	Prečisto spočetje M. Dev. ☿	
49	Janez Krstnik v ječi. Mat. 11, 2—10.		
9	Nedelja	2. adventna. Peter Forezij, škof.	
10	Pondeljek	Loretanska M. B.; Melhijad, p. m.	
11	Torek	Damaz, papež; Trazon, opat.	
12	Sreda	Sinezij, m.; Epimah, m.; Maksencij.	
13	Četrtek	Lucija, dev. muč.; Otilija, devica.	
14	Petek	Spiridijon, škof; Nikazij, škof.	
15	Sobota	Jernej, škof; Kristina, devica ☾	
50	Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan. 1, 19—28.		
16	Nedelja	3. adventna. Evzebij, šk. m.; Alb.	
17	Pondeljek	Lazar, škof; Berta.	
18	Torek	Gracijan, škof; Vunebald, opat.	
19	Sreda	† Kvat re. Nemezij, m.; Favsta.	
20	Četrtek	Liberat, mučenec; Peter Panizij, sp.	
21	Petek	† Kvat re. Tomaž, ap.; Glicerij.	
22	Sobota	† Kvat re. Demetrij in Honorat.	
51	Janez Krstnik poklican v prerokovanje. Luk. 3, 1—6.		
23	Nedelja	4. adventna. Viktorija, devica. ☿	
24	Pondeljek	† Adam in Eva; Irmia, dev.	
25	Torek	Božič. Rojstvo Gospodovo.	
26	Sreda	Štefan, mučenec; Arhelaj, škof.	
27	Četrtek	Janez, evangelist; Fabijola, vd.	
28	Petek	Nedolžni otročiči; Kastor, m.	
29	Sobota	Tomaž, šk. muč.; Trofim, muč.	
52	Šimeon in Ana oznanjujeta Gospoda. Luk. 2, 33—40.		
30	Nedelja	Ned. pred nov. let. David kr. ☉	
31	Pondeljek	Silvester, pap.; Pavlina, mučenica.	

Zapisnik.

Drugi godovi.

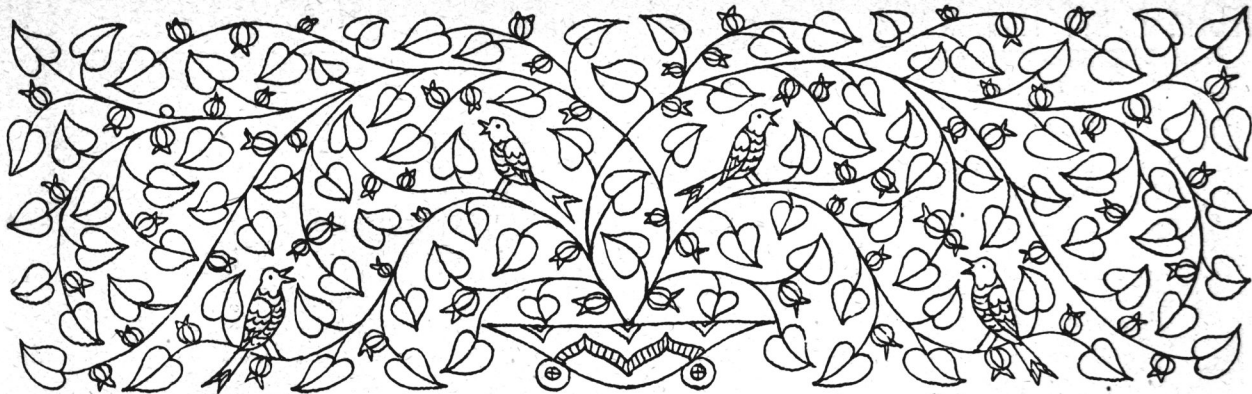
2. Kromacij, šk. — 9. Sirij, šk.; Vaslerija, dev. muč. — 10. Evlalija, muč. — 12. Agnel, sp. — 16. Adelhajd, kralj. — 22. Cenon, muč. — 23. Dagobert, kralj. — 30. Liberij, muč.

Izpremeni meseca.

☉ Zadnji kr. 1. ob 11h 9 min. dop.
 ☿ Mlaj 8. ob 2h 30 min. zjutraj.
 ☼ Prvi kr. 15. ob 3h 38 min. zj.
 ☽ Ščip 23. ob 8h 33 min. zjutraj.
 ☉ Zadnji kr. 30. ob 10h 7 min. zv.

Nebesno znamenje.

Solnce stopi 22. ob 10 zv. v znamenje kozla. Začetek zime. Najkrajši dan in najdaljša noč. Dan se skrči do 22. za 17 m. in zopet zraste do konca meseca za 3 m.

KMETSKE VREMENSKI PREROK 1).

ISKRICE. (Dr. H. Z.)

UVOD.

*Bodi leto, bodi zima,
ko ugiblješ časov vreme,
vedi, da pravila ima,
ima tudi pa izjeme.*

JANUAR - PROSINEC.

Če blizu polnoči
so meseca spremeni,
da vreme lepo bo
navadno to pomeni.
Se mesec pa spreminja
ne daleč od poldneva,
tedaj nam vreme slabo
navadno razodeva.

Januarja
zima mila,
ostra pomlad
bo sledila.

Tudi marec in april
oster bode, prej kot mil;
poletje bodoče
pa silno bo vroče.

Po jasni zimski noči
oblačen, temen dan,
po temni pa napoči,
pogosto dan krasán.

Z vetrom močnim
od jugozahoda
oznanjuje
deževje priroda.

Naznanja zimski
glas grmenja,
da zima dolgo
še ne jenja.

V mesecu prosincu
začetek dober, dober konec,
vinski sodi polni
in žita bode polen lonec.

22. Če svetega Vincenca
solnce jasno svetl,
bo polna kašča žita,
vina polno v kletl.

25. Spreobrnjenje Pavla
je lep in jasen dan,
pridelki bodo mnogi
vinogradov, polján.

ISKRICE.

*Je na razpotjih našega življenja
z napisom deska mnogotera,
da prave ne zgrešiš, drži se one
poti, ki kaže ti jo vera.*

*Na stolpu uro glej, vse ure
ti kaže: tužne in pa jasne,
ne zabi, da te vsaka rani,
da zadnja luč sveta ti ugasne.*

*Je Peter vprašal Pavla:
Kaj je brezverski modernizem?
Je Pavel dal odgovor:
Ta je: narobe katekizem.*

*»Tri hišne vogle gospodinja
vzdržuje«, jednega le — mož,
naj mož pa zmakne ramo svoje,
vsa v kup razpade, videl boš.*

FEBRUAR - SVEČAN.

Suhi, mrzli dnevi
meseca svečana,
mnogo bode vina,
mnoga žitna hrana.

V svečanu manje dežja
kot snega — za polje
in tudi za gozdove
je veliko bolje.

Kot vreme februarja
— je táko ali tako —
velikega srpána
navadno je jednako.

Če kos spomládi
zgodaj peti jame,
naj kmet orodje
poljsko v roke vzame.

Če gorák je
mesec svečan,
mráz spomládi
bo povéčan.

Hodi mačka
na solnce leč,
v marcu zopet
pa gre na peč.

2. Svečnica lep
jasen dan,
leto nam dobro
bo za lan.

2. Po Svečnice so
vremeni
vsi dnevi pusta
vrejéni.

22. Je mrzlo še
ob Stolu Petra,
bo mnogo še
mrazu in vetra.

24. Sveti Matija
led nam razbija,
če pa ní ga,
naredi ga.

ISKRICE.

*Je hiša starišev otrokom šola
in njih življenje učnih knjig zaklad,
in kakor starši, taki so otroci,
od debela daleč saj ne pade sad.*

*V prepiru hoče stranka vsaka
na vsak način imeti prav;
navadno pride do pretepa
in večkrat do — krvavih glav.*

*Da tisti dolgo so živeli,
to vselej bilo je priznано,
ki zvečer so počivat zgodaj
in zjutraj šli na delo rano.*

*Pogosti pozni, nočni shodi,
povrh večerje še obilne,
ti največ z mladimi mrličl
polnijo grobe brezštevne.*

MAREC - SUŠEC.

Marčni prah
kmetu drag.
Je mesec marec suh,
nam jesen dáde kruh.

Je v marcu deževalo,
v aprilu suho bilo,
se bode dogodilo,
da bo pridelkov malo.

Meseca marca
rosa jutranja
binkoštno slano
rada naznanja.

Mesec marec
če z glavo ne zmaja,
z repom svojim
potem še le raja.

¹⁾ Nadaljevanje. Glej Koledar 1922.

Meseca marca
prah in suhota
trtam in polju
znana dobrota.

Če v mesecu sušcu
s strehe teče,
na žitnem bo polju
malo sreče.

Je meseca marca
deževje,
poleti po polju
plevel je.

Mokrota ob
tibi nedelji
nikár ni po
kmetovi želji.

19. Se sveti Jožef
v lepem solncu svita,
bo mnogo vina,
mnogo tudi žita.

25. Če dne Marije zjutraj
nebo je polno zvezd,
da leto bode dobro,
tedaj si kmet je svest.

ISKRICE.

Veliko dražje od zlata nam
zaklad telesnega je zdravlja,
zlato kakó se čuva skrbno,
lehkó pa zdravje se zapravlja.

Časti, kot na primér denarja,
na pósodo ne moreš vzeti,
za to blago ti je potrebno
le tebi samemu skrbeti.

Spoštuj nad vse ti starše svoje,
boš dolgo živel in Bogu boš drag,
če jih potisneš ti do praga,
otroci tvoji tebe pa črez prag.

Kmet spozná se — po živini,
kakor oče — taki siní,
kakor mati — take hčere,
večkrat slabše — nekatere.

APRIL - MALI TRAVEN.

Je v aprilu
pogosto še slana,
ti je trgatav
na pol že končana.

V tem mesecu, aprili,
so stari že učili:
ne spuščaj svoje krave
do mlade, nežne trave.

Nam jeden blagoslov
gotovo dež pripelje,
ga oljčne ne, nam pa
Velike ga nedelje.

Po gorkem dežju žetve
in sadja bo obilo,
pod težo se njegovo
vejevje bo šibilo.

Naj že ob Jurju
se v setvi skrije vrana,
da bo za zimo
obilna žitna hrana.

Sušec kar podá nam,
rad april končá nam:
prezgodnji cvet in popje
prerado slane rop je.

Je mesec mali traven
čuden gospodar:
zdaj dež, zdaj sneg¹⁾, zdaj grom,
zdaj pošlje nam vihar.

April gorak in — majnik hladen,
a rožnik moker — in oblačen,
ne bode kmet ne — vina žejen
in tudi kruha — ne bo lačen.

2. Je Rozamunda
vetrovna bila,
tedaj pa mila
29. nam bo Sibila.

25. Kólikor pred Markom
so žabe regále,
tóliko po Marku
pa bodo molčale.

ISKRICE.

Ko se narašča ti družina,
ne zabi: vsak je tvoj otrok;
ne sili z doma jih po svetu,
češ: zdaj skrbi naj zé-nje Bog.

Le jeden naj doma ostane,
kot dedič vsega premoženja,
vsi drugi pa tam v svetu vso naj
grenkost okušajo življenja!

Mu premoženja vsega ne izróčaj,
dokler ti solnca sveti luč,
ob koncu reci svojega življenja:
»Ti meni luč, jaz tebi ključ.«

Ne glej na druge in na njih napade,
češ: v naših krajih take ni navade.
Ko bo gorje ti kdaj in boš v nezgodi
se kesal boš in rekel: prav mi bodi.

MAJ - VELIKI TRAVEN.

So majnikove slane
od vseh najbolj škodljive:
vinograde končajo
in travnike in njive.

V velikem travnu
nekoliko neurja,
to kmetovalca
prav vsélej ne razburja.

Veliki traven hladen
in če od juga vleče,
ti bodo polni sodi
in polne žitne vrče.

Zgodnje grmenje
dobro znamenje;
če bo kdaj potreba,
ne bo radi hleba.

Polju je gnojenje
duša in življenje,
to skupaj gre oboje,
kot z dušo télo tvoje.

Če meseca so tega
dnevi hladni,
ne bodo ti otroci
kruha gladni.

Blatno leto
leto slabo,
solnčno pelje
srečo s sabo.

¹⁾ Leta 1919 je dne 27. aprila, na
belo nedeljo, v Ljub. snežilo. »Bela«
Ljub. je obhajala ta dan dvojno belo
nedeljo.

Majnik hladen in suhoten,
rožnik tu pa tam mokroten,
žitnih vreč nam cele sklade,
vinske sode polne dade.
12, 13, 14.

Pankráč, Servác in Bonifác
to so: »trije možjé ledénik«,
da burja, mraz in slana kdaj
je v dnevih teh — ime pomeni.

25. Če ne dežuje
dne Urbána,
za trto to je
sreča znana.

ISKRICE.

Priznana v obče je resnica,
ki jo uči pogovor star:
Če hočeš da te kdo sovraži,
na pósodo mu daj denar.

Prijatelj v sili se pokaže,
pregóvor pravi to, a laže:
ko sem že večkrat v sili bil,
prijatelj se je tákrat skril.

Če pije mnogo, zlasti vina,
ko žejna ni, mladina,
povrh če je, ko nima glada,
navadno úmre mlada.

Nasvetov dobrih kdor ne čuje
in opominov ne uvažuje,
potem naj se nikár ne čudi,
če ne pomaga se mu tudi.

JUNIJ - ROŽNIK.

Kar ni še jelo rasti,
pa tudi, kar ne vzpeva več,
najboljše če vse skupaj
povežeš v snop in vržeš v peč.

V rožniku od severa
če veter veje,
leto se za žito med
najboljše šteje.

Mesec rožnik
z najmanjšo vodico
da sena ti
za celo kopico.

Je moker bil in mrzel
mesec rožnik,
to leto kmetovalec
bo ubožnik.

8. Kakrašno Metarda
je dneva vreme bilo,
dvákrat dvajset dni nam
bo táko vremenilo.

11. O svetem Bárnabi
če je veliko vode,
nam ob trgatvi bo
polnila vinske sode.

15. Oj sveti Vid preveč
dežja nam ne daj,
da po poljanah bo
lepe žetve kaj!

Oj sveti Vid izprosi
nam tudi lepega vremena,
da žaklji bodo polni
rži, koruze in jčmena!

24. Dež ob dnevu
svetega Ivana,
za orehe
huda je to slana.

Dež svetega Ivana —
trgatev mokra znana;
neurje nam jutranje
naznanja popoldanje.

ISKRICE.

Kóder cvetke so dišeče,
vsélej trnje je bodeče;
kjer pa trnje je bodeče
redko cvetke so duhteče.

Po novi noši zlasti ženske
imájo takošen pohlep
da zá njo mnoga bi prodala
iz hleva zadnji — kozji rep.

Če imaš mnogo, dajaj mnogo,
a glej, da gospodariš prav,
ker po debelih sedmih pride
navadno sedem suhih krav.

Če imaš malo, varčen bodi
in ne zaméčaj nič v nemar,
v potrebi pride in v nesreči
ti prav prihránjeni denar.

JULIJ - MALI SRPAN,

Nanášajo si mravlje
nenavadno kup visok,
bo mráz prihodnje zime
tudi nenavadno strog.

Čepíjo pajki leno
v sredini svojih mrež,
da bliža se neurje,
po tem prav lahko več.

So grozdi v juliju dorasli
in začnó že kaj zoreti,
jeseni vina sladkega bo
cela vrsta sodov v kleti.

Meseca če tega
velika je vročina,
dá nam zrelo sadje
in dobra sladka vina.

Kdor rajše zgodaj je kosil
nikdár se kesal ni še,
prepozno pa — da slamo je
kosil, naj si zapiše.

Ko muhe hudo pikajo,
kdor časa dobro ne porabi,
bo skrinja prazna in senik,
naj tega nauka ne pozabi.

2. Je prišla v dežju
Marija na posét,
bo deževalo
še celih dni deset.

8. Nam dežja ni treba
o sveti Marjeti,
da bode po poljih
in brdih kaj žetl.

23. So pasji dnevi jasni
od jutra do večera,
jeseni bode žita
in vina polna mera.

25. Z vremenom predpoldanskim
Jakob
kaže vreme predbožično,
nam s popoldanskim pa naznanja,
pobožično da bo slično.

ISKRICE.

Se zjutraj na Boga spominjaj rano,
po dnevu delaj, trudi se za hrano,
zvečer na konec spomni se življenja,
po noči pa naj vsaka skrb ti jenja.

Po vetru vreme
v obče se spoznava,
po sinu oče
in po mleku krava.

Od dne do dne vsi molimo
proseč: »se božja volja zgódi«,
živimo pa tako, da nas
navadno naša volja vodi.

Stari človek — zreli sad:
sam z drevesa pade rad,
ali rahlo ga potresi,
pa ga ni več na drevesi.

AUGUST - VELIKI SRPAN.

Kakor prve dni avgusta
se je vreme pokazálo,
táko bo do konca
tega meseca ostalo.

V avgustu če grozdje
se ni še zmehčalo,
v septembru bo skoraj
prav táko ostalo.

V tem mesecu če cvete
osát velikocvetno,
veseli up to daje
nam za jesén prijetno.

So gor visokih glave
poleti v megli skrite,
to známenje prihodnje
nam zime je srdite.

Zarja rudeča
jutranja
slabo nam vreme
naznanja.

Zarja večerna
rudeča
lepo nam vreme
obeča.

10. Svetega Lovrenca
vreme lépo, jasno
rado nam obeta
jésen toplo, krasno.

10. Da trt in drevja sad in poljski
pridelki bodo dozoreli,
naj z dnevom svetega Lovrenca
neurje neha po deželi.

18. Kakršno nam vreme
daje Kasijan,
táko bo ostalo
marsikteri dan.

24. Po vremenu dneva
svetega Jerneja
vreme se septembra
meseca nareja.

ISKRICE.

Mnog po letih je že star,
po modrosti pa nikér,
saj staróšt prav kot mladost
prepogosto je — noróšt.

Nikár prevéč ne trudi se in muči,
če se ne dé, kar si želíš doseči,
prihodnost te učila bo, če nisi
dosegel tega, da je k tvoji sreči.

V veselju in nenadni sreči
nikár prevéč se ne raduj,
v otožnosti in dneh nesreče
nikár prevéč pa ne tuguj!

Trpiš? Ne godi in ne toži,
nositi mora vsak svoj križ,
trpljenje, vedi, je brezmejno,
najhuje morda ne trpiš!

SEPTEMBER - KIMAVEC.

Topli, lepi
dnevi jeseni —
dolgo zimo
rado pomeni.

V tem času je za trto
in tudi za semena,
če kdaj pa kdaj dežuje,
— le dobrega pomena.

V meseca septembra
jasnem obrazi
rad se mesec majnik
večkrat opazi.

1. Je Tilen vlažen
in meglen,
enaka tudi
bo jesén.

8. Kakršno je vreme
na Gospojnico malo,
štiri cele tedne
táko bo ostalo.

21. Če joka se Matéj
namesto da se smeje,
nam v sodih kis vselej
namesto vina vreje.

29. Od severa in vzhoda
močan če veter piha,
naznanja ostro zimo
nam nadangel Miha.

29. Če tiči se selili
še niso ob Miheli,
ne bomo pred Božičem
še mrzlih dni imeli.

29. Kolikor že pred Mihelom
poljane je pokrival sneg,
toliko bo po Valburgi (25. II.)
odeval polje, log in breg.

29. Nadangel Mihael
navadno luč prižiga,
Marije oznanjenje (25. III.)
se zánjo več ne briga.

ISKRICE.

Si hišni gospodar, ne bodi
kakor lev razkačen sred družine,
vzgojiš si hčere za hijene,
za nevarne tigre svoje sine.

A tudi plaha, krotka ovca
ne bodi, da te z metlo v roci
pod noge in pod hišno mizo
ne spravi žena in otroci.

Gorjé največje tu na zemlji,
nesreča najgroznejša naša
s tolažbo se izdatno zmanjša,
če ne, vsaj lažje se prenaša.

Brez težave, brez napora
dovršiš najtežje delo,
če opravljaš z dobro voljo,
če opravljaš je veselo.

OKTOBER = VINOTOK.

Lepi, vedri dnevi
še vinotoka,
kmalu tu je zima,
so glas preroka.

Ko žerjav
leti na tuje,
zima se
že približuje.

Na jug če se selijo
divje race in žerjavi,
tedaj se zima kmalu
v naših pokrajinah javi.

Okoli srede vinotoka,
kar mnogim je že znano,
nastopa skoraj leto vsako
»poletje pozno« zvano.

Čeprav v oktobru mnogokrat
že jako mrzlo in že led je,
nastopa sredi meseca
navadno »babje še poletje«.

Je vinotok
že oster bil,
prosinec bo
in svečan mil.

Je gorek mesec
bil oktober,
v svečanu bode
kožuh dober.

2. Z dreves če perje pada
že dne Leodegarja,
je znamenje veselo
za kmeta — gospodarja.

21. Kakor je devica
Uršula pričela,
slična dnevju temu
bode zima cela.

31. Dne Volfganga
če dežuje,
leto dobro
oznanjuje.

ISKRICE.

Če zlo protivi se, ne sili
ti v zakon svojega otroka,
preklinjal da ne bode tebe
in dne, ko bila je poroka.

Noben ne sprejme staršev v sili
od treh poročenih sinov,
le hči edina se jih vsmili
in sprejme jih pod hišni krov.

So tistih starišev otroci
navadno cenjeni le malo,
kateri le od njih edino
dobivajo obilno hvalo.

Do národa in naše vere
dolžnosti so nam mnogotere,
oboje skupaj gre to dvoje,
kot duša in telo gre tvoje.

NOVEMBER = LISTOPAD.

Če perje še novembra
drži se trdno vej,
prav huda zima rada
bo po deželi vsej.

Je jesen gorkotna,
je lepa, prijetna,
navadno bogata
bo žetev poletna.

Grmenje pogosto
listopada
za leto bodoče
lepa nada.

Čimprej sta mraz
in zima,
temprej spomlád
za njima.

Stika kraljič
okoli hiš in poje.
drugo vreme
naznanja nam po svoje.

So trte dozorele
dobro in so čile,
nam bodo k letu grozdje
sladko obrodile.

1. Je Vseh svetih
jasen nebni svit
vinski sod do
vrha bo nalit.

1. Na praznik Vseh svetnikov
je hud že zimski mraz,
11. nam sveti Martin dáde
pa popoletja čas.

11. Ob dnevih svetega
Martina
na ogenj pazi naj
družina.

30. Sneg apostola
Andreja
žitu slaba je
odeja.

ISKRICE.

Ko pride v hišo ti nevesta,
je krotka, skrbna, pridna žena,
aj kmalu, kmalu pa postane
pogosto grozna ti hijena.

Le bolj, kot jež lisico, v kot jo
potiška »staro, grdo taščo«,
dokler iz hiše je ne pahne,
ali pa gor v razdrto kaščo.

Je zakon tu na zemlji pravi raj,
kjer vlada božji strah, ljubav in mir;
pa tudi pravega je pekla kraj,
kjer strast kraljuje, jeza, greh, prepir.

Imáš, prijatelj moj, sorodnike?
dobro! če moreš le, jim sto izkaži.
a jedne ne, pozabljene so vse,
povrh te vsak črti še in sovraži.

DECEMBER = GRUDEN.

V decembru
sneg in mraz,
bo polen
žitni klas.

Mraz v adventu
prvi teden,
celo zimo
bode reden.

Je vreme v decembru
vlažno, deževno,
le malo bo vina,
to še bo — revno.

Je nenavadni svit
in žar zvezdák dokaz,
nastopil da povsod
je pravi zimski mraz.

Sneg če pada
v božični noči,
bodo dnevi
poletni vroči.

V mesecu decembru
zeleni Božič,
o Veliki noči
ledeni rožič.

Božiči če imamo
deževne, neprijazne,
i žitnice i vinske
kleti nam bodo prazne.

Je zemlja s snegom
dobro odeta,
se dobro leto
zdaj že obeta.

December
mokroten
je zdravju
nasproten.

Če suh je bil decembra mraz,
bo suha tudi nam spomlad,
po suhi pa spomládi čas
poletni v obče suh je rad.

ISKRICE.

Da si zdravja ne pokvariš
in ne padeš še v bolezen,
uri se v zatajevanju,
bodi zmeren, bodi trezen!

Otrokom blagor, trikrat blagor, kojim
je mati tudi njih roditeljica;
gorje pa onim, kojim je soproga
očeta njih samo — rediteljica.

Je grd lenuh, je grd skopuh,
ki ne privošči vode niti kanca,
posebno grd je oderuh,
a ni ga gršega ti od pijanca.

Že davno spé otroci, žena čuva,
že zarja dneva sviša se rumena,
napit se komaj mož domov priziblje
obupno pa vzdihuje uboga žena.

SKLEP.

Zemlje cele in neba vladar
z besedo svojo vsa vremena vodi;
oganj, točo, sneg in led, vihar;
le Njemu večna čast in slava bodi.

(Ps. 148.)

BOŽJE KRALJESTVO.

DR. EGIDIJ.

APEŽ Benedikt XV. je umrl dne 22. januarja 1922. Dočakal je uresničbo svojih besedi, ki jih je bil izrekel vsem vojujočim se državam: Vojska je ne potrebna, nekoristna in nezmisljena. Vlade, ki so ga mej vojsko prezirale, so se

v veliki ponižnosti in skesanosti zbrale okolu Njegovih zemskih ostankov in so hitele izražati svoje globoko sožalje nad velikim pa-

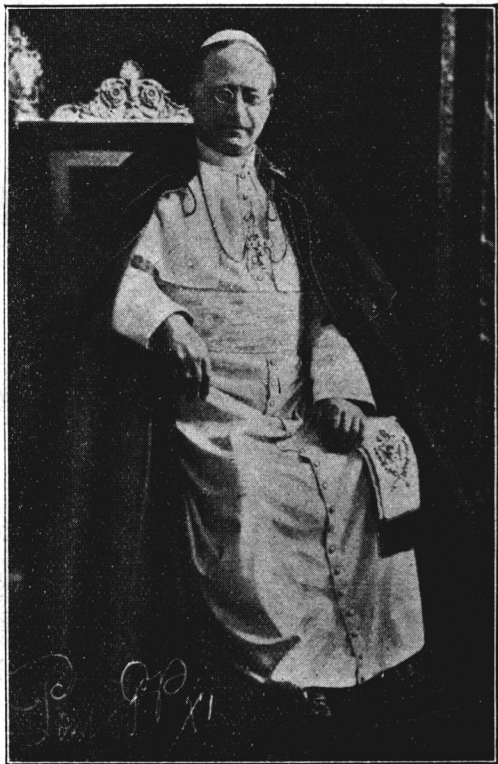
liberalni listi. Sedaj so gospodje celega sveta spoznali, da je mir brez večnih načel pravičnosti in ljubezni, ki jih zastopa papež, ničev. Edina oblast na zemlji, ki se je v vojski pravilno obnašala, ki se je upala povedati močnim vladam resnico, je papeška oblast. To je tudi edina oblast, ki se je upala javno obsoditi tiste, ki so prelivali mej istrskim ljudstvom nedolžno kri, ki so hrvaško in slovensko duhovščino preganjali in skrunili, ne da bi se bil kdo v Italiji proti temu vzdignil. Edini papež Benedikt XV. jim je zabrusil v obraz: Sramota! To je edina res internacionalna pravična oblast, ki je vsem narodom enako naklonjena, ki je hotela izpolniti tudi slo-

*«Religio munda et immaculata
apud Deum haec est: adimere profectum
et viduas in tribulatione vivere»
Ep. cath. P. Bassi. I. 17*

Benedictus PP. XV.

pežem, ki je edini resnico govoril. Celo Italija, ki je papeštvo pred 50 leti »uničila« in ki je papeža v londonskem paktu izključila od mirovnih pogodb, se je sedaj v vsej ponižnosti vrgla pred truplo papeža — tega izvržka človeštva, kakor so še nedavno pisali italijanski

Papež Pij XI.

vanske želje po staroslovenskem liturgičnem jeziku, kar bi se bilo tudi zgodilo, ko bi ne bilo mej Slovani toliko »malih« ljudi. Pokazalo se je znova, da je krščanska pravičnost in ljubezen bolj narodna in narodom bolj naklonjena ko narodi sami sebi!

Zato kličemo: Slava papežu Benediktu XV.! Slava očetu vseh narodov! Slava branitelju resnice in pravice!

* *

Umrli je Benedikt XV., toda papež t. j. oče katoliške cerkve ni umrl. Njegov naslednik Pij XI. že dviga glas večne resnice. Papeži se menjajo v sedanjih burnih časih naglo, kakor da bi božja previdnost zahtevala vedno nove, močne roke v teh prežalostnih razmerah. Sedaj ni časa za omahovanje sv. Stolice... sedaj potrebujemo neprestano svežih, krepkih rok v obrambo resnice in pravice nasproti hinavskim in zločinskim vladam. Previdnost je izbrala moža, ki je sè svojim štiridesletnim delovanjem dokazal neomajno in neustrašno značajnost in gorečnost za sv. vero. Prejšnji nadškof in kardinal v Milanu Ahilej Ratti, sedanji papež Pij XI., združuje učenost in junaštvo. Zato gledajo z zaupanjem nanj vsi krščanski narodje celega sveta.

Pij XI. bodi Ahilej t. j. neustrašen junak in vojskovodja zoper vso hudobijo, hinavščino, nemoralnost, zoper brezverstvo in zoper razdivjanost! Kot zvesti katoličani hočemo za Njim hoditi, Njemu pokorni biti, Njega ljubiti, spoštovati in braniti. Prepričani smo, da je naša rešitev le v zvezi ž Njim!

Sprejmi, sv. Oče, čestitke in voščila, ki Ti jih pošilja trdo poskušano slovensko ljudstvo v Julijski Krajini! Vladaj dolgo, vladaj krepko in neustrašno v slavo božjo, v prospeh sv. cerkve, v zveličanje vseh narodov, a v strah brezverstvu, zločinstvu in hinavščini! Vsemočni naj blagoslovi trude sv. Stolice, da bi mogla razkolne Slované: Ruse, Bolgare in Srbe privedi v katoliško cerkev, da bo en hlev in en pastir. — Bodi Ahilej — *fides intrepida!*

DOBRODELNOST.

SOCIALNI NAUKI ZA NAŠO DOBO.

DR. EGIDIJ.

RAVIMO, da bi občinski možje morali biti le taki, ki imajo razum in voljo koristiti ljudstvu. Kdor tega nima, ni za ta posel.

Toda to načelo ne velja le za občino, ampak za vso našo organizacijo. Vse nase delovanje mo-

ra biti v prid bližnjemu, v prid ljudstvu. Kdor nima volje in namena koristiti ljudstvu, naj se nikar ne dotika naših organizacij.

Še pred 40 leti je bilo vse naše delovanje mej ljudstvom le budilno. Budili smo narod k zavednosti. Zato smo ustanavljali *Čitalnice*. In narod naš se je prebudil, je vstal in kmalu stopil v mladeniško in moško dobo svojega narodnega življenja. Zgodovina slovenskega ljudstva se je naglo razvijala. Dosegli in presegli smo v ljudski omiki in izobrazbi druge narode, ki imajo tisočletno narodno zavednost za seboj. V tej dobi nam je previdnost božja poslala Dr. Kreka, Dr. Gregorčiča in nekaj drugih mož, ki so nam ustvarili novo socialno organizacijo, ki naj bi dala našemu ljudstvu moč, da se vzdrži na doseženi stopnji omike in izobrazbe. Vsa ta velika gospodarska organizacija našega Kreka in tovarišev je izrastla iz njihovih src, iz njihove ne sebične ljubezni do slovenskega ljudstva. Tako jo moramo razumeti.

Vse naše organizacije: zadrage, posojilnice, konsumna društva, izobraževalna društva, zavodi itd. bi morali služiti velikemu namenu, ki so ga imeli ustanovniki pred očmi. Ako temu dobrodelnemu namenu ne služijo,

niso več upravičeni in je celo bolje, da jih nimamo.

Dobrodelnost je ko vrt, ki je poln blagoslova, usmiljenje ostane na večne čase. *Sirah 40, 17.*
... ne krati miloščine ubožcu
in nikar ne odvrčaj oči od siromaka. *Sirah 4, 1.*

Dobrodelnost je v vsakem narodu nad vse potrebna. Narod, ki ne goji dobrodelnosti¹⁾, ki ne skrbi za svoje siromake in sirote, ni vreden, da živi in da se imenuje narod. Naj pojasnim to z zgledom o družini! Kaj bi rekli o družini, o očetu in materi, ki ne skrbita za svoje otroke, ki jih zapuščata, da se začnejo že v zgodnji mladosti klatiti okrog, da strada-

¹⁾ Socialisti so kaj radi zabavljali proti krščanski dobrodelnosti, češ, vsakemu naj se da, kar mu tiče, pa ne bo treba miloščine deliti. Miloščina je sramotna. No zgodovina boljševiške države jih je lahko sedaj dobro podučila. Zgodovina ne pozna naroda, v katerem bi bila miloščina tako potrebna, kot je sedaj ruski narod. Cel svet je pokonci, da se ruski milijoni stradajočih rešijo. Tako se je ta socialistični nauk slabo izkazal. Doba, ko

jo in trpijo mraz, da podivjujejo? Taka družina ni vredna, da živi in bi bilo bolje, da je ni, kajti kolikor otrok, toliko siromakov, ki vse življenje trpe in toliko zločincev, ki se nobena zločina ne ustrašijo. Taka družina, ki svojo deco zapušča, ni olikana krščanska družina, ampak ciganska in divja družina.

Kaj pa je narod? Narod je zedinba sorodnih si družin v eno telo, v eno veliko družino — narodno družino. Kar velja o posameznih družinah, velja tudi o veliki narodni družini. Taka narodna družina ni vredna, da živi, ako ne skrbi za svoje siromake in sirote. To je ciganska družba, ne olikan in izobražen narod.

Prvi gojenci Slovenskega sirotišča v Gorici po vojski.

bo miloščina nepotrebna, je menda še silno daleč, čeprav je v teoriji mogoča.

Hkrati pa se je pokazalo, da je zgrešen glavni nauk boljševiških komunistov, ki so učili, da je treba vso kapitalistično organizacijo produkcije do tal porušiti in novo zgraditi. Nasproti tem uče drugi in zlasti reformisti, da je treba Marx-a tako razumeti, da se bo socialistična oblika rodila iz najvišjega razvoja kapitalistične produkcije in ne iz njenih razvalin. Boljševiki se morajo sedaj sramotno vračati h kapitalističnim oblikam v produkciji, katere so prej podrli, ker razvaline niso podlagi socializmu. Omenjeni boljševiški nauk je v prvi vrsti zakrivil rusko bedo. Boljševiki so le uničevali, dočim niso imeli nič boljšega pripravljenega. Ako se vzame veleposestnikom zemljišče, je pač treba poskrbeti, da se na enak ali na boljši način obdela. Isto velja o tvornicah. Od samih teorij in filozofij ni mogoče živeti.

Glede dobrodelnosti ne potrebujemo katoličani naukov od socialistov, ker imamo dovolj jasne besede nebeškega Učitelja, ki neskončno presegajo vse socialistične teorije, kar priznavajo sedaj tudi nepristranski socialisti sami. Naj navedem tu nekaj stavkov iz socialistično-reformistične revije *Critica Sociale* 1922 str. 101: Da se prepreči izkoriščanje proletariata po kapitalistih, »postavlja socializem ponos proti ponosu, nasilje proti nasilju, organizacijo proti organizaciji, stvarno moč proti stvarni moči, krščanstvo pa odpira ljudem na pod-

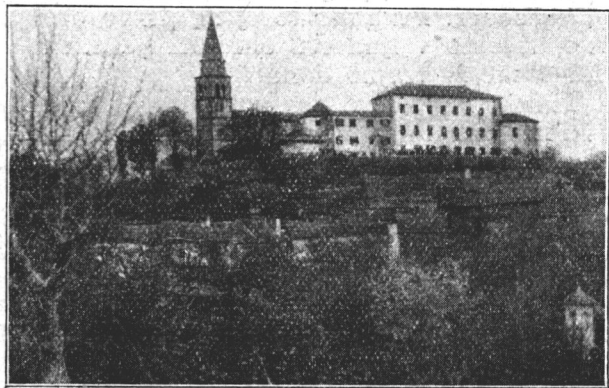
lagi hebrejskih prerokb in grškega modroslovja duhovni svet resnije in dobrote, pri katerem zbledijo vse nečene kosti in gospodarske ter politične tekme. Krščanstvo odvrta s svojimi nauki pozornost tlačanih in mučenih ljudi od boja za pridobitev prostosti in pospešuje delo nasilnih in zviti izkoriščevalcev čedalje bolj. Zato je krščanstvo reakcionarno in je za stopnjo nižje ne le od socializma, ampak celo nižje od demokracije ali formalnega ekualitarizma ali »rožne vode« meščanske revolucije. Ker pa skuša z druge strani krščanstvo odtrgati človeško srce od vprašanj, ki so zgolj materialna, ker skuša dvigniti človeško dostojanstvo in je to višja stopnja izobrazbe človeškega duha, prav radi tega je krščanstvo, ako ne gledamo na vsakdanje in zgodovinske pojave, bolj plemenito in večno ko socializem.«

V teh besedah je neresnica združena z resnico. Res je, da ima krščanstvo nad vse plemenite nauke »hebrejskih prerokb« in grškega modroslovja, da je stališče krščanskih strank vse drugo ko socialističnih in da se krščanstvo poslužuje vse drugačnih sredstev ko socializem, a krivo je povsem, ako kdo misli, da se krščanstvo omejuje le na vzvišene nauke in da zanemari stvarno organizacijo ljudstva proti izkoriščevalcem. Krščanstvo je tudi glede stvarne organizacije bolj plemenito in večno od socializma. Socialisti se morajo na vsak način vrniti h krščanstvu, ako hočejo biti plemeniti in resnicoljubni. Kar ni krščansko, je le zmota.

Taka družba, ki svoje otroke zapuša in zameta, se tudi ne more množiti, kajti naraščaj družbe je v otrocih. V taki družbi prihaja naraščaj le iz premožnih in srečnih družin, dočim se otroci v siromašnih in nesrečnih družinah večinoma izgubljajo po tujih mestih.

Jasen dokaz za to trditev smo bili skoraj do zadnjega časa primorski Slovenci, dokler se nismo zavedeli svoje nesreče in propasti, v katero smo drčili. Gorica, Trst in druga primorska mesta so narastla, pa s čigavo krvjo? Čigava kri teče po žilah vseh, ki so pristni Goričani, pristni Tržačani in pristni Primorci? To je naša kri! Preglejte volivne imenike v Gorici! Skoraj vsa imena móž, ki so stare goriske rodovine, so slovenska imena, sami iči, čiči, skiti itd., kar priča, da so bili prvotni prebivalci Slovenci. V Trstu je skoraj še slabše ko v Gorici. Na tisoče je družin, ki so po krvi pristni Slovenci, po jeziku pa tujci in nasprotniki slovenskega naroda. Tako smo izgubili le-

osirotelih in nesrečnih družin iz mesta in z dežele. Otroci so se kajpada v teh zavodih potujčevali in so bili izgubljeni za slovenski narod. Iz teh zavodov je drugorodni živelj dobival ogromnega naraščaja za rokodelski in obrtni stan v mestu. Tako se je mesto množilo s slovensko krvjo, a postajalo nam čedalje bolj tuje, čeprav so imena mestnih prebivalcev skoraj izključno slovenska. To je velik čudež v primorski deželi, nad katerim so se čudili v Parizu delegatje celega sveta, da je namreč mesto italijansko, a vsa okolica izključno slovenska. To je bilo mogoče le, ker smo Slovenci v narodnem oziru še spali, ker nismo imeli šol in ker ni bila mej nami organizirana dobrodelnost. Italijanska inteligenca je bila zavedna, italijansko ljudstvo je bilo dobrodelno in si je o pravem času ustvarilo zavode, ki so imeli postranski uspeh, da so slovensko ljudstvo potujčevali. Da smo v primorskih mestih

Zavod šolskih sester v Tomaju.

Mons. Urban Golmajer, ustanovnik zavoda šolskih sester v Tomaju.

pa primorska mesta in smo se umaknili na deželo.

Kaj je bilo temu krivo? Kriva je bila vse: kako naša nezavednost, naša otroška doba, nedostaja narodnih šol v mestih, pa krivo je bilo tudi žalostno dejstvo, da nismo imeli in nimamo organizirane dobrodelnosti. V Gorici nismo imeli nobenega dobrodelnega zavoda in imamo danes še-le majhen začetek sirotišča, ki le životari, dočim so imeli Italijani že iz davnih časov v Gorici več dobro uspevajočih sirotišč. V Trstu nimamo niti enega slovenskega sirotišča in v celem Primorju niti enega hrvatskega sirotišča, dočim jih imajo Italijani vse polno, v čemer jih treba hvaliti.

V kakšni zvezi so bila sirotišča z našim narodnim propadanjem v primorskih mestih? Pred 29 leti sem bral v ital. listu Corriere di Gorizia poročilo o nekem ital. sirotišču. Poročevalec je po pravici poudarjal, da je to sirotišče ponos in slava občine in velik steber italijanske kulture. Ker smo imeli po mestih le ital. sirotišča, so vanje sprejemali otroke vseh

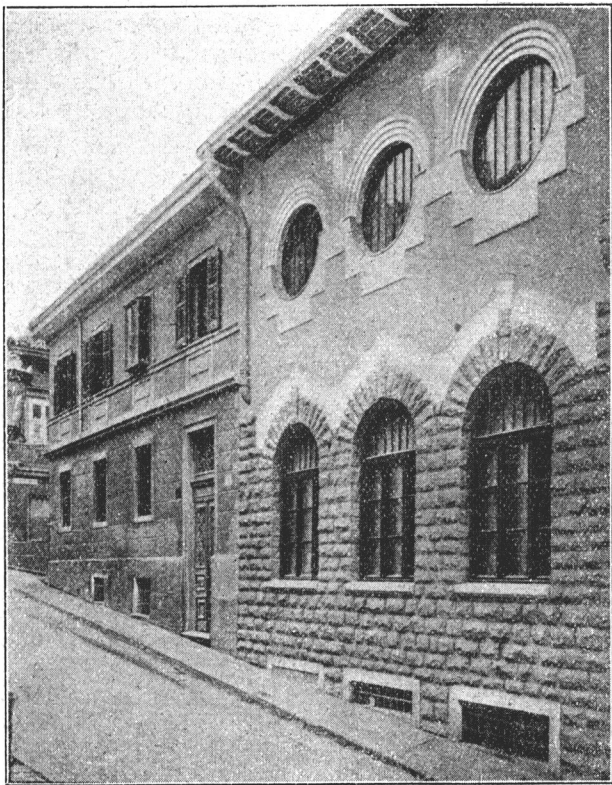
v narodnem oziru tako strašno propali, so zelo pripomogla sirotišča s postranskim uspehom. Slovenci nismo imeli v mestih sirotišč in jih še danes nimamo. Sirotišča so v resnici ponos in slava občinam in velik steber narodni kulturi.

Mnogi otroci ubožnih beneških Slovencev se sprejemajo v zavode italijanskih mest, kjer dobe brezplačno hrano in se hodijo učiti v razne mestne delavnice rokodelstva in obrti. Ti postanejo dobri, samostojni delavci, rokodelci in obrtniki, se naselijo v mestih, kjer pomnožujejo mestni živelj, ali pa se naselijo v domači vasi, kjer pomagajo potujčevati naše ljudstvo. Tak rokodelec se ne čuti Slovenca in deluje tudi mej ljudstvom v tem zmislu.

Ko bi presojali dobrodelnost le po tem postranskem uspehu ne glede na krščanske nagibe, bi jo morali nad vse priporočati in jo čvrsto gojiti. Dobrodelnost ima na vse strani veliko moč. Če hočemo, da pojde ljudstvo z nami, moramo organizirati dobrodelnost. Ljudstvo gre za tistimi, ki mu dobro delajo,

ki mu dobrote delijo. Ako ljudstvo uvidi, da nimamo skrbi zanje, da naše organizacije, naše zadrage, naši konsumi, naša društva in zavodi služijo le žepom nekaterih posameznikov, se bo prej ali slej odvrnilo od nas.

V teh okoliščinah, v katerih je sedaj Julijska Krajina, se sploh naš narod, naša narodnost ne da ohraniti, ako ne organiziramo dobrodelnosti, da bomo lahko nudili ljudstvu vsaj to, kar nudijo drugi. Živimo v državi, ki je glede dobrodelnosti na prvem mestu. Tu je brez števila zavodov, ki jih je ustvarila italijanska dobrodelnost, tu je domovina sv. Frančiška,

Marijin dom v Trstu.

sv. Alfonza, sv. Karola Boromejskega, Don Bosca itd., ki so bili posebej znana dobrodelnost.

V sedanjih okoliščinah tudi ni mogoče za dolgo in trajno dobo vzdrževati narodnega navdušenja, narodne zavesti in ljubezni do naroda, ako ne bomo skrbeli za dobrodelnost. V mislih imamo dobrodelnost v najširšem pomenu. Dobrodelnost obsega socialno, šolsko in politično pomoč. V vseh naših organizacijah se mora kazati caritas t. j. ljubezen do bližnjega. Le ta caritas je zmožna, da vzdrži mej nami ljubezen do domovine. Le taka ljubezen do domovine je trajna in nepremagljiva, ki jo neti dobrodelnost. Kdo naj ljubi domovino sebičnih, skopih, pijanih, po-

žrešnih in brezsrčnih rojakov? Kdo naj ljubi narod nemoralnih ljudi, pijancev, skopuhov in sebičnikov? V nobenem narodu na svetu ni take ljubezni do domovine ko v italijanskem. To treba priznati. Toda te ljubezni ni vzgojil moderni italijanski kapitalizem, ampak italijanska katoliška dobrodelnost. V najnovejšem času so Italijani s samo dobrodelnostjo otvorili celo katoliško univerzo v Milanu. Delavci, kmetje, služabniki in služabnice so prispevali za vseučilišče zadnjo liro, kardinal Ferrari iz Milana je daroval svoje premoženje, grof Lombardo je dal na razpolago milijone. V času štirih let so nabrali ogromnih svot in otvorili dne 8. dec. 1921 katoliško vseučilišče z velikim sijajem. To je požrtvovalna dobrodelnost italijanska, ki edina dela ta narod res velik. V tem zaslužijo Italijani, da jih Slovenci z navdušenjem poznamo. Italija je vsa poškopljena z dobrodelnostjo. Ognjišče te dobrodelnosti je katoliška cerkev, je papeštvo, ki ima tu svoj večni sedež. Primimo torej za pravo orožje, ako hočemo v ljudstvu ohraniti ljubezen do domovine za trajno dobo!

Tudi ni mogoče v ljudstvu zatreti slabih navad in nemoralnosti, ki so grob za narodnost, ako se hkrati ne poslužimo dobrodelnosti. Zato so se vsi sveti možje, ki so hoteli narod dvigniti iz nemoralnosti, iz strankarstva, iz sebičnosti, iz nevere, posluževali dobrodelnosti in sicer v prvi vrsti dobrodelnosti. Največji dobrotniki človeštva na pr. sv. Vincencij Pavelski, sv. Peter Klaver, sv. Frančišek Ksaverski, sv. Karol Boromejski, sv. Alfonz Ligvorijanski, Don Bosco itd. so največ dosegli z dobrodelnostjo.

Pritožujemo se na sploh, da je vsled vojske ljudstvo in zlasti nasa mladina podivjala, da ni mladini nič več svetega, da se je mej nami zajedlo divje boljševištvu in strašna nemoralnost. L. 1918 in 1919 je mladina kar zdijala po plešiščih. To je bilo v tistih prežalostnih časih najžalostnejše dejstvo!

Kdo naj nam v tem pomaga? Kdo naj privede našo mladino spet na pot prave zavednosti, omike in izobrazbe? Človeška sredstva ne zadostujejo, le Bog, le božja sredstva zamorejo spet oplemeniti divje razmere. Mej božjimi sredstvi zavzema prvo mesto caritas t. j. ljubezen do bližnjega ali dobrodelnost. Vrzimo mej ljudstvo ogenj dobrodelnosti, ki bo požgal vse, kar je mej nami surovega, divjega, neplemenitega in slabega. Vse strankarstvo, tudi socialistične in komunistične zdražbe se razbijejo ob Kristusovi besedi: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Izkušnja uči, da postane ljudstvo, ki goji dobrodelnost in ki rado pomaga siromakom, plemenito, dobrosrčno in polno sv.

čednosti. Če se bomo potegovali za dobrodelnost, bo izginila izmed nas tista razdivjanost, ki jo je povzročila vojska, kakor izgine mrzel sneg, ko prisije toplo solnce. Naš narod bo na ta način postal narod vrlih mož, vrlih mladeničev, vrlih gospodinj in deklet, da bo nanj lahko vsakdo ponosom.

Dobrodelnost moramo organizirati po vseh naših občinah. V Marijinem Koledarju, ki ga je izdala letos Misijonska zveza v Ljubljani, je v Marijinih družbah v Sloveniji zabeleženih že 50 dobrodelnih odsekov v raznih občinah. Ta praktični način dobrodelne organizacije je zelo priporočljiv. Za tak odsek je treba poskrbeti v vsaki občini. Ni potrebno, da je ta odsek nujno združen z Marijino družbo, toda kjer je Marijina družba, naj ta družba vzame v roke dobrodelnost, ker je tej družbi najsvetejša naloga posnemati prevzeto Devico, ki je sama o sebi rekla: »Moj duh se veseli v Bogu... ker njegovo usmiljenje je od roda do roda njim, ki se ga boje.... Lačnejše je z dobrim napolnil, bogate pa prazne odpustil.«

Smatrajmo za svojo dolžnost, da poskrbimo prav gotovo za tak dobrodelni odsek v vsaki občini. Kako društvo je v vsaki občini, v tem društvu naj se osnuje dobrodelni odsek. Bodimo prepričani, da ni nobeno delo tako dobro kot to in da nobeno delo ne rodi tako vsestranskih sadov kot to. Ko osnujete v vašem društvu dobrodelni odsek in začne ta odsek delovati in pomagati v dejanju — ne le z vesellicami — tedaj šele ste na pravi poti do trajnih uspehov. To velja tudi za druge in posojilnice. Iz lastne izkušnje vem, kako pogrešeno je, če začnejo zadruge kupovati sijajne hiše in domove. S tem se zadržujejo za več desetletij, da ne morejo ljudstvu prav nič koristiti. Ko bi prišli odborniki naših organizacij le za en teden v sirotišče in bi slišali mile prošnje: tu bolne matere z več otroci, katerim je oče umrl, ki prosijo za sprejem v zavod in ki so tako medli, da se skozi nje vidi in da s težavo pokonci stoje, tam spet bolnega očeta, ki bi vsaj otročiče rad spravil pod streho, tam druge, ki so prisiljeni poslati otroke v tuje zavode, da se le prežive itd., bi spoznali, da je v našem času nujno potrebno, da storimo kaj uspešnega za organizacijo dobrodelnosti.

Ne izgovarjajte se, da ni pripravnih oseb.

Dovolj je, da ste vi tu! En sam dober mladenič ali mož v občini jih lahko osreči na tisoče. Nič se ne zanašajte na druge! Sami osnujte dobrodelne odseke. Tak odsek je lahko en sam mož ali mladenič, ki ima bister razum in dobro srce. Ko bo dobrodelnost po občinah organizirana in bomo dobili potrebnih sredstev, se ne bo več ponavljala stara sramotna pesem: »Kaj ti da Slovenec?!« Kolikokrat slišimo take besede! Če se dobro organiziramo, bo Slovenec lahko dal svojim ljudem toliko, kolikor dajejo drugi narodje svojim. Na ta način bo mej ljudstvom narastla ljubezen do domovine, do slovenske narodnosti in ni je sile, ki bi mogla uničiti narod, v katerem je dobrodelnost doma.

Socialisti in komunisti nimajo toliko organizacij, kolikor jih imamo mi: bralnih društev, posojilnic, konsumov itd., a vendar koliko naberejo ti ljudje za svoje namene za čas štrajkov in drugih podjetij. Ko bi mi le polovico tega nabrali, bi dobro krili stroške za politično delo in za dobrodelnost. In oni žrtvujejo vse to za gmotne namene brez krščanskih nagibov. Koliko več bi morali mi storiti, ki nas gibljejo krščanski vzori.

Prazna je vera, prazna torej tudi kultura vsakega posameznika brez dobrodelnosti. Sv. Pavel pravi, da prava vera je: obiskovati uboge, pomagati vdovam in sirotam! To velja za vsakega posameznika, pa velja tudi za cele narode. Narod, v katerem je sama sebičnost, samo oderuštvo in bodi še tako sijajen, je brez prave vere in torej tudi brez prave kulture. Podoben je lepi svetilki, ki je lahko od srebra ali od zlata, pa nima olja in torej ne more svetiti. Tak narod je v temi, četudi bi bila njegova industrija, njegova kupčija in trgovina, njegove železnice, njegove tvornice, njegov svetni napredek na najvišji stopnji.

Praktični sklep tega razmotrivanja bodi:

Z ozirom na dejstvo, da je vsled vojske mej slovenskim ljudstvom posebno v mestih nastalo veliko siromaštvo in da se je število osirotelih otrok, ki trpe lakoto in nimajo prave vzgoje, zelo pomnožilo, naj se v vsaki občini, kjer imamo kako društvo, zlasti Marijino družbo, nemudoma osnuje dobrodelni odsek, ki naj skrbi, da bo vse ljudstvo po možnosti prispevalo za dobrodelne namene v domačem kraju in za dobrodelne zavode, zlasti za tiste zavode, v katerih se vzgajajo osiroteli otroci.

SLIKA.

JOŽA LOVRENČIČ.

*Na razpotju križ stoji,
na križu Bog-človek visi
in iz prebodenih rok*

*in iz prebodenih nog
in iz prebodene desne strani
kapljá rdeča rešnja kri.*

*Pod križem šipek se pne —
Šipek blede, blede cvetè ...*

TRI BOŽIČNE POVESTICE.

ALOJZIJ REMEC.

1. BOŽJE DETE.

OŽJE dete je prišlo na svet tisti dan pred svetim večerom. V revni obleki nedorastlega dečka je stopalo po ulicah našega mesta in nihče ni slutil božanstva v njem, samo iz njegovih velikih oči je sijala nadzemljiska luč.

Pred veliko kamenito palačo se je ustavil avtomobil, iz njega je stopil gospod, zavrt v kožuh, z zlatimi naočniki na nosu, z rokami v toplih rokavicah.

»Gospod, ali naj pridem nocoj k Vam?« ga je nagovorilo božje dete.

Gospod ga je pogledal strogo skozi brušena stekla svojih naočnikov in stisnil torbico za akte nervozno pod pazduho.

»Ali veš s kom govoriš?« je vprašal s hladnim glasom. »Jaz sem minister in nimam časa.«

»Gospod, ali naj pridem nocoj k Vam?« ga je vprašalo vdrugeč božje dete. Z gospodom ministrom je stopilo pod visoki portal, pred njima je sluga odprl steklena vrata in se nizko priklonil pred gospodom ministrom.

»Peter, primite tega fantiča, ki se mi vsiljuje! To vendar ne gre!« se je jezil minister. Nenadoma se je nečesa domislil, segel v žep in vzel denarnico iz njega.

S pokroviteljskim nasmehom je ponudil božjemu detetu bankovec.

Dete pa denarja ni hotelo vzeti, marveč je tretjič vprašalo: »Ali naj pridem nocoj k Vam?«

Gospod minister se je razjezil: »Beraška napihnjenost, še denarja noče!«

Vtaknil je bankovec v denarnico in denarnico v žep.

»Ljudje imajo preveč denarja. Za blagor ljudstva se trudim in mučim in doživim kaj takega! — Peter!« se je obrnil na vratarja: »Primate fanta in telefonirajte na policijo, naj ga spravi domov. Če ima stariše, naj se kaznujejo, ker puste otroka beračiti. Če pa nima nikogar, naj se dečko spravi v zavod!«

Odhitel je po stopnicah in mrmral sam s seboj: »Zanemarjena mladina! Čemu so postavili? Ministru za socialno skrbstvo omenim, o prvi priliki ta slučaj...«

Portir Peter pa je ostal tačas v prazni veži in si ni vedel razlagati, kdaj in kam je izgi-

nil deček, ki bi moral radi njega telefonirati na policijo.

Popraskal se je pod zlatoobšito kapo in sklenil: »Nič ne bom telefoniral... Gospod minister se itak ne bo spomnil... Saj ni tako kakor včasih!«

Božje dete je tačas stopalo že daleč proč od vladnega poslopja po astaltovani ulici.

Dohitelo je slokega človeka s sokoljim nosom in s trdimi potezami krog ust. Ta človek je hodil počasi in se oziral na vse strani, pozdravil tega in onega sebi enakega, ki je v elegantni suknji in v lepih čevljih z rokami v žepu hitel mimo po svojih opravilih.

Božje dete je nagovorilo človeka s sokoljim nosom: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Človek se je zdrznil iz svojega mira, pogledal božje dete in lokavo zasepetal: »Ali imaš valute?«

Božje dete ga je vdrugeč vprašalo: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Verižnik pa je odgovoril: »Ali imaš kje kaj blaga skritega? Kdo Te je poslal k meni?«

Dete je vprašalo tretjič: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

»Pojdi k vragu!« je pokazal tisti človek, ki je bil še nedavno postopač brez groša v žepu, svojo pravo naravo in pozdravil gospodično, ki je tisti hip pršla mimo.

»Servus, Mirko! Kam pa?« se mu je pridružila tista gospodična, potegnila iz muta v glave-rokavice oblečeno roko in jo podala verižniku.

»Po opravkih, Helena. Obročev za avtomobile iščem. Imenitna kupčija. Zdravko mi je obljubil celo garnituro.«

Gospodična si je popravila visoki klobuk, dvignila pajčolan spred obraza, tesneje pripešala boč okrog vratu in vtaknila roko verižniku pod pazduho.

Božje dete jo je tedaj nagovorilo: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Gospodična se je zasmejala, da jo je spremljevalec kar pogledal: »Mirko, ali si slišal? Imenitno!... Take in me kaj takega vprašal!«

»Pusti ga! Nadlegoval je že mene!« je dejal verižnik in vlekel spremljevalko na drugo stran.

»Ali naj pridem nocoj k Tebi?« je vprašalo božje dete gospodično vdrugeč.

»Premajhen si, ne potrebujem Te...« se je vedro smejala gospodična. »Lepe oči ima... Le poglej!« je še pripomnila spremljevalcu.

Božje dete jo je prašalo tretjič: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

»Ne bo me doma. S tem gospodom bom nocoj. Adijo!« se je smejala gospodična.

»Veš, Helena, nocoj bomo imeli sijajen božični večer pri Elefantu. Naročili smo že sobo. Božično drevo, muzika, izborna večerja, šampanjec, likerji — kar Ti srce poželi. Cela družba nas bo...«

S temi besedami sta izginila oba v kavar-
no na vogalu, kjer je bilo mnogo tistih, o ka-
terih sta govorila.

Božje dete je pa šlo dalje po ulicah. V bližini mestnega parka mu je prišla nasproti starejša dama ponosnega stasa, s prezirljivo

svet ne izpametuje, so moja vrata zaprta. Idi k tistim, ki te puste tako stradati in tako oblečene zmrzovati po ulicah!«

Spustila je lornjeto in ponosno odšla z u-
žaljenostjo padle veličine in dobrotelnosti.

Božje dete je šlo dalje in prišlo na trg, kjer so se gnetli ljudje v valovečih gru-
čah med stojnicami in kupovali za nraznike.

Ob stojnici, kjer se je prodajalo meso, se je božje dete ustavilo in nagovorilo ogromne-
ga človeka, ki je s sekiro v roki stal za mizo: »Ali naj pridem nocoj k Vam?«

»Stran, pobalin!« je zakričal mesar.

Božje dete se pa ni ustrašilo in vprašalo vdru-
gič: »Ali naj pridem nocoj k Vam?«

Dekliška Marijina družba v Grgarju.

stjo padle veličine na licu, v kožuho iz bo-
brovih kož.

Božje dete jo je nagovorilo: »Ali naj pri-
dem nocoj k Vam?«

Gospa se je ustavila, dvignila lornjeto k
očem in vprašala: »Ali te zebe, dečko? Prej
med vojno je bilo boljše nego sedaj. Ali ti ni
mama pravila? Prej smo me gospe imele do-
brodelne večere, božičnice za otroke. Zdaj
vsega tega več ni...«

»Ali naj pridem nocoj k Vam?« je vpra-
šalo božje dete.

»Zdaj je slabo za vse. Čudim se, da ta-
ko trpite, ljudje neumni. Še nikoli ni bilo tako
slabo na svetu...«

Božje dete jo je vprašalo tretjič: »Ali naj
pridem nocoj k Vam?«

»Zdaj ni pri nas ničesar več. Dokler se

»Če ne greš, te napodim!« se je jezil me-
sar.

»Še ukrade ti kaj, le pazi, Tone!« je kli-
cala debela, v velikansko ruto zavita ženska,
ki je z nožem rezala meso in ga metala na
tehtnico.

»Ali naj pridem nocoj k Vam?« je vpra-
šalo božje dete tretjič.

»Če te je mati poslala, da kaj kupiš, ku-
pi! Drugače se pa takoj poberi!« je zavpil me-
sar in dvignil sekiro, da preseka goveje be-
dro, ki je ležalo pred njim.

Božje dete je izginilo.

Na pragu svoje hiše je stal gostilničar
predmestne krčme pri Zlati lipi. Nekdaj je
bil konjski hlapec pri svojem predniku. Z ro-
ko njegove vdove je priženil gostilno in pro-
dajalno. S cigaro v ustih, z gorkoto predpoldni-

ce in pol litra vina v telesu je ogromen in tolst stal na pragu in gledal v svet.

Na desni sta dva vajenca stregla ljudi, ki so prihajali in odhajali. Vsak, ki je prišel mimo, je pozdravil gospoda Brenčeta, ki je miostljivo in malomarno odkimaval. Na levi v gostilniški sobi sta poskušala dva zgodnja pivca peti, a sta bila hripava.

Ko je božje dete prišlo do Zlate lipe, je nagovorilo gospoda Brenčeta: »Ali naj pridem nocoj k Vam?«

Krčmar ni rekel ničesar, vzel smotko iz ust in pljunil na cesto.

»Ali naj pridem nocoj k Vam?« je vprašalo božje dete vdruči.

Gospod Brenče se je vdruči naredil gluhaga, ker se mu je zamalo zdelo odgovarjati beraču, ki se je bogvedi odkod vzel.

»Tretjič je vprašalo božje dete: »Ali naj pridem nocoj k Vam?«

Takrat je krčmarja minila potrpežljivost.

»Ali se mi takoj poberiš? Berači, pa neče s pravo besedo na dan. Če bi mi rekel: — Dajte mi krono, gospod! — bi ti dal. Tako pa nalašč ne. Zdaj so minuli tisti časi, ko se je za Bog plačal še kaj dobilo!«

Gospod Brenče se je obrnil in izginil med vrati v sobo za goste. Vrata so bila skoraj premajhna za njegovo ogromnost.

Božje dete je pa šlo dalje.

Dohitelo je mladega človeka, ki je bil očitno delavec, zakaj v roki je nesel kovinasto škatlo z orodjem in na rami velik bat.

»Ali naj pridem nocoj k Tebi?« ga je nagovorilo božje dete.

»Ali si organiziran, fant?«

»Ali naj pridem nocoj k Tebi?« je vprašalo božje dete delavca vdruči.

Ta pa je preslišal vprašanje in nadaljeval: »Organizirati se moraš, postati sodrug. Kaj si prav za prav, fant?«

Božje dete ga je vprašalo tretjič: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Delavec pa je odgovoril: »Nisi organiziran, ker ne daš odgovora! S takimi se jaz ne menim...«

Božje dete je šlo dalje in pred cerkvijo nagovorilo berača, ki je s klobukom v roki stal tresoč se pred vrati.

»Ali naj pridem nocoj k tebi?« ga je vprašalo.

Berač je odgovoril: »Tukaj je moj prostor!«

Božje dete ga je nagovorilo vdruči: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

»Tukaj je moj prostor, pravim. Od grabe Maruše sem ga dobil in nihče nima do njega pravice kakor jaz sam.«

Božje dete ga je vprašalo tretjič: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Berač pa je dejal: »Nocoj bom pri polnočnici zadaj za vrati v cerkvi. Ljudje dajajo radi nocoj vbogajme. Gorje ti, če prideš blizu!«

Vzdignil je palico, a božje dete je že izginilo.

Pod zasneženimi drevesi v predmestnem drevoredu je hitel mlad človek. Zeblo ga je v tanki suknji vkljub zavihanemu ovratniku, pod širokim ponošenim klobukom se je bleščalo nezadovoljno par globokih oči.

»Ali naj pridem nocoj k Tebi?« ga je nagovorilo božje dete.

»Kam, ljuba duša? Moja soba je mrzla in prazna in temna...« je odgovoril človek, ki je bil pesnik, in pogledal božje dete nezupno v obraz.

»Ali naj pridem nocoj k Tebi?« je vprašalo božje dete vdruči.

»Nekdaj smo praznovali ta praznik v tihi sreči in v veselju doma. Zdaj ne več, ljudje niso za to.«

Božje dete ga je vprašalo tretjič: »Ali naj pridem nocoj k Tebi?«

Pesnik pa je odgovoril: »Zaman vprašuješ. Nocoj bom v kavarni v najtemnejšem kotu, dokler bo odprta. Kaj bi Ti pri meni? Ljudje in razmere so me ubile. Pust sem in nezadovoljen. Srečnih bitij tvojih let pa ne maram pohujševati. Dolčas je na svetu. Ko bi bil ti jaz, bi mi verjel...«

Kakor bi se nečesa ustrašil, se je človek s širokim klobukom nenadoma obrnil in odhitel, skoraj zbežal nazaj po drevoredu.

Božje dete pa je šlo dalje.

Za polomljeno ograjo tik ceste daleč od mesta so stali na železniških tirih tovarni vagoni v dolgi vrsti. Eden je bil napol odprt in iz njega se je čulo petje troje otroških grl:

— Pastirčki vi,
kaj se vam zdi,
ali ste kaj slišali... —

Božje dete se je po treh stopnicah vspelo do vrat v vagon, jih odmaknilo in vstopilo.

Na tleh krog bornih papirnatih jaslic je sedelo troje otrok, desetleten deček, osemletna deklica in petleten otrok — begunska deca.

Ko je božje dete zasijalo pred njimi, so umolkni.

»Ali naj pridem nocoj med vas?« je vprašalo.

»Ne vem. Mama je šla po kruh, a mora dolgo čakati. Zebe nas, zato pojemo...« je odgovoril deček.

»Ali naj pridem nocoj med vas?« je vprašalo božje dete vdruči.

»Ne vem, če bodo ata pustili. Šli so iskat dela, kruha, kakor pravijo. Do večera jih ne bo...«

»Ali naj pridem nocoj med vas?« je vprašalo božje dete tretjič.

»Pridi, pridi! Ata prinese drv in zaku-rimo. Mama nam je obljubila orehov, če ne bomo jokali. Jezušček tudi pride...« je odgovorilo najmanjše dete.

2. VILA V SNEGU.

Pustil jo je samo v vili ob jezeru.

Opravki, kupčije, trgovske zveze, vse to ga je klicalo na dolga pota v razna mesta. Ni ga udržalo niti to, da bi bil to prvi božič, ki bi ga bil praznoval z njo, ki mu je bila še-le šest mesecev žena.

Tako je ostala sama. Kuharica Rezika jo je prosila, naj jo pusti za praznike domov, in gospa Ela je bila predobra, da bi tej prošnji ne ugodila.

Opoldne je Rezika odšla, zdaj se mrači. Prvič v življenju je bila gospa Ela od pol-dne do večera sama, ne da bi imela človeka v hiši. Na sveti večer, v nemirni kipeči mladosti dvajsetih let, v zapuščenosti mlade žene, ki je še kakor nevesta, je samota bridka. In v razkošni vili z devetimi sobami, kjer nikogar ni, je samota dvakrat tako bridka.

Jezero zmrzuje. Izpod belih zasneženih gorā se kade megle v mrak. Vsake pol ure grmi v daljavi. Plazovi se trgajo s strmin v planinah. V megli se zasliši včasih krik divjih gosi, ki jim v bičju zmrzujejo skrivališča.

Gospa Ela leži na divanu v najsvetlejši sobi, kjer so okna obrnjena na jezero. Oči jo pečejo od solz, ki jih ne more jokati, iz upornosti ne. Iz upornosti je pustila božično drevce v veži pod stopnicami, kamor ga je bil pred tremi dnevi postavil voznik Matija, kakor mu je bil naročil gospod. Iz upornosti ni odprla niti ene izmed vseh škatel in škatlic, ki jih je bil prinesel njen mož z zadnjega svojega potovanja z darili za praznike. Iz upornosti ni povabila nikogar, da bi praznoval z njo sveti večer.

Zdaj je sama in posluša skrito žitje zapuščene vile.

Kako je daleč od sveta! Do sosednje vile, kjer bivajo ljudje, je četrte ure in to je neskončno daleč. Pred dvema urama so cingljale mimo po cesti zadnje sani. Srečen človek, ki se je peljal k svojim, da praznuje z njimi božični večer!

Gospa Ela pa je ločena od sveta, od ljudi in od življenja. Le trepetajoči odsvit ognja skozi vratca pri peči ji dela družbo. Včasih se utr-ga sneg s strehe in zgrmi na vrt, da se v strahu vsa strese. Doli v veži se dotakne za hip kroglica zvončka pri telefonu. Samo kratek

To je bilo prvo bitje, ki je povabilo božje dete k sebi tisti večer.

Zato je božje dete razprostrlo roke in izpregovorilo: »Blagoslovljeni, vi mali, ubogi! Pri vas bom nocoj, pri vas edinih v tem velikem, sijajnem, šumečem mestu...«

plašen zvok, kakor bi jo hotelo klicati iz daljnega sveta vse lepo svetlo življenje božičnega večera.

Že ves popoldan čaka, da jo telefon res pokliče. Saj ji je mož obljubil, da ji bo voščil, naj bo koderkoli. Poslušala bi ga, a niti besede bi ne odvrnila, obesila bi slušalo in šla zopet v sobo. Da bi iz njenega molka videl, kako ji je hudo...

Čemu jo je Alfonz zaprl v to vilo! Poleti jo je pregovoril, da sta se preselila vanjo, ko je bilo letovišče še polno ljudi. Govoril ji je o izborni kupčiji, o dobičku, ko na jesen vilo spet proda. Alfonz sploh ne govori o drugem kakor o kupčijah, o opravkih, o vagonih in fakturah in valutah. Na vse lepe besede ljubezni, s katerimi si je pridobil njeno mlado srce, je pozabil štirinajst dni po poroki, ko je celo njeno doto vtaknil v prvo kupčijo.

Zadnje čase je sploh slabe volje, skrita skrb ga tare, v večni zadregi je. Zaupa ji ne niti besedice, kaj ga teži, na vsa njena vprašanja ji ponavlja odgovor: — Ti tega ne razumeš! —

Denar, dobiček mu je vse. Želja po njem ga ji je odtrgala prvi božični večer, ki ga je doživela kot njegova žena.

Ta misel jo tako boli, ko se vzbudi v njej, da premaga vso upornost in da se ji usujejo tako dolgo zadržane solze iz oči.

In niti voščil ji ni in ji ne bo! Kako kupčijo sklepa in je na svojo ženo pozabil.

Gospa Ela vstane in odvre električno luč. Izpod stropa se usuje iz žarnice blesteča luč, kakor iz dalje stopijo krog nje s tulipani poslikane stene, slike ožive na njih, toplo, nežno, kakor bi jo hotelo tolažiti, se uvrsti krog nje belo rokoko-pohištvo.

Gospa Ela stoji sredi sobe. V velikem ogledalu s pozlačenim okvirjem se vidi vsa lepa in bela. A se ne gleda, obrne se, stisne pesti, da jo členki zabole.

— Sovražim te! Nocoj na sveti večer te sovražim! —

Tedaj je v resnici zabrn timer zvonček pri telefonu.

Gospa Ela hiti v pritličje in vsa drgetajoča v temi komaj najde slušalo.

— Odpusti, odpusti! — vpije vse njeno srce, ki je hip prej bilo polno sovraštva.

»Halo! Gospa Ela?« vprašuje moški glas.

»Da! Prosim, kdo tam?«

»Adjunkt Vrančič, na postaji. Veliko sitnost imamo, morda nam Vi pomorete!«

»Prosim!« odgovori gospa Ela in v njenem glasu zveni razočaranost.

»Neka begunka je tu. Sirota z dvema otrokoma, in tretji, oprostite gospa, radi tega Vas kličem. Njena težka ura je prišla, zato ni mogla z vlakom naprej. Klical sem župana in ta meni, da naj to damo v Vašo vilo. Najpriladnejše je, dvajset minut vožnje s postaje. Sani so že naprežene. Da bi videli to siromaštvo, bi se Vam gotovo ljudje smilili.«

»Prosim, gospod adjunkt, rada pomagam. Sama sem. Recite ženski, naj bo brez skrbi! Tako sem bila sama, da me je že bilo strah. Tako bom imela vsaj družbo!«

V Elinem glasu ni nič več razočaranosti, samo skrb in usmiljenje trepetaja v njem.

»Hvala, gospa! Ne veste, kako sem bil v skrbeh. Tu sem sam in mi moški smo v takih slučajih brez pametne misli. Vesel božič, dasi boste morda imeli nemirno noč!«

Gospa Ela tolaži adjunkta, naj se nikar ne opravičuje. Smeji se in mu je hvaležna, da je izbral ravno njo, da pomore nesrečnici v sili.

Ko telefon odzvoni, je gospa Ela vsa druga. V pritlični sobi zakuri peč, ob razkavem polenu si v naglici obdrgne prst, da krvavi, a ona ne čuti ničesar. Vse luči v pritličju odvre, posteljo odgrne in pripravi vse za prijazen sprejem.

Samo da ne bo sama na sveti božični večer!

Ko se pred vrati sani ustavijo, hiti odpirat. Sama pomaga begunki s sani in jo pelje v sobo. Začudene strme vanjo plašne, trpeče oči. Mrzle, koščene roke se oklepajo njenih

prstov in jih hočejo nesti k ustnam, da jih poljubijo, čez bleda, vela lica sta zdrknili dve solzi.

»Gospa, gospa, nikoli Vas ne pozabim...« šepetaje ženska.

»Pri meni boste kakor doma. Vašima otrokoma naredim božično drevesce. Vi boste tu v miru, nič se ne bojte!«

Voznik Matija je spravil s sani še oba otroka. V veži stojita preplašena, deklica zavita v veliko ruto, fant v raztrgani dolgi sukni, ki mu sega do členkov na nogah.

Gospa Ela ju boža po mrzlih licih.

»Mraz vama je. Kako se zoveta?«

»Franček!« pravi deček in gleda v luč mimo Ele.

»Pepca!« šepetaje deklica in poveša oči.

Voznik Matija je privlekel v vežo še borono begunsko prtljago, dve culi in s pasom prevezano košaro. Ko ugleda božično drevo pod stopnicami, se začudi: »Gospa, ali ne boste nič praznovali?«

»Sedaj bom praznovala, ker nisem sama. Drugače bi ne bila...«

»Čudno družbo ste dobili. Kaj se hoče — taki so časi...« govori Matija in si popravlja kučmo.

»Ali bi se peljal še po Maruško?« vpraša Matija nekako v zadregi.

»Tako se peljite, Matija. Hitite!« odgovori gospa Ela.

Ko Matija odcinglja s sanmi, pelje Ela otroka v zgornje prostore. V jedilnici ju posadi k mizi, jima nareže potice in ju boža po licih, da ju mine ves strah in čudenje. Smeji se ž njima in jima pripoveduje o božjem detetu, ki bo prišlo nocoj tudi v njeno hišo, da ju obdaruje.

V selu za jezerom zvoni in srebrni glas objemlje z božično milino vilo v snegu.

3. NA ULICI.

Po ulici stopa med visokimi hišami invazivni Anton Podlogar s svojo družino.

Po sredi ulice gredo: spredaj žena, ki potiska pred seboj otroški voziček z luknjastim, razcefranim in umazanim košem, polnim vlažnega vejevja, ki so ga nabrali v logu za mestom. V vozičku leži na vrhu v veliko ruto zavito najmanjše dete. Matere se drži za križlo triletni sinček Tonček, za njim stopata petletna Francka in osemletna Ivanka, za njimi vsemi Anton Podlogar, ki mu škriplje lesena noga v kolenu in ga zebe v stari vojaški sukni, ki jo je še rešil iz vojske.

Med belino snega se vidi daleč na vse strani ta siva revščina kakor žalni sprevod,

ki moti prelepo božično razpoloženje popolnega dneva pred svetim večerom.

Trgovci so izložili v okna najlepše, kar premorejo njih prodajalne. Med zelenimi smrečjimi vršički se svetijo pisane igrčke, konjički, vojaki, železnice, punčke, medvedi in zajčki in vse, kar si le more izmisliti otroška duša. Izpred takih izložb mora Podlogar poditi svoje tri otroke s palico, da gredo naprej.

On in žena se ozirata po oknih, kjer je nakopičeno toplo blago, suknje, obleke, rute, odeje. Nič manj si ne želita vsega tega kakor otroci vabečih igrčk, ki jih ne bodo nikoli imeli.

Tista okna, kjer se košatijo potice, ko lači, rozine, slaščice, so najnevarnejša.

Že od daleč jih pozna Anton Podlogar in vpije nad deco: »Veselo naprej, otročiči! Ene bom kupil čevlje. Tistemu, ki bo najpridejši. Kje so čevlji? Kje jih prodajajo?«

Tako se otroci premotijo in iščejo, kateri mož prodaja čevlje, in ne gledajo v okna, ki bi jih spomnila, da so lačni.

Tako gredo naprej, mimo njih se preliva množica ljudi, za njimi zvonijo tramvaj, umikajo se na levo in desno, kakor nanese.

— Kateremu bi kupil čevlje? — premišljuje Podlogar. — Ali bi jih kupil Tončku, fantku mojega srca? —

Podlogar gleda sinčka, ki se drži matere za krilo. Na levem čevlju ni več pete, zato

snegu, kjer je najvišji in skače čez največje luže.

— Ta si bo znala pomagati v svetu! — si pravi Podlogar sam s seboj.

»Ali si veverica ali kaj?« grmi nad njo, ko je tisti hip uskočila od vozička in stekla k oknu, iz katerega se je smehljal celo police malih in velikih punčk.

Deklica je na njegov klic odskočila zopet od okna in se mu pridobrikala na sredo ulice, kjer je bil obstal.

»S palico te bom, nepridiprav!« godrnja Podlogar in jo prime za roko.

Pogledal je zopet Tončka, ki je zaostajal in omahoval s težavo za ženo. Ves je bil vidi deti otrpel in zmrzel. Če bi še ne držal za krilo, bi padel v sneg.

Marijina družba žen v Grgarju.

šepa, siromaček. In spredaj so čevlji prebiti, da se vidijo prstki. Še v snegu se poznajo, če stopi na celo.

— Ni čuda, dvojce deklet je že nosilo te čevlje pred njim, — premišljuje Podlogar. — In nogavic bi potreboval, siromak, — si pravi sam s seboj, ko vidi od mraza rdeče gole nožice med čevlji in kratkimi zakrpanimi hlačicami.

— In suknjice in tople kapice, da bi ga v ušesa ne zeblo, in hlačk in vsega — vsega.... — kriči v njem.

Sunkoma odtrga pogled od Tončka in gleda Franco, svojo drugo hčerko.

— Tej ne kupim ničesar. Pred tednom je obula čevlje za Ivanko... — si pravi. — Tudi zebe je ne tako kakor Tončka. —

Zavila se je v veliko ruto, ki ji sega od zadaj z vogalom skoraj do tal, tako da je podobna okrogli kepi, ki se živahno kotili po

»Vzemi fanta na roke!« je zaklical Podlogar ženi.

Ona se je zdrznila in za hip obstala. Vsa je bila zaverovana v najmanjše dete pred sabo, ki je spalo v vsej svoji nedolžnosti pred njo na vozičku. Tako se je bila zagledala vanje, da je pozabila, da gre po ulici skozi mrzlo kamenito mesto, da caplja za njo še troje otrok in da bo nocoj sveti večer.

Vzdignila je Tončka.

»Ali te zebe?« ga je vprašala in z levico zopet potisnila voziček.

Otrok ni odgovoril, samo pogledal jo je z velikimi očmi in ji nagnil glavo na ramo.

Šli so dalje.

Podlogar je gledal svojo najstarejšo hčer Ivanko, blede, sloko dekletce. Obula je bila stare materine čevlje, ki so bili preveliki in pretežki za njene drobne nožice. S težavo je stopala ob vozičku, ki ga je pomagala materi

potiskati in ob vsakem koraku se ji je videlo, da se boji, da ji čevljev obtiči v snegu.

— Njej kupim čevlje! — se je odločil Podlogar. — Kakor druga mati je sesticama in bratcu, največ poti ima in v šolo mora hoditi. Ne bo ji dobro na svetu ... —

»Glej, tam so čevlji!« je vzkliknila tisti hip Francka in ga povlekla proti levi.

»Čakaj, tu bomo kupili!« je zaklical ženi.

Ona je zapeljala voziček v stran pred veliko hišo, kjer je v veži ob vhodu prodajala stara ženska čevlje in prezebala.

»Ata bo kupil meni čevlje!« je zavrisnila Francka in pokazala na rumene čevljičke, ki so ji bili najbližji.

»Meni!« se je vzdramil Tonček, pogledal očeta in iztegnil roko.

»Za tole par čevljev!« je pokazal Podlogar Ivanko prodajalki. »Trpežni morajo biti in ne predragi. Invalid sem!« ji je razlagal.

Žena je postavila Tončka na tlak. Tresel se je od mraza in v očeh imel solze.

Francka je hip nato zajokala, za njo Tonček, v vozičku se je zbudil najmlajši in tudi začel jokati. Žena ga je vzela na roke, da ga utolaži, a zaman.

»Meni čevlje!« je med jokom vpila Francka.

»Čele ...« je ihtel Tonček.

Ivanka pa je sedla na prag in se sezula, da si pomeri čevlje, ki jih ji je bila izbrala prodajalka.

Podlogar ni vedel, kako bi utolažil otroka.

»Vsi so potrebni čevljev in vsega drugega. A ta, najstarejša, najbolj ...« se je opravičeval prodajalki.

»Ne jokajta! Vidva še ne hodita v šolo. Ivanka mora vsak dan po kruh, po čaj, po sladkor ...« je tolažil Francko in Tončka in otepala sneg z lesene noge. Še v to ga je zeblo. In ta neutolažjivi jok ga je rezal v srce.

Izza vogala je prišel stražnik, se ustavil in nemo gledal Podlogarja in njegovo družino.

»Ta gospod vaju vzame, če bosta tulila...« je izkušal Podlogar biti hud nad Francko in Tončkom.

Zaman.

»Čevlje ...« je ihtela Francka.

»Čele ...« je vokal Tonček.

In jok je bil še hujši, ko sta se umaknila pred stražnikom za voziček.

Na nasprotni strani ulice je stopil iz štacune na vrata gologlav gospod trgovec, se poigral z zlato verižico nad telovnikom, vtaknil nato oba palca v luknji pod pazduha-

mi in začel prebirati s prsti po telovniku, kakor da igra klavir.

»To je koncert, kaj!« je zaklical preko ulice sosedu gostilničarju. ki ga je bil tudi privabil otročji jok pod zeleno vejico njegove gostilne.

»Za take bi moralo skrbeti mesto, država ...« je odgovoril gospod krčmar.

Ta hip je pridrvel po ulici eleganten avtomobil in prekinil pogovor obeh gospodov. Trgovec se je poklonil gospodu industrialcu in njegovi gospe. ki ju je bil še pravočasno spoznal v mehkih sedežih, in izginil med vrati.

Ob stražniku in Podlogarju so se začeli zbirati ljudje.

»Zakaj otroka jočeta?« je vprašala ljudomila gosa, do nosa zavita v mehko krzno, z obema rokama v dragocenem kožuhu.

»Prašajte jih!« je odgovoril trpko Podlogar, ki si ni vedel več pomagati.

Gospa se je pogreznila do oči v svojo boo in užaljena odšla.

Prodajalka pa je povezovala čevlje, ki so bili Ivanki prav, in se ozirala s hudimi pogledi po ljudeh, ki so se zbirali pred pragom.

»Koliko bo?« je vpraševal Podlogar in segel v žep ob leseni nogi.

»Nič ... Tu imate in pojdite v božjem imenu!« je dejala prodajalka skoraj jezno.

»Saj plačam ... Nisem tak ...« se je oboje tavaljal Podlogar in vlekel denar iz žepa.

»Saj vidim, kako je ...« je dejala prodajalka, vtaknila zavitek v voziček in si začela natikati sive težke rokavice na prezeble prste.

Francka in Tonček sta še jokala.

Podlogar je prijel Tončka za roko, Ivanka pa Francko.

»Bog povrni!« se je zahvalil Podlogar in v grlu ga je davilo.

Njegova žena je zavila najmanjšega otroka tesneje v ruto in ni videla, kam bi pogledala. Kar skozi ljudi je zapeljala voziček na sredo ceste in za njo so se odpravili vsi drugi.

Ko so bili sami sredi ulice, da se je slišalo samo škripanje Podlogarjeve lesene noge, je začel on pripovedovati Tončku, ki je še ihtel: »Jaslice ti bom kupil, Tonček, pastirčke, ovčke, hlevček, zlato zvezdo, svetega Jožefa, Marijo in Jezuščka. In bomo prižgali lučke, mama bo zakurila, da bo toplo ... Ivanka pojde po belega kruha in zate in za Francko po sladkih prestic ... In boste veseli, otročiči ...«

Otroci so poslušali in v mislih bili že doma. Doma med štirimi stenami kleti v predmestju.

VELIKA ZDRAVNICA.

DR. IVO ŠORLI.

ISTO leto se pomlad kar ni mogla napraviti, da je ozelelo do sredi aprila, kar je ozelenelo, bolj po pratiki, nego da bi bilo priganjalo solnce. Potem pa je božja roka črnosivo zaveso tam gori v trenutku mogočno razgrnila, in nebo se

je zasvetilo v tako živi modrini, da se ti je duša topila od miline pod njim. Ni bilo še pastirjev po brdih, a vendar je švignil zdaj s tega holmca, zdaj iz one dolinice vesel vrisk navzgor — tako je bilo ljudem pri srcu.

Ah, ali ne ubogemu Jerneju Podmejarju, ki se je ta hip z levico oprl na toporišče svoje motike, sklonil glavo in skrivil hrbet, kakor da mu je le preveč težko to breme, desnico pa si je nehote položil na prsi, ker ga je hotela skoraj zadušiti ta strašna grenkost tam notri.

In čudno: kakor da jo je nekaj poklicalo, se je ustavila zdaj tudi njegova mlada žena, ki je korakala nekoliko brazd nad njim čez njivo in metala seme široko okrog sebe; ustavila se je, se za trenutek ozrla nanj, gledala potem nekaj časa strmo v tla ter na to počasi prišla proti njemu. In ko je dospela do njega, se je molče naslonila nanj.

»Kaj ne, tudi ti misliš tako: sejeva že siromaka. a Bog ve, kdo bo žel,« je izpregovorila in glas se ji je trgal.

Nikoli še ni storila kaj takega. Celo s hudimi besedami ga je često trpinčila, kakor da je on sam kriv vse nesreče; čeprav ne toliko iz hudobnosti in s premislekom, to je vedel, ampak iz potrebe nerazumnim ljudem, da se znesejo nad kom, če jim je samim hudo. Morebiti jo je tudi dražilo, ker ni tožil, pa je razumela tako, da naposled niti ne trpi. Zdaj pa, ko ni bilo več upanja, jo je zlomilo ušmiljenje in spoznanje, da sta le oba eno.

Nepremično je stal Jernej. Potem pa se je počasi vzravnaval in je rekel:

»Bo že kako. Živih naju ne ponesejo v grob.«

»Mica pravi, da bi prišla k njej, če ne bi bilo drugače. To se pravi, če bo treba«, je počasi izpregovorila. »Tisto bi skupaj delali, kar ima; potem bi bila ena izmed naju pri otrocih, druga pa in ti bi hodila ljudem pomagat. Prej ti nisem hotela praviti o tem, ko si

včasih čuden; ampak zdaj, ko je res že vse izgubljeno.....

Molče je gledal v tla. Zopet eno teh nešteti, neusmiljeno drugo za drugim prihajajočih žalitev! On, Podmejar, doslej tolik, čeprav zadolžen posestnik bo hodil na dneve! In ta načrt ste ženski — žena in njena sestra, kočarica, skoraj beračica s štirimi lačnimi otroci! — razpravljali morda že lani, že predlanskim, ko je on še smel upati, da se izkoplje. Toda razumel je tudi, da je žena še največ trpela sama, če je s siromašno sestro govorila take reči, in da je bilo v vsem le skrb, kaj bo, če bosta morala vsak z majhno culico z grunta, ko odbije strašna ura.

Vendar pa je mračno odgovoril:

»Če pride do tega, pojdem jaz po svetu. Rajši bom vam od tam pošiljal, kar zaslužim.«

»In nas pustiš tu same? Ali ti ne bo hudo..... vsaj po otrocih?«

Ozrl se ji je v oči, ki so bile tako mile in solzne. In spet ga je nepopisno presunilo. In isti hip ga je obšlo še spoznanje, da morda ne bi bil nikdar izvedel, kako ga ima vendar rada, če ne bi bila prišla nesreča.

Že jo je hotel objeti okrog vratu, toda ni mogel. Silil se je, da bi ji del roko vsaj okrog pasu, potem vsaj okrog ramena, toda težka in kakor mrtva mu je obvisela ob telesu. Le preveč žalostna se mu je zdela ura in preveč se je bal, da ne bi je napravil še žalostnejše.

Tako se je samo rahlo dotaknil njenega ramena in je rekel: »Bomo že videli, kako bo, pravim. Zdaj rajši delajva! Vsaj ne porečejo, da sva pustila ko dva cigana!«

In ona je počasi pobrala gosto pleteno košaro s semenom in se vrnila med brazde, on pa je ljuto obkopaval spodnji rob njive, kjer oralo radi strmine ni moglo prijeti.

II.

Vse to se je godilo nekje na Tolminskem, v vasi Smrečje. Prav isti čas pa se je na čuden način snovala Podmejarjeva usoda v mestu Gorici; ali bolje rečeno: snoval se je preobrat njegove usode.

Tam je živel profesor Premšek. Mož še ni bil star in manjkalo mu je še pet let do polne pokojnine, pa je vendar že nekaj let sem govoril o tem, da bo »izpregel«, kakor je rekel.

»Kak zmisel pa ima vse to moje delo?« je govoril. »Da spravljam kmetske fante, ki so potrebni na polju ali pa bi bili vsaj koristni

rokodelci, s prave poti; to je, da pomagam iz njih napravljati gospode, ki to nikoli ne bodo in ki zato tudi niso nikdar srečni v svojih poklicih, kakor ne uspeva tolminska tisa, če jo presadiš v gosposki goriški vrt. Kvečemu če se fant kot duhovnik vrne med kmete in postane tam v petih letih spet kmet. Drugače pa imam med bivšimi svojimi učenci advokate, ki odirajo ljudstvo huje od svojih židovskih laških tekmecev, zdravnike, ki sleparijo s sladkimi in še rajši grenkimi vodami, ali pa uradnike, ki vpijejo na kmeta grše od Nemca, ker se šleve boje, da jih ne zapode. Vsemu bom obrnil hrbet in vsaj sleparil več ne bom!»

Zaman mu je bilo ugovarjati, da ima vendar domač človek v prvi vrsti na domači zemlji pravico do belega kruha, če si ga pribori,

rici ali pa se preselil v kako drugo mesto; preveč jih je sovražil »te grde prašne groblje s sleparji po luknjah spodaj pri tleh, gori pa z lenuhi ali tepci, ki ves dan mažejo papir, pa mislijo Bog ve kaj so napravili,« kakor je govoril. Tudi v rojstne kraje gori nekje na Štajerskem ga ni mikalo; preveč da se čuti tam tujčeva pest in njegovi priganjači ti preženejo vsako dobro voljo. Prijazna Brda in ljubka vipavska dolina sta mu bili preveč »osladni« — skratka zagrizen, kakor je bil, je zvrzel ves svet; kar ga je bilo drugim ljudem posebno lepega že celo. Edino še Gorenjska in Tolminska sta ostali. Tu mu je bil rod še trden in pošten, zemlja močna in zdrava. Toda tudi Gorenjec mu je bil pri vsem tem nekoliko le preveč bahav in ošaben, in odločil se je za

Marijina družba otrok v Grgarju

in da tudi s tisto nezadovoljnostjo v srcu kmetskih sinov v gosposkem stanu ni tako hudo, ko jim je življenje le nekaj laže nego njih očetom in bratom doma, pa da je naposled le bolje, če dele ljudstvu pravico lastni ljudje, ki ga razumejo vsaj po jeziku, neredko pa vendar tudi po srcu — kratkovidne oči njegovega srca mu niso dale videti nič svetlega in veselega v življenju. In to mu je napravilo bolno vso dušo.

In ker so izvedele oblasti, da s temi mračnimi nazori ne muči samo svojih tovarišev, ampak jih širi tudi med mladino, so ugodili njegovi prošnji za upokožitev, ki jo je bil skotila nepremišljeno vložil v neki taki strupeni svoji uri, mnogo prej, nego je sam pričakoval, namreč kar sredi šolskega leta.

Kam zdaj?

Še na um mu ni prišlo, da bi ostal v Go-

Tolminca, »tega okornega in včasih robatega, a vseskozi bistrournega in odkritosrčnega medveda.« Pa spet ne, da bi šel v kak trg ali večjo vas — uprav pri Smrečju se mu je najbolj ustavljala in naposled ustavila misel. Vstran od sveta in od glavnih cest, pa vendar zvezana z njimi s še dovolj ugodno vozno potjo, če bi bilo le treba kdaj kam; s pošto, da dobiš svoj časopis že drugi dan; in kar je glavno: s čedno gostilno, kjer ga je stara Gašparica sprejemala že kakor dobrega znanca, če je vsake počitnice prikolovratil s planin pod njen krov, in ga za kmetske razmere naravnost izvrstno postregla. Skoraj še misliti ni, da ne bi ga vzela za stalno pod streho, če bo prosil. In ko svoje prej skromne pokojnine tako gotovo vse ne porabi, bo tem več za knjige, ki jih bo potreboval. Zakaj nameravala je iz lastnihkušenj in iz že nabrane stare u-

čenosti napisati veliko delo, ki naj bi bilo vsaj po njegovi smrti komu na korist. Človek, če na dnu vsaj, kjer je srce, ni hudoben. je pač tak, da tudi če noče, le misli na to, da bi storil kaj dobrega tudi še za druge na svetu.

III.

Gotovo, da je ljubezen vsaj do rodnega kraja. če že do domovine v širšem smislu ne, človeku vsajena na dno srca. Drugače ne bi se naši ljudje vračali iz Amerike in drugih krajev, kjer se jim celo bolje godi, nego se jim doma. Če imajo kaj človeškega čuta v sebi seveda. Vendar pa ta ljubezen pride do zavesti in prave moči obično šele pod toplim solncem omike. ki ni treba, da je visoka, nego je je v to že toliko dovolj, kolikor je je danes mnogo posebno po naši. zdaj od bratov odrežani zemlji. Brez te omike, torej sam na sebi, pa je naš človek tak, da skoraj rajši spoštuje tuje nego svoje, čeprav se ne more reči, da te tuje tudi ljubi.

Potemtakem ni čudno, da je v tistih časih ne samo stara Gašparica, ampak vse Smrečje ostrmelo, kak človek mora to biti. ki si je njih kraj izbral za bodoče svoje bivališče. In nikar da bi se jim zdela njih vas, če jo je tako počastil učen mestni človek. zato kaj več vredna, je zgubil nasprotno v njih očeh na svoji veljavi on, ta mož.

In tako je dobil v Smrečju profesor Premšek že prvi dan ime »čudnega profesorja«; zakaj huišega priimka mu za sedaj še ni hotela dati ljudska modrost.

Toda daleč ni do takega huišega priimka. če bo mož vztrajal na poti, kakor jo je začel! Gospod župnik je pričakoval. da se oglasi pri njem in se seznanita, radi družbe bi mu bil celo prostor pri svoji mizi ponudil — toda nič! Tudi v cerkev ga v nedeljo ni bilo, ampak kakor vsak dan jo je zavil tja ven po cesti med njive in travnike ter splezal po hostah na hrib. Po večernicah pa je sedel pri Gašparju med kmete. O, bilo bi seveda imenitno, kako je povzdigoval kmetijski stan in zasmehoval gospodo; in tudi dobro bi se jim bilo zdelo, če ne bi bili čutili, da drugi študirani ljudje — ta in prešnji župnik, učitelj. Strešnikov gospod, ki je zdaj dekan, in Kendov, ki je sodnik — niso govorili in ne govorijo tako. »Eno kolesce preveč ali pa premalo!« je bila končna sodba. ko so se razhajali po vijugastih poteh. Pa sploh — da ponovimo — človek. ki ni bil kak orožnik ali financar, ampak kar profesor na latinskih šolah in se zmisli, da bo v kakem Smrečju jedel svojo pokojnino — kam naj ga človek dene, če ne med nekoliko pritrknjene?!

Vendar pa so mu spoštljivo izkazovali časti, ki gredo njegovemu stanu. In tudi naš

Podmejar se mu je spodobno odkril, ko je čudni profesor tisto popoldne došel do njegovih njiv in te njive, odkar se je bil prikazal iz gozda nad njimi, posebno pozorno ogledoval.

»Dober dan!« se je zahvalil Premšek. »Veste, kaj vam bom povedal, prijatelj? Da tako skrbno obdelanih njiv nisem videl še pri nobenem drugem gospodarju. Pravijo, da kmet propada — če bi vsak imel svoje stvari tako v redu, kakor vi, ne bi propadal!«

Podmejarju je šinila vsa kri v glavo. O tem kajpak ni dvomil, da ga profesor ni poznal in da se seveda ni hotel le nekako rogati njegovi žalostni usodi; toda srce se mu je stisnilo zato, ker je bilo prebridko, da je mož napravil ta poklon uprav niemu, ki bo po dolgem času v vsi fari prvi, ki mora z grunta.

In zdaj je Podmejar pomislil, ali bi povedal, kako je z njim ali ne bi. Težko je, toda profesor ga najbrže pohvali še kje in potem bi mu kak prijatelj opisal stvar še veliko slabše nego je. Sicer pa je li on kriv, če je prišlo do tega?!

»Hvala vam lepa, gospod, da ste me pohvalili; toda tudi če sem videti dober gospodar. bom le moral vse pustiti,« je rekel počasi in povesil glavo.

»Kako to?« se je začudil profesor.

»Ker je upnikov preveč in me že vsi skupaj preganjaio. Saj jih nisem napravil jaz dolgov, ampak to je vseeno. Mislim sem, da se bom z delom in trudom le izkopal, ko sem prevzel od rajnkega očeta. Čim sta mi o božiču poginili pa še obe kravi, sem videl, da sem izgubljen. Na sodišču so mi rekli, da bo tam kdaj v septembru prodaja, če ne najdem denaria. Pa ga še iščem ne, ker bi ga bilo treba toliko, kolikor je cenjeno vse premoženje, da bi vse izplačal. Toliko pa nihče ne da.«

»Pa ste vendar tako lepo vse obdelali!« je vzklínil Premšek.

»Eh, ko sem pa vaju tako. Saj pravim: če breme ne bi bilo le pretežko in bi posebno še nesreče ne bilo zraven, bi jo bila z ženo vsaj vlekla. Sicer je pa že tako: če človeka tarejo prav hude skrbi, mora še bolj gibati, da malo pozabi. In v posteljo že celo moraš priti z udi kakor križanimi, da te takoj omami spazec; zakaj drugače se ti zarijejo skrbi pod kožo, da ni več pokoja vso noč.«

V tem trenutku je prišla čez brdo Podmejarica; enega otroka je nosila na rokah, enega vodila za roko, svetlolas deček pa je stopal za njo. Od osuplosti se je za hip ustavila in gledala že od daleč sem.

»To je vaša žena?« je potegnil Premšek. »Hud-man, je to lepa, čvrsta ženska!«

»Pa pridna je, da nima para take,« se je

radi te pohvale nekoliko v zadregi nasmehnil Podmejar. »Toda, kaj pomaga!...«

»I, kaj! Nič ni treba še obupavati. Vse se lahko še uredi ta čas!« je skoraj osorno zakričal profesor in gledal ježno v tla. Potem je naglo stresel z glavo, nekaj zamrmral, se dotaknil s prstom klobuka ter se naglo spustil po strmini navzdol. Zakaj Podmejarjevo posestvo z lepo, belo hišo je ležalo na holmcu kakih dvajset minut nad Smrečjem.

A prav to, da je bila hiša preveč lepa in velika, je mladi gospodar tako bridko plačeval. Njegovega očeta se je bila namreč skoraj že na stare dni polotila bolezen zidanja. Dom pa mora biti kmetu v skladu z drugim njegovim premoženjem. Kakor zdrava rastlina naj ima svoje korenine v travnikih, njivah in hostah okrog, in ti travniki, njive in hoste naj so ga takorekoč same pognale iz sebe. Če pa je dom prevelik in bahast, žre on iz njih in jih osuši.

IV.

Za tisti dan se je Premšku zdelo že prepozno, drugo jutro pa je takoj po maši stopil v župnišče.

Komaj je bil povedal svoje ime in sedel, ko je že vprašal:

»Kak človek je Podmejar?«

»Hm, eden izmed najpridnejših gospodarjev je,« je odgovoril župnik. »Tudi žena, da malo takih. Sploh sta oba poštena in bogaboječa. Samo posestvo je preveč zadolženo, in že pred jesenjo da bo vse prodano.«

»Pa zakaj jima ne pomagata?«

Kaj se je prišel kregat, si je rekel župnik, tako oster je bil gostov glas in neprijazen njegov pogled. Toda mirno je vprašal:

»Kako, gospod profesor?«

»Ali nimate posojilnice?«

»Posojilnica tu ne more več pomagati. Iz posojilnice pomagamo tam, kjer se začne sicer trdna tkanina kakega posestva šele nekako prati, šele nekako na komolcih trgati, bi rekel...«

»Iz posojilnice pomagata ljudem lesti v dolgove!« ga je nevljudno prekinil Premšek. »Tam pa, kjer je resnična sila in potreba, stojite ob strani in pustite, da zapuste grudo ljudje, ki jo ljubijo še potem, ko ni več njihova. Kaj, prav potem pokažejo, kako jo ljubijo, ko jim jo vaši krivični paragrafi že izpodmikajo izpod nog, pa se je še oprijemajo s krvavimi nohti.«

»Jaz nimam s paragrafi ničesar opraviti.« je že nekoliko nejevoljen odgovoril župnik. »Toda pri posojilnicah delamo s tujim denarjem in smo ljudem zanj odgovorni! Sam sem tudi že mislil na to, da bi možu pomagali s

posojilom na podpise. Toda, kakor je sicer Podmejar ne samo vsega spoštovanja, ampak tudi vsega zaupanja vreden mož, bi bilo treba le kake take nesreče, kakor lani s kravami, pa bi morali poroki sami plačevati. V take nevarnosti pa jim ne more nihče prigovarjati. Oprostite, gospod, meni se sploh zdi, da vi teh stvari ne razumete; in zato govorite tako! Ako bi — — —«

»Jih tudi nočem razumeti!« ga je Premšek spet trdo prekinil, skočil na noge, pograbil klobuk in z osornim pozdravom odšel skozi vrata, ne da bi tam ne bil še zakričal: »Vrag naj vzame vso to gnusobo, ki se ji pravi svet in življenje!«

Zamišljen je gledal župnik za njim. Vedel je sicer, da stoji kot upravitelj tujega imetja na edino pravilnem stališču, toda trpko mu je bilo pri srcu, ko je moral spet sedaj spoznati, kako na dnu prav imajo često ravno oni, ki najmanj poznajo svet in življenje in ki njegove trdote zato tudi najmanj razumejo.

Premšek pa si je dal komaj še toliko časa, da je stopil h Gašparici in ji povedal, da se ne vrne pred večerom, pa je že z dolgimi koraki stopal po cesti proti trgu, tri ure dolgi za povprečne hodece.

Tam je potem že kmalu po enajsti stopil v pisarno svojega bivšega učenca dr. Vrabiča.

Ta je bil nenadnega posetnika tako vesel, da mu je opetovano stisnil roko.

»Je že prav, je že prav!« je zarenčal Premšek. »Saj če ne bi bil ohranil tudi jaz tebi dobrih spominov, bi me zdaj ne bilo k tebi in tudi tega ne bi ti pravil. Upam namreč vsaj, da še nisi postal tak slepar, kakor vsi drugi, posebno vi paragrafisti. Toda to se bo kmalu pokazalo. Ali mi lahko izračuniš, koliko denarja je treba, da se reši posestnik Podmejar iz krempljev svojih upnikov? Baje se vse to najde na sodnji. Stopi tja in poglej, ampak zastoj, če hočeš!«

»Podmejar? Jernej Podmejar? Saj tega prav jaz preganjam. To bo hitro izračunjevano,« je rekel Vrabič ter stopil k omari, iz katere je vzel prcej debel akt.

»Pa te ni sram, da preganjaš poštene ljudi?«

Vrabič se je nasmehnil.

»Ej, gospod profesor, vi ste vedno stari! To je vendar moj poklic! Sicer pa prav nič nisem vedel, ali je Podmejar poštenjak ali ne, ker ga niti ne poznam. Dvakrat sem ga tožil za dva njegovih upnikov pa se niti ni prikazal na sodnijo. No, če ni imel s čim plačati, si je vsaj pot prihranil. Če pa je zdaj dobil denar, da poravna, me bo res iz srca veselilo, to mi lahko verjamete. Posebno, če ste vi moža vzeli v svojo zaščito. Pa kdo mu da toliko, da

vse izplača, ko zadnji upnik celo izgubi, če sam ne prevzame?

»Boš že videl. Zdaj izračunaj!«

Vrabič je naglo zapisoval številko pod številko, potegnil potem črto, seštel in povedal.

»In zdaj prištej še toliko, kolikor je treba, da dobi mož dve kravi v hlev, ki ste mu po zimi poginili!«

Vrabič je prišel in povedal potem vso svoto. »Pa ne da posodite vi sami, gospod profesor?« je v naglici pogledal gosta.

»Ne, ker nimam; ampak ti boš posodil, ki imaš!«

drugega, je sleparska modrost! Toda kaj zemljišče — glavno je človek! Kdo drugi bi v takem položaju del roke križem in pustil, da na njivi raste plevel; ta pa ti obdela polja in njive, kakor da imajo iti na razstavo, ne na dražbo! Kaj se pri takem človeku bojiš izgube? Sicer pa dobiš tudi moj podpis. Ni veliko vreden, ker nimam ničesar razen svoje pokojnine, par cap in nekaj knjig; toda zapišem se ti z vsem, kar sem in kar imam, z dušo in s telesom. Takoj, ko to uredim, se preselim k njemu in bom sam pomagal od jutra do večera. Pokojnina pojde lahko skoraj vsa za dolg. Deset let boš nima dal, toda odpraviva

Pevsko društvo »Slava«, Sv. M. Magd. sp. — Trst. — Ustanovljeno je bilo to društvo dne 24. aprila 1892. Kako neomajna pa je bila vztrajnost med ustanovitelji, sklepamo lahko iz tega, da je eden od teh, gosp. Anton Miklavec, kar 28 let zaporedoma predsedoval in vodil društveno ladjo in da je četvero drugih: gg. Jos. Pregarc, Jos. Sušelj, Ant. Čok in Ivan Pošega nepretrgoma aktivno sodelovalo, tako da so ti pevci dne 25. junija 1922, ko je društvo slavilo svojo 30 letnico, navdušeno prepevali naše ubrane pesmi ter ponosno zrlji na sijajni razvoj tako srečno započetega dela. Za njih izredno požrtvovalnost in zasluge je društvo izkazalo svojo neminljivo hvaležnost s tem, da je imenovalo te pionirje častne člane. Z zadovoljstvom bodi povedano, da je društvo tekom svojega delovanja nešteto krat nastopilo pri raznih veselicah, koncertih, pevskih zabavah, pogrebih in drugih prireditvah.

»Jaz?« je ostrmel Vrabič in debelo gledal profesorja.

»Da, ti! Če si še to namreč, kar si bil in za kar sem te vedno imel! Toda poslušaj najprej!«

In Premšek je začel pripovedovati, kako je prišel v Smrečje, kako je našel Podmejarja in kaj mu je rekel. Kako je potem ljudi izpraševal o mlademu možu in kako ga vse hvali z župnikom vred.

»Torej prav!« je nadaljeval potem z vedno večjo vznemirjenostjo. »Nič ne bi rekel, če bi vi vsi skupaj trdili, da je dolgov več ali celo veliko več, nego je vredno premoženje. Toda vrag vas vzemi, saj sami pravite, da ga je za toliko, kolikor je dolga. Če je hruška vredna novčič, mi jo boš dal za novčič celo in ne boš ponujal samo polovice. Nič se ne smeji — če pravi vaša modrost pri dražbi zemljišč kaj

te gotovo že v petih. Hotel sem začeti pisati neko knjigo in trositi denar za vire; a kaj je to brcti temu, kar lahko tu storim?! Neumnost! Vsaj bom vedel, zakaj in čemu živim! Vrag vzemi še tebe, če nočeš!«

Vrabič je molčal. Preveč je bil osupel. Ne zato, ker hoče profesor denarja od njega, ampak da ga je pograbila ta čudna misel, navezati svojo usodo na življenje človeka, ki ga je videl prvič in do danes vsega skupaj še samo enkrat na svetu. Toda posebej je bil mož vedno in v tem načrtu je bilo res nekaj, kar je njegovemu življenju moglo dati neki namen in pomen, vsekakor večji, nego da bi bil napisal tisto knjigo, o kateri je Vrabič dobro vedel, da bi čudak spravil vanjo nazore, ki ne bi vzdržale sodbe treznih in hladnih ocenjevalcev in bi tako ostala brez koristi za ljudi. Da, imela bi najbrže edino ta uspeh, da bi si

romaku zagrenila zadnje dni njegovega življenja. In tega res ni zaslužil! Saj je bil vendar tako iskren prijatelj svojim dijakom, njim posebej, ki so jih sovražili in preganjali mrzli tujci. Da, skozi leta jim je bil edini resnični, ker vedno pogumni in brezobzirni zascitnik — do sebe samega in svojih koristi že celo brezobzirni zascitnik. Ne, temu možu ne bi mogel odreči celo težje usluge, če bi ga prosil zanjo! Tu pa, če mirno premisli, res ni bilo dobička, a nevarnosti najbrže tudi ne. In čeprav je bilo to, kar mora dati, skoraj vse, kar si je bil doslej prihranil, ne bi bil mogel obravnavati pred svojo vestjo, da razočara gotovo do dna duše, skoraj bi rekel smrtno razočara blagega moža, kateremu je bil tako odkrito srčno hvaležen.

Počasi je torej vstal in iztegnil gostu roko.

»Velja, gospod profesor! Vam ne morem odreči, čeprav je to vse, kar imam. Še danes pisem vsem upnikom, naj pridejo po svoje, Podmejar pa naj se oglasi potem drugi teden kdaj pri meni!«

»Saj sem rekel! Saj sem rekel!« je kriknil Premšek, in skoraj mu je sapa zastajala od radosti. Zakaj, naj se je delal še tako pogumnega; čim je prestopil ta prag in je gledalo toliko teh mrzlih aktov nanj, pa je še videl, kako njega mladi prijatelj trezno računa in govori, ga je bila le obšla mučna zavest, da je opravek, po katerem je bil prišel, pravzaprav velik opravek. In tisti »ti boš posodil!« je bil že skoraj obupen vzklík, ki mu je prišel iz ust le, ker ga je uprav sunil ven. Zdaj pa ta krasni Vrabič niti ničesar dalje ne izprašuje, se ne pogaja in ne kriči, ampak kar udari v roko in pravi: »Velja!« Je, je še nekaj dobrih in poštenih ljudi na svetu; in torej tudi njegovo učiteljevanje ni bilo popolnoma zaman!

V.

Profesor Premšek je seveda vedel, kaj se pravi dobrote deliti, naj so ga imeli še za takega čudaka. To je bila vendar dobrota, če je pri premožnih ljudeh temu siromašnemu dijaku = rojaku, a često tudi tujcu, preskrbel obed, onemu pa zaslužek s poučevanjem; posebno pa tudi še, če je nepremišljenemu mladeniču, ki bi ga bili nenaklonjeni severnjaki hoteli radi kake neumnosti kar na cesto pognati, z gorečo besedo izposloval prizanesljivost ter mu tako rešil bodočnost.

Toda, čeprav je bil dobroteljnosti tako vaje, vendar še nikoli v srcu ni občutil take zadovoljnosti, kakor danes, ko je že na vse zgodaj hitel proti Podmejarjevemu domu.

Podmejar je bil na klopi pred hišo pravkar uporabil svoj zajutrek in uprav hotel na njivo, ko je zagledal tam doli pod hišo »čudnega

profesorja«. In nehote se je zganil; zakaj srce mu je reklo, da gre mož k njemu, kakor je bilo sicer čudno, kaj bi mu imel povedati.

Še ženo je poklical ven, in oba sta gledala Premšku naproti.

»Saprabolt! Ali bosta delala ali bosta zijala prodajala, vidva postopača!« ju je pozdravil ta, ko je došel do njiju in si obrisal pot z obraza.

»I, tako se je nama nekako zdelo, kakor da greste k nam, gospod profesor,« se je nasmešnil gospodar.

»Saj sem tudi prišel. Pa še zore sem komaj dočakal, tako reč vama prinašam!« S tem se je široko postavil pred nju, ju nekoliko časa gledal in naposled vrgel svojo bombo, kakor si je rekel v mislih:

»Denar sem vama našel!«

»Kak denar?« je zajeceljal Podmejar.

»Kak denar? Tak denar, da poplačata vse upnike in bosta imela samo enega; pa takega, da si lahko oblizneta vse prste obeh rok!«

»Jezus, Marija!« je vzkliknila Podmejarica in tako so se ji začele tresti noge, da je morala sesti.

Premšek pa jima je razložil zdaj vse po vrsti.

In pojutršnjem, torej v ponedeljek, pojdeš z menoj v trg, da Vrabiču podpišeš tisti papir!« je dokončal, začeniši Podmejarja tikati, kakor vse, s katerimi je v življenju stopil v ožje stike in mu niso bili več tujci.

»Nasak — tistega pa že ne!« je naglo pristavil, ko sta prišla mož in žena zdaj spet k sebi in se mu začela burno zahvaljevati. »Zahvaljevala se mi pa prav nič ne bosta, če hočeta, da ostanemo prijatelji; in take besede si kar iz glave izbijta! Pa tudi nisem napravil zaradi vaju, ampak zaradi sebe! Pokazita mi rajši, če imata kako čumnato, kjer bom lahko spal! Zakaj že v ponedeljek se preselim tu gori k vama. Tudi jedel bom pri vaju. In sicer to, kar vidva. Če bom pa videl, da je res, kar go bezdajo nekatere čenče, češ, da želodec, ki se navadi, ne more biti čisto brez takih reči, kakor so tiste pomije, ki jim pravijo juha, si bom pa preskrbel. Saj pojde tako prav za prav iz vajinega, in več ko bom moral trošiti, slabše bo tudi za vaju. Vsa moja pokojnina, kolikor mi je ostane, pojde namreč za dolg, ker podpišem tudi jaz. Tako, če je vama prav! Drugače, si najdita drugega!«

Moj Bog, če jima je bilo prav! Samo se mlada žena le ni mogla premagati, da ne bi bila izrazila bojazni, ali bo znala postreči takemu gospodu. Toda že jo je profesor skoraj osorno spet ustavil in oba sta spoznala, da bo bolje, če se potrudita, nego da bi nepričakovane pomočnika dražila s pomisleki. Kar se

pa stanovanja tiče, je bilo v hiši itak še preveč prostora, in tudi prav čednega pohištva sta imela.

In tako sta že drugi dan pripravila lepo svetlo sobo v nadstropju, pred katero se je poganjal ogromen oreh visoko v zrak, da je bila od njegovih širokih listov vsa polna zelenkastega pokoja in duhtečega hladu.

In ko se je profesor naslednji dan proti večeru vrnil s Podmerjajem iz trga in stopil v to sobo, pa našel svojo obleko in perilo že lepo pospravljeno po omarah, knjige po stojalih in policah, je počasi sedel pred snežno-belo mizo in se globoko oddahnil, kakor človek, ki je prišel z daljne daljne poti nekam, kjer bo zdaj užival sladek, topel mir.....

lje in guga več zemlja pod nogami, ampak da zdaj stojita na trdnih, svojih tleh.

S profesorjem pa je bilo tako, da bi ga bila vesela celo, če bi jima ne bil napravil tolike dobrote. Ne samo, da je bil z vsem zadovoljen, kar sta mu dala, je nasprotno večkrat zarenčal, da sta mu s svojo postrežljivostjo že kar nadležna, ko nočeta razumeti, da hoče biti kmet, kakor sta onadva in nič drugega. Toda predobro in bolje od njega sta razumela, da kakor ne moreš meni nič tebi nič iz kmeta postati gospod, tudi narobe ne gre kar od danes do jutri. In če sta zdaj molčala, kadar je stopil poleg njiju v razor in začel mahati s pikonom ali motiko, ali pa si je naložil težko breme sena ter ž njim opletal proti se-

Vrsno. Rojstna vas Simona Gregorčiča.

Rojstna hiša Simona Gregorčiča.

Mogočna nisi, ne prostorna
In stavil te umetnik ni,
Bolj kot bogata si uborna,
Preprosta selska hiša ti!

In vendar ne palač ogrómnih
In njih bleskú ne bom slavil
A tebi, dom, seljakov skrómnih
Nesmrten venec rad bi zvil.

VI.

»Pa res ni pravice na svetu! Nam, ki smo se sami in so se naši stariši in starišev stariši ubijali na svojih gruntih, se ne dogodi kaj takega; temu pa, ki je imel ravno pojesti, kar mu je skuhal njegov bahaški oče, prikolovrati nekega lepega dne čudak mimo njiv in mu nasuje denarja v naročje. Še več: ne samo da mu pomaga plačevati dolgove, tudi za hlapca mu je zastonj pri hiši!«

Tako je govorila človeška zavist v Smrečju, ki je bila tem bolj grda, ko ji Podmejarjeva sreča ni bila prav nič na poti. No, čeprav pa je prišla kdaj katera teh govoric njemu in ženi celo do ušes, se nista veliko žalostila radi tega. Zakaj preveč sta bila pretrpela prej in preveč sladka jima je bila zavest, da se jima ne zib-

niku, sta molčala le zato, ker je bil preveč hud, če sta ga svarila, naj vendar misli na svoje zdravje.

Pa je res prišel dan, ko je sam spoznal, da se tako le uničuje. »To vražje lenuhanje skozi vse življenje je krivo, da nisem za nič več!« se je jezil. »Potem te seveda bolijo kosti, če vzdigneš le par kil, da vso noč ne moreš zaspati!«

In se je zdaj loteval le lažjega dela: da je obračal kako krmo, pobiral snoplje, spravljaj sadje ali pokladal živini. In tudi kakega pribojška, ki mu ga je pripravila mlada gospodinja, se zdaj ni več tako branil.

Toda nekega dne proti jeseni se je kar naglo odpravil v mesto in ga ves teden ni bilo nazaj. S seboj pa je prinesel cel kovčeg knjig o umnem kmetovanju, posebno o sadjarstvu,

»Vidiš, vse to bo treba preštudirati,« je pokazal Podmejarju. »Res, da tudi ti veš mnogo in sem se marsičesa naučil od tebe; toda zdi se mi le, kakor da delamo nekako na slepo, dokler ne poznamo stvari do dna. Vse te dni sem bil pri svojem bivšem učencu Božiču, učitelju na kmetijski šoli, vrlem dečku, pa sem še bolj izvedel, koliko mi manjka. Zakaj, če nisi zoper, bova ves tisti vrt pod njivami in nad travniki posadila s sadnim drevjem. Drevesca in vse drugo dobim od tega Božiča — sva se že zmenila. In ko sem mu razložil lego rebra nad stogom, je bil tudi on mnenja, da bi se dala tam pridelati prav dobra kapljica, solnčno in napeto kakor je. No, le nič me tako ne glej! Če raste tod sama kislica, je to tudi zato, ker samo kislico sadite. Jaz pa dobim drugačen trs, čeprav seveda vem, da ne pridelam briške rebule. Sicer pa pride dečko v kratkem sam pogledati, da bo videl, kaj se da napraviti. Me imajo namreč nekateri teñ šmrkavcev le radi, čeprav sem jih v šoli pestil, da so bili črni!« se je zadovoljno zasmel.

In čim je skopnel sneg, je Podmejar že moral s profesorjem v njuno bodočo gorico. »Saj si sam videl, da lahko prestajam tudi brez tega; toda če bom imel na stare dni kupico prave domače pijače, se bo prilegla!« je rekel, ko je prvič zapel pikon v trda tla. Čim pa je prišel čas za druga »pametnejša dela«, kakor je rekel, je odslovil Podmejarja in sam nadaljeval to kopanje, a se je tudi sam lotil sajenja sadnih drevesc.

In če so se potem ljudje norčevali, da hodi čudni profesor poslušat, kako ta drevesca rastejo, je bilo nekaj resnice na tem: vsak dan je obšel vsa stebelca in opazoval njih zdravje in napredek. A je prevzel vso skrb tudi za prejšnja drevesa; in ni je bilo suhe veje ali bolne bule, ki bi bila ušla njegovemu čim bolj večjemu očesu.

Ljudje pa so navzlic vsemu čakali le eno: kdaj se bo naveličal. Zakaj naj ga je Bog ustvaril še tako čudnega, to le ni mogoče, da bi do konca svojih dni garal na tujem gruntu in še plačeval, da sme garati. Bo, dokler bo, potem pa vrže lopato vstran in poreče: z Bogom! Ali pa sede široko za mizo in poreče Podmejarju: »Zdaj me pa redi, anti sem si zaslužil!« Zakaj zdravemu kmetškemu razumu kar ni bilo razumljivo, da bi kdo zastonjkaril vse žive dni, če ni bil že toliko zmešan, kakor Breginčev Luka ali Škoderčev Jaka, kar pa profesor vendar ni bil.

VII.

Zato je bilo vsem takim kakor nekaka odrešitev, ko je počila velika novica: profesor je gnal Podmejarja k svojemu doktorju v

trg in si tam dal velik del grunta prepisati na svoje ime!

Zdaj so razumeli vse: kolikor bosta oba skupaj plačala dolga, toliko bo ta lepi dobrotnik pograbil Podmejarjeve zemlje v svojo malho. Z onim v trgu sta se gotovo že naprej tako domenila, zakaj vrana vrani oči ne izkljuje; in če se gosposki človek približa kmetu, se mu zato, da mu sede za vrat. In sam župan je takoj hitel tja dolu, da bi izvedel kaj več. Napravil se je, kakor da je prišel po drugem opravku in začel Vrabčiča od daleč skušati. Ta pa mu je pogledal naravnost v oči in je rekel: »Kaj pa spet iščete, ljudje božji? Profesor si je zaželel, da bi bila vsaj ped zemlje res njegova, Podmejar pa mu je z največjim veseljem odstopil tistega pol orala vinograda, ki je vendar ves samo Premškovo delo. Pa še te malenkosti ni hotel drugače nego tako, da po njegovi smrti pripade spet Podmejarju ali njegovim otrokom. A kar se tiče dolga, vam lahko povem, da je imel Podmejar deset let časa, izplačano pa bo od sedaj vse najpozneje že v dveh. In potem bo mož eden najtrdnjših v vasi, tudi če ne bi bilo enega žlahtnega drevesa poleg drugega na njegovem posestvu.

»Naj bo, kakor hoče!« so rekli nekateri, ko jim je župan zvečer to povedal. »Ti in še marsikdo drugi bi dedca le ne trpel v hiši, ko ga ves ta čas niti enkrat ni bilo v cerkev in živi kakor pagan!«

Pa je bilo, kakor da je Premšek prav slisal te besede: že drugo nedeljo se je na splošno strmenje vseh ustavil pod korom. Ustnic sicer ni premikal, toda ves čas je gledal na oltar, roke je imel sklenjene in pri povzdigovanju in obhajilu je pokleknil ter se trkal na prsi.

»Šment vedi!« se je nagloma ustavil in se zasmel, ko sta po maši s Podmejarjem korakala vkreber proti domu. »Sto misijonarjev ne bi me bilo izpreobrnilo, zemlja me pa je. To ti pridiga iz nje dan na dan, da se ne moreš ustavljati in se naposled vdaš! Kmet brez vere je cigan, to ti rečem! Z delavcem v tovarni je lahko drugače; ljubezen do zemlje in vera v njo ti je pa že kar vera in ljubezen do Boga. Tu tisto prvo zelenje na drevju, tam zrelo zlato žito, zdaj grom in blisk nad teboj, zdaj škrlanček nad njivo — vse to in vse drugo skupaj ti je ena sama pesem o Stvarniku, ki je vse napravil in vse vlada. Saj pravim — čisto me bo pozdravilo, čisto me bo pozdravilo! To ti je res velika zdravnica ta naša zemljica. Saj sem zmerom nekako čutil, a nikoli ne bi verjel, da je tako!«

Zadnje besede je zamrmral bolj sam zase in stresel z glavo, kakor da ga jezi, ker je toliko povedal, ko je bila še vedno močna

stara sitnoba v njem. Tudi je tako pospešil korake, kakor bi hotel, da bi bilo s tem konec tega pogovora.

A že naslednjo nedeljo je spet napravil nekaj, česar ves ta čas, odkar je bil tam gori na holmcu še nikoli ni: pridružil se je Podmejarju tudi na poti k večernicam in po njih ga je povabil s seboj v gostilno ter ž njim vred sedel med možake.

Ti so v prvem hipu ostrmeli, in pogovor se jim je ustavil na sredi. Toda Premšek jim ni dal, da bi bila ta zadrega trajna. Glasno se je zasmel in dejal:

»No, kaj smo trapisti, da bomo molčali? Pa se vendar menda še vedno mene ne bojite, ko zdaj že toliko časa ongovim med vami? Ali sem danes manj kmet od vas? In mi res ne morete odpustiti, da sem bil prej gospod?«

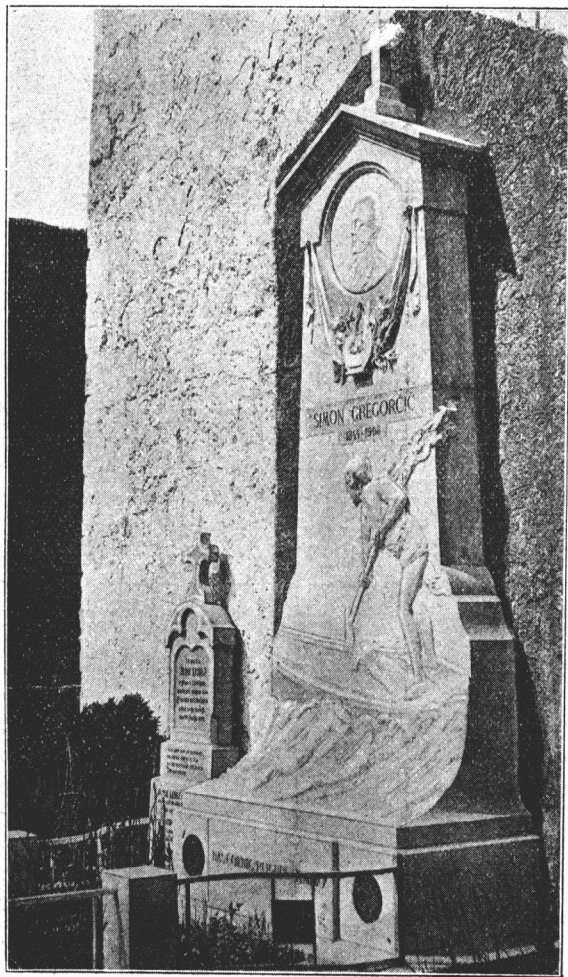
To njegovo govorjenje ljudem ni bilo previsoko, da ne bi ga bili razumeli; toda za odgovor so se jim besede zdele pa le preveč čudno položene. Zato jim je sledil še bolj mučen molk, — najbolj mučen Podmejarju, ki mu je bil profesor že tako svoj človek, da bi bil želel, naj bi ga imeli vsi radi kar tako sami od sebe in ne da bi bilo treba kakih besed, posebno pa še ne takih. In prav kar je iskal z vsem naporom, kaj bi zdaj rekel, da bi vse obrnil na šaljivo stran, a je samo topo gledal pred se.

Vse to je občutil tudi Premšek in vedno bolj ga je razgrevalo. Ze je hotel odpreti usta in jim povedati, da so vsi skupaj zabiti, ko so dijo človeka po preteklosti in ne po tem, kar je zdaj. In kaj prav za prav še zahtevajo od njega? Vstaja, kakor oni, hodi spat, kakor oni, dela kakor oni, celo oblači se prav za prav, kakor oni, saj si je zadnjič to svojo obleko dal napraviti pri domačem krojaču, čevlje, podkovane čevlje pri domačem čevljarju, klobuk pa si je kupil na sejmu. Res ne bi vedel, kaj naj še stori, da ga ne bodo gledali kakor kako egiptovsko čudo!

Toda v tem hipu ga je obšlo čudno spoznanje. Če so ti ljudje drugače ž njim, nego si on želi, potem bo morda krivda le na njem in ne na njih. Večkrat v gledišču je spoznal, če so se preprosti ljudje tam gori na zadnji galeriji zasmeli, ko bi se jim bilo moralo stisniti srce in priti solze v oči, je to zakrivil igralec in ne oni, ker je ali preveč glasno vzdihnil in zastokal, ali preveč nenaravno skremžil obraz, dočim je resničen umetnik le znal ukrotiti tudi najbolj neuko množico. Ali ni tudi on zdaj ulogo »kmeta« samo nerodno igral? Ali bolje: kaj ni bilo vse njegovo kmetovstvo še vedno samo nekaka gledališka uloga in on sam še daleč proč od tega, da bi bil resničen kmet? Ne, ni dvoma: če bi znal s temi ljudmi

občevati res kakor eden izmed njih, ne bi bilo ne te zadrege ne tega molka sedaj!

In v tem hipu se je začutil čisto majhnega, nerodnega, neboljenega, in vsa tista prejšnja ošabnost, ki si je ni mogel utajiti, ga je v hipu zapustila. Res, da si je v srcu vedno želel, naj bi jim bil enak; a pri vsem tem je le občutil, da je prvi med njimi in več od njih. Zdaj je hipoma razumel, da je zadnji, ker je bil izmed vseh najmanj resničen.

Nagrobni spomenik S. Gregorčiča pri Sv. Lovrencu na Libušnjem.

Toda premočna je bila želja v njem, naj bi ga res sprejeli med se, da bi bil obupal. Samo vdano je sklonil glavo in sklenil, da bo čakal, dokler se ne nauči tudi še te zadnje velike modrosti, kako bi bil res, kakor so oni, sklenil, da bo kakor šolarček v zadnji klopi poslušal, česa mu je še treba, da pade tudi zadnja stena med njim in njimi.

In ko se je čez nekaj časa oglasil eden izmed mož z neko gospodarsko stvarjo: ali bi kazalo, da bi že ta teden začel s košnjo, in se

je na to razvnel neprisiljen pogovor o vremenjskih znakih, se je res Premšku posrečilo nekaj opazk, ki so bile kakor da jih je izrekel eden izmed njih in ki so se naravno pritaknile med razgovor, da se ni nihče več posebej ozrl nanj.

In ko so se razšli, pa je stopal zraven Podmejarja proti domu, je imel občutek, da je napravil že dober korak v tisto smer, kamor je hotel dospeti. »Ni lahka ta stvar!« je pri kimal molče pred se. »Toda zdaj, ko sem jo razumel, se mi zdi, da pojde!«

VIII.

Pa je prešlo menda še dve leti, predno je res dosegel to umetnost.

Imel je sicer občutek, da jih je nekako prevaril; zakaj vsega tega, kar je imel v glavi, naj se je bil naučil iz knjig ali na svetu videl več od njih, seveda ni mogel in tudi ni hotel izbrisati; toda zavest je imel, da je bila ta prevara samo njim na korist. Se-le zdaj so ime-li pravo zaupanje do njegovih besedi in tudi kolikor je bilo nauka v njih, bodisi da jim je dal nasvet v gospodarskih stvareh ali se bolj v različnih položajih življenja. Kajti pri njegovih žaljavih rokah in od solnca ogorelem obrazu ter skromnem oblačilu ga je od njih na zunaj razločevala samo se njegova bolj uglasjena govorica, ki pa bi jo bil lahko imel tudi kmetijski priseljenec iz dolinskih krajev. In na posled je celo dosegel, da so njegovo modrost pripisovali ne več toliko njegovim knjigam, temveč njegovi glavi — zdaj že sivi glavi.

Najbolj pa jim ga je približala njegova vedra šegavost, ki jo kmet tako ljubi. Naj je srečal človeka na cesti ali govoril z njimi pod streho, je znal vse in vsakega spraviti v dobro voljo, oni pa so mu jo dajali nazaj, kakor so bili vajeni od očetov očetov.

Pa je tisto nedeljo popoldne del vivček v usta — tudi tega se je bil oprijel, ker bi bilo preveč nespametno videti človeka s smotko v ustih na njivi in je to kvečemu za nedeljo, ko greš od maše — del vivček v usta, pomignil Podmejarju in njegovemu že sedemnajstletnemu vrlemu sinu Ivanu, ter še gruč prijazno ljev iz vasi, ki so bili prišli po večernicah na prijazno povabilo sem gori. Potem je počasi odkorakal proti svojemu vinogradu, kjer je dobil vsakdo od vsake vrste po par grozdov, tako sladkih, da bi nekdanj ne bili nikoli verjeli. Pa tudi s prekrasnimi breskvami, jabolkami in hruškami so se posladkali; a gostje ne samo iz sladkosnednosti, ampak da si že zdaj izberejo cepiče za svoje sadovnjake, ki pridejo potem ponje, ko bo čas.

»Da, kdor zna pa zna!« so govorili posestniki in skoraj z zavistjo gledali po gladkih travnikih in napetih njivah.

V Premškovih očeh pa se je iskrila globoka ljubezen, ko je z njimi božal ves ta blagoslov božji, nakopičen pred njim, kakor na širokem prtu.

In naglo se je obrnil k ljudem in se zasmejal:

»Ali se še spominjate, kak sitnež sem bil takrat, ko sem prišel v te kraje? Pa šele prej, ko sem robantil po mestu in med šolarji! Vsaka malenkost me je razburila, naj je kak deček preglasno kihnil ali če v svoji sobi nisem našel knjige, kamor sem jo bil položil. Če pa mi gumb ni hotel v preveč trdo polikanovratnik, sem skakal po eni nogi kakor norec. Poučevanje mi že mlademu človeku ni delalo nobenega pravega veselja; sčasoma pa mi je postalo, ko sem moral leto za letom premlevati iste stvari, resnična muka. Pa veste, zakaj vse to? Jaz sem si sicer trobil, dokler na posled nisem sam verjel, da me moj poklic ne zadovoljuje, ker spravljam, kakor sem rekel, posebno kmetijske sinove s prave poti, to je v stanove, za katere so dobri tudi otroci meščanskih jetikavcev in kjer bodo morali biti, kar jih je težke kmetijske krvi, po mojem takratnem mnenju nesrečni, kakor sem bil jaz v svojem stanu. Toda vse to mi je danes dokaz, da sem bil le jaz izgrešil svoj pravi poklic, ker me je bil Bog ustvaril za kmeta in so me samo ljudje napravili ali bolje hoteli napraviti za gospoda. Takrat sem bil pa šele to resnico spoznal — ne, rajši bom rekel zaslutil, ker res z razumom sem bil vse to spoznal šele veliko pozneje — takrat šele pravim, sem bil to resnico zaslutil, ko sem se po tolikih blodnjah v svojem življenju prvič zopet z motiko dotaknil zemlje, in je tako močno zadišala, da me je kar omamil njen sladkotrpki duh. Pa je že prej moralo nekaj takega gomazeti po meni, ko sem se bil zaljubil v tega mojega Podmejarja, da sem na mestu sklenil, pomagati mu, če bom mogel. Videl in spoznal sem takoj njegovo veliko ljubezen do zemlje, ko ji je z vso močjo stregel še potem, ko ga je bila ona že izdala, ker se ni mogel odtrgati od nje — kakor se ne moreš odtrgati od žene, če si jo res rad imel, še če ti je bila nezvesta. In ta skupna ljubezen do grude naju je bila nehote združila — navezala mene nanj. Ah, in ko sva se potem tisti dan vrnila s trga, kjer je bil prepi al to ped zemlje na moje ime, kako sem jo gledal! Materi se ne more bolj topiti srce, če ji ozdravljeni otrok spet iztega mehke ročice v objem!«

Tu mu je zastala beseda, tako ga je bilo prevzelo. Može pa so ga gledali s prijaznim nasmeškom, in prav nič se jim ni zdel smešen, kakor bi se jim bil. če bi bil pred nekaj leti tako živo govoril.

»Seveda je bilo mnogo zmote v tem, kar

sem mislil nekdaj«, je povzel čez nekaj časa. »Kakor da ne bi smel noben kmetski otrok študirati! Seveda sme in še sreča je, da se spravi z zemlje tudi na ta način vsaj nekaj takih, ki niso zanjo. Tukaj seveda ni rečeno, da ima vsakdo, ki je rojen pod kmetsko streho, tudi že poklic za kmeta. Sto in sto jih je, ki jih le navada drži na grudi ali pa, ker ne vedo, kaj naj bi drugače, pa potem z nejevoljo opravljajo svoje njim dvakrat in trikrat tako trdo delo, kakor sem jaz godrnjaje učiteljeval. Veliko jih je namreč tudi tu poklicanih, le malo izvoljenih. Toda ti, ki so izvoljeni, so kakor gnoj na njivi, da obrodi tudi tisto, kar bi iz sebe ne imelo moči, in so vsem za dober vzgled.«

»Tokrat, ko nisem vedel, kaj naj bi, sem premišljeval, da bi šel za delavca v kako tvornico,« se je oglasil zdaj Podmejar. »Pa sem že naprej vedel, da bi me smrad že drugi dan zadušil, če ne bi me prej pregnal, da bi bil šel rajši tudi za dninarja na polje. Saj je prav, da so tudi taki, ki morejo opravljati fabriško delo, in mogoče, če bi bil prav moral, bi bil tudi jaz; toda težko, da bi potem danes še stopal po belem svetu.«

Vračali so se že proti domu in so dospeli do brda, od koder se je v padajočem mraku lepo videlo do bele farne cerkve globoko doli v dolini s pokopališčem na holmcu nekoliko nad njo.

In kakor da so ga spomnile zadnje Podmejarjeve besede na to, se je Premšek naglo ustavil in pokazal tja doli.

»Poglejte, tam doli bom kmalu počival tudi jaz,« je rekel. »Pa ali veste, da sem se bil v mestu vpisal v društvo za sežiganje mrličev? Pravijo namreč taki, da je grdo, če nas po smrti razjedajo črvi in da je lepše, če se damo ognju, ki takoj napravi pepel iz nas. Če govore tako meščani, bi še razumel; a jaz, kmetski človek, sin zemlje, sem ponavljal to za njimi! Zdaj, ko me je zemljica vsega ozdravila in sva si taka prijatelja, da niti ne moreva biti več drug brez drugega, se mi zdi, da bom legel vanjo, kakor bi legel v posteljo. In ko bo padala prst na me, mi bo kakor ko me je pokrivala rajnka mati z mehko odejo že v polusnu.«

V zvoniku tam doli je zapelo avemarijo, in moške so se počasi odkrili.

Pevski zbor v Biljah.

ZVONIK.

JOŽA LOVRENCIČ:

*Sredi vasi visok stoji zvonik in kliče čas
v vse štiri strani in enega ne izgreši
njegov glas.*

*Otrok zamišljeno je vanj strmel,
poslušal bronasti zvok
in štel —
bil mu je uganka, ki ni je umel.*

*Prišla so leta in leta so šla.
Bil je v svetu in se je povrnil,
pokoren nemirnemu klicu srca.
Glas iz zvonika na cesto je bil,
obstal je, poslušal in se zasolzil
in trudne oči je strnil ...*

*Sredi vasi visok stoji zvonik in kliče čas,
ko vanj zro oči, srce drhti
in čaka: zdaj zdaj zglesi
zadnjo uro votli glas ...*

ZA TA IN ONI SVET.

DR. EGIDIJ.

1. Božja podoba.

Bog je ustvaril človeka po svoji podobi... Iz tega je razvidno, da je naša čast, da skušamo vedno čisto ohraniti podobnost božje resnice, dobrote in lepote in da je naša dolžnost, da se skušamo čedalje bolj bližati popolnosti božje resnice, dobrote in lepote.

2. Svetilka.

Da je svetilka tudi od srebra ali zlata, če nima olja, ne more svetiti...

Tako ne koristi človeku zunanja sijajnost in bogastvo, ako nima olja dobrega in usmiljenega srca.

3. Mlado drevje.

Kjer raste mlado drevje, napravi plot, ker ti živina lahko vse pohodi in pohlasta...

Tako čuvajmo mladino, da je neumna živina hudobnega sveta ne pohodi in ne uniči.

4. Molj.

Molj prihaja iz oblačil...

Tako prihaja moralna pa tudi gmotna poguba iz nesramnih in nespodobnih oblačil. Proti temu zelo opasnemu molju so nastopile že večkrat merodajne osebe in oblasti, toda golazen se je vse preveč razlegla in razlezla, da jo je težko zatreti.

5. Podla nagnjenost.

Ako pustiš toku vode od spodaj najmanjšo odprtino, ti polagoma izteče vsa...

Ako daš podli nagnjenosti najmanjšo prostost, te polagoma popolnoma izprazni in ukonča.

6. Modri kot kača.

Kača sleče od časa do časa staro kožo in se olevi, da obleče spet novo, bolj svitlo...

Bodimo modri kot kača in slecimo od časa do časa starega človeka, kakor kliče sv. Pavel: Slecite starega človeka z njegovimi deli in oblecite novega! (Kol. 3, 10.)

7. Slabo srce.

Ubita posoda ne more držati tekočine... Tako ne more slabo srce držati modrosti.

8. Veriga.

Ako primeš za en sam obroček na verigi, potegneš nase celo verigo...

Ako se okleneš ene same čednosti, potegneš za sabo celo vrsto dobrodejnosti; ako se pa okleneš ene same razvade, potegneš za sabo celo vrsto hudobij.

9. Božje razpelo.

Ko te nadloge stiskajo in gonijo v obup, ko te obrekovanje in krivice silijo k naglim dejanjem in k hitremu maščevanju, ko te jeza lomi, da bi vse pokončal, glej na božje razpelo! Kristus je na križu miren in se vkljub najzlobnejšemu obrekovanju, vkljub največjim krivicam in najhujšim nadlogam ne ga-ne... in še moli zanje.

11. Naš vsakdanji kruh.

Obilnost ne pozna ne molitve ne hvaležnosti. Ne pozna molitve, ker ima vsega preveč, ne pozna hvaležnosti, ker je to, kar je preveč, še nadležno.

Nikar si torej ne želimo obilnosti, ker bi nam bila v največjo nesrečo, da bi pozabili na molitev in hvaležnost. Bodimo zadovoljni z vsakdanjim kruhom, kakor nas je učil Kristus moliti: Daj nam danes naš vsakdanji kruh!

12. Žebelj.

Čim večkrat udariš na žebelj, tem globlje se zadere, tem bolj drži.

Tako je z dobrimi sklepi. Čim večkrat jih ponoviš, tembolj drže.

13. Biser.

Čimbolj se biser brusi, tem lepši in svetlejši postaja.

Biser je tvoje srce. Čimbolj se brusi v skušnjavah in nadlogah, tem lepše in boljše postaja.

14. Čakajmo potrpljivo!

Ako sadno drevo letos ne rodi sadu, ga pameten kmet ne bo naglo posekal in iztrebil iz svojega zemljišča. Pride drugo, tretje, četrto in morda še-le peto leto, ko bo obilno poplačalo kmetovo potrpljivost.

Tako ne smemo pri svojem delovanju nikogar naglo obsojati, izključevati in pobijati, češ da ne rodi sadu dobrih del in čednosti. Pride drugo, tretje, četrto in morda peto leto in imeli bomo v njem najboljšega prijatelja in pomočnika. Čakajmo torej potrpljivo!

15. Surovo železo.

Sv. Krizostom piše: »Surovo železo smo, še-le trpljenje in bolečine napravijo iz njega oster meč, koristno orodje.«

CERKVICA SV. JERNEJA IN SV. DUHA NA GRADU V GORICI.

DR. EGIDIJ.

AJ podamo tu čitateljem par ljubkih spominov iz lepe starodavnosti goriškega gradu in mesta! Iz rokopisa, ki nam ga je dal na razpolago g. Anton Jacobi, ki se bavi z domačo zgodovino, posnemamo sledeče podatke:

Dne 28. aprila l. 1001 je cesar Oton III. izdal odlok iz Ravene, s katerim je daroval polovico Solkana in polovico vasi Gorice oglejskemu patriarhu Ivanu IV., drugo polovico Solkana in polovico vasi Gorice pa grofu Vuerihen-u (Variandu, Variantu), ki je bil grof Furlanije in Istre. Le-ta se je iz Solkana preselil v Gorico in sezidal na goriškem hribčku stavbo²⁾ nadevši si naslov: grof goriški. Od takrat govori zgodovina o goriški grofiji. Gorica je takrat postala glavno mesto dežele. Ko so grofje prišli v Gorico, so se vanjo začele naseljevati razne plemenite in bogate družine, nemške in italijanske, ki so tu delale dobre kupčije in dobičke. Tako je Gorica postajala tuja domačemu prebivalstvu in deželi, v kateri se je nahajala. Ko bi bili grofje ostali v Solkanu, bi danes Solkan bil v narodnem oziru, kar je Gorica t. j. po večini italijansko mesto.

Po smrti Vuerihenovi je grofijo podedovala njegova hči Hedvika, ki se je poročila z Meinhardom III. iz hiše Eppenstein, ki je vladal grofijo od 1031-1090. Goriška grofija je kasneje prešla — najbrže po porokah — na družino pusterskih grofov (Pusterthal). Zadnji grof goriški Leonhard je umrl l. 1500 in takrat je bila goriška grofija pridružena Habsburžanom.

V prvotnem gradu v Gorici, ki ga je dal zidati že Vuerihen, je bila tudi *cerkvice* sv. Jerneja (Bartolomeja).¹⁾ Ta cerkvice je brez dvojbe najstarejša cerkvice v Gorici. Od tod imamo v Gorici že od starodavnih časov največji semenj sv. Jerneja, ki traja 14 dni.

V raznih zgodovinskih knjigah in tudi v Morelovi beremo, da je bila do 15. stoletja tudi za Goričane župna cerkev v Solkanu, kjer so morali sprejemati sv. sakramente, leta 1398

pa da sta Mihael in Ivan Rabatta dobila od papeža Bonifacija VIII. dovoljenje zidati javno cerkev sv. Duha v spodnjem delu Gradu. Toda v tem sporočilu je gotova zmota, kajti Bonifacij VIII. ni živel l. 1398, ampak sto let prej. Zato pišejo nekateri zgodovinarji, da je bila cerkvice sv. Duha na Gradu sezidana pod Bonifacijem IX., ki je res živel l. 1398.²⁾ Drugi pa pišejo, da je bila cerkvice sv. Duha zgrajena že l. 1299³⁾ in sicer pod Bonifacijem VIII.

V Morelovem sporočilu pa je še drug posebej. Piše, da so morali Goričani do 15. stoletja hoditi v solkansko cerkev in tam sprejemati sv. sakramente. Toda v Coroninijevem Tentamen Genealogicum beremo, da je češki

Cerkvice sv. Duha na Gradu v Gorici

kralj Friderik, varuh goriškega grofa Ivana Henrika, l. 1325 prezentiral župnika Ulrika Waldenbachskega za Gorico in sicer za župno cerkev sv. Vida, mučenika, kjer je zdaj stolna cerkev.⁴⁾

Že od l. 1225 je bil v Schönhaus-u v Gorici tudi minoritski samostan s cerkvijo. Ta samostan je baje ustanovil sv. Anton v sporazumu z grofom Meinhardom II.¹⁾

²⁾ Czörnig st. 716 itd.

³⁾ Tako baron Formentini.

⁴⁾ Sedanja stolna cerkev sv. Hilarija in Tacijana je bila otvorena l. 1399. na mestu, kjer je bila prej cerkev sv. Vida. V prvotni cerkvi sv. Vida se omenjajo kapela sv. Ahacija in kapeli sv. Ane in sv. Leonarda, kateri je dala napraviti grofinja Katarina, soproga goriškega grofa Albrehta VI. l. 1365. Te kapele so bile tam, kjer je sedaj sakristija stolne cerkve.

¹⁾ Minoriti so hodili maševat po dvakrat na teden v notranjo grajsko cerkvico sv. Jerneja in so za to dobivali posebno plačo. Minoritski samostan je bil na sedanjem trgu sv. Antona blizu stolne cerkve.

¹⁾ R. Coronini: Tentamen Genealogicum.

Za spodnjo vas Gorico je bilo torej pre-
skrbljeno glede cerkvá že davno pred l. 1398.
Zelo verjetno je torej, da je bila cerkvena sv.
Duha za prebivalce na Gradu že davno pred l.
1398. Morda sta jo Janez in Mihael Rabatta
le popravila in takrat dobila patronat. Ta pa-
tronat je družini Rabatta znova potrdil l. 1496
zadnji goriški grof Leonhard. Družina Rabat-
ta, ki je prišla l. 1330 iz Florence, si je v Gorici
sezidala hišo v beneškem slogu, cerkvena sv.

Duha pa je zgrajena v gotskem slogu, kar bi
utegnilo pričati, da je nista onadva sezidala.

Gorica t. j. gornji del mesta, je imela že
od l. 1210 svoj pečat in že od l. 1307 pravico
mesta. Goriški grofje so že od l. 1200 kovali
svoj denar. Ni verjetno torej, da bi bili gornji
del mesta v tedanjih časih in v tedanjih raz-
merah tako zanemarjali, da ne bi bili imeli niti
javne cerkve.

DAROVI.

PRIPOVEDKA IZ DAVNOSTI.

FRAN TRATNIK.

RISTUS in Peter sta
hodila po svetu in
sta na potu srečava-
la različne ljudi. Od
težkih nadlog obu-
pan, mlad človek
jima je prišel napro-
ti. Zadnja iskrica ve-
re je vžgala njegovo
srce, da je zaprosilo
Gospoda:

»Pomagaj!«

Gospod je vzdignil obraz proti nebu, Nje-
gove ustne so vzkliknile tujcu:

»Zaupaj!«

In že je razprostrl Svoje nežnobe le roke,
da ga blagoslovi.

Tedaj je pristopil tujec in je govoril pro-
silcu ošabne besede:

»Njegove pomoči bi rad, nesrečnež, in
vendar vidiš, da je s praznimi rokami pred
teboj. — Jaz ti bom pomagal.«

In nasul je polno perišče zlatih denarjev
potrebemu. Ta je zadovoljen spravil zlatni-
ke in žvižgaje odšel svojo pot in se ni več ozrl
po Gospodu. V veselju je premišljal svojo ne-
nadno srečo. Kakor da mu je iz temne noči
zasvetil dan: jasno in veselo življenje se mu je
smijalo naproti. V svojih sladkih mislih se je
približal selu, pred vasjo so igrali otroci, ožar-
jeni v luči večernega solnca. Poklical je igra-
joče in zgrnili so se okoli njega. Prešerna je
bila njegova misel: pokazati otrokom del svo-
je sreče. Med palcem in kazalcem je držal
zlatnik in pravil otrokom, če morejo vedeti ali
vsaj slutiti, česa vsega bi dobili za zlato.

Tesneje so se ovili k bogatemu tujcu, da
jim je večerno solnce sijalo le še v hrbte, nji-
hovi obrazi pa so bili v senci.

»Ali bi hoteli imeti zlatnik?«

»Dajte ga meni, dajte ga meni!« so klicali
otroci in visoko dvigali roke k tujcu.

»Kdor je bolj gibčen, kdor je bolj prebri-
san, ga dobi!«

Visoko je švignil izmed tujčevih prstov
blesteči zlatnik. Obrazi otrok so se dvignili k
nebu in tedaj je že padal zlatnik mednje...
Njegov sijaj je ugasnil v cestnem prahu, ka-
kor da se je potopila žerjavica v pepel... Med
glasnim vriščem so popadali otroci po tleh, z
rokami in z obrazi so rili po cestnem prahu.
Izpodirvali so drug drugega, premetavali se —
in že se je med krič mešal jok... Bajtarjeve-
mu otroku se je zazdelo, da se je v perišču, ki
je bil zagrabil vanje cestnega prahu, zasvetil
zlat.

»Moj je...« je vzkliknil. Ali nagloma je
iztresel prah z zakladom: njegov silnejši
drug ga je bil vgriznil v zapestje, da je zakri-
čal od bolečine...

»Moj bo in ne tvoj, siromaščina!« je za-
vpil nad njim deček bogatega gostilničarja. Iz
kupa glav se je dvignil čez hrbte in legel čez-
nje z uprtimi komolci zopet drug deček, ki je
mislil spustiti iz rok suh prah, in je viknil pro-
ti krčmarjevemu:

»Ti ga imaš? Na!«

Obe pesti je odprl, ko se je bil približal
njegovemu obrazu.

»Joj, oslepil si me!«

»Da boš vedel, zlat je moj!« Naglo se je
dvignil in stekel z zlatnikom v roki proti do-
mu. In vsa gruča se je vzdignila in hitela za
njim...

»Tat, tat,« so kričali otroci. —

Ves večer in dolgo v noč ni bilo miru v ti-
sti vasi. Jezno so loputala vrata po hišah so-
sedov. Očetje in matere so vodili seboj otroke
iz hiše v hišo in so si jih kazali:

»Vaš ničvredni otrok je našega opraskal
po licih; pogledjte, ni se mu še ustavila kri.«

»Našemu pa je vaš raztrgal suknjič, pla-
čali ga boste.«

»Govori otrok, kdo te je pahnil v lužo!«

»Za našega smo poslali po zdravnika. Plačali ga boste vi!«

»Fej, tak oče, taka mati, potuho mu dajete. Sodnik bo sodil.«

Med udarjanjem ob mize in preklinjanjem so si sosedje odpovedovali med seboj u-sluznosti, ki so si jih menjavali doslej po potrebi in iz prijaznosti. —

Na široko in vljudno je govoril bogati tujec v tistem večeru za mizo v krčmi sosednje vasi. Zabavno je pripovedoval pivcem in domačim, ki so sloneli na vratih v kuhinjo, o živahnem pretepu otrok... Še pozorneje so ga poslušali, ko jim je ukazal pijače na svoj račun, ki ga je plačal z zlatim denarjem.

»Dober človek,« so si šepetali pivci.

»Bogat mladenič,« je polglasno izgovoril krčmar svoji ženi v kuhinji in ji je kazal zlato.

»Marina, poprašaj bogatega tujca, morda bo prenočil pri nas,« je pošepetala krčmarica najlepši izmed hčera.

Pivci so se bili polagoma razšli, domači so posedli okoli tujčeve mize, na njegovi desni je sedela lepa Marina.

Ogenj vina mu je v nemal misli, ki so se mu naglo prelivale v goste besede, in te so se spletale v lepo bajko, da krčmarjevi niso obrnili vsled samega občudovanja pogleda od njega. Mladi Marini je slikala domišljija čudovito lepo podobo tujčevega doma v bogatem, velikem kraju...

V konec svojega prijetnega pripovedovanja je privezal zanko:

»... naveličal sem se potovanja, vrnem se domov, poiskal si bom nevesto in se bom oženil. Kot kraljica bo živela moja...«

Marinin pogled se je utrnil ob njegovem, njegova roka je padla v njeno...

»Lepa Marina, ali bi šla ti z menoj?«

Besedo njeno je ustavil krčmar:

»Pozno je že... gremo počivat; jutri ostanete naš gost, dragi.«

Marina je hitela v kuhinjo po svečnik, prižgala je svečo in je posvetila bogatemu tujcu v vežo ter mu z belo roko pokazala vrata v sobo... Ponudila mu je luč in mu želela sladke počitek. Bogati tujec ji je šepetaje odzdravil.

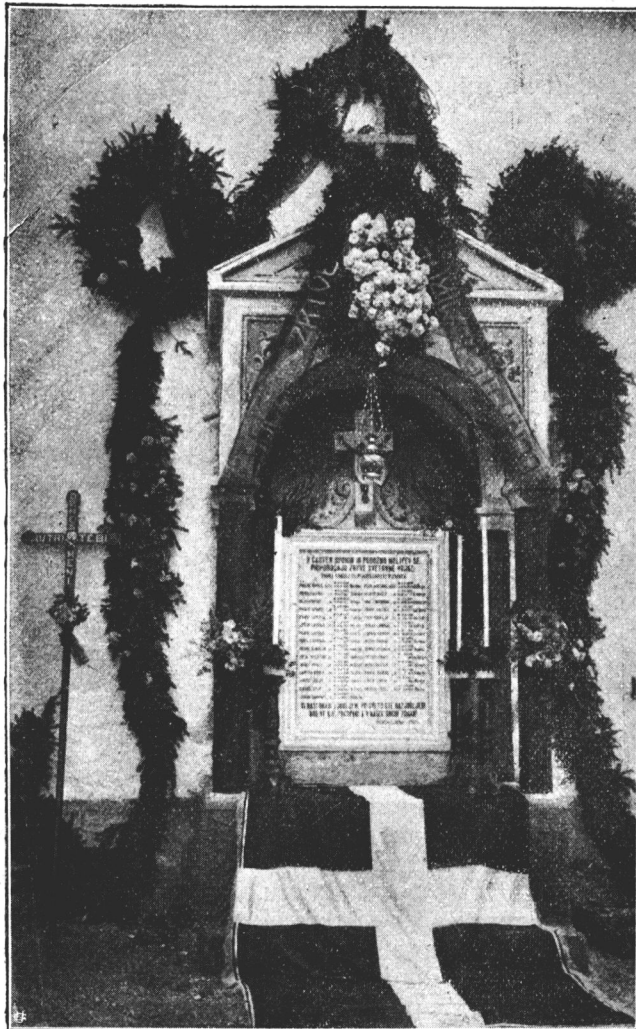
Niso ga klicali v jutru.

»Naj se naspi, utrujen je od dolgega potovanja,« je velel krčmar ženskam v kuhinji, ki so pripravljale za vreden obed bogatemu in prijaznemu tujcu. Lepa Marina je imela prvo besedo, z doslej neznano ljubeznivostjo jo je ubogala mati... Često je poprašal krčmar v kuhinji:

»Še ni vstal?«

Pa so mu odkimale ženske, in se je vrnil v sobo k pivcem zadovoljen ob pridnosti ženskih rok. V gostilniški sobi se ni hotel danes

mešati v pogovor s pivci, vzela je računsko knjigo in sedel k prazni mizi v kotu. Ali niso ga zanimali upniki, dasi je listal, le svojo zamišljenost je hotel prikriti gostom. Kako naj bi pričel z bogatim tujcem pogovor tam, kjer ga je bil ta sinoči sam načel... Morda bo nadaljeval sam, saj ni bil toliko vinjen, da bi se ne spominjal, da mu je ostala Marina dolžna odgovora. V teh mislih ga je zmotila Marina,

Spomenik palim vojakom domačinom na Ponikvah.

naslonila se mu je čez ramo in nestrpno zašepetala:

»Zdaj ga moramo poklicati!«

»Dobro, dekle, že storim sam to. Ti glej, da bo v kuhinji vse v redu, kakor gre za tako reč!«

Krčmar je odšel v vežo proti tujčevi spalnici. Najprej rahlo, potem krepkeje potrka na duri.

»Gospod, obed bo, vstanite!«

Ali odgovora ni pričakal potrpežlivi

krčmar. Stopil je v kuhinjo in povedal ženskam:

»Ne oglasi se, čudovito trdno spanje mora imeti.«

»Odprite in vstopite v sobo,« je želela Marina.

Krčmar se je vrnil v vežo, potrkal je še enkrat, dvakrat močno na vrata, potem pa je padla njegova težka roka na ključavnico in na stežaj so se odprle duri začudenemu hišnemu gospodarju, kajti soba je bila prazna. Skozi odprto okno na jutrovo stran so sijali žarki na mizo...

»Marina!« je poklical oče hčerko in zaprl vrata za prihitelo.

»Kaj naj to pomeni: ni ga — in ta list z dvema zlatoma: »Lepi in dobri Marini.« Zakajala je Marina, ni si upala pogledati v oči očetu, list z zlatnikom je vrgla na tla; oče se je prestopil k odprtemu oknu in gledal na cesto, če bi uzrl kje na nji potujočega bogatega tujca...

Daleč na beli poti je bil že tistikrat mladenič, ozrl se je nazaj: kakor dolga, bela nit se mu je zdela bela, ravna cesta med zelenimi polji in le še kakor temen vozlel koncem te niti je bilo videti vas. In je pomislil dogodkov včerajšnjega dne: kamor pridem — dovolj zabave, to je življenje!

Drugega dne proti večeru je dospel v svoj kraj. V krčmo je povabil svoje tovariše, da jim razodene svojo srečo. In prišli so vsi do zadnjega. Krčmar je točil najboljšo vino iz kleti in ga menjaval za suho zlato, ki se je bahal z njim iz tujine dospeli mladenič. In fantom s tovarišem je bahato govoril, da je prišel, iz čudovite dežele, samo obiskati jih je prišel komaj toliko, da jim pokaže zlati odsev bogatije, ki jo ima v daljni, čarobni tujini... Vrnil se bo brž nazaj.

Fantje tovariši so mu navdušeno pritrjevali, žvenkljali so kozarci; vsi so se nagibali čez mizo k bogatemu tovarišu, njihove oči so bile polne čudenja.

»Katera pot pelje tja?«

»Tudi jaz grem s teboj...«

»Vsi, vsi gremo... Živio!«

»In dekleta vzamemo sabo...«

»Čemu bi tisto, tam so lepše in bogatejše,« jih je zavrnil.

Fantje-tovariši so posedli nazaj, spogledali se in zamrmrali...

Mejtem pa je krčmar pridno stregel omizju bogatega gosta. Čim več je ta pil, tembolj je rastla iz njegovih besed podoba bogate, v zlato lesketajoče se tujine. Čim bolj so pili fantje-tovariši, tem glasnejše je bilo njihovo mrmranje.

»Če si naš pravi tovariš, povej nam v razločni besedi: kje je tista dežela? Vsaka dežela

ima svoje ime, tudi tvoja bogata tujina je mora imeti... Zdaj govori!« Prvi izmed fantov se je drznil, da mu je postavil vprašanje iz oči v oči... In trdno je bilo to vprašanje, saj ga je pribil ob mizni rob z močno pestjo svoje desnice.

»Tako je, govoril!« so pritrdili prvemu fantu vsi in so se nagnili spet čez mizo proti bogatemu tovarišu.

»Imena ne vem, ali pokažem vam jo z lastno roko tisto deželo.«

»Imena ne veš?! Lažeš!« je siknil prvi fant.

Tedaj je zrastle gostitelj iz svoje ničemurnosti, vstal je, desnica mu je planila v žep... Tri cekine je vrgel po mizi:

»Ne vem imena deželi, berite, če je pisana na denarju!«

Gratežljive roke fantov so padale in se drenjale po mizi za zlatniki, vino iz prevrnjenih kozarcev je lilo po mizi in na tla...

Zakričal je prvi fant:

»Samo jaz imam pravico, cekine meni, da spoznam deželo!«

»Kako, samo ti — vsi imamo pravico!«

V očeh tovarišev ni sijala več jasna začudenost, omeglele so oči, iz njih sta se iskrila srd in togota.

»Ne dam cekina!« je zarobantil fant, ki ga je tiščal v pesti.

»Fantalin, ti nimaš fantovske časti, cekin sem!« je zakričal nad njim prvak. Krepko je bil stisnih pest in v silnem loku jo je zavihtel nad fantovo glavo, ki se je bila naglo potuhnila na mizo.

Tedaj je spet mogočno izgovoril fantovski gostitelj:

»Koliko vas je?«

Ni čakal, da bi se prešteli in mu odgovorili. Iz pesti so mu zapeli nad mizo zlatniki, trdo so pali na mokro mizo, da so oškropile vinske kapljice obraze tovarišev.

Ali niso se stegnile roke opijanjenih fantov po cekinih, v trde pesti so se skrčile... In kakor eden so kričali fantje za svojim prvakom, ki je bil z levico popadel čez mizo ramo bogatega tovariša:

»Ti se nam boš bahal! Ali te ne poznamo, kdo si?! Ne prosimo te vbogajme. Enako pravico s teboj imamo do bogate dežele. O še večjo pravico, tebi je že dala, nam še le mora dati zlata. Povej mi in govori, kako ji je ime!«

»Ne ve povedati!« se je oglasila pijana beseda.

»Noče...« je zavpil hujskajoč glas.

»Lagal si...« je sunil prvak besedo izmed škripajočih zob...

»Kradel si, ropal si...« so nadaljevali pijani tovariši.

»Kdo...« — je kriknil fant gostitelj in

zamahnili z obema rokama po zraku, da ste se odbili od trdih pesti drugov.

»Ti...i...i...«, je zažvižgalo čez mizo...

»Tovariši, norčeval se je z nami...« je poudaril prvi fant, ko je z desnico krepko oplazil bogatinovo lice.

»Ti boš bil — mene!« je zaškrtal in v tistem trenutku je udaril, da se je razbil vrč ob čelu prvega fanta...

* * *

Bos in raztrgan je šel pred roko pravice, ki mu je kazala v ječo... Vse po resnici je povedal svoj dogodek pred sodnikom: nena doma je bil obogatel. Ali sodnik mu ni hotel verjeti, ker je imel popisani papir pred seboj na mizi. Težke obtožbe so bile v tistih napisanih besedah: tat, zapeljivec, ubijalec...

Močno okovana vrata so se zaprla za njim, dvakrat je zapela ključavnica — in b'il je sam v mračni jetniški celici. V vratih je bilo okence komaj za dvoje oči, v steni vzdolž ceste je gledalo edino v mreže udelano okno nanj z viška, da ga ni mogel doseči... Legel je na trdo ležišče ob steni: ni bil utrujen od poti, izmučile so ga bile misli... Mrak in mir v celici sta ga potolažila... Kakor da mu je omamljiva kaplja pala s stropa na čelo, so mu zasnuje misli v spancu..., ali kratki so bili ti hipi... Groza se je bila pridružila njegovim sanjam in mu je vedno in vedno naglo, s silo odprla oči... Planil je z ležišča, begal po ječi, pritiskal je obraz k mrzli steni. In kakor otrok se je vrnil vdan k ležišču, ko je uledal čuvajevo oko v linici vrat... Vsakokrat se mu je zazdelo, da je njegov pogled očetov spomin iz davnosti — z onega sveta: vselej ga je tako ostro pogledal otroka nepokornika... — in moral se je pokoriti... In so mu bili v plačilo lepi trenutki: očetovi pogledi so bili topli in njegova beseda je bila zadovoljna. Tudi danes je kakor otrok iz davnosti... in tisto oko v linici vrat naj bi bilo očetovo.

Čuvaj je odpahnil vrata, na ležišče mu je vrgel nekaj obleke.

»Preobleci se, da boš podoben našim ljudem!«

Mladi jetnik je hotel skočiti k njemu, da bi ga prosil lepše besede, ali je bilo prepozno: že so se stresla vrata, zaškripala je ključavnica, rožljanje ključev in previdne jetničarjeve stopinje so odmevale po hodniku kaznilnice.

Med preoblačenjem so se mu vrstile misli: nisem bil doslej še sprejet v to družino, zato čuvajevo oko še ni moglo dati toplega pogleda in niso se še smele njegove besede iz trdote preliti v mehko. V mislih je postal otrok, ki bo rad vse ubogal, in ni več taval po mračni celici, miren je ostal na ležišču in gledal v linico, kedaj se prikaže v njej oko,

ki bo zapovedalo. Spet so prizvonili ključ k njegovim vratom, da mu je postalo prijetno, kakor da prihaja tolažba v njegovo čudno samoto.

Jetničar je odprl in vstopil:

»Daj sem svoje cape!«

Mejtem je postavil k ležišču vrč vode:

»Kadar boš žejen, imaš tu pijačo, ta te ne bo upijanela, da bi napravil neumnost!«

Fantu se je zazdelo, da čuti v teh besedah skrito dobrohotnost...

»Nikoli več je ne storim,« je izgovoril skoraj proseč...

»No, zdaj si preskrbljen!« je skrbno po udaril čuvaj in odnesel fantove reči...

»Zdaj sem njegov...« je premišljal fant in se ogledoval v jetniškem oblačilu. Kakor otrok, kadar mu pomerijo novo obleko, se je prestopal od ležišča do vrat. Okorne so mu bile stopnje, trdo in ohlapno mu je stala ta čudna obleka. Če bi imel svoje ljudi, očeta, mater, brata ali sestro, si je mislil, da bi ga bilo močno sram pred njimi. Prav, da nima nikogar... V tujo, čudno družino ga je privedlo življenje... In tudi v tej družini je sam, samo čuvaja pozna, ali kako bi imenoval tega starega, že nekoliko upognjenega moža, najraje bi mu rekel: oče...

Po nekaterih dneh fantove ječe je govoril jetničar z gospodom sodnikom o njem:

»Gospod sodnik, če smem reči, meni se zdi, da je ta fant po čudnem potu zašel v to našo hišo...«

»Kako?« je nevoljno zamrmral sodnik...

»Taki hudodelci, ki jih hranimo po takih

luknjah, kakor je njegova, so vse drugačni. Ta pa je otrok... Skrito znamenje mi pravi, da še ni nič poskušal z oknom, ni za las se ni premaknilo znamenje... Drugi tički pa bi radi že ušli, predno so se razgledali v kletki.«

»Jetničar, značaji so različni, počakajmo!«

Sodnik se je posmehnil možu, zamahnil je z roko, kakor da je odrezal ta pogovor.

In fantu so se enakomerno vrstili dnevi v ječi, svoj čas je uravnal po obiskih čuvaja; tesen dolgčas ga je davil, če ga ni bilo o pravelem času in se je zamudil s svojim obiskom. Znova mu je zaplalo v srcu, ko je slišal, da rožljajo ključki in se odpirajo vrata pri njegovih sosedih bliže k njemu... Ali kakor v obupu je planil z ležišča, če so se zaprla vrata tik pri njegovem sosedu in so se obrnili koraki nazaj in je zamrlo rožljanje v daljavi neznan- sko dolgega hodnika. Stopil je k vratom, gledal skozi linico na hodnik: kedaj bo prišla odrešitev njegovi mučni nestrpnosti... Pri tem gledanju se je često tako utrudil, da je moral leči na ležišče in je trdno zaspal... V spanju je pogosto živel svoje že odbeglo življenje. Govoril je z očetom, z drobno roko je pobožal mater po licih — le njen obraz z lepimi očmi mu je bil v spominu, drugega ni imel od nje... In kadar se je prebudil iz teh sanj, mu je bilo mokro v očeh in cel dan je trpel nezane muke in si ni znal samemu sebi povedati zakaj... Tisti dan ni užil jedi, dasi ga je čuvaj skoraj prosil... Zmajal je z glavo jetničar, ko se je obrnil iz njegove celice. Fant ga ni ustavil z besedico, ker se je bal, da bi mu bil odgovor težak kot svinec na duši in bi postala njegova boleost še večja. Tak dan je bil rad sam s svojimi neumni mislimi... Tedaj je mislil na mater... Ali sam obraz njen je gledal pred seboj — vse drugo njeno telo je bilo zakrito: z odejo zakrito na postelji in on je stal ob zglavju in božal njen izmučeni, od bolečin blede obraz. In čez noč so mu ukradli še to obličje..., da ga ni več videl pozneje in se mu je povrnilo komaj še le sem v samoto... v tolažbo in v muko obenem... S tem obrazom je blodil v sanjah, in nešteto krat je že obhodil vsa nekdanja pota svojega življenja, na slednji poti pa se mu je kaj spremenilo ali še celo nov, nikoli doživljen dogodek je vstal pred njim.

Na istem kraju kakor prvič je dohitel Gospoda, ki je imel spremljevalca seboj. Sko- raj se Mu je hotel izogniti, ali v tistem hipu je ugledal pred seboj od žalosti obledeli ma- terin obraz in hkrati se je spomnil besede Gospodove o prvem srečanju: »Zaupaj!«

Ustavil je Gospoda in prosil:

»Le Ti mi moreš pomoči!«

Gospod je izgovoril: »Ti si se vrnil!«

In ga je nadalje vprašal: »Kaj ti je ostalo še na tvojem potu?«

»Samo Tvoja beseda, Gospod, ki Si mi jo bil dal takrat...«

Komaj Mu je bil odgovoril, že je stal pri njem neznanec, poln napuha, ki mu je rekel:

»Spet prosiš pomoči, prijatelj; hitro si porabil moje darove! Nastavi perišče!«

Kakor zlate kaplje so se mu točili cekini na sklenjene dlani, ki jih je bil skoro nevede naprožil tujcu...

Obdarjen pa se je nenadoma zgrozil, zaprl pesti in z obema hkrati zamahnil s silno kretnjo proti ošabnežu, da je padal po njegovem obrazu zlati denar...

»Nazaj vzemi, tu imaš svoje darove!«

In v tistem trenutku ni bilo več tujca nikjer, in koder so padali po tleh cekini, so se pokazali črni madeži na beli cesti...

Gospod pa je tedaj blagoslovil s svojimi belimi rokami mladeniča in ga odslovil s pri- srčno besedo:

»Hodi z ljubeznijo!«

Nova pomlad je bila tistikrat. Mladi jetnik jo je čutil v svojem srcu in tudi njegove oči so jo malo opazile: vejice lipe, ki so se ka- kor drobni prsti stegale v zamreženo okno ječe, so pokazale sveže zelenje in v jutrih ali v mraku je priskakljal do okna ptič in s pes- mijo tolažil jetnika... Čez dan pa so ga obis- kovali sveži solnčni žarki kakor ravnokar zbujejene zlate misli...

Ko se je bil v tistem jutru zbudil iz svo- jega dolgega pota, so že pozvanjali ključki v vratih njegove celice.

»Pojdi z menoj!«

Čuvaj ga je čakal na vratih in ko je fant stopil na hodnik, je zaprl vrata. Vedel ga je na vrt in tam ga je izročil staremu vrtnarju:

»Matevž, tega je določil gospod sodnik, da ti bo v pomoč.«

»Prav,« je zamrmral vrtnar in pokazal jetniku lopato...

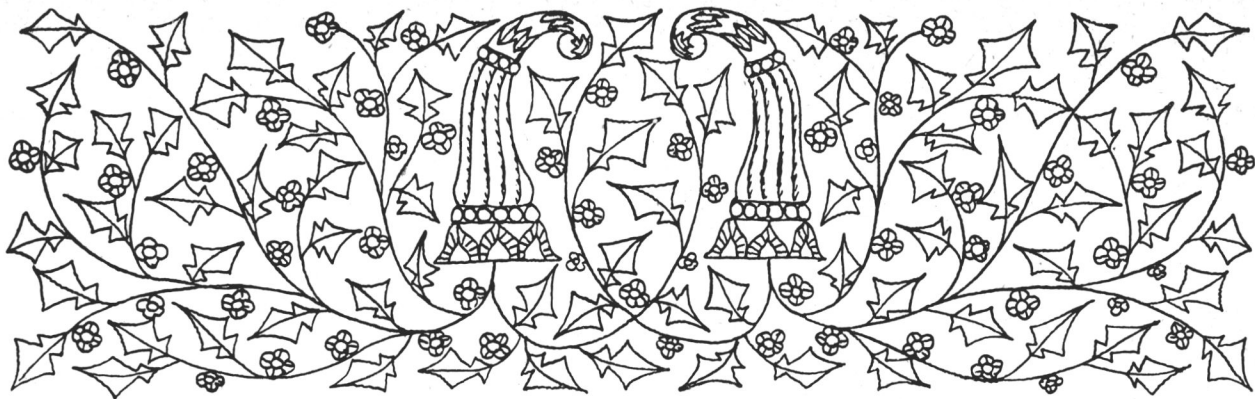
»Če boš pameten, utegneš biti njegov na- slednik. Matevž je že star,« je izgovoril jetni- čar in se vrnil...

Fant je zasadil prvo lopato v dehtečo vrt- no zemljo. Najraje bi bil zavriskal, tako ga je prevzela toplota solnčnih žarkov...

Ozrl se je v molčečega starca, ki je bil vi- deti zadovoljen z njim.

In fant je pomislil:

»Hočem, kakor da je moj oče!«

SV. VINCENCIJ PAVELSKI, DOBROTNIK ČLOVEŠTVA.

FRANC PIRC C. M.

N če bi danes živel, sveti Vincencij, v našem toliko graženem, tako razburkanem, nestalnem času, česa bi se lotil? Odgovor tvoj mi je znan: »Ravno isto bi storil, za kar sem deloval svojih osemdeset let na zemlji: svojega božjega U-

čenika bi posnemal, ki je hodil po deželi in dobrote delil.« Spoznal si, da je dobro delo najsilnejša moč, velesila, ki zagospoduje vsem, še tako trdim srcem, najpotrebnejši dokaz, da smo Kristusovi spoznavavci.

Z mirno vestjo lahko imenujemo svetega Vincencija Pavelskega enega največjih dobrotnikov celega človeštva.

Rodil se je dne 24. aprila 1576. v revni vasi Ranquines na južnem Francoskem. Takratne družabne razmere so bile prav žalostne. Duhovščina je silila v mesto in je bila tudi v duhovskih znanostih premalo poučena, ljudstvo radi tega nevedno.¹⁾ Bližal se je rešitelj v Vincencijevi osebi. Svoja mlada leta je preživel kot pastir očetove črede. Oče je imel pri razvalinah nekdanje božjepotne cerkve Matere božje svoje pašnike. Lahko si mislimo, da je Vincencij že takrat molil in delal — dobrote delil.

Svoj borni vsakdanji kruhek je delil med uboge, zamenjeval obleko z drugimi še ubož-

nejšimi dečki, delil zvrhano prgišče moke med uboge, ko je nosil iz mlina. Stariši so radi gledali to darežljivost svojega sina, se niso bali zgubiti premoženja radi miloščine, kot dela to današnji egoistični svet; z milodari, ki jih

Prizor s šolskega odra v Lokavcu: Sv. Miklavž prihaja.

je delil deček Vincencij jim je zelo narastlo imetje, da so dali svojega sina lahko študirat. Učil se je v Saragosi in Tuluzu. Bil je že mašnik, ko so ga ob neki priliki ujeli morski roparji in prodali v Tunis za sužnja. Rešen po posredovanju Matere božje spon jetništva, je obiskal Rim in prišel potem na dvor francoskega kralja Lodovika XIII., kjer je spoznal razmere in moralno propalost visoke aristokracije. Zapustivši življenje na dvoru, je hodil rajši po mestu in obiskoval bolnike, dokler ni po-

¹⁾ Vojske so pustošile lepo Francijo, v državi sami neprestani nemiri; zraven tega se je krivoverstvo razpaslo po deželi. Polastil se je ljudstva obup radi nestalnih razmer, ki so bile slične današnjim razmeram mej vojno in po vojni.

stal župnik v vasi Clichy, kjer je dobil vpogled v siromašno stanje kmečkega ljudstva. Kmalu pa je na povabilo vstopil v družino Filipa Turanuela de Gondysa, admirala kraljevske mornarice. A zopet se mu je spolnila srčna želja, da je deloval med ljudstvom, ko je dobil župnijo v mestu Chatillon, kjer se mu je v kratkem posrečilo, da je poboljšal meščane, ki so bili razvpiti po svoji verski in moralni razbrzdanosti. Tu je spreobrn timeri tudi dve plemeniti dami, ki sta se po njegovem navodilu posvetili obiskovanju in postrežbi osirotelih družin in bolnikov; tu je položil temelj svojim poznejšim dobrodelnim napravam, s katerimi je donesel več tolažbe in veselja, kot vsa druga francoska kultura. Iz tega skromnega početka so se razvile tri njegove največje ustanove socialno-karitativnega značaja: Misijonarji, Usmiljenke in pozneje v njegovem duhu Vincencijeve družba. Prevezel je vodstvo Misijonske družbe in je do svoje smrti vsestransko plodonosno deloval. Umrli je dne 27. septembra 1660, poln zaslug, ki si jih je splel v teku osemdesetletnega dela v slavo božjo in blagor bližnjemu. Leon XIII. ga je proglasil leta 1885 za nebeškega patrona vseh naprav krščanske ljubezni.

Iz življenja svetega Vincencija razvidimo čudovita pota božje previdnosti. Bog ga je tako vodil in vzgajal, da je imel v vse razmere tedanjega družabnega življenja globok vpogled, da je bil torej sposoben prav svetovati povsodi, povsodi prilično priskočiti na pomoč. Milost božja se je združila z njegovim usmiljenim srcem, z njegovo velikansko energijo in z organizacijskim talentom. Vidimo ga idočega preko vseh težav nemoteno, mirno k cilju. Težko je označiti tu popolni pomen svetnika, ki je toliko deloval v človeški družbi, ki je tako zelo vplival na tedanjo dobo, in čigar delo se še danes nadaljuje po vsem kulturnem svetu. S svojo dobrodelnostjo je čudovito vplival na duše, pridobil jih je za Boga. Vsem stanovom je prinesel pomoči. Skrbel je za uboge družine, zapuščene bolnike, sirote, olajševal stanje jetnikov in sužnjev na galejah, pošiljal podporo po vojski onustošenim deželam, pomagal beračem, obubožanim plemičem, prirejal misijone po deželi, duhovne vaje za duhovnike in lajike, uvedel mesečna zborovanja za duhovnike, pomagal in svetoval pri uravnavi semenišč, skratka: skoraj ni bilo podjetja, potrebe, kamor ne bi bil posegla z uspehom njegova roka. Vse njegovo delovanje pa je očitvidno spremljal božji blagoslov.

Pomenljivo je življenje svetega Vincencija tudi raditega, ker je živel v podobnih socialnih razmerah, kot so dandanašnji. Z lastno skušnjo si je pridobil svetnik globoko spo-

znavanje socialnih razmer in teženj posameznih stanov, in je zato povsod uspešno nastopil. Poudarjal je prav v našem zmislu praktično vrednost in delavnost individua, njegovo osebno prostost, zraven pa moč organizacije, ki šele daje — združena z molitvijo — delu pečat trajnosti in stanovitnosti. Socialni delavci naj študirajo ta vzor...

Sv. Vincencij je umrl. Ni pa preminul sad njegovega truda, njegov duh še živi v številnih napravah, ki temelje na njegovih načelih. »Non omnis moriar«, pravi pesnik o sebi. Isto velja o sv. Vincenciju, ki nam je v svojem življenju živo pokazal iznajdljivost svetnika, ki ljubi svet zavoljo Kristusa, in podal dokaz za praktično uporabljivost Kristusovega nauka.

Skoraj nemogoče je, natanko določiti, kje, kako in v koliki meri je sv. Vincencij olajševal zemeljsko bedo. Računajo, da je šlo 52 milijonov frankov skozi njegove roke v pomoč revežem in ponesrečenim. Ker smo ravno prestali svetovno vojsko in vse nje gorje, nam bo najlažje razumeti Vincencijevo pomoč tistim deželam, ki so bile po vojski opustošene in porušene. To so bile posebno Lotaringija, Pikardija, šampanjska provinca, Poljska, Angleška, Irska, severna Afrika... vsem je sv. Vincencij bil angel miru in pomoči. Pošiljal jim je denarja, obleke, jedila, duhovnikov. Begunce je sprejemal kar v svoji hiši v Parizu, jim stregel z vsem mogočim, jim tako lajšal gorje, ki jim ga je prizadelo vojska. Posebno je v tem oziru mnogo pomagal irskim beguncem plemenitega rodu, ki so morali zapustiti domovino radi svoje katiške vere.

Razume se, da je bila tudi v Parizu, glavnem mestu Francoske, velikanska beda v vojnih letih 1635, skoro nepretrgoma do leta 1654. Več armad je bivalo v mestu in v okoličih. Splošna negotovost in strah je ustavila vsako delo, zaslužka ni bilo, uboštvo v vseh slojih brez primere. Že so iz Loréne, Pikardije, Šampanje in od drugod pribegnili begunci v Pariz, upajoč, da dobijo tu najprej pomoči; na gloma pa prihrumi roj beguncev še iz pariške okolice v mesto, misleč, da imajo nekaako pravico, v mestu dobiti izdatne pomoči. Zmešnjava je bila velikanska, organizacije nobene. Tu nastopi zopet angel ljubezni, sv. Vincencij. Hitro zbere okoli sebe ljudi, ki so bili voljni in zmožni pomagati edinole iz ljubezni do Kristusa. Hitro je našel in seštel tiste družine, ki so najmanj zamogle same sebi pomagati, in kjer je bil največ otrok. Te so dobile prvo pomoč. Na raznih krajih mesta in predmestja je ustanovil ljudske kuhinje. Dela zmožno mladino je preskrbel pri dobrih družinah, kjer je bilo preskrbljeno za njih

časno in večno blaginjo. Nekatere hiše so bile napolnjene z mrličmi. Nihče ni pokopaval. Tu je bila potrebna organizacija, ki je preskrbela to delo usmiljenja. In za vse to delo? Nobene pohvale ali odlikovanja od francoskega kralja? Ne! Včasih je bil poklican na dvor, kjer je kralj z zadovoljstvom poslušal o delovanju moža ljubezni: 10.000 revnih ljudi je vsak dan hranil, 1200—1300 bolnikom zastonj stregel. Bolniki, ki so prihiteli že vsi napolnjeni iz bližnje okolice v mesto, so prejeli vsaj svete sakramente in mirno umrli. Duhovniki, ki jih je sv. Vincencij razpošiljal po mestu, so našli te uboge bolnike v podstrešju,

pati si grob in se vleči vanj. O moj Bog, kako neizmerno siromaštvo, kako naj odpomočem?»

In ta mož ni mogel drugače govoriti, on, h kateremu so se zatekali vsi s popolnim zaupanjem in katere je sprejemal, kot bi bili njegovi. Občeval je z ubogimi spoštljivo in ljubeznivo. Če jih je srečal, jih je pozdravil prvi in je obdržal klobuk v roki, dokler je govoril z njimi in jim miloščino delil. Imel jih je za svoje gospodarje. Pretrpel je krivico rajši sam, pretrpela jo je Misijonska družba, pretrpeli drugi, samo da krivice niso trpeli ubogi. Krasno, zlato, res Kristusovo načelo!

Društvo Čitalnica na Ponikvah.

v kleteh na gnili slami; ležali so v taki nesnagi, da so jih morali po smrti najprej umiti in potem šele pokopati. Vse je poskusil sv. Vincencij, da bi jih rešil smrti, vendar so umirali eden za drugim, tako da je v letu 1652 umrlo v Parizu 10.000 oseb na dan. Kako strašna beda! Vse to poročilo je kralj dobrovoljno poslušal in Vincencija potem dobrohotno odslovil. Pa sv. Vincencij, ti angelj ljubezni, saj si služil nebeškemu kralju, ki hoče vsak kozarec mrzle vode obilo z nebeškim kraljevstvom poplačati. Govoril je nekoč k misijonarjem takole: »V tem času siromaštva me skrbi Misijonska družba, toda v resnici je moja skrb radi ubogih še večja. Mi lahko gremo v kako drugo hišo, če v tej ali oni ni kruha, ali na župnije po deželi. Kaj pa naj storijo ubogi? Kam naj se podajo ti? Priznam odkrito, to je, kar me peče, kar me boli! Slišal sem govoriti ljudi na deželi, da dokler imajo še kaj pridelka, zamorejo še živeti, ko pa ne bodo nič več imeli, jim ne ostane drugega ko izko-

Prepojimo današnji svet z ljubeznijo do bližnjega, vzgajajmo že v otrocih čut do pravičnosti in ljubezni, čut spoštovanja do človeka trpina, do reveža in dorastla bo mladina, ki se ji bo socialna preuredba gotovo brez težave posrečila. Tako pa imamo danes vse, kar bi sicer lahko naredilo ljudi srečne, pa sreča beži s sveta, ker je ljubezen, njena sestra, tepšana v tla in zaničevana mej ljudmi. Človeška srca so mrzla, brez ljubezni, železni stroji po tovarnah oznanjajo bedo, so brez ljubezni, denar dobičkarij in verižništva leži na kupih, pridobljen s krvjo drugih — brez ljubezni, imamo milijonarje, ki mrzlo gledajo v človeka trpina in so brez ljubezni; dandanašnji ljubimo le denar, zabave, veselice, ljubimo sovrastvo, prepir, ljubimo trpljenje bližnjega, o svet, kako se oddaljuješ od socialne sreče.

Edinole ljubezen do Kristusa, in sveta ljubezen v Kristusu te bo rešila! Veruješ v to? Zapomni si: Edinole ljubezen v Kristusu bo prenovila obličje zemlje.

MISIJONI KATOLIŠKE CERKVE.

IVAN REŠČIČ.

ETOS se je slovesno obhajal tristoletni jubilej rimske Propagande za sv. misijone po vsem svetu. Sveti oče Gregor XV. je namreč dne 22. rožnika leta 1622 ustanovil sv. kongregacijo za razširjanje krščanskega imena (Congregatio de Propaganda fide).

Koliko sijajnih dobrot je prejemal ves svet po tej sv. kongregaciji za razširjanje vere, koliko milijonov ljudi je zadobilo katoliško vero in omiko; to-

da še ostaja neizmerna žetev; velike, razsežne pokrajine so še neobdelane, neštete ljudske množice sede še v temi in v smrtni senci, čakajoč luči sv. evangelija. Žetev je obilna, a delavcev je malo. Velikokrat morajo poslušati misijonarji tolažilne a hkrati žalostne besede: »Zakaj nam ne pošljete katehistov? Kdaj pridejo k nam misijonarji? Saj veste, da smo polni slabosti in bomo kmalu zabredli v stare grehe, ako ne bo nobenega duhovnika, ki bi nas utrjeval v dobrem. Ne moremo se spovedati, ne prejeti sv. obhajila; zato se lahko pritožujete, ko pridete k nam.«

Zanimiv je pregled o številu prebivalcev in katoličanov v misijonskih deželah od leta 1906:

	Japonsko	Kilajsko	Indokilajsko	Indija	Afrika	Otoki v Tihem morju
Prebivalcev	62,000.000	420,000 000	42,000.000	294,000.000	157,000.000	4,000.000
Katoličanov	162.000	1,820.000	1,035.000	2,400.000	750.000	130.000
Duhovnikov	282	2.830	1.081	2.800	1.903	360

Iz te pregledne tabele spoznamo, koliko dela čaka vsakega posameznega misijonarja, posebno še v razsežnih pokrajinah, in koliko truda bo še treba, da dospe križ Kristusov do vseh narodov.

2. V Afriki je leta 1905/6 bilo število katoličanov domačinov 741.000, v zadnjih 14 letih se je podvojilo. Vseh katoličanov s priseljenci je zdaj okolu 4 milijone in pol. Glavni misijonarji Afrike so očetje sv. Duha, potem Beli očetje, jezuitje in misijonarji sv. Vincencija Pavelskega (lazaristi). Najbolj cvetoče misijonske pokrajine so Uganda, Madagaskar, Kongo in Gornji Nil.

V deželah gornjega Nila, v Madagaskarju in v državi Kongo, imajo misijonske družbe semenišča za domače duhovnike. Kakor apostoli, ki so v svojih misijonskih pokrajinah posvečevali domačine za mašnike in nastavljali domače škofo, obrača tudi sedaj sv. Cerkev vso skrb na vzgojo domačega duhovništva. Sveti Oče Benedikt XV. je v znamenitem apostolskem pismu dne 30. novembra 1919: Maximum illud priporočil ustanovo družbe »Sv. Petra apostola« za vzgojo domačega duhovništva na misijonih. Vodstvo te družbe je podrejeno Propagandi.

Ustanovniki te družbe postanejo vsi, ki darujejo, da se vzgaja en gojenec v semenišču.

Dobrotniki, ki vsako leto darujejo, da se vzgaja en bogoslovec.

Družbeniki so vsi, ki kaj darujejo, vendar ne manj kot 1 liro. Udje so deležni mnogih odpustkov in vseh sv. maš domačih duhovnikov. Domači novomašniki pa morajo za dobrotnike darovati, ko so posvečeni, tri sv. maše in potem vsako leto eno za žive in pet sv. maš za rajne dobrotnike.

Prihodnost sv. misijonov je popolnoma odvisna od številnega domačega duhovniškega naraščaja, zato imajo vse večje misijonske pokrajine svoja semenišča. Te so velike važnosti, kajti le domačin obvladuje popolnoma jezik dotične dežele, pozna dobro vse običaje ljudstva, prihaja lahko v najožjo dotiko z ljudstvom, je vaje na domače podnebje, pozna natančno domišljijo in verske predsodke domačinov in je tako najbolj sposoben svetiti z lučjo sv. vere v temo zmote.

3. Dne 6. julija 1922 zjutraj je mirno v Gossopdu zaspala grofica Marija Terezija Ledóchowska, ustanoviteljica in vrhovna voditeljica Družbe Sv. Petra Klaverja za afriške mi-

sijone in za odkup sužnjev. Rojena 29. IV. 1863 iz plemenite poljske družine je v Solno-gradu dala predstaviti dramo za odkup sužnjev ter ustanovila družbo za pobiranje milodarov misijonarjem. Prehodila je Avstr., Nemško, Franc., Švico in Poljsko ter povsod ustanovljala odbore ter z živo besedo družila tudi apostolat tiska, kateri je v zadnjem letu z listom »Odmev iz Afrike« dosegel 100.000 iztisov v vseh evropskih jezikih in z listom »Zamorček« 140.000 iztisov. Dne 27. aprila 1897. je kardinal Haller potrdil pravila nove družbe

narodna lastnina. Komaj so boljševiki zavladovali, so takoj že 23. januarja 1918 ločili cerkev od države in šlo od cerkve, oropali vsa svetišča in preganjali duhovnike in škofe, zapirali v ječe ali postavljali »k zidu«, kakor pravijo boljševiki (streljali pri zidu). Ko so leta 1920. zaprli nadškofa v Mohylevu monsig. Roppa in škofa v Minsku Lozinskega in ko je odpotoval škof iz Saratova monsig. Kessler in škof iz Kamjenjenca monsig. Manzkowski, ni ostal v neizmerni ruski državi noben katoliški škof razen enega in še ta po-

Dekliška Marijina družba v Batujah.

za afriške misijone in papeži od Leona XIII. do sedanjega Pija XI. so jo blagoslavljali, jo priporočali in ji podelili mnogo odpustkov, kajti namen te družbe je podpirati vse afriške misijone s tem, da na dobro urejen in trajen način skrbe za potrebna sredstva v razširjanje katoliške vere v Afriki.

4. Na Ruskem, kjer trpi za lakoto še 36 milijonov ljudi po statistiki sovjetske vlade, se preganja versko življenje pod krinko prostosti. Tako prepoveduje člen 9. verski pouk v kateremkoli zavodu, javnem ali zasebnem. Člen 13. se glasi, da so cerkvena posestva

močnik v Mohylevu, mons. nadškof Cieplak, ki so ga boljševiki večkrat že zaprli. Rusko ljudstvo je zelo verno, toda boljševiški voditelji so brezverci in judje, da se katoliška vera le počasi razširja. Pravoslavni škofje so izrazili željo, da bi se združili s katoliško Cerkvijo, da bi se v bran postavili boljševizmu. »Naš led se taja«, je rekel eden izmed pravoslavniških škofov, »in naša ruska cerkev bo v strašnem preganjanju otajala naša srca, da bodo deležna luči in edinosti prave matere katoliške cerkve.«

ŽENJICA. DOMEN.

*Padel mrak na žitno polje.
Žena v klasje se sklonila:
žanje, žanje — — Na zahodu
zarja davno se je skrila.*

*Žitno polje — si življenje,
žena — smrt je v tebe skrita:
žanje, žanje — — V prvi noči,
moja moč bo v snopku žita.*

VZROKI NALEZLJIVIH BOLEZNI

IN KAKO SE TEM BOLEZNIM UBRANITI.

DR. J. BAČAR.

grozo se spominjamo onih časov, ko so nalezljive bolezni zlasti kuga in kolera morale po Evropi in Aziji in so v malo mesecih pokončale skoro tretjino prebivalstva. Bili smo proti tem morilcem brez moči, ker nismo znali, kako na-

sajo od bolnega na zdravega. Sele odkritja in sajo od bolnega na zdravega. Sele odkritja in iznajdbe v zaanjih desetletjih so nam odprle oči in pokazale pravo pot, kako se moremo uspešno boriti proti tem starim sovražnikom človestva. V tej borbi, ki se je izcimila iz omenjenih odkritij in ki je ena najlepših ljudskih pridobitev v zadnjem stoletju, morejo sodelovati vsi, revni in bogati, učeni in neučeni, za to ni potrebna nobena visoka šola, ampak le nekaj dobre volje in človeškega čuta za skupnost. Vsi moramo pričeti spoznavati bistvo nalezljivih bolezni, kako se jim jemljejo in kako se jih uspešno branimo, da moremo živeti brez onih grozot, ki so v prošlosti pretresale cel svet.

Vsi približno dobro vemo, kaj je srčna bolezen, vsi vemo, da ni nobene nevarnosti biti v bližini nesrečnega, čigar srce slabo deluje. Ljudstvo pravi, srčna bolezen se ne nalezuje, ve pa dobro, da je velika nevarnost biti v bližini bolnega na tifusu ali na koleri, kajti bolezen se prime. Vemo tudi, da ne nudi zastrupljeni človek nikake nevarnosti za druge, nasprotno pa pojмимо z naravnim razumom bolezni, ki se lahko prenesejo.

V prejšnjih časih nismo imeli pravega pojma, zakaj se prenese bolezen od bolnega na zdravega. Ljudstvo se je zadovoljilo z enostavnim pojmovanjem, da so nalezljive bolezni šiba božja, neizogibna nesreča človeštva.

Našel pa se je nazadnje mož, ki je začel natančneje opazovati naravne pojave, kateri so pripomogli razvijati pojem nalezljivosti. Ta mož se imenuje Pasteur. On je začel raziskovati vzroke, zakaj se skisa mleko, ako ga pustimo nekaj časa na prostem zraku. To je vsakdanji pojav in človek ga pozna že tisočletja, a ni se zadosti trudil, da bi ga bolj natančno raziskoval.

Pasteur je dokazal, da se ne skisa vsako

mleko. Ako ga pomolzemo z največjo snaznostjo in shranimo v popolnoma čisti posodi na svežem prostoru, ostane nespremenjeno. Kavno tako se mleko ne skisa, ako ga zavremo in se vrelega dobro zapremo. Če ga pa zopet odpremo in pustimo nekaj časa na prostem zraku, se to mleko skisa.

Pasteur je opazoval mleko skozi drobno-gled in videl v njem nebroj migljajočih malih bitij. Ta mala bitja se množijo pred našimi očmi in so vzrok kisanju mleka, kajti brez njih ali če jih s prekuhanjem unicimo, se mleko ne skisa. Posrečilo se je tudi ta mala bitja, glivice ali bakterije, od mleka ločiti in jim presaditi — kultivirati kot rastline, kjer so se mogla opazovati njih svojstva in življenjske navade.

To odkritje je postalo važno za proučevanje nalezljivih bolezni, obenem pa tudi za proizvodnjo sira in drugih mlečnih izdelkov.

Isto kakor pri mleku se je dognalo pri vinu. Ze stoletja proizvaja človek in pije vino, ve dobro, da iz grozdja nastane sladki most, ki se sele polagoma spremeni v vino. Ninče se pa ni vprašal, zakaj most zavre in postane vino. Tudi vretje mosta t. j. nastajanje špirta iz sladkorja je celo malih glivic ali bakterijev, ki se nahajajo povsod po trtnem lesu in listju, po jagodah in torej gotovo tudi vedno v mostu, katerega spremenijo v vino, če je toplota ugodna za njih razvoj.

Pasteur in drugi so začeli ugibati, ne tičeli morda isti vzrok pri človeških in živalskih nalezljivih boleznih kot pri kisanju mleka, vretju mošta in vstajanju kruha? Preiskovali so kri ljudij in živali obolelih na vraničnem prisadu, torej na bolezni, ki jo poljedelci dobro poznajo in ugotovili so, da je to domnevanje pravo. Opazili so v krvi krave, obolele na vraničnem prisadu, mala živa bitja, podobna paličicam. (Odtod ime bacili = paličice). Te bacile je Pasteur presadil in ko so se v 1—2 dneh razmnožili in vzrastli, jih je vcepil pod kožo drugi zdravi kravi. Ta je obolela v par dneh na isti bolezni.

Polagoma so se preiskale še druge bolezni in dognali so se vzroki nalezljivih bolezni. Niso se našle kali vedno v krvi, ampak včasih v pljučih, v črevih, v možganih in tudi drugod. S tem se je dokazalo, da povzročajo vse nalezljive bolezni mala, živa bitja t. j. bakteriji.

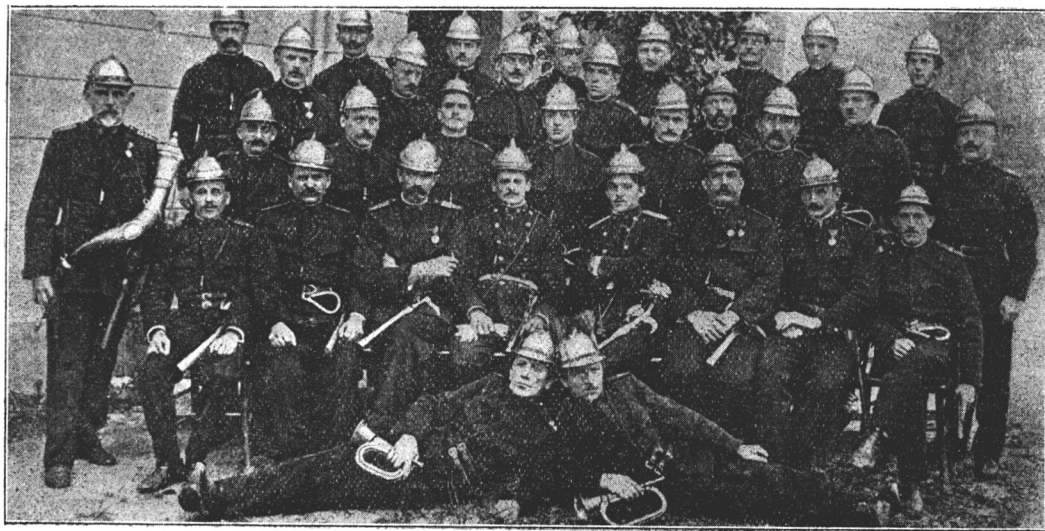
Bakterije delimo v tri vrste in sicer po njih obliki: v okrogle koke, v podolgaste, paličicam podobne bacile in v vijačaste spirile

in *špirohete*. Po obliki bi se dali bakteriji posameznih vrst primerjati slivi, banami in vijaku.

Z ozirom na zelo veliko število bakterijev sploh je število škodljivih bakterijev primerno majhno. Kakor dobimo med bolj razvitimi rastlinami mnoge, ki so koristne in le manjši del izmed njih, ki so škodljive, opazimo isto pri manj razvitih bakterijah. Koristni bakteriji so n. pr., ki nam služijo za proizvodnjo kruha, sira, vina in piva. Škodljive bakterije imenujemo tudi parasite t. j. bitja, ki se hranijo na škodo človeškega in živalskega telesa.

Bakteriji, ki povzročajo nalezljive bolez-

okrog nas, bomo zabranili širjenje nalezljivih bolezni. Če tiči n. pr. vzrok jetike v pljunku jetičnega, moremo zabraniti, da ne pridejo bolezenske kali iz pljunka do nas, ako kali v pljunku uničimo ali pa sploh prepovemo pljuvati. Istotako, ako je resnica, da je vzrok kolere bacil in ako je tudi res, da se nahajajo bolezenske kali v bolniku in ne zunaj njega, bomo lahko zabranili širjenje kolere, če bolnika osamimo in uničimo kali v vseh njegovih odpadkih. Če so pa prišli bolniki z nalezljivo boleznijo iz daljnih krajev po morju, omejimo kolero, ako ustavimo in osamimo bolnike v kraju, kamor so pristali. Tako zabranimo postanek kolere po deželi.

Gasilno društvo v Cerknem.

ni, se ne dobijo povsod, ampak le tam, kjer se nahajajo taki bolniki. Kjer ni nobenega na koleri bolnega, se tudi ne najde bacilov kolere. Ni jih ne v vodi, ne v zemlji in ne na zelenjavi. Dobimo jih le tam, kjer leži v bližini kdo, ki je na koleri bolan, ki zamore okužiti okrog sebe zemljo, vodo in vrtove. Isto velja o tifusu in jetiki, brez bolnega na tifusu in brez jetičnega se ne dobijo v naravi kali ne ene ne druge bolezni.

Dasi se zdijo ta odkritja jako enostavna, so povzročila vendar velikanski preobrat v naziranju o nalezljivih boleznih in v borbi proti njim.

Nalezljive bolezni torej niso neizogibna nesreča, ki dežuje na revno človeško bitje, ampak so naravni pojavi, povzročeni po majhlih živih bitjih, po parazitih človeškega telesa. Iz tega sledi, da se moremo tudi uspešno boriti proti nalezljivim boleznim, ker poznamo njih provzročitelje.

Ako uničimo nalezljive kali v nas in

Vse to se je zdelo ob prvem začetku tako enostavno, da se ni moglo verjeti, da se nalezljive bolezni lahko zabranijo na tako navaden način. Ali konkretna dejstva so nas uverila. Od tukaj izvira cela vrsta odredb in predpisov proti nalezljivim boleznim.

Ne smemo pa biti prepričani, da vsled teh odredb prav noben več ne zboli na nalezljivih boleznih. Zdravniki, ki verujejo v higijeno, delujejo slično kot inženirji pri železnicah, ki hočejo onemogočiti trčenje vlakov. Vpeljali so v železniško službo telefon, brzojav, pomnožili in spopolnili so signale, napravili celo dvojne tire, kljub temu se še vedno dogodi, da vlaki skupaj trčijo, kajti človek je podvržen zmotam. Z neprestanim spopolnjevanjem železniškega ustroja se jim je vendar posrečilo železniške nesreče izdatno omejiti.

Isto velja o nalezljivih boleznih. Bolne prej izoliramo t. j. osamimo in s tem omogočimo, da se zdravi od njih ne okužijo. Z raz-

kužbo uničimo večino bolezenskih kali in na ta način zmanjšamo možnost razširjanja bolezni.

Nazadnje, če poskrbimo za ugodne življenjske pogoje, dobro hrano, snažnost in krepljenje telesa, nam bolezenske kali ne morejo toliko škodovati, tudi če pridejo kljub varnostnim odredbam do nas.

Bakteriji so v splošnem precej občutljiva telesa. Pomorijo jih hitro solnčni žarki in razkuževalna sredstva, nekoliko bolj počasi pa dnevna svetloba. Uničiti bolezenske kali se pravi razkužiti. Snovi, ki nam služijo v ta namen, imenujemo razkužila. Sterilizirati pa se pravi pomoriti vsa mala bitja, škodljiva in neškodljiva. Razkužbo uporabljamo v borbi proti nalezljivim boleznim, steriliziranje pa po večini v industriji, posebno v svrhu konserviranja živil. V rabi so navadno naslednja razkužila: Karbolna kislina, sublimat, lizol, soda, živo apno, toplota. Omeniti moramo še naravna razkužila kot so solnčni žarki, svetloba in izsuševanje.

Pozabiti ne smemo, da je nositelj bolezenskih kali skoro vedno le človek. Če pa naletimo na bakterije v zraku, v vodi, v živilih, je gotovo, da jih je zanesel tja človek.

Ako bi bil na splošno zrak nositelj bolezenskih kali, bi bila vsa borba proti nalezljivim boleznim silno težavna, kajti razkužba zraka je praktično nemogoča. Že način, kako lahko prihaja zrak do naših dihal, dela vsa razkužilna sredstva brezuspešna. K sreči je zrak le v redkih slučajih prenašalec bolezenskih kali, uniči jih v njem solnce in svetloba. Po zraku se prenašajo koze, škrlatica, ošpice, kuga in jetika. Pri prvih treh boleznih se lušči koža in lahke kožne luske polne bakterijev plapolajo po zraku ter prenašajo bolezen. Kuga in jetika so pa pljučne bolezni in njih bacili se pri kašljanju razpršijo po zraku ter okužijo vsakega, ki pride z njimi v dotiko. Borba zoper te bolezni je zelo težavna. Ne preostane nič drugega nego takoj in strogo osamiti bolnika.

Druga splošna pot širjenja nalezljivih bolezni je voda. Voda sama zase ne vsebuje nikakih bolezenskih kali, okuži pa jo lahko človek s svojimi odpadki. Voda se steka na površini zemlje in odnaša razne umazane tvarine, v katerih se nahajajo odpadki obolelih na legarju, ali ki so to bolezen preboleli. Na ta način se voda okuži in postane opasna za celo okolico. Po slabi vodi se širi tifus, kolera, krvava griza in druge želodčne in črevesne bolezni. Iz tega sledi, da moramo biti jako strogi v izberi pitne vode. Posluževati se moramo le vode, ki je po svoji naravi in po svojih dotokih brez napak, ki ima izvir više od človeških bivališč in v katero ne pronicajo

tekočine iz stranišč ali gnojnih greznic. Ne smemo zaupati vodi, ki izvira blizu hiš, zlasti pa ne taki, ki ima izvir niže od človeških bivališč, kajti nje dotoki so večinoma v zvezi z žilami iz stranišč in greznic. Sumljivo vodo moramo prekuhati, preden jo pijemo.

Dalje se širijo nalezljive bolezni po surovi zelenjavi in po sadju. Ne sme se takoj misliti, da so zdravniki osebni sovražniki surove zelenjave. Če ni nevarnosti v gnojilih, s katerimi se polivajo vrtovi, nimamo ničesar proti zelenjavi, katere vrednost in dobroto radi priznavamo. Previdni pa moramo biti zlasti kadar razsajajo epidemije legarja, kolere in krvave griže. Če se že ne moremo vzdržati, se mora zelenjava pred uporabo temeljito oprati, da se odstrani iz nje vsak košček zemlje. Pozabiti pa ne smemo, da je najboljšo sredstvo zoper nevarnost, ki nam preti od zelenjave, da je ne jemo surove.

Izmed jedil, ki prenašajo nalezljive bolezni, naj omenim še mleko. Vsaka gospodinja mora smatrati za svojo dolžnost, da uporablja le prekuhanu mleko. Med občinstvom obstoji jako grda razvada, da se dotikajo z rokami kruha, sadja in drugih živil, preden jih kupijo. Koliko nesnage z bolezenskimi kalmi ostane na teh jestvinah, si lahko vsak predstavlja.

Posteljno in telesno perilo, kuhinjsko orodje služi večkrat kot prenašalec nalezljivih bolezni. Pozabiti ne smemo še mnogih žuželk, zlasti muh, ki posedajo na najbolj umazanih krajih in prenašajo bolezenske kali na jestvine, na naše roke, usta itd.

Socialna družba je premočila vsa pota, po katerih se zanašajo nalezljive bolezni ter je prišla do zaključka, kako jih pobijati.

Najprej je treba spoznati nalezljive bolezni in jih naznaniti oblasti. Nato se odredi, da se bolniki izolirajo ali osamijo, zlasti bolniki s takimi boleznimi, ki se z lahkoto prenašajo. Pri nekaterih boleznih kakor pri kozahu, pegavcu, kolери in kugi se ne osamijo samo bolniki, ampak tudi vsi oni, ki so prišli v dotiko z bolnikom. To ni le nepotrebno trpinčenje, ampak je le dosledna obramba, ker se zna z gotovostjo, po kakih poteh se zlo razširja.

Izoliranje ima veliko vrednost, če se odredi o pravem času. V slučaju kolere, koz in kuge odreže hitra osamitev takoj epidemijo, ker se ji zapre pot širjenja. Vsled tega oblasti jako zaupajo temu obrambnemu sredstvu. Med ljudstvom naletimo večkrat na težkoče, ali človek treznega razuma bo umel, da je izoliranje najbolj gotovo sredstvo preprečiti epidemije.

Razen izoliranja skrbi socialna družba tudi za razkužitev, da pomori kali nalezljivih bolezni, ki se nahajajo v bolnikovi sobi na od-

padkih bolnikovih ali na predmetih, ki so prišli v dotiko z njim. Razkužuje se na različen način. To določi zdravnik, kakor se mu zdi najbolj prikladno z ozirom na nalezljivo bolezni.

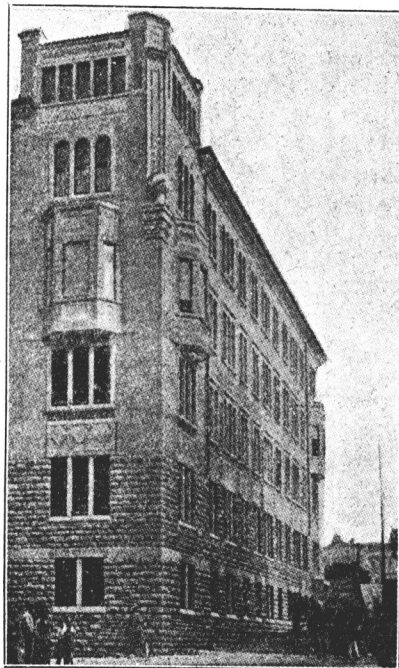
Obramba zoper nalezljive bolezni je precej enostavna in zahteva več dobre volje nego znanosti. Vedeti je treba le, po kakih poteh prihajajo bolezenske kali do nas. Ko nam je to znano, postane obramba čisto naravna. Kdor vé, da so razpršene bolezenske kali tifusa po bolnikovi postelji, po jedilni posodi, celo po tleh, ne bo dovolil, da vstopi kdo v bolnikovo sobo, razven kdor je neobhodno potreben za bolnikovo postrežbo. Ne smemo si v tem predstavljati krutosti, ampak le naravno obrambo zdravih oseb. Dalje, kdor pozna naravo bolezni, ne bo zapustil bolnikove sobe, dokler si ne bo umil rok. Če se slučajno drži rok bolezenske kali, naj ostanejo v sobi. Kdor streže bolnikom in je razumen človek, ne bo vstopil v bolnikovo sobo brez plašča ali predpasnika in bo vestno skrbel, da razkuži vsebino nočnih posod, ki vsebujejo najbolj nevarne tvarine. Razkužilno sredstvo bo nasvetoval zdravnik od slučaja do slučaja. Pri tifusu, krvavi griži in koleri je jako prijavno živo apno. Treba je zagrniti okna s tkanino (gazo), da ne pridejo muhe, kar je koristno za bolnika, ki na ta način ni več žrtev sitnega mrčesa in v korist zdravim, ki niso več izpostavljeni okuževanju po muhah. Pazeten strežnik bo skrbel dobro za zračenje sobe, za snaženje podov in bo napojil umazano perilo z razkužilnimi sredstvi (lizol ali sublimat).

Mnogi seveda se ne menijo za obrambna sredstva in se jim zdi bolj primerno vse to prepustiti usodi. Ampak ravno ta obrambna sredstva so premagala in še premagujejo legar, krvavo grižo, davico itd. V ostalem skrbijo za obrambo boleznih: boleznih socialna družba. Država je vpeljala cepljenje proti kozam, nadzoruje prometna sredstva, ki lahko zanešajo bolezni iz kraja v kraj. Ladje z okuženimi bolniki se ustavijo in izolirajo toliko časa, dokler ne preneha nevarnost.

Najboljše obrambno sredstvo zoper nalezljive bolezni za posameznika je osebna snaga. Že stari zdravniki so pridigovali, da bi se morale prodajati v lekarnah solnce in zrak. K tem velevažnim zdravilom bi mi dodali še snago. Bolj ko proučujemo nalezljive bolezni, tembolj se prepričujemo o resničnosti teh besed. Snažnost je najbolje orožje in najbolj gotovo zdravilo zoper nalezljive bolezni, kakoršnjega ne more nuditi noben lekarnar. Vprašamo se večkrat, kaj ščiti zdravnike, ki se tako brezskrbno šetajo med okuženimi bolniki, za kaj tako redko naletimo na žrtve

med higijeniki, ki živijo po laboratorijih v neprestanem stiku z nevarnimi bakterijami. Edino, kar jih ščiti, je snažnost. Snažnost je skrivnost zdravilstva. Sloviti nemški znanstvenik in zdravnik Robert Koch je rekel, da se zdravilstvo more označiti s tremi besedami: voda, metla in milo.

V obče je razširjeno mnenje, da so revni ljudje bolj izpostavljeni boleznim kakor premožni. Nekaj je resnice na tem, pravi vzrok bolezni pa ni ubožstvo, ampak umazanost. Revni nima toliko časa in prilike, da bi se večkrat umil in svoje telo okopal, tudi ni toliko izobražen, da bi pojmlil važnost osebne in so-

Zasebna slov. ljudska šola pri sv. Jakobu v Trstu.

cialne snage; ne vé, da je voda in milo najbolje zdravilo pri nalezljivih boleznih.

Revež, ki stanuje v mali kajžici, se revno hrani in skromno oblači, ne zboli na nalezljivih boleznih, če dobro pazi na osebno snago.

Navedimo nekaj zgledov.

V Rusiji in po Balkanu je razširjena med revnimi sloji bolezen, ki se imenuje povračnica ali povračni tifus. Smatrala se je ta bolezen izključno za privilegij revnih. Dognalo pa se je, da jo prenašajo od bolnega na zdravega uši. Brez uši je širjenje te bolezni nemogoče. Vzrok celih epidemij pri tej bolezni ni ubožstvo, ampak uši. Tudi če smo revni, ni nam treba imeti uši. Vzrok povračnice torej ne tiči v ubožstvu, ampak v nesnagi. Isto opazujemo pri pegavcu, bolezni, ki je poleg kuge najbolj nalezljiva in najbolj nevarna. Ta bolezen, ki pomori ob času epidemij na tisoče

in tisoče ljudij, napade po večini le revne kroge — ljudi, ki stanujejo v večjih skupinah v umazanih in mrzlih stanovanjih. Prenašajo jo tudi uši. Mrčes, ki se je nasrkal krvi na bolniku, preide na zdravega ter mu vcepi v kožo s svojim vgrizom kali pegavca. V snažnih stanovanjih, kjer ne najdemo ne posteljnega ne telesnega mrčesa, ne naletimo na to bolezen. Pegavec torej ni bolezen ubošva, ampak spremljevalec nesnage. Širi se med ljudmi, katerih telo se že več časa ni doteknilo ne vode ne mila.

Če zboli v revni kmečki družini ena oseba, opazimo mnogokrat, da predno ta oseba ozdravi, obolijo še mnogi člani družine na isti bolezen. Kdor je pazljivo čital prejšnje odstavke, bo sam uganil, da v tem slučaju nima ubošvo nikake vloge, ampak le nesnaga in pomanjkljivo pojmovanje kužnih bolezni. Drugi, tretji in četrti član družine se je okužil na ta način, da je prejšnjemu bolniku stregel, ni se pa temeljito umival ali pa ni razkuževal bolnikovih odpadkov in predmetov, ki so prišli ž njim v dotiko. Vsled tega so se razpršile bolezenske kali in povzročile nadaljnje bolezni.

Enakih zgledov bi mogli še mnogo navesti, iz katerih se dá z gotovostjo sklepati, da ni ubošvo vzrok bolezni, ampak le nesnaga.

Seveda zasledimo v vsakem slučaju nalezljivih bolezni tudi gospodarski vpliv, ki je po svoje pripomogel pospešiti zlo. Tvorliški delavec, ki je obolel na jetiki, bi najbrž ne obolel, če bi mogel živeti namesto z delom v tvornici z udobnim potovanjem in občudovanjem naravnih lepot. Še bolj gotovo je, da bi strojar ne obolel na vraničnem prisadu, katerega se je našel pri strojenju koč, ako bi ne strojil, ampak le upravljal svoja po očetu ali stricu podedovana posestva. Ne le v teh slučajih, ampak pri vseh nalezljivih boleznih je gospodarska beda zmožna povzročiti ali pa vsaj pospešiti bolezen.

Razumljivo je, da najdemo med revnimi več nesnage nego med premožnimi, in sicer vsled pomanjkanja časa ali vsled nedostatne izobrazbe. Vse to se da z dobro voljo in s poukom premagati. Vsakdo naj bi vedel, da so nalezljive bolezni posledica nesnage. Poleg tega tvega še življenje. Umivati si roke pred vsako jedjo in po vsaki stoli, ni le čednostna

navada osebne snage, ampak tudi neobhodno obrambno sredstvo zoper nalezljive bolezni. Zdravila sicer vplivajo, kolikor morejo, včasih več včasih manj; ne smemo pa pozabiti, da je mnogo bolj enostavno in manj nevarno bolezen preprečati nego jih lečiti.

Kdor je na splošno čist in ima vedno snažne roke ter jih ne nosi v usta, ni v nevarnosti, da naleze kolero, legar ali krvavo grižo. Tudi če je prišel v dotiko z nalezljivimi bolniki ali njih strežniki. Bolezenske kali kolere, legarja in krvave griže pridejo namreč v naše telo le skozi usta. S čistimi rokami je nemogoče se okužiti.

Marsikdo bo rekel, da pretiravamo in si mislil, kdor dobro je in pije, se lahko smeje umazaniam podovom. Temu ni težko dokazati, da je v zmoti. Vsako leto umre na jetiki približno 3 milijone ljudi. Večina teh nesreč nežev se je okužila vsled pljuvanja na tla. Pljunki, ki vsebujejo tudi jetične bacile, se posušijo, spremenijo v prah in pridejo v zrak, katerega ljudje vdihavajo ter na ta način nalezejo jetiko.

Snaga je torej obramba proti jetiki. To obrambo moramo seveda pomnožiti in razširiti, ker jetičnih kali se nalezemo tudi od nesnažnih rok, od poljuba in nekaterih jestvin n. pr. od neprekuhanega mleka. Obramba proti vsemu temu je težka, nje temelj pa je in ostane snaga.

Poleg snage moramo skrbeti za svetla, zračna in solnčna stanovanja. V spalnici naj bo eno okno noč in dan odprto. Tudi bolniške sobe je treba vsak dan pridno zračiti. Solnce je zdravilo. Kamor ne prihaja solnce, tja hodi zdravnik. Zato naj se postavljajo hiše na solnčne kraje, sobe naj bodo obrnjene proti solnčni strani. Hiša more biti skromna, mora pa biti zdrava t. j. solnčna, zračna in suha. Hiša je merilo zdravja. Naletimo večkrat na hiše, kjer razsajajo vedno iste bolezni, katere nazivljemo tudi hišne bolezni. Te hiše so umazane, temne in vlažne.

Snaga, luč, zrak solnce, dobra voda in mi-lo so predpogoji zdravja in imajo večjo vrednost kot zdravila. Čist človek, ki ljubi snažno hišo, pije dobro vodo in se raduje zraka in solnca, bo redko kdaj obolel, tudi če skromno živi in se varčno hrani.

ŠKRJANEC.

DOMEN.

*V pobeljeno njivo od ajde cvetoče
škrjanec je pal
in v ajdi cvetoči prav tiho s perutmi
je gnezdo objel.*

*V srce od želja razboljeno
en up je ž njim pal:
tam misel o domu nesrečnem
je tiho objel.*

PORAVNAVE IN RAZSODIŠČA.

SPISAL . . .

R

AZUMNI ljudje so se od nekdanj ogibali dragim pravdam. No, odkar je pred petindvajsetimi leti (1. januarja 1898) dobil veljavo novi civilni pravdni red, ni bila več pravda huda in usodepolna stvar. Na mesto prejšnjega skrajno

nepraktičnega, silno počasnega in dragega poslovanja, ki je onemogočalo pravilno in pravično razsodbo (ako je po letih in letih moglo sploh še priti do sodbe), je nastopilo hitro, nepredrago, ob enem temeljito in pravično poslovanje. Novi pravdni red je bila sijajna pridobitev človeškega duha in je pomenil velikanski napredek. Stranka, ki se je podala v pravdo, ni več tvegala svojega obstanka, le še kakemu posebno strastnemu pravdarju se je moglo pripetiti, da je gospodarsko propadel, ako se je preveč pravdal in je mnogo pravn izgubil.

Izza vojne so se razmere zopet izpremenile, pravde so danes neznansko drage. Stroški pravdanja se niso zvišali v istem razmerju kakor cene vseh drugih stvari, niso narastli samo sorazmerno, kakor so se zvišali iztoženi zneski, temveč veliko bolj.

Ako vsled tega v pravdi ne zmagaš v celoti in moraš del stroškov sam plačati, bo del navadno tolik, da bo presegal vsoto, s katero si zmagal. Ako docela propadeš v količkah obsežni pravdi in nisi dovolj premožen, uničiš sebe s silnimi stroški, ki jih moraš plačati. Ako popolnoma zmagaš, ugonobiš nasprotnika.

Vkljub temu je v našem malem narodu še vedno preveč ničevih zdražb, preprirov in pravn. Dasi se ljudstvo ničesar nima tako bati kakor gospodarske propasti, se vendar včasih pravda brez prave potrebe. V drami »Veriga« nam Finžgar presunljivo slika pogubonosno pravdarsko zagrizenost; s smešne strani prikazuje trmaste pravdarje enodejanka »Kje je meja?« ali burka »Pred sodnikom«.

Marsikedar bi si mogle stranke pravdo prihraniti. Razumen in skrben gospodar ravna že vnaprej na način da ne zabrede poslej v pravde. So pa žal ljudje, ki pri važnih opravilih puščajo v nemar potrebno premišljenost in skrbnost. Marsikdo, ki ima mnogo kupčij in opravkov, si nikoli ničesar ne zapiše, ne

izdatkov ne prejemkov in sploh nobenih važnih stvari in podatkov, zanašajoč se na spomin, pa nastane iz take nemarnosti navadno mnogo pravn. Naj omenimo nadalje sklepanje pogodb pri pijači. Kolikokrat je že kmetič prodal v krčmi živino ali zemljišče ali celo hišo in dom? Doma obupuje bedna družina, ko izve, kaj se je zgodilo. Vname se pravda, ker se neprevidni skesani prodajalec poslej izgovarja, da je bil pijan. Pripetil se je

Spomenik na Krnu, ki ga je strela poškodovala.

slučaj, da je gospodar v krčmi testament napravil! Po njegovi smrti se je seveda vnela pravda zaradi neveljavnosti testamenta. Niti ni prav, če kdo odlaša z oporoko do dne, ko bo na smrtni postelji. Mnogo pravn nastane zaradi dediščine češ, da oporočnik ni bil več pri čisti pameti in popolni zavesti. Včasih se pa oporočnik in priče iz nevednosti ne drže povsem oblik, predpisanih za veljavnost oporoke; tudi iz tega se rodi še vedno precej obilo oporok, katerih veljavnost je dvomljiva in daje povod za pravde. Večkrat se zgodi, da naši ljudje kaj podpišejo, česar niti ne razumejo. Tudi iz takih podpisov se izcimi veliko pravn.

Splošno pravilo ti bodi: Sklepaj prava na opravila preudarno, trezno, jasno, ne prenašli se, kedar treba, pokliči priče, ali zahtevaj pismeno potrdilo, — bodi pa tudi do pičice mož beseda, tedaj tudi nasprotna stranka ti ne bo kratila, kar ti gre.

Kedar gre za nepremičnine, glej, da spraviš kupno pogodbo, zastavo (dolžno pismo), pobotnico čimprej v zemljiško knjigo, nikar ne misli: »čemu naj plačujem stroške za vknjižbo saj imam pismo.« Kdor zanemari vknjižbo, ga kaj lahko zadene izguba dotične pravice, ne da bi kaj o tem slutil; tudi iz takih slučajev poganjajo pravde.

Skratka: s pravilnim in premišljenim ravnanjem se dajo mnogi spori že vnaprej preprečiti.

Ako pa vendar pride do spora, naj se stranki najprej skušate z lepa poravnati. Boljša je kratka sprava kot dolga pravda.

V nekaterih občinah naše dežele, na pr. v Sv. Križu pri Ajdovščini, v Mavhinjah in Šebreljah, so na podlagi državnega zakona z dne 27. februarja 1907 osnovani občinski posredovalni uradi, pred katerimi smejo stranke poskusiti poravnavo skoraj v vseh civilnih stvareh ter imajo dosežene poravnave izvršilno moč. Ti uradi bi mogli poslovati z uspehom, prihraniti obilo stroškov strankam in tudi državi ter s poravnavami izlepa pripomoči k boljšim medsebojnim odnošajem med sosedi in domačini. Želeti je, naj bi se ti uradi pri nas pomnožili (to je odvisno od občin) in naj bi se ljudje posredovalnih uradov vedno bolj oklepali.

Kedar se pa ljudje ne morejo poravnati, naj se ne zatekajo takoj k sodniji, temveč naj se pismeno (pismena oblika je potrebna) zedinijo »na može«, na primer v sledeči obliki:

»A. A. in N. N., ki imata spor zaradi (na pr. kupčije, posojila), se podvržeta odločbi razsodišča. A. A. imenuje za razsodnika . . . , N. N. imenuje za razsod-

nika Razsodnika si bosta imenovala načelnika. Zoper odločbo razsodišča ne bo pritožbe.«

A. A. lastnoročno.

N. N. lastnoročno.

Stranki se tudi lahko zedinite na enega samega razsodnika, ki naj stvar presodi in razsodi.

Razsodniki (trije ali eden sam) zaslišijo stranki, ugotovijo dejanski stan, v to svrho lahko sprejmejo dokaze, razsodijo ter izdajo pismeno razsodbo, ki naj jo podpišejo. Razsodba je pravomočna in izvršljiva.

Hitro in z malimi stroški bi se na ta način končal marsikateri spor. Dobri domači može, pošteni in sposobni, bi izrekli po zdravem razumu pravično sodbo. Blagodejno bi vplivalo, ako bi se razsodišča udomačila.

Naši ljudje ne bi več brez največje potrebe trosili denarja po sodnijah, kjer ponekod našega jezika nočejo več priznavati, kjer ti lahko kroji pravico sodnik, ki te slabo razume ali sploh ne razume, ki hoče govoriti s teboj na tvoji domači zemlji po tolmaču. Čim manj bi naše ljudstvo prihajalo v dotiko z justico, ki se ne zgane ob najhujših zločinih zoper naše prebivalstvo, ki dovoljuje, da se ljudje, ki so požigali hiše in domove ter morili naše ljudi, mirno sprehajajo in se s tem še ponašajo — čim manj, pravim, bo naše ljudstvo prihajalo v dotiko s tako justico — tem bolje zanje!¹

Nove razmere zahtevajo od nas novih pripomočkov.

¹ Naj ob tej priliki navedemo uredbo italijanskega sodstva, ki je sedaj raztegnjena tudi na Julijsko Krajino: 1. Okrajno sodnijo imenujejo: Kraljevo preturo. 2. Okrožno sodnijo v Gorici imenujejo: Civilno in kazensko sodnijo (Tribunale civile e penale). 3. Istotako imenujejo deželno sodnijo v Trstu. 4. Višjo deželno sodnijo v Trstu imenujejo: Apelacijski dvor (Corte d'appello). 5. Najvišji sodni dvor v Rimu imenujejo: Kasesijski dvor (Corte di cassazione). Najvišje upravne sodnije, ki bi razsojale o sporih, ki jih imajo stranke z vlado, zlasti z ministrstvi, italijanska postava ne pozna. O takih rečeh razsoja končno le ministrstvo. V tem zaostaja italijansko sodstvo za avstrijskim.

VEČER.

JOŽA LOVRENČIČ.

*V drevo strmim, ki lista ne gane
v prihajajoči večer,
in rastem ž njim in v dalje neznane
gledam, kjer cvete ljubezen in mir.*

*V prijetno ugodje zvezda se vtrne,
rana v ozračju me zaboli,
iz dalje neznane misel se vrne
in ob cerkvi na griču obstoji.*

*Vsa plaha, pregnana iz bajnih kraljestev,
vdano posluša pesem zvonov
in vidi rasti biserno lestev
k zvezdam in gre upokojena domov . . .*

ZAGORSKIM ZVONOVOM.

IVAN BALOH.

»Zagorski zvonovi prav mило poje«...
M. Vilhar.*

Ni vas več, zvonovi mili...
V miru in ljubezni ste se porodili,
med topov grmenjem vmolknil je vaš glas,
bojni hrum je vzel vas proč od nas...

In vsa radost, ki v vas je vrela,
ki vriskala je in kipela
tja do neba;
bolest otožna, ki ihtela,
tolažba, ki nam je donela,
je z vami šla — — —

Ob zgodnji zlati zarji
pretajna harmonija,
ob temnem pa viharji
pretužna melodija.....

Ko zlatih zvezd nebroj je venčalo nebo,
kako ste peli nam ljubo, lepo;

in ko je tiha noč se dnevu umeknila
se vaša pesem spet je oglasila —

Tedaj je djal vsakdo:

Samo pri njih tako!

A ni vas več...

Tužno poje samotar:

Kje ste, moji drugi?

Z bojnih pa poljan vihar

odgovarja: Vtonili smo v tugi!

A čuj!

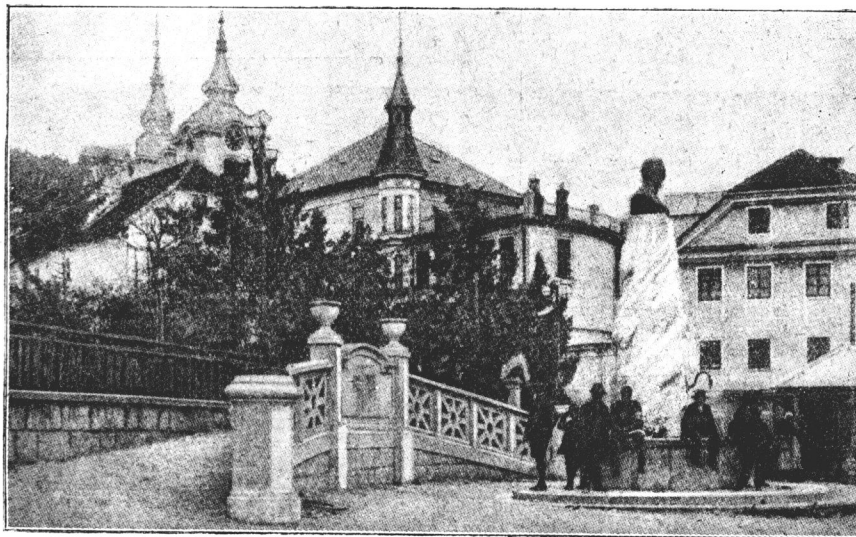
Naš skromni rod smo v sreči mi vodili,
dokler nas strl prežalostni ni dan;
a znova srečo bomo in ljubav glasili,
ko v bratstvu svet objemal bo — Slovan.

Vilhar se tedaj vzbudi:

»Čujte, gore in bregovi!«

Čujte, hčere in sinovi,

kaj vam prerok govori!

Vilharjev spomenik v Postojni.

NOČ NA ADRIJI.

(Barcarola.)

Nad morjem žarijo
čarobe noči,
nam srca gorijo,
ko zvezde plamtijo.
A ladjice gibke,
ki sanjam so zibke,
na morje hitijo,
ki sanje rodi...

Krepkeje tu bije
slovansko srce
in mesec nam sije...
Čolnički hitite,
ob vetru bežite,
zdaj sreča nam klije,
so jadra želje!

Dr. Egidij.

*) Pesnik Miroslav Vilhar, lastnik gradu Kalec pri Zagorju na Pivki, je zložil pesem »Zagorskim zvonovom«, ki je znana po vsej Sloveniji.

KAJ MORA VSAK VOJNI OŠKODOVANEC ZNATI.

ARH. ANTON RADOVIČ.

NOGO vojnih oškodovancev si še danes ni na jasnem glede vojne odškodnine, zato čutim potrebo, da dam nekoliko pojasnil, da se oškodovanci izognejo neprilikam in izkoriščanju.

Vsak oškodovanec je moral predložiti prošnjo po davčnem uradu ali finančni intendantci vladi, spremljano s potrebnimi dokumenti in cenitvijo. Finančna intendantca ima tehnične oddelke v raznih krajih. Ta pošilja inženere ali geometre okoli, ki si s cenitvijo v roki ogledajo škodo in jo precenijo po vladnih navodilih. Na ta način ima oškodovanec dve cenitvi, ki ste glede zneska lahko daleč navzkriž.

Eno je sam predložil, ki jo je izvršil sodni cenilec, drugo je izvršil vladni inženier. Da se doseže poravnava, povabi davčni urad vojnega oškodovanca h konkordatu. Če znesek presega K. 25.000.—, ga finančna intendantca povabi v urad, da se tam pogodi za pravi znesek škode. Tu je postopanje vladnih funkcij narjev različno. Nekateri navedejo svoto, ki jo priznava vladni cenilec in barantajo, da se določi znesek, drugi zopet imenujejo znesek in skušajo oškodovanca, ali je zadovoljen ali ne. Če se morejo poravnati, to je, če se oškodovancu zdi, da bo svota zadostovala za obnovitev, podpiše konkordat, v nasprotnem slučaju mora izjaviti in potrditi, da konkordata ne sprejme (mancato concordato). Sprejeti konkordati se nato odpošljejo komisiji za likvidacijo in ugotovitev vojne škode. Ta komisija doda svoje potrdilo, kar se pravi, da je konkordat homologiran.

Ko se oškodovanec javi za konkordat, si mora biti v svesti, da je ta korak zanj zelo važen, odločilen. Radi tega je potrebno, da posveti tej zadevi vso pozornost. Nekateri gredo h konkordatu popolnoma nepripravljeni, da še celo tega ne vedo, koliko je znašala sodna cenitev njihovega poslopja. To je skrajno nevarno. Nikakor ni dovolj, da oškodovanec ve, kakšno škodo je prijavil v kronah, temveč mora tudi znati, kakšen znesek je danes potreben, da zopet postavi svoj dom. Vsak naj približno izračuna, koliko treba zidu, koliko lesu, podov, strešnikov itd. itd.

Če sam tega ne more izračunati, naj se obrne do voditeljev zadruga vojnih oškodo-

vancev ali stavbne zadruga, da mu povedo, kakšna svota bi bila potrebna za vzpostavitev njegovih ruševin in kaj ima zahtevati pri sklepanju konkordata. V slučaju, da je hiša že sezidana, naj navede stavbna zadruga ali podjetnik znesek, ki je bil izdan za njegovo hišo. Sicer je pa pripomniti, da ima oškodovanec v slučaju, da si ne zna pomagati, pravico, pripeljati s seboj k sklepanju konkordata osebo, ki pozna njegove razmere in ki lahko mesto oškodovanca v njegovi navzočnosti razpravlja z oblastjo o konkordatu. Podpiše ga pa le oškodovanec sam. Vsled tega je namen za druge vojnih oškodovancev, da se zavzamejo za svoje člane, ker ti po svojem tehničnem osebnju bolje vedo, kakšen znesek je potreben za obnovitev hiše. Pri tem je opozarjati na zelo važno dejstvo: oškodovanec bi morda — vsled tistega barantanja zapeljan — podpisal neugoden konkordat. Morda bi sprejel nižji znesek, kakor je bil v resnici porabljen za ob-

Duhovnišče v Drežnici, ki so je fašisti požgali.

novo hiše. Za to razliko, za znesek, ki ga je izdal več, kot konkordat določa, ni vlada odgovorna. Ta znesek mora sam plačati — ali pa se mu vknjižijo na stavbo. S tem, da naše stavbne zadruga skrbijo za korist vojnih oškodovancev, pridobe na zaupanju, kar je velikega pomena, ker prejmejo na ta način več stavb za vzpostavitev. Pri dobro urejenem vodstvu zadrug in natančnem pojmovanju vojnooškodninskega zakona se izključi posredovanje nezanesljivih in tujih advokatov ter zadrug, katerim je vseeno, ali ima vojni oškodovanec vknjižbo na hišo ali ne.

Naj omenim drugo postopanje, ki nima nič opraviti z vlado t. j. financiranje s predjudmi pri raznih denarnih zavodih, kakor pri našem Hipotečnem zavodu v Gorici, Zveznem kreditnem zavodu v Benetkah in pri raznih sekcijah. Ker vlada oziroma finančna intendantca ne izplačuje v potrebni meri škode na stavbah, so v to pooblaščen v njenem imenu izplačati v predjudmih omenjeni zavodi.

Naj razložim prvo financiranje, to je po Hipotečnem zavodu v Gorici. — Da ne bi vsak oškodovanec hodil v Gorico in imel stroškov ter zamude časa, so se v raznih krajih ustanovile zadruge vojnih oškodovancev. Po teh se skupno predlagajo prošnje. Te zadruge skrbijo za hitro rešitev prošenj in dvigajo tudi predujme. Eden v imenu vseh ima to skrb in s tem je umljivo, da nosi stroške cela zadruga; na vsakega posameznega člana zadruga odpade neznatna svota. Ko je nakazan prvi predujem, je že vsakemu oškodovancu zna-

stroški za zidavo previsoki, je oškodovanec vedno v nevarnosti. Najbolj priporočljivo je, da si vojni oškodovanec zida sam. Zato je treba, da si da izvršiti po kakem tehniku načrt in proračun, da ve, koliko bode stala vzpostava. Ker mu je znan znesek, katerega mu je odobril Hipotečni zavod, lahko uravna izdatke pri zidanju tako, da lahko izhaja. Dobro je, če more zidati s 75 odstotki odobrenega zneska, ker pri tem ne potrebuje zadnjega predujma na vknjižbo. Ali to ni povsod mogoče. Sicer se pa teh vknjižb ni treba bati,

Italijanski kralj in kraljica na Kalvariji dne 22. maja 1922. Župan občine Podgora v pogovoru s kraljico. Jeleno. Št. 1 kraljična Jolanda. Št. 2 župan podgorski g. Dominko. Št. 3 kraljica Jelena, Št. 4 kralj Viktor Emanuel III.

no, kakšno svoto je odobril Hipotečni zavod in v kolikih predujmi. Zadnji predujem, to je okoli 25% je na vknjižbo, kar je umljivo, ker hoče biti zavod zavarovan za slučaj slabega konkordata.

Omenjeni zavod zahteva sledeče obresti za nakazane predujme: do 10.000 ni treba plačati nikakih obresti, od 10.000 do 50.000 računajo za prvo leto 2 odstotka in za naslednja leta nič, od 50.000 nadalje je treba plačati za prvo leto 2 odstotka in za naslednja leta 1 odstotek, vendar pa samo do tega dne, ko se konkordat homologira.

Važno je tudi, komu vojni oškodovanec odda zidavo svojega poslopja, ker ako so

če je gotovo, da bode država prispevala toliko, da bo konkordirani znesek pokrtil onega, ki ga je odobril Hipotečni zavod. Ta vknjižba se pri likvidaciji izbriše.

Omeniti je, da zidajo oškodovanci hiše tam, kjer gre samo za poprave ali kjer se oškodovancu ne delajo težkoče, zidati v lastni režiji. Pri hišah, ki so do tal porušene, je potrebna vedno tehnična pomoč. V tem slučaju je najbolje in je tudi dolžnost, da odda oškodovanec zidanje poslopij domačim stavbnim zadrugam, in to direktno s pooblastilom ali pa po zadrugi vojnih oškodovancev. Te poslednje morajo gledati, da se odda vzpostava le domačim stavbnim zadrugam. Obžalovati

moramo, da niso oškodovanci povsod ustanovili svojih zadrug. Oddali so delo komurbodi. Pa se bodo žal kesali. Izgovarjajo se, češ, da se tudi na domačine včasih ni mogoče zaneseti. Res je to, zato se pa tem izognite in posmenite se z zanesljivim našim človekom. Ker je pa naš narod zdrav in še pošten, je hvala Bogu le malo takih, ki izkoriščajo nesrečo svojega bližnjega. Vsak naj se zaveda, da so prišli tujci v deželo z namenom, da kar največ odnesejo. In kar je enemu v korist, mora biti drugemu v škodo. Naše stavbne zadruge pa obstojijo iz domačinov in ostanejo še tu. Težko da bodo škodovali vojnim oškodovancem, ker so člani teh zadrug tudi sami oškodovanci, ki si ne bodo škodovali sami sebi.

Naj navedem še, kakšno je stališče oškodovanca, ko odda pooblastilo stavbni zadrugi, da ista v njegovem imenu izvrši vse potrebne korake, da se stavba vzpostavi. Tako postopanje je oškodovancu najbolj prikladno, ker izdelava zadruga načrt in proračun za vzpostavitev ter izroči oškodovancu dogotovljeno hišo. Financiranje pri stavbnih zadrugah ni kar sto od sto, kar bi bilo nevarno. Denarni zavodi ne razsipajo denarja, marveč zahtevajo tudi jamstev in na kažejo zadrugi le skrajno potreben znesek za vzpostavo. Kakor povsod, je tudi tu najvažnejše, kakšen je konkordat, ki je prava podla-

ga vsemu. Zato naj bo pravilo pri vsaki stavbni zadrugi, da oškodovanec, kateremu je zadržala hišo, obvesti voditelja zadruge, kedaj je klican h konkordatu, da ga ta pouči, kakšno svoto sme zahtevati in kakšen konkordat naj sprejme oziroma zavrne.

Kadar je oškodovanec končal obnovitveno delo, napravi po županstvu prošnjo na finančno intendanco za likvidacijo. Vladni tehnik pregleda vzpostavljeno poslopje ter likvidira in potrdi, da je oškodovančeva zadeva za vlado rešena. Pri likvidiranju mora povedati, pri kateri banki so se dvigali predjemi, da se izbriše vknjižba. Imamo že slučaje pri naših stavbnih zadrugah, da je denarni zavod uničil menice in vknjižbene izjave.

Opozarjam h koncu vse vojne oškodovance, da se vprašanje o vzpostavi ne sme obravnavati tako površno, kakor mnogi delajo. Ne zaupajte posebno tistim, ki vas podplačujejo, da bi dobili zidavo, ker boste morali plačati ta podplačila vi sami. S tem vas hočejo le preslepiti. Ne zaupajte jim, ki vam obljublja jo palačo in neupravičeno popravljajo cenvete. Pri tem se le sami okoristijo. Posvetujte se le vedno pri domačih zanesljivih in razumnih ljudeh in ne delajte nepremišljenih korakov. Da si oškodovanec zapomni vsaj ta v glavnem navedena pojasnila, je lahko gotov, da se mu ne more zgoditi krivica.

STRAH.

JERKIČ.

*Ravnokar najst je križka¹⁾ ura bila,
v Žabljah sem od znancev se ločil,
polna luna jasno je z neba svetila;
lep večer poleten je to bil.*

*Z urnimi koraki stopam prek dobrave.
skoraj sem do mosta že prispel,
slišalo se že šumljanje je Vipave,
čuk v bližini pa je glasno pel.*

*Kar v trenutku, glej, pred mano se prikaže
bela žena med drevesjem tam;
fant, si dem, tu treba bode ti koraže,
kaj, ko tukaj zdaj ne bil bi sam!*

*S kamenjem napolnil sem si žepe urno,
palico pa kvišku sem držal,
a srce nabivalo tako je burno,
da sem komaj še na nogah stal.*

*Z glave zmuznil mi je še klobuk slamneni,
ker zježili so se mi lasje,
udje pa postali so mi vsi kamneni,
ker je strašen bil obraz žené.*

*Par korakov še približam se prikazni
ter zavpijem: »Žena, zdaj povej,
zloba si peklenska ali duh prijazni?« —
Nepremično tam stoji kot prej.*

*Morda človek je, ki hoče me jeziti,
moram se prepričati o tem:
»Hočeš-li, če bitje si, se oglasiti,
ker drugače s kamenjem pričnem.«*

*Tudi ta poziv ostal je brezuspešen. —
Nisem vedel, kaj naj bi počel;
ker sem želel biti tega zla odrešen,
v ženo kamnje sem metati jel.*

*Kot granate v boju kamnje je frčalo,
a neustrašno tam je spaček stal.
Nisem ga zadel, le v stran je kamnje palo.
Zdaj še-le sem se pošteno zbal.*

*S palico, ki bila je kot drog debela,
belo ženo udaril sem z močjo ...
Palica od debla pa je odletela ...
bilo je — olupljeno drevo.*

¹⁾ Mesto Sv. Križ na Vipavskem.

PRITRKAVANJE IN ZVONJENJE.

IVAN MERCINA.

pritrkavanju na zvonove ima katoliška cerkev mogočno in nenadomestno sredstvo za razglasjanje cerkvenih slovesnosti, za praznovanje veličastnih in veselih verskih dogodkov, za vzbujaanje primerne razpoložnosti v srcih vernikov, da se uspešneje vsaj začasno otresejo vsakdanjih duhomornih skrbi in misli ter se laže vglobijo v razmišljanje

vanje verskega dogodka, ki mu je praznik posvečen. Res je, da se zdaj pa zdaj uporablja pritrkavanje za praznovanje tudi čisto posvetnih dogodkov, izvolitve župana, pohoda državnih oblastnikov, vladarjev itd., ali

Gospa Antonija dr. Slavikova v Trstu, predsednica organizacije za vojne sirote in dobrotnica naših sirot.

to je le neko izkoriščanje zvonov, neko nasilje, ki ponižuje zvonovom vzvišeno nalogo. Naravnost grešna zloraba in prava verska zaslepljenost je pa, ako se pritrkavanje uporablja za oznanjanje plesov, fantovskih veselice itd.

To uvažujoč uvidevamo, da je svrha pritrkavanja nekaj vzvišenega in da nimamo predmeta niti glasbila, ki bi je mogli postaviti v to službo cerkvenih zvonov.

Pred vsem je uveljavljati, da ima zvon po glasovnem svojstvu posebno stališče, ki ga ne more doseči nobeno drugo glasbilo; edino le zvon je slišen v velike daljave. Noben drug enoten instrument se ne more v moči glasu kosati z zvonom. To možnost daje zvonu izredno velika množina tresljajoče snovi, in je nje tresljanje tako silno, da izslišuje večše uho iz glavnega glasu celo nekatere postranske glasove. Orgle res da imenujem kraljico glasbil, ali ta častni naslov imajo orgle zahvaliti le svoji sestavi iz stotin piščali in dejstvu, da se glasijo v zaprtem prostoru (cerkvi), kjer jim izdatno okrepčuje glasovno moč resonanca. Ako bi bile orgle postavljene v odprtem zvoniku kot so zvonovi, bi se razblinila moč njih glasu v odprtem ozračju, da bi njih slinost daleč zaostajala za slinostjo zvonov.

Jasno je torej, da je naša katoliška cerkev z naporom in trudom, brezštevilnimi poizkusi in ogromnimi stroški

ki že izza prvih časov krščanstva tako rekoč vzgojila in v času nad dvanajst stoletij do sedanje dovršenosti izpopolnila glasbeni predmet, ki naj vse, kar se vrši ali kar se ima vršiti v cerkvi v božjo čast, razglašati zunaj njemu svetu, po vseh hišah obsežne cerkvene občine in še dalje, ki naj spominja ljudstvo verskih dolžnosti tudi tačas, ko ni v cerkvi službe božje, ki naj oznanja vernikom prihod Gospodovih dni, nedelj in praznikov, ter jih pripravlja na njih vredni sprejem, ki naj svari in vabi verske mladeže in zanikarže k izpoznanju njih pogubnega življenja, ki naj vzbuja in množi v srcih nabožna čuvstva, čute veselja in žalosti, kakor je učinkujejo svečani časi, slovesne prilike in razpoloženost poslušavčeva. — Ta skrbno negovani gojenec naše katoliške cerkve, ta vzvišeni znanivlec nadzemskega življenja je naš bronasti zvon. Kdor hoče vedeti, kaj je zvon naši cerkvi, naj le pomisli, kaj bi bili brez zvonov naši največji in najlepši prazniki: Božič, Velika noč, sv. Rešnje telo!

Dr. Josip Wilfan, državni poslanec in predsednik društva »Edinost« v Trstu.

Zvon ima nenavadno moč, da se z veselimi raduje, z žalostnimi joče. Cerkev mu je to moč še povečala z načinom zvonjenja in iz tega izvirajočih zvonovskih melodij. Imamo pa tri načine: 1. *neumerjeno zvonjenje*; 2. *umerjeno zvonjenje*; 3. *pritrkavanje*.

Prva dva načina imata mnogo skupnega: vsi zvonovi kolebajo, zvoni se pod zvonikom z vrvmi. Razlika je le v neredu in redu udarjanja kembljev ob zvonove. Po prvem načinu udarjajo kemblji različno hitro, manjši hitreje, večji redkeje, zdaj pa zdaj tudi dva in kakšenkrat celo vsi trije hkratu.

Nekdaj je bil le ta način zvonjenja v navadi ter je v inozemstvu še dandanes. Zvonoslovci ga priporočajo, trdeč, da tvori tako neumerjeno zvonjenje mnogo raznih melodij, dočim ima umerjeno zvonjenje le eno, hkratni udarci pa da so dissonance diatoničnih zvonil, v glasbi priljubljene. V naših krajih vedno bolj gineva neumerjeno zvonjenje; izdelujejo se pri manjših zvonovih

vih jarmi s podaljškom, da je daljava od roba krila do vrtilišča jarma pri vseh zvonovih enaka. Pa tudi pri tako montiranih zvonovih je neumerjeno zvonjenje še vedno mogoče, treba je le manjša zvonova nekoliko šibkeje kolebati, večjega pa v kolebanju ne zadrževati. Jaz bi tako neumerjeno zvonjenje priporočal za žalostne prigodke: pogrebe, sv. maše zadušnice, postni čas. Nered rodi nezadovoljnost, nezadovoljnost pa žalost. Tudi se neumerjeno zvonjenje bolj oddaljuje od veselega pritrkavanja.

Umerjeno zvonjenje se bolje prienačuje figuralni glasbi, ki je zmožnejša izražati veselje. Red nam je

Učitelj Janko Leban iz Kanala, mladinski pisatelj in prevajalec. Sedaj v Škofji Loki.

priljubljen in nas dela zadovoljne in vesele. Ali v redu umerjenega zvonjenja je za glasbeno uho premalo različnosti, ker je zaporednost glasov vedno ista, melodija le ena, ker se navadno vrstijo glasovi po velikosti zvonov. Podlaga temu redu je tridelni štetek (takt), saj je ogromna večina naših zvonil triglasna.

Mnogo bolj priljubljeno in veselejše je pritrkavanje, ki se razlikuje od zvonjenja bistveno po tem, da koleba le en zvon ali pa nobeden, da se glasovi izvajajo z udarjanjem kemblja ob zvon z rokami. Ritmično podlago tvori štiridelni takt, ki omogočuje mnogo več melodičnih izprememb in kombinacij. Vzorec starega in preprostega pritrkavanja je: Na 1 udarec kolebajočega zvonu — in če nobeden ne koleba, udarec kemblja z roko — na 3 udarce drugega, na 2 in 4 tretjega zvonu ali pa med zadnjima zvonovima narobe. V novejšem času si zadnja zvonova menjujeta ulogi (vipavski način): v enem taktu drugi zvon na 3, tretji na 2 in 4, v naslednjem taktu drugi zvon na 2 in 4, tretji na 3, ali pa ta menjava po dva takta zaporedoma.

Drugi vzorec: podlaga šestdelni takt. Na 1 vodilni zvon — kolebajoč ali ne — na 3 in 5 drugi, na 2, 4 in 6 tretji zvon ali menjavanje teh dveh zvonov in sicer stalno ali v vsakem drugem ali tretjem taktu kot v prvem vzorcu.

Tretji vzorec: podlaga osemdelni takt. Noben zvon ne koleba, vodilni zvon na 1 in 3, drugi na 5 in 7, tretji na 2, 4, 6 in 8.

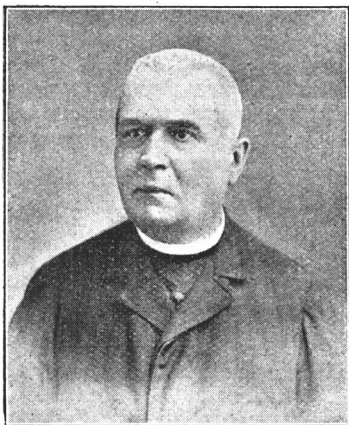
Tako pritrkavanje je v splošni rabi v naših krajih. O drugih vzorcih ne govorim, ker se nahajajo sporadično ali pa so le malenkostne variacije gorenjih vzorcev. Prav tako ne o pritrkavanju na štiri zvonove, ki omogočujejo seveda mnogo več kombinacij, vrhu tega še izpremembe z izpuščanjem enega zvonu.

Toda med pritrkavanjem in pritrkavanjem je lahko velika razlika kakor med glasbo in glasbo. So »glasbeniki«, ki na klavir mlatijo, na godala drgnejo, na trobila tulijo. Za glasbo je treba poleg drugega ritmičnega čustva in dobrega okusa, pa tudi za pritrkavanje. Prvo se pri naših pritrkovavcih še dobi — brez njega še mlatiti ni možno — a zadnjega malo da ne nikjer ni. Manjka pred vsem okus za spretno in večkratno menjavanje pritrkovalnih vzorcev, manjka tudi zavest, da zahteva izprememba vzorca tudi menjavo uloge zvonu, da ne dobi isti zvon v novem vzorcu zopet največ udarcev v taktu kot jih je imel v prejšnjem vzorcu. Variatio delectat — sveto pravilo v vsaki glasbi!

Tudi v pritrkavanju je treba uveljavljati — ko ne koleba noben zvon — piano, forte, mezzo forte, fortissimo, pianissimo, crescendo, decrescendo, accelerando, ritardando itd. Kdaj se zavedo naši pritrkovavci teh zahtev? Pri nas se žal bolj mlati kot pritrkuje.

Kakor nam pa daje pravilno pritrkavanje krasen glasbeni užitek, tako spravlja nevednost in nespretnost pritrkovavčeva zvon v veliko nevarnost in tudi v — »smrt«. Treba bi bilo otresti se nezmislnege podednega bahaštva, ki povsod le škoduje. Pritrkovavci bahači hočejo kazati sosodnjim občinam svoje zvonove večje in močnejše kot so in zato jih zlorabijo z nasilnim vihtenjem in udarjanjem. Ko zavihte vajo zvon, ne puste kemblju istočasnega naravnega zavihtevanja, ampak eden vihti zvon, drugi pa prime za kembelj, ga drži, dokler ne doseže zvon največjega razmaha, takrat izpusti kembelj, da trešči z največjo silovitostjo ob zvon. In ta nenaravni, odurni tresk naj imponira sosedom!? Imponira pač, a le ubogemu zvonu, ki ga spravlja v smrtno nevarnost, osobito, ako je kembelj ob straneh vsled rabe že razcefran ter ne trešči z licem ob udarno mesto zvonu, ampak z ostrim robom na stran in tisoč sreč je, da ga ne prekolje.

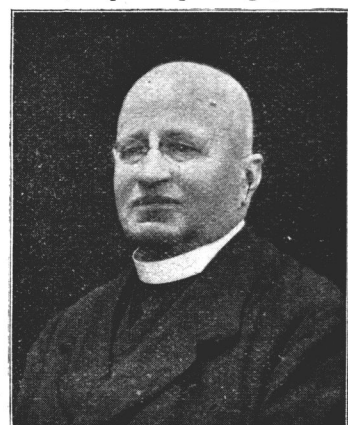
Druga nevarnost je razvada, da se s kembljem ne pritrkuje ob udarno lice krila, ampak zaporedoma bolj na levo ali desno stran, tako da se kembelj ne premika navpično proti pritrkovavcu, ampak v polkrogu, da ne u-

Andrej Marušič, nekdanji prof. verstva na goriški gimnaziji, pisatelj itd. Umrl. l. 1894.

Monsignor Ivan Slavec, predsednik Dobrodelnosti v Trstu, prvi urednik »Primorskega lista«, generalni vikar itd.

Dr. Franc Žigon, profesor bogoslovja v Gorici, modroslovec, ki se je s svojimi spisi proslavil tudi mej Nemci in Italijani.

Dekliška Marijina družba v Črničah.

darja, temveč drgne ob zvon, izvablja stlačene glasove, prekinja zvonu naravno tresljanje ter mu prav lahko povzroči ubitje.

Novo nevarnost je prinesla zvonu vojna. V marsikaterem zvoniku samuje zvon sam samecat, tovariša so mu uropali avstro-madžarski židje pod pretvezo vojne potrebe. Razposajena mladina hoče pritrkavati in nado-mešča odnesena zvonova z razbijanjem po nadkrilju edinega ostalega zvonu. Tako pritrkavanje — osobito z ostrim železom — je ubilo že mnogo zvonov. Bil sem na Gorenjskem sam priča mnogih takih žalostnih slučajev in te dni mi je pisal neki g. župnik iz idrijske okolice, da so mu fantje pritrkovanje ubili edini zvon.

Ker je pri velikih zvonovih prenaporno držati težke kembelje blizu krila zvonu, si jih približajo pritrkovavci z vrvmi, privezanimi k tramu ter pritrkujejo upogibaje z roko napete vrvi. Pri tem se lahko zgodi, da je vrv prekratko privezana, da se kembelj po udarcu naglo in zadostno ne odmika od zvonu, da kdo zavijti zvon, vsled česar obleži kembelj na zvonu in ga lahko ubije. Najbolje je, da imajo težki kembelji privezane kratke vrvi, za katere držeč, udarjajo pritrkovavci s kembelji v ravni črti na uglajeno mesto krila. Ta manipulacija je varnejša, ker teža kembeljev izključuje njih obležanje na zvonu. Vendar pa je treba za to okretne roke in posebne spretnosti. Vešča, elastična roka izvablja klavirju lepe, zvonke glasove, neizurjena, neokretna roka tega ne zmore. Tudi pritrkujoč udarec mora biti elastičen in kratek, naraven in ne nasilen. Izurjen pevec ne prenapenja svojega glasu, ko poje najglasneje, si more reči: pel bi lahko še močnejše, če bi ne bilo grdo. Z nasilniki ne v zvonik, ampak v kamenolome!

Razen teh krivd bahaštva in nasilja so izpostavljene zvonovi še drugim neprilikam. Te zakrivljajo otroci. Tudi otroci nikdar v zvonik, ne med pritrkavanjem, ne za navadno zvonjenje, ki naj se vrši vedno pod zvonikom, ne za navijanje ure! Otroku ni nobena reč sveta, nobena nedostojna, vsaka dobrodošla za igranje

in zabavo. Otrok v zvoniku pritrkavanja ne posluša, med tem ne miruje, brska po vseh kotih, igra z kladivom ure, trka po tresljajočem zvonu, ga tiplje, stresa nanj pesek, smeti, da mu z njega odskakujejo, srloh škoduje zvonu, morda nehote, a gotovo. Otrok ve dobro, da ga med pritrkavanjem nikdo ne nadzoruje. Saj ni še tega dolgo, da so otroci nekje na Notranjskem zažgali zvonik. Zato pozor gg. cerkv. predstojniki in cerkovniki: *Otroci, pijanci in nasilneži nikdar v zvonik!*

Iz vsega uvidevamo, da vlada pri nas v vsem, kar spada k lepemu pritrkavanju in varnosti zvonov, uprav primitivno stanje. Dandanes se vse organizuje, zakaj bi se ne tudi opravilstvo z zvonovi? Seveda bi moralo pasti to delo v glavnem na rame naše čast. duhovščine, naših cerkv. predstojnikov, ki imajo že doslej v oskrbi vso cerkv. upravo, iniciativa bi pa morala iziti iz preč. kn. nadškof. ordinariata. Osnoval naj bi se pred vsem odbor iz cerkv. predstojnikov, ki so se izkazali kot spretni cerkv. upravitelji. Ta odbor naj bi kooptiral še nekaj zvonjskih veščakov, izdelal in dal natisniti pravilnik za racionalno upravo zvonikov. Vestno izvrševati ta pravilnik bi bili obvezani vsi cerkv. predstojniki in cerkovniki. Ta pravilnik naj bi zahteval za vsako cerkev in nje podružnice ustanovo cerkv. pritrkovavcev. Te bi domače cerkv. predstojništvo izbralo iz občinarjev, stanujočih blizu cerkve, je — z njih zadovoljstvom — predlagalo v imenovanje nadškof. oblasti. Pri izbiri bi se upoštevala vernost, treznost, mirna narava, nekoliko nadarjenosti za glasbo in ritmično čuvstvo. Malo plačilo v biri ali denarju bi preskrbela cerkv. občina. Za te uradno poverjene pritrkovavce naj bi ustanovni odbor izdal poljudno spisano navodilo o pritrkavanju. V tem navodilu naj bi se racionalno obdelali gori navedeni pritrkovalni vzorci, veščaki v odboru naj bi sestavili še nove bolj komplicirane z nazorno razlago njih izvedbe.

Nova naloga, novo delo, a za božjo čast nikdar dovolj, kam li preveč.

O PRIDELOVANJU GNOJA IN O GNOJENJU.

JUST UŠAJ.

NOJ je za kmeta zlata vreden. Ž njim vrača zemlji, kar mu je s pridelkom dala. Zato pameten gospodar skrbno ravna z gnojem in ga umno uporablja. Njemu je pridelovanje dobrega in obilnega gnoja, razumno ravnanje ž njim

in gnojenje najvažnejše kmetijsko delo. Tako pa, žal, pri nas ni! Zato smatram potrebno, da o tej važni reči kaj napišem, čeravno se je že mnogo pisalo o tem. Mnogim kmetom bo

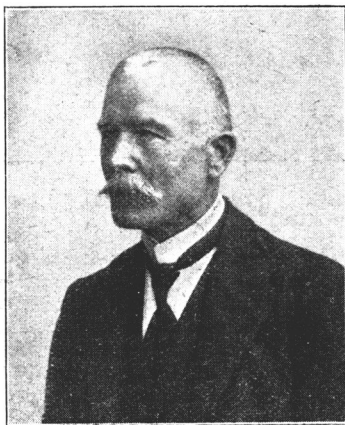
Šoto kopajo na ljubljanskem barju.

Zato si pomagamo v sili z gozdnim listjem in praproto. Ta stelja ima to slabo lastnost, da le malo vpija gnojnico in da z grabljenjem listja leto za letom pustošimo gozdove, ki so naš največji zaklad. Ponekod se uporablja za steljo tudi žaganje, ali je slabo, ker povzročuje plesnivost v zemlji.

Od pravilnega ležišča in gnojišča — kakor že rečeno — je odvisna kakovost gnoja v veliki meri. Kakšno naj bo torej ležišče in gnojišče? Ležišče in gnojišče bodi neprepustljivo za gnojnico in med seboj spojeno z jarkom za odtok gnojnice iz ležišča v gnojišče oziroma v jamo. Tudi je potrebno, da je ležišče komaj vidno nagnjeno k jarku, ki se na-

Jos. Pipan, trtorejec na Preserjah pri Komnu.

Josip Štrekelj, nadučitelj v Komnu, velezaslužen mož za kmetijstvo na Krasu.

Ivan Forčič, trtorejec na Preserjah pri Komnu.

tudi to, kar bom napisal več ali manj znano, ali kljub temu se ne ravna po tem. Tem naj bode ta članek v izpodbudo — drugim pa, ki se ne vedo, v poduk!

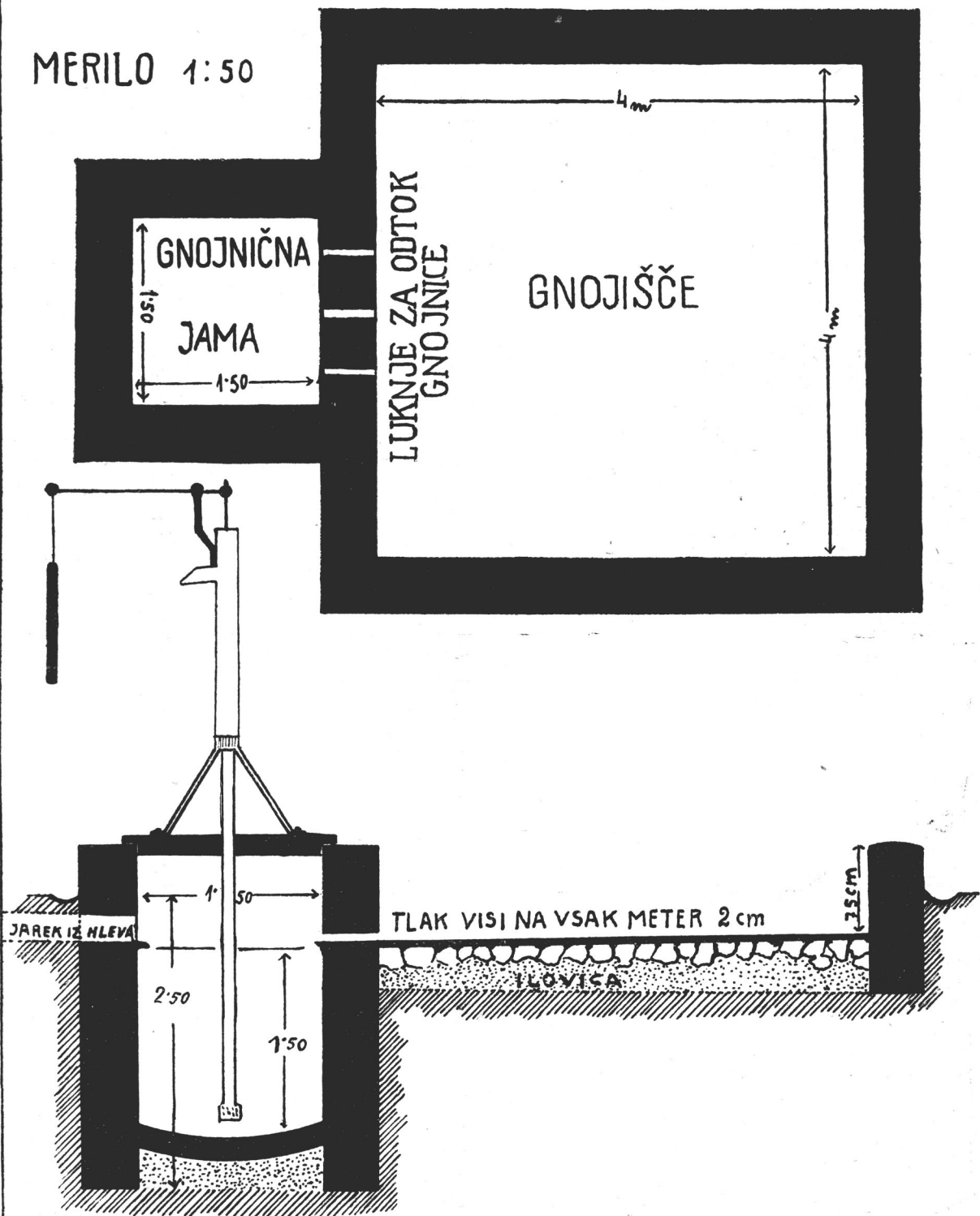
Gnoj pridelujemo v prvi vrsti v hlevu, v straniščih, z zbiranjem gospodarskih odpadkov in na polju samem. Najvažnejši je hlevski gnoj, ki je lahko goveji, konjski, svinjski, ovčji i. t. d. Med temi je zopet goveji najvažnejši, ker ga pridelujemo največ. Ta gnoj je v sredi med jako vročim konjskim in mrzlim, ter vodenim svinjskim. Ta razlika je posledica različne hrane in prebave.

V glavnem velja pravilo, da dobra hrana daje dober gnoj. Dobrota gnoja pa ni odvisna samo od dobrote krme, ampak še več od dobrote stelje, pravilnega in neprepustljivega ležišča in gnojišča. Najboljša stelja je na debelo sekana žitna slama in šota. Prve nimamo, ker pridelujemo le malo žita, druga bi bila zdaj vsled prevoza predraga.

haja tik za živaljo. S tem dosežemo suho ležišče in štedimo s steljo, kar je neprecenljive vrednosti. Kakšno pa naj bo gnojišče? Biti mora pri roki v bližini hleva, ne pregloboko, rajši bolj obširno in bolj plitvo. Za vsako odrastlo živinčce računano 3 m² prostora v gnojišču. Najbolj priporočljiva je globokost od 35 cm v zemlji in 35 cm zida nad zemljo. Torej gnojišče naj ne bo več kakor 70 cm globoko. Dno gnojišča bodi malo nagnjeno proti oni strani, kjer je jama za gnojnico. Ta jama mora biti seveda tudi dobro cementirana, dovolj velika in globoka, da se gnojnica skozi luknje ne razlije nazaj v gnoj, ker zelo slabo je, če gnoj leži v gnojnici. Tak gnoj vsled pomanjkanja zraka ne dozori in ne sprhne. Za določitev obsežnosti jame za gnojnico naj se računa na vsakih 5 glav odrastle goveje živine 3 m³ prostornine. Tudi naj bode jama za gnojnico rajši bolj globoka, kakor pa široka, ker iz plitvih in obširnih gnojničnih jam izpuhti

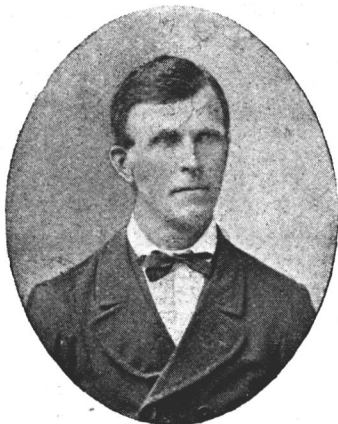
NAČRT GNOJIŠČA

MERILO 1:50

prav mnogo amonijaka, ki je tako dragocena rastlinska redilna snov. Gnojišče bodi nadalje tako, da se vanje ne stekajo cestne, vaške in strešne vode. Naj ne bode torej tam, kjer se stekajo vode in ne pod strešno kapjo, kakor jih je, žal, mnogo pri nas. Potrebno je tudi, da gnojišče leži v zavetju in v senci. Zato zasadi okoli gnojišča nekaj dreves, najbolje murve! Jama za gnojnico pa naj bo tudi pokrita z močnim pokrovom, da ne bo uhajal iz nje amonijak. Kako je napraviti nadalje gnojišče, je dobro razvidno iz priloženega načrta za gnojišče za 5 glav goveje živine.

Kako ravnamo z gnojem? Ko gnoj iz hleva izvozimo na gnojišče, moramo paziti, da ga lepo poravnamo in dobro stlačimo. Ob suši je potrebno, da ga večkrat polivamo z gnojnico iz jame. Ta gnojnica se potem zopet sa-

Jožef Faganel, mnogoletni župan občine Osek-Vitovlje in bivši deželni poslanec goriški. Umrl 16. aprila 1903.

ma scedi v jamo. Za to delo nam služi sesalka, ali štrcalka in tudi večji korec na dolgem roču je dober.

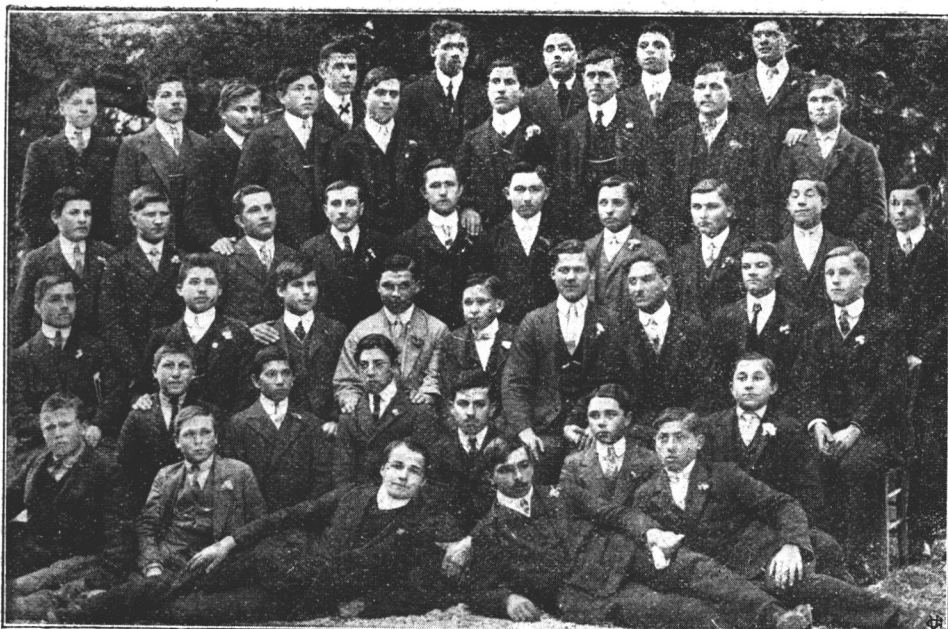
Gnoj na dobrem gnojišču v treh mesecih dozori in je goden za uporabo. Več kakor tri mesece ni dobro da imamo gnoj na gnojišču, ker preveč sprhne in zgubi potem dokaj redilnih snovi. Vedno so dolnje plasti gnoja bolj stare in bolj sprhnele kakor zgornje, kjer je še svež. Zato moramo vedno, kadar vozimo gnoj na polje, zajemati ga s kraja do dna in ne po površini. S tem dosežemo gnoj ene kakovosti, ker pomešamo še sveži in mladi gnoj s sprhnelim, zrelim, starim gnojem. To je zelo važno, le žal da se pri nas to ne upošteva!

V vsakem gospodarstvu je zelo važno, da spravimo vse v prid, kar se le količkaj dá. Tako mora seveda storiti tudi kmet. V kmetijskem gospodarstvu marsikaj odpade, kar se da uporabiti — če ne za drugo — pa za gnoj, ali pa za pridelovanje gnoja. Tako je prav dober gnoj pepel, ki vsebuje povprečno 15% kalija in 7% fosforne kisline. Drugi odpadki: kosti, parklji, volovska kri, cunje, stari

čevlji, že prežgane tropine, cestno blato, pleve, hišne smeti in poljski plevel itd. pa dobro služijo za pridelovanje gnoja mešanca ali z drugo besedo komposta. Ta kompost ne smemo delati na gnojišču, kjer je hlevski gnoj, ker je za pridelovanje te vrste gnoja treba mnogo časa, da sprhne. Če bi take odpadke metali kar na gnoj, kar se pri nas po navadi dela, bi ti nesprhneli prišli na njivo in plevelno seme bi bilo še živo in kaljivo. S tem si sejemo sami plevel. Isto delajo tudi oni nespametni in površni gospodarji, ki kratijo živino s plevelom, ki je že v semenu. Plevelno seme je namreč tako trdoživo, da brez škode prepotuje živinski želodec in čreva. Za pridelovanje komposta si zberimo posebno, bolj skrito mesto, kjer nosimo take odpadke na kup. Da nam kompost prej in bolje sprhne, ga moramo večkrat z lopato premešati, politi z gnojnico in končno pokriti ga z dobro zemljo ali cestnim blatom. V dveh letih je navadno tak kompost gotov, ker se spremeni v črno zemljo, ki je posebno dobro gnojilo za travnike. Rabimo ga tudi zelo uspešno pri zasajanju trt in mladih sadnih dreves. Pozprite se torej pridelovanja komposta, ker z njim boste lahko gnojili travnike! Ti so gnoja posebno potrebni, ker leto za letom na njih kosimo, ali gnoji jih le malokdo, pri nas skoraj nihče. Travnik je prava »mati« njive, ali človek mu je krivični »očim«, ker mu ne vrača, kar mu jemlje.

Na zemljiščih samih — kakor rečeno — tudi lahko pridelujemo gnoj. Tu pridejo v poštev rastline — stročnice, ki imajo to lastnost, da črpajo iz zraka velike množine dušika, ki je zares važno gnojilo in ki ga v umetnih gnojilih drago plačujemo. Take rastline moramo, ko so dorastle, cele preorati. Ta način gnojenja je pri nas le malo znan, ali v krajih, kakor v južni Italiji, kjer imajo mnogo vinogradov, a živine malo, si prav pogosto ma gnojijo na ta način vinograde. Najbolj priporočljive rastline za to »zeleno gnojenje« so za bolj težka tla grahovina, bob in rdeča ali laška deteljica. Gnojenje te vrste prav dobro nadomesti gnojenje s hlevskim gnojem in je še boljše kakor gnojenje z umetnimi gnojili, ki zemlje nič ne zrahlajo, pač pa jo še bolj strdijo.

Za umno gnojenje in umno uporabljanje gnoja veljajo pa take glavna načela: Rahla zemljišča gnoji rajši bolj po gosti in bolj po malo, ker pride gnoj v rahli in lahki zemlji hitro do veljave, a le malo traja! Težke zemlje gnoji bolj po redko, pa bolj obilno, ker tu gnoj dolgo traja in dolgo vpliva. Na lahkih in peščenih zemljiščih podorji gnoj bolj globoko, da ti bode dalje časa trajal, v težkih zemljah pa bolj plitvo, ker če bi ga pregloboko

Gojenci kmetijske šole v Gorici l. 1914.

ko zakopal, bi ostal tam tak, kakršen je bil. Konjski gnoj uporabljaj le za težke zemlje, ker v rahlih bi pridelek zgorel. Če pa nimaš drugega gnoja, podorji konjski gnoj v rahlih zemljiščih bolj globoko da preprečiš njegov hitri razkroj. Kadar si izvozil potreben gnoj na njivo, ne puščaj ga v kupih ležati, ampak raztrosi ga čimprej. Zlasti je to važno pri gnojenju žitnih njiv, ker na takih mestih, kjer je ležal dalje časa kup gnoja, žito potem previsoko zraste in poleže. Gnojnica je najboljša gnojila za travnike, kamor naj se dovaža v starih sodih. Da je mogoče gnojnico enako merno po travniku razliti, je potrebno, da se pribije pod čepom soda mala deščica, na kateri se potem gnojnica razpršuje.

Kakor že omenjeno, je govedo najboljši pridelovalec gnoja. Zato pa nobena prava kmetija ne more biti brez živine. Navadno se računa, da se mora rediti na vsak ha zemlje eno odrastlo govedo, ki daje okoli 100 stotov gnoja na leto. Ta množina gnoja zadostuje za gnojenje zemljišča, če se tudi gnojnica skrbno uporablja.

Če bi kmet vedel, koliko je vreden dober

domači gnoj in gnojnica v primeri z današnjo visoko ceno umetnih gnojil, bi ga mnogo bolj cenil in bolje ravnal z njim. Stroške, katere bi imel z napravijo dobrega gnojišča in ležišča v hlevu, mu kmalu povrne povečani skupni pridelek. Tudi je denar, uporabljen v to svrho od trajne koristi, dočim umetna gnojila povečajo pridelek le za par let, če jih leto za letom ne uporabljamo. S tem nočem reči, da umetna gnojila niso potrebna, ampak le, da je denar, ki ga izdamo za zgradbo dobrega cementiranega gnojišča mnogo bolj obrnjen, kakor pa za nakup kateregakoli umetnega gnojila. Tudi umetna gnojila so potrebna in zelo koristna, a smatrati jih moramo vedno le kot nadomestek ob pomanjkanju dobrega hlevskega gnoja, ali pa v posebnih slučajih, kakor dodatek h gnoju. Le v tem slučaju, ko imamo gnojišče že v redu in z gnojem pravilno ravnamo, naj se kupujejo umetna gnojila; ne pa tedaj, če se doma zametuje lastni pridelek. Kmetje, zdramite se in zgradite si taka gnojišča, kakor vam slika kaže, ker s tem si napravite osnovni temelj novega in naprednemu gospodarstvu!

DESET ZAPOVEDI ZA CEPLJENJE SADNIH DREVES.

JUST UŠAJ.

Prva zapoved: Nareži potrebnih cepičev že po zimi in hrani jih v kleti v pesku, ker cepič mora biti manj sočen, kot divjaka.

Druga zapoved: Pri izberi cepičev ne glej samo na dobro vrsto; ampak nareži jih samo

od starejših in rodovitnih dreves.

Tretja zapoved: Pri izberi vrste, glej da cepiš samo priporočljive vrste in več dreves ene in iste vrste, da boš imel večje količine istovrstnega pridelka.

Četrta zapoved: Hruško cepi na divjako, ako hočeš imeti veliko drevo, ki bode dolgo živel, mnogo rodilo; četudi še le v kasnejši dobi.

Peta zapoved: Hruško cepi na kutino, če hočeš imeti nizko drevo, ki bode kmalu začelo roditi; četudi le malo časa.

Šesta zapoved: Jablano cepi le na divjake, ker na kutini ne uspeva.

Sedma zapoved: Črešnjo cepi na divjako

in na višnjo, ali pa na kršeliko, če hočeš imeti manjše drevo.

Osmi zapoved: Breskev cepi na mandelj, na češpljo ali slivo, ker na breskvi sicer več rodi, ali prav malo traja.

Deveta zapoved: Češplje in marelice cepi na češpljo ali slivo, ker marelica na marelici ne uspeva dobro.

Deseta zapoved: Pri cepljenju ne uporabljaj cunje, mahu in ilovice, ampak maži samo s cepilnim voskom.

KAKO NAPRAVIMO CEPILNI VOSEK.

JUST UŠAJ.

Cepilnih voskov razločujemo v glavnem dvoje vrst. Eni so mrzlotekoči, drugi so toplostečkoči. Prvih ni potreba pred uporabo segreti, druge pa moramo nekoliko segreti. Mrzlotekoči vosek napravimo tako-le:

Stopimo v loncu 600 gr. čiste precejene jelove ali smrekove smole in 50 gr. črne smole (pegle), 40 gr. prekuhanega ovčjega loja in ravno toliko čebelnega voska. Ko se je vse dobro stopilo, pridamo še 70 gr. presejanega pepela in končno 200 gr. čistega špirita in cepilni vosek je gotov.

Gorkotekoči vosek napravimo pa tako-le:

Stopimo v loncu 800 gr. čiste jelove ali smrekove smole in 50 gr. črne smole in ravno toliko čistega prekuhanega ovčjega loja in čebelnega voska. Ko se je to stopilo, dodajmo še 70 gr. dobro presejanega pepela.

Na ta način pripravljeni cepilni vosek se mora — kakor rečeno — pred uporabo ponovno malo segreti. Kmetje, uporabljajte pri cepljenju vosek in prihranili boste mnogo na delu in cepljenje bo imelo boljši uspeh, kakor z ilovico, s cunjjo in z mahom! Cepilnega voska se le malo porabi in hranite ga lahko čez leto.

Dekliška Marijina družba v Oseku.

HRENOVICE PRI POSTOJNI.¹⁾

RENOVSKA cerkev stoji na holmu, raz katerega je lep razgled po pivski ravnini. Ta holm daje prostor župni cerkvi, z veliko lipo od spredaj, obširnemu župnišču in nekaterim hišam. Tu gori »pri Fari« ima svoj sedež »Hranil-

nica in posojilnica«, »Kmetijsko društvo«, »Katol. izobraž. društvo« in »Kmetijska podružnica«. Poleg cerkve se nahaja tudi dvo-razredna ljudska šola. Enorazredne ljudske šole so: v Hruševju, Šmihelu, Razdrtem in v Orehku; na Velikem Ubelskem pa dvorazrednica. Dve vasi so pa všolani v Postojno, ena vas v Bukovje.

Farna cerkev ni po slogu ali velikosti nikaka posebnost. Dasi je bila v Hrenovicah župnija že pred letom 1316, vendar ni cerkev tako stara. Najstarši del je prezbiterij, ki je bil prvotno zidan v gotiškem slogu. Lepi, vitki stebriči iz lehnjaka so podpirali obok, katerega je krasilo rebrovje. Obok je bil pisano barvan ali polihromiran, kar se je pokazalo l. 1891, ko so nad zakristijo prebili zazidano gotiško okno. Sedaj vsega tega ni; le stebriča za velikim oltarjem pričata, kako je bilo nekdanj.

Veliki oltar je v celoti nekako neroden, še bolj nerodno se prilega nizkemu oboku, vidi se, da oltar ni bil narejen za to cerkev. Zvedel sem, da je bil oltar nekdanj višji, pa so ga skrajšali, da so ga spravili v nizko cerkev. A posameznosti na oltarju so umetnine, zlasti šestero kipov, po trije na vsaki strani tabernakelja. To so podobe! Kdo bi se nadejal takih kipov v taki samoti! Ogledal sem jih složno in mirno, kakor je treba za umetniško uživanje. Kaj je prav za prav s temi kipi in s tem oltarjem?

Znano je, da so bivali do l. 1784 v sedanjem ljubljanskem licejskem ali gimnazijskem poslopu o. o. frančiškani in so imeli tu svojo cerkev. Za to frančiškansko cerkev je dal napraviti veliki dobrotnik Jakob Schellenburg lep oltar, ki je bil posvečen sv. Križu. Na obeh straneh križa sta stali podobi žalostne

Matere božje in sv. Janeza apostola. Nadalje je bila na vsaki strani podoba žalostnega angela, naposled pa še podobi sv. Jakoba in sv. Katarine. Kdo je izdelal te kipe, ne morem reči. Kakor vse kaže, jih je izvršil slavniki kipar Robba, kateri je zapustil beli Ljubljani še druge spomenike svoje divne umetnosti. A ta frančiškanski samostan je odpravil cesar Jožef II. in frančiškane preselil v tedanjo avguštinsko cerkev Marijinega oznanjenja pred mostom, kjer so še dandanes. Cerkev so porušili in oltar prodali. Kupil ga je tedanji hrenovski župnik Andrej Semen baje za 600 gld. Ker je bil oltar za hrenovski prezbiterij previsok, so ga znižali in postavili nanj sv. Martina, patrona te cerkve.

Toliko o zgodovini tega oltarja. Žal, da ne morem biti porok za vse podrobnosti. Izrekam pa iskreno željo, naj bi vendar kdo take podatke zbral in natanko preiskal. Morada se nam pojasni vsa stvar s primerjanjem teh in drugih Robbovih umotvorov.

Kipi so pač že mnogo trpeli in nekoliko izgubili svoje lepote. Beli marmor je dobil temne lise in proge; posebno škoda pa je, da imajo nekateri kipi odbite prste na rokah. Pred nekaj leti namreč je priletel v cerkev in k oltarju slaboumen človek ter je poškočoval nekaj kipov s tem, da jim je odbil prste. Res sreča, da so ga hitro opazili in umotvore rešili večje škode. Vendar pa se blešči s hladnega marmorja še dan danes čudovita lepota. Umetnik se je oziral na lepoto telesa, na razvidnost udov, na sorazmerje in na idealni izraz ob enem. Kako resnično je izraženo telo s svojimi deli! Kako dostojno in rahlo ob enem se ovija obleka postave! In izrazi na obrazih! Najlepše je zvršena brez dvoma podoba žalostne Matere božje. Tolika bridkost stiska materino srce, da jej sili tožba in vzdih na dan, ki jej je odprl nekoliko usta. Ne vem, ali sem videl kje tako določno izraženo srčno žalost. Mladeniško lep je sveti Janez na drugi strani. Kip nam jasno kaže učenca ljubezni. Prav vzorno lepa sta tudi dva angela. Sv. Jakob ni ponujal umetniku toliko prilike, da bi bil na njem upodobil kaj posebnega; toliko večjo skrb pa je imel za kip sv. Katarine, mučenice. Karkoli pogledaš, vse je dovršeno. Podoba kaže mučenico v onem trenutku, ko se je kolo, namenjeno jej za mučenje, zdrobilo poleg nje. Mirni, skoro smehljajoči se obraz kaže pogumnost in zmagoslavje, pa tudi nje no deviško nedolžnost, njena usta se zde zgovorna, kakor da hoče braniti pred modrijani krščansko vero.

¹⁾ Ta odlomek objavljamo iz obširnega potopisa, ki smo ga prijeli od prijatelja Goriške Matice. Ker ga ne moremo objaviti letos v celoti, podajemo iz njega le zanimive podatke o Hrenovicah.

onferenca v Washingtonu se je začela dne 12. dec. 1921. Države, ki so pobasale plen, bi rade imele sedaj mir. Zato govore o razorožitvi O pravi podlagi za mir t. j. o pravičnosti in o vračilu plena se go spodje niso razgo-

varjali. Vrgli so le nekoliko pepela na žerjavico in se potem dne 7. febr. 1922 tiho razšli vsak na svoj dom.

Splošen štrajk v Julijski Krajini smo imeli od 21. nov. 1921 do 27. nov., le tiskarji so štrajkali vsled umora tovariša Müllerja, ki so

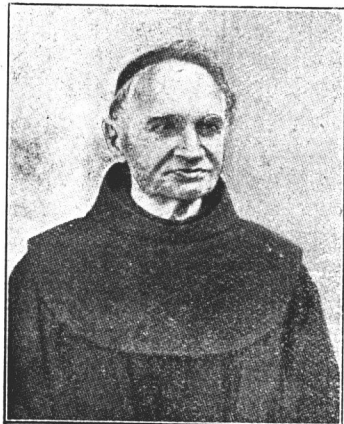
izmed drugih držav hotel motiti posestno stanje, bodo proti njemu nastopili vsi skupno.

V Barkovljah pri Trstu so fašisti požgali dne 12. dec. 1921 Narodni dom.

Plebiscit v Burgenlandu dne 14. dec. 1921 je bil za Nemško Avstrijo neugoden. Večina je glasovala za združitev z Mažarsko.

Dne 30. dec. 1921 je pretresel vso Italijo velik čogodek: Največja ital. banka Banca di sconto d'Italia je morala ustaviti poslovanje vsled velikanskih izgub in goljufij, ki jih je pretrpela.

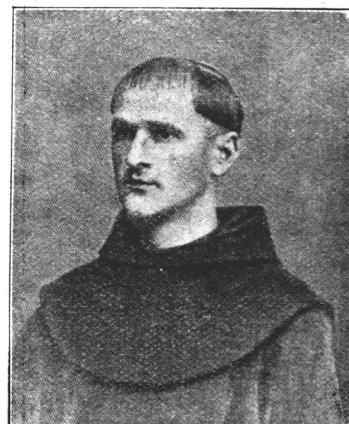
Koncem decembra 1921 so v Šibeniku napadli Hrvatje vinjene ital. mornarje, ki so izživali. Mornarji so se umaknili na ladije, od koder so začeli streljati na Šibenik s strojnimi camii. Pri tem je bil en Hrvat ubit, eden pa

O. Stanislav Škrabec, slavni jezikoslovec. Umrl 6. okt. 1918.

† Prof. Matko Mandić, prvobornik za hrvatske pravice v Istri.

O. Frančišek Ambrož, varuh svetogorskega svetišča. Umrl od granate dne 11. aprila 1916.

ga fašisti ustrelili ob belem dnevu, do 29. nov. Tiskar Müller je bil prav na živinski način umorjen.

Na Dunaju so bile dne 1. in 2. dec. 1921 velike demonstracije delavcev zavoljo velike druginje. Delavstvo je plenilo po vsem mestu, zlasti po notranjem delu. Škode je bilo več milijard.

Dne 7. dec. 1923 je bil sklenjen sporazum mej Anglijo in Irsko. Imenuje se: pogodba mej Anglijo in Irsko. Miru pa vendarle ni prinesla ta pogodba. Irski radikali hočejo popolno ločitev od Anglije.

Anglija, Amerika, Japonska in Francija so sklenile na washingtonski konferenci sporazum glede Tihega oceana. Sporazum se ne tiče obal, ampak le otokov. Sporazum naj velja za 10 let. V veljavi mora v tem času ostati status quo. Ako bi kdo izmed zaveznikov ali

lahko ranjen. Nastalo je politično vprašanje, ki je zamrlo v komisiji, kateri je bilo poverjeno preiskovanje.

Zastopniki zavezniških držav, so se zbrali dne 7. januarja 1922 v Cannes-u na Francoskem, da bi si zagotovili odškodnino za vojne škode. Sklenili so, naj se imenuje dve komisiji, ena za odškodnino, a druga za gospodarsko konferenco. Te gospodarske konference naj bi se udeležili vsi ministrski predsedniki in ministri za vnanje reči. K tej konferenci naj se povabijo tudi premagane države in zlasti Rusija in Nemčija. Gospodarska konferenca naj bi se bavila z vprašanjem, kako obnoviti Evropo v gospodarskem oziru. Ta poslednja konferenca naj bi bila v Genovi.

Na devetem kongresu vseruskih sovjetov koncem decembra 1921 v Moskvi je Lenin v svojem govoru poudarjal, da je šla ko-

munistična oziroma boljševiška stranka predalet in da se mora glede trgovine, zasebnih podjetij, zasebne lastnine in financ vrniti k starim oblikam.

Na kongres so prišli odposlanci iz vseh sovjetskih republik. Današnja Rusija je namreč razdeljena v približno štirideset samostojnih republik, toda vse pripoznavajo Moskvo za središče, imajo skupno armado in med posameznimi republikami ni državnih in ne carističnih mej.

Dne 15. in 22. januarja smo imeili v Julijski Krajini občinske volitve. Na slovenski strani je povsod zmagala slovenska stranka. V Gorici je dne 22. januarja zmagala stranka: Gruppo d'azione s pomočjo slovenskih glasov.

Dne 2. februarja je nenadoma odstopilo italijansko ministrstvo Bonomi. Povod je bil, ker je socialistična stranka izstopila iz vladne večine. Socialisti niso bili zadovoljni z vlado, ki je premehko nastopala proti fašistom. Kriza je trajala en mesec, slednjič je vlado sprejel Giolittijev pristaš advokat De Facta.

Po smrti papeža Benedikta XV, ki o njej poročamo na drugem mestu, so se kardinali volivci podali dne 2. febr. v konklave, da bi izvolili novega poveljarja katoliški cerkvi. Kardinali so bili v konklavu do 6. febr. Ta dan je bil pri predpoldanskem glasovanju izvoljen kardinal in nadškof milanski Ahilej Ratti, ki je prevzel ime Pij XI. Papež Pij XI je bil rojen v kraju Desio v Lombardiji dne 31. marca 1875. Služboval je v Milanu in v Rimu v velikih cerkvenih knjižnicah. Od junija 1918 dalje pa je bil tri leta v Varšavi zastopnik sv. stolice v poljski državi. Meseca junija l. 1921 je bil imenovan za nadškofa v Milanu in hkratu za kardinala. Kronanje novega poveljarja sv. Cerkve je bilo dne 12. feb. v vaticanski baziliki.

Največji dogodek letošnjega leta bi utegnila biti ustvaritev Male entente. Italijanski listi so ob tej priliki pisali, da ima za to delo največ zaslug Italija, ki da nobene pogodbe ne drži. Italija je v Rapallu podpisala pogodbo z Jugoslavijo, pa je ne drži, je podpisala pogodbo z Grčijo glede Dodekaneza, pa pogodbe ne drži itd., pač pa je Italija podpirala Mažarsko in to je vzbudilo v Čehih, Jugoslovanih in Rumunih resno misel na obrambo proti Mažarski. Češko-slovenska republika, Jugoslavija, Rumunija in Poljska so se že pogodbile in pričakujejo, da pristopi k Mali ententi tudi Grčija in Bolgarija. Dne 9. marca so se ti zavezniki prvič skupno posvetovali v Belgradu in določili smeri nasproti Veliki ententi pri genovski konferenci.

Začetkom marca je zadivjala na Reki fašistovska revolucija »proti« vladi. Fašisti, ki so

poklicali na pomoč tudi Tržačane, so se polastili vlade. Streljali so od morja tudi s topovi. Predsednik reške vlade Zanella je moral oddati vlado fašistom, ki so poklicali na Reko ital. vojake. Fašistovski odbor je izdal proglas, v katerem pravi, da oddaja Reko Italiji. V teh bojih so bili ubiti trije fašisti in orožniški brigadir Rossi. Dne 6. marca so na strašen način ustrelili še enega uradnika bivše kvesture. Zanella in večina odbornikov reške države je pobegnila v Jugoslavijo in sicer v Karlovac.

Pomnoženi deželni odbor goriški je sklenil v seji dne 27. febr. resolucijo, naj se v goriški deželi ohrani autonomija. Naši autonomiji je posebno nasprotovala videmska dežela. Na predlog predsednika Dr. Pettarina so tudi sklenili, naj se napravi na mestu deželne umobolnice deželna bolnica in naj se zemljišče za novo umobolnico kupi. Kupili so vse posestvo družine Fogar onstran Soče.

Sprejeli so tudi resolucijo, naj se obnovi jo šolski sveti, kakor smo jih imeli v stari Avstriji.

Anglija je morala izpustiti iz svojih imperialističnih kremljev veliki plen — Egipt. Odpovedati se je morala »očetovskemu« protektoratu. Dne 15. marca je sultan Faad proglasil Egipt svobodno državo. On sam je prevzel naslov kralja.

Dne 10. aprila je ital. ministrski predsednik De Facta otvoril mednarodno konferenco v Genovi. Izvolili so štiri komisije: 1. Za politične reči. 2. Za finančna vprašanja. 3. Za gospodarsko obnovo in 4. Za prometna vprašanja.

Mej genovsko konferenco pa je bila v Rapallu posebna konferenca mej Italijo in Jugoslavijo. Prva seja je bila dne 7. aprila. Po dolgotrajnih pogajanjih se je dne 23. maja dosegel nekaj sporazum na papirju. Jugoslovanski odposlanec. Dr. Rybar je dosegel ob tej priliki izmenjavo denarja Ljubljanske kreditne banke in Jadranske banke, dočim se za naše zadruge v Istri to ni še doseglo.

V Istri so v pomnoženi deželni odbor izvolili le štiri slovanske poslance, v ožji ali izvrševalni odbor pa nobenega. Vsled tega je četrta slovanskih poslancev izdala izjavo, ki jo je poslala deželnemu predsedniku, da ne more več sodelovati razen od slučaja do slučaja.

Tudi v istrskem deželnem odboru je relativna večina glasovala za popolno autonomijo. Podoben sklep je napravila tudi osrednja posvetovalna komisija za Julijsko Krajino.

Prav kakor goriški deželni odbor se je izrekel tudi tridentinski za popolno autonomijo.

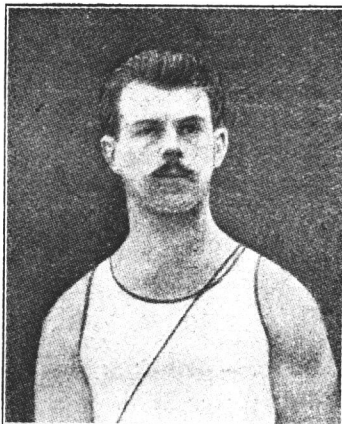
Dne 16. aprila ste *Rusija in Nemčija* podpisali v Rapallu pogodbo, da si vzajemno odpuščate vse dolgove in obnovite prijateljsko razmerje v političnem in trgovskem pogledu. Nemčija je s tem priznala sovjetsko Rusijo in obnovila vse diplomatske in trgovske zveze.

Ital. sodniki v Trstu so sklenili tole postavbo, katera naj bi veljala od 1. maja t. l. dalje: 1. Od 1. maja dalje se na sodnijah v Trstu, Piranu in Kopru ne bodo več sprejemali spisi v slovenščini in hrvaščini. 2. V Voloski se bodo sicer sprejemali še slovanski spisi, a izdajali se bodo le v italijanščini. V Voloski mora slovanska stranka napraviti prestavo, ako je nasprotna stranka Italijan. To je *testo unico*!

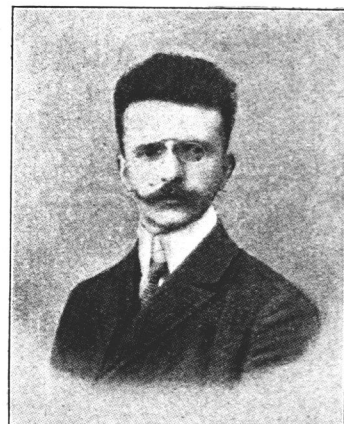
Proti tem brezvestnim sodnikom se je

† Dvorni svetnik Matej Trnovec, jezikoslovec in prevajalec.

† Učitelj Evgen Jezeršček, načelnik telovadcev pri sv. Jakobu v Trstu.

Učitelj Vinko Engelman, starosta telovadcev pri sv. Jakobu v Trstu. Umrl 10. februarja 1918.

vzdignil od slovanske strani cel vihar, ki je postavbo kraljevskih sodnikov preprečil.

Od 2. aprila dalje so zborovale v Berolinu vse tri internacionale: komunistična ali boljševiška, reformistična in posredovalna ali poltretja (dunajska, v Italiji Serratijeva). Glavni namen je bil dogovor glede enotnega nastopanja mednarodnega proletariata ali enotne fronte. Po dolgih in strastnih debatah so dne 5. aprila sklenili: Enotno nastopanje proletariata v konkretnih slučajih je potrebno. Ustanovi se skupen odbor devetih članov za nadaljnje konference.

Dne 19. maja so naglo završili konferenco v Genovi, ker ni bilo mogoče ž njo naprej. Napravili so edini sklep, da hočejo od 26. junija dalje zborovati v Haagu, kjer bi radi rešili rusko vprašanje glede dolgov, glede škode, ki so jo vsled novega sistema pretrpeli lastniki v Rusiji, glede zasebne lastnine in glede kreditov, ki naj se dovole Rusiji.

Delegat rimskega papeža je sklenil v Ge-

novi s sovjetsko vlado dogovor, po katerem se je Rusija zavezala: 1. da dá prostost katoliški cerkvi in 2. da dovoli vstop v Rusijo salezijancem, ki se nastanijo na severu, nemškimi bratom iz Steyla, ki se nastanijo na jugu in jezuitom, ki se naselijo v Moskvi. Pogodba govori zgolj o karitativnem delu, kar je nad vse modra poteza v sedanjih okolištinah, kajti za zjedinbo pravoslavne cerkve s katoliško je pred vsem potrebno na caritas na obeh straneh. Ako bi hoteli katoliški misijonarji v Rusiji sedanjo bedo izrabiti proti pravoslavnim škofom in duhovnikom, bi to ne imelo uspeha. Način sprave med obema cerkvama mora biti odkrit, združen z ljubeznijo in kolikor mogoče naravnost s škofi in z duhovščino. Pravoslavna duhovščina je v sedanjih zmedah na Ruskem veliko

trpela in zasluži našo posebno ljubezen in podporo.

Kralj Viktor Emanuel III. je obiskal s kraljico Jeleno in hčerjo Jolando dne 21. maja Trst, dne 22. maja Gorico, dne 23. maja Sežano in Postojno in dne 24. maja Poreč in Pulj. Povsod je bil slovesno sprejet. Kraljica Jelena je govorila s slovenskim ljudstvom in s slov. poslanci v srbsko-hrvatskem narečju.

Kralj je ponovno poudarjal na pritožbe naših poslancev, da Italija ne sme nikomur delati krivice in ne sme nikogar tlačiti.

Fašisti so koncem maja in začetkom junija v Bologni »nastopili« proti vladi. Prišlo jih je v mesto okoli 50.000. Mesto je bilo skoraj popolnoma v njih rokah. Razume se, da ni hotelo orožništvo in vojaštvo nastopiti proti njim. Vlada se je »morala« ž njimi pogajati in jih prositi, naj bi odnehali. Dobri prijatelji so se sporazumeli.

Od 20. maja dalje so bili v novih italijanskih provincijah vojaški nabori. Tudi tu je odločala zgrešena politika. Potrdili so povpreč-

no od 80—95% vseh slovanskih mladeničev, dočim jih v italijanskih provincijah potrdijo k večjemu 40—50%.

Od 24. do 29. maja je bil v Rimu *mej narodni evharistični shod*, ki se je obhajal z vsem sijajem.

Dne 8. junija je bila v Beogradu *poroka kralja Aleksandra I. z romunsko princezino Marijo*. Poroka se je izvršila s sijajnimi slovestnostmi.

Dne 11. junija so fašisti v Opatiji požgali kavarno »Central« in prostore »Zore«. V čistalnici so razbili tudi klavir. Razume se, da ni bil nihče aretiran.

Na Ogrskem je vlada razpisala nove volitve za državni zbor. Pri volitvah meseca junija je vladna stranka dobila 166 mandatov, opozicija pa le 76.

Časnikar Anton Ekar.

Prof. Vazilij Mirk, glasbenik v Trstu.

Silvester Škerlj, član mariborskega gledališča.

Dne 15. junija so odkrili Italijani na Krnu *spomenik palim vojakom*. Spomenik pa je bil takoj na to pokvarjen in Italijani so osumili kot krivce Slovence. Vsled tega je prišlo dne 22. in 23. junija na Kobariško kakih 150—200 fašistov, ki so razbili Volaričev spomenik v Kobaridu, požgali duhovsko hišo in en hlev v Drežnici, oropali duhovsko hišo v Starem selu, kjer so tudi vse polomili in razbili. V Kobaridu so ljudem odstranili vse napise, jih znesli na trg pod lipo, kjer so jih zažgali. Zgorela je tudi lipa. Dele te lipe so odnesli v Italijo za spomin. Orožniki se niso nasproti fašistom niti ganili. V resnici niso nikogar ujeli. Vladi se ne zdi potrebno niti preiskovati. »Zveza slovenskih županov«, društvo »Edinost« in druge naše organizacije so storile vse mogoče, da se ta sramota laških fašistov primerno osvetli. To se je tudi zgodilo. Inženir Fürst z Dunaja, ki so ga poklicali v ta namen, je na licu mesta dognal, da je škodo napravila strela. Isto je dognal tudi slovenski inženir Pegan in isto potem tudi vladna ko-

misija. Tako so doživeli fašisti in vlada na Krnu strašno blamažo. Čedalje bolj se potrjuje prerokba iz Lovrenčičevega »Trentarskega študenta«:

»a Krna, Krna ne kopajte!
Če kdaj bo razkopan,
potem znajte,
da nadenj bliža se pregrožen dan:
iz njega ognjeno modre kače bodo sikale
in v naglo smrt vse pikale! —

Konferenca v Haagu je začela s predsejami dne 15. junija, s praviimi sejami pa dne 26. junija, ko so došli ruski delegati. Kakor ni mogla genovska konferenca nič uspešnega skleniti, prav tako je bila tudi haaška konferenca brezuspešna. Rusi niso hoteli odjenjati od svojega stališča glede zasebne lasti. Zato so dne 21. julija zaključili brezplodne seje.

Dne 19. julija je dobilo *ministrstvo De Facta v rimskem parlamentu* nezaupnico in je sklenilo odstopiti. Sploh se dogodki v Italiji naglo razvijajo, ministrstva zaporedoma odstopajo in fašistovska nasilstva tako naraščajo, da preti revolucija na vseh koncih.

Razkol v ruski cerkvi je ponoln. Kaže se vedno bolj, da je pravoslavje največja nesreča za Rusijo in za vse slovanstvo. Pravoslavni škof Antonin je prestopil k boljševikom, je začel odpravljati sv. podobne po cerkvah, uvajati boljševiške govore, preminjati liturgijo in posvečevati boljševiške pristase za škofo. Antonin, ki je postal poglavar »rdeče cerkve«, je izobčil iz cerkve druge ruske škofo. Drugi škofo so pa škofa Antonina proglasili za odpadnika. Boljševiška vlada podpira z vsemi sredstvi boljševiško cerkev, ker upa, da razpade na ta način moč krščanstva, ki nasprotuje boljševiškim nasilstvom in zločinom.

Rimski papež Pij XI. je izdal koncem junija okrožnico na patriarhe, nadškofe in škofo,

v kateri poziva, naj se zbirajo prispevki za stradajoče rusko ljudstvo. V ta namen je dal papež dva milijona in pol lir. V okrožnici sporoča ruskemu ljudstvu tolažbo in vročo željo, naj bi se Rusi končno udeležili dobrot katoliške vere.

Splošen štrajk po celi Italiji, ki so ga proglasili socialisti začetkom avgusta, je imel hude posledice. Fašisti so morili in požigali. Istotako so tudi socialisti povračali. Škoda je ogromna.

V prvi polovici meseca avgusta so zborovali zastopniki zavezniških velevladi v Londonu, kjer so se hoteli zjediniti glede vojne odškodnine, ki jo mora plačati Nemčija. Zborovanje ni obrodilo pravega uspeha.

Vojska mej Grčijo in Turčijo se je začetkom meseca septembra odločila na korist Turčiji. Grki so bili v Mali Aziji popolnoma poraženi in so morali zapustiti Smirno in vso Malo Azijo. Turki so ulovili mnogo tisoč grških vojakov, več divizijskih in kornih štabov in samega vrhovnega poveljnika. Ves vojni material je v rokah turške vojske. Poraz je strahovit.

Anglija je spočetka zahtevala, naj bi zavezniki Francija, Italija in Anglija z orožjem prisilili Turčijo, da bi spoštovala mirovno pogodbo, toda premislila se je in skupno z zavezniki zahtevala konferenco, na kateri naj se reši turško vprašanje. Ta poslednji sklep je bil storjen iz strahu, da bi se Rusija ne začela vtikati v dardanelsko vprašanje.

V Grčiji je nastala revolucija, ki je zahtevala odpoved kralja Konstantina. Le-ta je že odpotoval iz Grčije z družino in prepustil prestol svojemu sinu Juriju.

Da bi se preprečil spopad mej Anglijo, ki straži Carigrad in neutralno ozemlje in mej Turki, so sklicali v Mudanijo ob marmarskem morju konferenco, na kateri so se spore razumeli tako: Turčija dobi Carigrad in vzhodno Tracijo. Grki morajo zapustiti v 45 dneh Tracijo, katero zasedejo Turki. Neutralci ostanejo v Carigradu in v neutralnem pasu do končne sklenitve miru. Turki so se zavezali, da ne bodo do takrat prekoračili neutralnega ozemlja.

Fašisti so dne 30. sept. in 1. oktobra zasedli nemško mesto Bocen na južnem Tirolskem. Župan in ves občinski svet je moral odstopiti in vlada je »moral« občinam dati ital. komisarja. Dne 4. oktobra pa so fašisti zasedli tudi *Trident* in poslopje tirolskega deželnega odbora, ki se je bil izjavil za autonomijo. Vlada je »moral« dati fašistom obljube, ki se najbrže tičejo odprave autonomije. Le tako so fašisti odnehali.

Velik dogodek v Italiji je bil *socialistični kongres* začetkom oktobra v Rimu. Pri glasovanju so dobili boljševiki 32.106 glasov, unitarci oziroma reformisti pa 29.119 glasov. S tem je bila reformistična unitarna stranka izključena iz socialistične stranke. Reformisti in unitarci so potem zapustili zborovanje in boljševiški voditelj Serrati je predložil resolucijo: Po izključitvi reformističnega in centrističnega bloka obnavlja italijanska socialistična stranka svoje soglašanje s *tretjo internacionalo*. Ta resolucija je bila sprejeta z velikim navdušenjem.

Mons. Matija Sila, dekan v Tomaju.

Fašisti so zasedli dne 9. oktobra *okrajno bolniško blagajno v Trstu*. Vlada je na zahtevo fašistov »moral« imenovati komisarja, kateremu se je izročila bolniška blagajna. Dne 11. oktobra so zasedli tudi *bolniško blagajno v Gorici*. Istega dne so zasedli tudi *komisariat za stanovanja v Rimu*.

Ministrski svet v Rimu je sklenil, dne 10. oktobra, da se takoj odpravi centralni urad za nove pokrajine, da se takoj odpravita oba generalna komisariata v Trstu in Tridentu in da se imenujejo mesto teh prefekti, kakor jih imajo stare ital. pokrajine.

Ta sklep je ministrstvo moralo storiti, ker so tako zahtevali fašisti. S tem se je začel odločilni boj italijanskih kapitalistov proti autonomiji Tridentinske in Julijske Krajine. Benetke in Genova so preprečile svobodno luko v Trstu in s tem vso lepo bodočnost tega mesta. Sedaj pa se še Videm poteguje, da bi postal glavno mesto tudi goriške dežele. S tem bi hkratu bila pokopana autonomija naše dežele. Proti tej kapitalistični gonji ne protestirajo samo Slovenci, ampak tudi naš de-

† Ciril Metod Vuga,
naš sotrudnik. Umrli dne 13. jul. 1922. v Gorici
v bolnici usmiljenih bratov.

želni odbor, starašinski svet goriškega mesta
in pa goriška Furlanija.

V odloku, ki ga je ministrstvo izdalo v
zmislu tega sklepa se določa, da dobi Trst,
Trident in Zader prefekta. Poleg prefekta v
Trstu bomo imeli v Gorici in v Poreču na-
mestnika prefektovega. Vsi dosedanji civilni
komisarji dobe naslov podprefektov. Razdeli-
tev Julijske Krajine na tri dele ostane kakor do
sedaj, prav tako ostane tudi sedanja razdelitev
v politične okraje. Tudi deželne posvetovalne
komisije in osrednja posvetovalna komisija v
Rimu bodo še nadalje obstajale. Ves delo-
krog osrednjega urada za nove pokrajine pa

preide v področje dotičnih ministrstev, kar
mora biti urejeno najdalje do 31. dec. 1922.

Proti temu odloku bi ne bilo nič ugovar-
jati, ko bi v členu 1. ne bila vratca odprta za
nove zločine proti našemu narodu. V tem
členu se namreč naznanjajo *novi odloki o raz-
mejitvi naših pokrajin in o končni uredbi
naše uprave*. Iz tega člena je razvidno, da je
dala vlada nacionalistom še druge obljube, ki
se tičejo odprave naše autonomije, da je torej
pripravljena izneveriti se vsem danim oblju-
bam, aneksijskemu zakonu in vsem njegovim
določbam.

Dne 20. okt. je odstopil *angleški minister
liberalec Lloyd George*.

Ob sklepu Časopisa nam je došla vest, da
je ministrstvo De Facta dne 27. okt. odstopilo
in da so fašisti začeli po celi Italiji odločno
akcijo, da prevzamejo vlado. Zasedli so pre-
fektore po vseh večjih mestih in se priprav-
ljajo, da zasedejo Rim. Vest ni prišla ne-
nadno. Do tega je v sedanjih razmerah mo-
ralo priti in čimprej, tembolje. Prejšnja
vlada je morala odstopiti, če se je hotela iz-
nebiti nekaterih obveznosti, zlasti rapallske,
kateri nasprotujejo fašisti. Mi se v svojih
sodbah nočemo prenageliti, *kajti tudi fašisti
obljubljajo Slovincem pravice in slobodščine*.

Kralj je poveril Mussoliniju, vodji fa-
šistovske stranke, naj sestavi novo ministr-
stvo. Mussolini je takoj drugi dan t. j. 30. okt.
popoldne predložil kralju imena novih mož,
ki jih je kralj potrdil. Mussolini je prevzel
predsedstvo in notranje ministrstvo ter za-
časno tudi zunanje. Dva ministra sta iz ljud-
ske stranke, dva iz demokratsko-socialne, dva
iz nacionalistične, en giolittijanec, en li-
beralec, dalje vrhovni poveljnik italijanske
vojske Diaz in admiral italijanske mornarice
Thaon de Revel Paolo. Pet ministrstev so
dobili fašisti.

Dekliška Marijina družba v Gorici.

Marijin vrtec v Gorici.

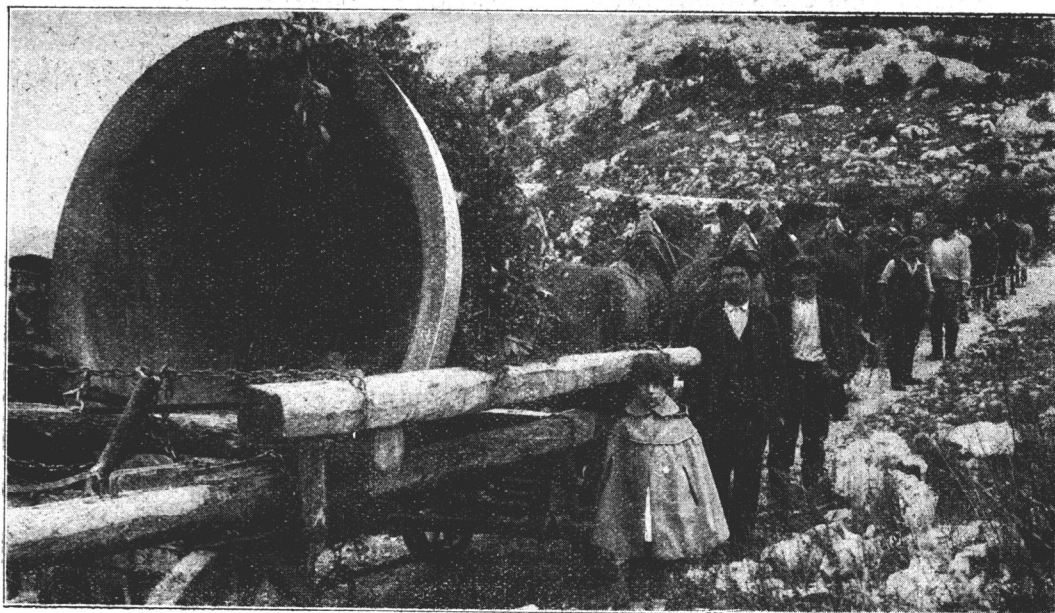
SVETA GORA.

Naša lepa dežela je dne 2. oktobra t. l. videla spet vso sijajnost in veličastvo, s katerim je ovenčana Sv. gora že 400 let. Vsak, ki se je udeležil dne 2. okt. t. l. procesije, je moral spoznati, da Sv. gora ni človeško delo. Cenijo, da se je te slovesnosti udeležilo iz furlanske in slovenske dežele do 100.000 ljudi. Procesije so se udeležile z zastavami kat. organizacije iz cele dežele. Ob 7. uri je v stolnici maševal prevzvišeni knez in nadškof Dr. Frančišek Sedej, potem je imel dekan Kren lep nagovor v slovo. Točno ob 8. uri se je procesija začela pomikati iz stolnice. Pred podobo je

stopal prevzvišeni knez in nadškof s številno duhovščino. Ljudstva je bilo toliko, da je duhovščina prišla s podobo komaj ob 11. uri v Solkanu. V Solkanu je imel lep nagovor g. Dr. Mirko Brumat. Na Prevalu je čakala ogromna množica in so pevci zapeli lepo pesem M. Elizabete, ki jo je krasno uglasbil naš Vinko Vodopivec. Na Sv. goro je duhovščina prišla s podobo šele okolu 3½. Tu sta govorila g. stolni vikar Jos. Marold v italijanščini, g. dekan Jakob Rejec pa v slovenščini. Vso slovesnost je završila zahvalna pesem: Te Deum.

Prenos podobe svetogorske M. B. iz stolnice na Sv. goro. Prizor na Travniku v Gorici.

Špediter Gašpar Hvalič vozi s 16 konji veliki, 45 kvintalov težki zvon na Sv. goro.

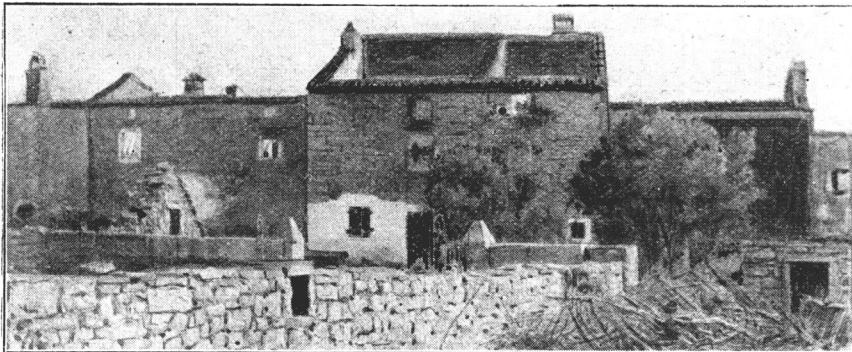
SEJMI V JULIJSKI KRAJINI.

Ajdovščina: 10. marca, 10. aprila, 25. maja, 24. junija, 10. avgusta in 15. okt. — *Avče:* nedelja po 5. avg. — *Boljunec:* 24. dan vsakega meseca in 1. septembra. — *Breginj:* prvi četrtek aprila in prvi četrtek oktobra. — *Brezovica:* 28. aprila, 3. jul. in 17. okt. — *Buje* v Istri: 17. jan. in 8. sept. — *Buzet* v Istri: ponedeljek po sv. imenu Mar. — *Cerkno:* sredpostni ponedeljek, 23. aprila, 14. sept. in 4. nov. — *Cres:* 1. do 8. avg. — *Čepovan:* 15. sept. vsako leto. — *Červinjan:* ponedeljek po sv. Martinu tri dni. — *Črniče:* prvo nedeljo po sv. Vidu. — *Črni vrh:* sv. Jurija dan, nedelja po sv. Marjeti, pond. po Malem Šmarnu in nedelja po sv. Martinu. — *Devin:* 24. jun. konjski sejem. — *Dekani:* 9. marca, 9. jun., 9. sept. in 9. dec., ki so hkrati živ. sejmi. — *Divača:* 26. dan vsakega meseca. — *Dolina:* 4. jul. — *Dol-Otlica:* prvo nedeljo v sept. — *Dornberg:* 15. sept. — *Dutovlje:* 3. febr. in 1. avg. — *Gorica:* vsak drugi in zadnji četrtek v mesecu, 16. marca osem dni, 24. avg. 14 dni, 1. okt. osem dni in pond. po sv. Andreju 14 dni. — *Goče:* dan sv. Andreja kram. sejem in sejem za praščiče. — *Gorjansko:* na dan sv. Mohorja. — *Gradiška:* 25. marca, 1. in 26. okt. — *Herpelje:* vsak drugi dan v mesecu. — *Hrastovlje:* na praznik sv. 3 kraljev. — *Idrija:* veliko nočno sredo kram. sejem, 16. maja kram. in živ. sejem, 15. okt. kram. in živ. sejem, 5. in 21. dec. kram. sejem. — *Ilirska Bistrica:* prvi pond. meseca jun., pond. po sv. Juriju, prvi pond. po Malem Šmarnu in pond. po sv. Martinu. — *Jelšane:* 1. aprila. — *Kanal:* pond. po sv. Martinu. — *Klana* v Istri: na dan sv. Roka 16. avg. in na dan sv. Jeronima 30. sept. — *Kobarid:* 9. marca, 13. jun., dan po rojstvu M. D. in pond. po zahvalni ned. — *Kojsko:* pond. po sv. Juriju in pond. po posveč. cerkva. — *Komen:* Sv. Jurija, sv. Tilha (v Svetem), Mali Šmarren v Tomaževici, sv. Ivana v Volčjem gradu in sv. Križa v Ivanjemgradu. — *Koper* v Istri: 21. sept. in 21. okt. — *Krmin:* 25. jun., 4. sept. po tri dni, vsak prvi ponedeljek v mesecu živ. trg. — *Kubed* v Istri: drugi pond. po rož. ned. in pond. po sv. Martinu. — *Labin* (Albona): 30. jun. in 7. okt. — *Log pod Mangartom:* na dan sv. Stefana in prvo nedeljo v avg. — *Lokev:* veliki

pond. in 9. nov. — *Lokovec:* dan sv. Petra in Pavla. — *Lož:* 15. marca. — *Monfalcone* (Tržič): 20. marca in 6. dec. po 2 dni. — *Nabrežina:* 5. aprila, 17. sept. in 27. okt. — *Naborjet:* pond. pred Vsemi Svetimi. — *Oglej:* 26. do 28. marca, 11. do 13. jul., 19. do 21. dec. — *Ōsp:* zadnjo nedeljo junija in prvo nedeljo nov. — *Pazin:* 2. avg. — *Piran:* 24. aprila in 15. sept. po dva dni. — *Podgrad* v Istri: vsak mesec dne 8., le v nov. dne 27. Ko je praznik na poti, prvi delavnik. — *Podraga:* Na dan cerkv. »žegnanja«, v ned. po sv. Andreju in Fortunatu, okrog 15. jul. vsako leto. — *Poreč:* 21. nov. — *Pontabelj:* 8. sept. — *Postojna:* pond. po Vnebohodu, sv. Luke dan, 24. avg., 3. dec. in prvi dan vsakega meseca. — *Povirje:* pond. po sv. Antonu Pad. in po sv. Franč. Ksav. — *Prem:* pond. po sv. Gregorju, pond. pred Malim Šmarnom in pond. po sv. Uršuli. — *Prosek:* na god sv. Martina, ako je ta dan nedelja, dan poprej. — *Renče:* prvi ponedeljek v sept. — *Rihenberk:* nedelja po sv. Ulrihu in vsako kvatarno nedeljo. — *Ročinj:* 30. nov. — *Rovinj* v Istri: 11. do 20. nov. — *Senožeče:* četrtek po Bink., pond. po kvatrni nedelji v sept. — *Sežana:* dne 12. vsakega meseca, ako je ta dan nedelja ali praznik, je sejem naslednji dan. — *Slivje:* 15. aprila in 26. sept. — *Slap* pri Vipavi: pond. vel. tedna, 22. nov. in sv. Lucije dan. — *Slavina* z *Prestranek:* 24. jun. v Matenji vasi. — *Spodnja Idrija:* 16. avg. za živ., pond. po ned. rož. venca, 11. nov., 17. marca in 3. maja. — *Sv. Anton* poleg Kopra: pond. po sv. Antonu Pad., 20. okt. — *Sv. Križ:* 5. febr., 14. sept., 5. nov. in pond. po sv. Rešnjem Telesu kram. in živ. sejmi, 2. avg., 26., 27. in 28. dec. kram. sejmi. — *Sv. Lucija ob Soči:* 14. febr., prvo nedeljo po sv. Jakobu, prvo nedeljo po sv. Simonu, god sv. Lucije. — *Sv. Mihael* p. Nadanje selo: 30. nov. — *Šmarje:* v tednu po jesenskih kvatrah, 3. febr. in 22. nov. — *Šmarje* pri Kopru: pond. po prvi ned. meseca okt. — *Štanjel:* 7. jan., 21. maja, 30. jun. in 22. avg. — *Šturje:* 1. febr., pond. po Beli ned. in v sredo po ned. rož. venca. — *Št. Peter na Krasu:* 15. febr. za živ. in blago, 17. marca in 18. aprila kram. in živ. sejem, pond. po sv. Rešnjem T., 9. avg. in četrtek po ned. rož. venca. Od

sedaj naprej bo najbrže sejem dne 10. vsakega meseca. — *Št. Vid* pri Vipavi: 14. marca, sv. Vida dan in 20. jun. — *Št. Viška gora*: sv. Jožef, sv. Vid, 15. junija in na dan sv. Petra in Pavla. — *Tolmin*: 23. aprila, 31. sept. in nedelja po sv. R. T. — *Tomaj*: 29. junija — *Trbiž*: prvo soboto v aprilu, 30. jun., 16. okt. in prvo soboto v okt. — *Trebuša Dolenja*: sv. Jakob. — *Trenta*: sv. Ana, in 8. sept. — *Trnovo* na Notranjskem: pond. po sv. 3 Kraljih, 24. jun., pond. po. sv. Petru in Pavlu in 19. okt. — *Trst*: tržni teden po jesenskih kvatrah in prvi

teden v nov. — *Ukve*: Zadnji pond. meseca marca in sept. — *Unec*: prvi pond. meseca marca za živino in blago. — *Vipava*: pustni pond, torek po Vel. noči, prvi pondeljek po Vel. Šmarnu in sv. Simon in Juda. — *Vodnjan*: 10. avg. in 13. dec. — *Volosko*: 16. maja. — *Vremski Britof*: 15. avg. — *Vrhpolje* pri Vipavi: 22. jan. in 9. jun. — *Vrh* (idrijski okraj): pond. po 3. ned. po Vel. noči, 27. julija in 9. sept. — *Zagorje*: 10. marca, torek po Bink., 17. sept. in kvatni pond. pred Božičem.

V Istri so l. 1921 ob času volitev naši bratje Hrvatje strašno trpeli. Na naše volivce so ital. nacionalisti streljali, metali bombe, pretepali ljudi, zažigali jim domove in tudi cele vasi. Tu podajemo sliko požganih hiš v vasi Segoti pri Krnici.

POŠTNE DOLOČBE.

KSIST HROVATIN.

V notranjem prometu Italije:

1. Navadna pisma vsakih 15 g ali ulomek v kraju samem 20 st. — iz kraja v kraj 40 st. Za pisma naslovljena na vojake oziroma odposlana od vojakov 20 st.
2. Dopisnice v kraju 15 st. — izven kraja 25 st. Vojaki v vsakem slučaju 15 st.
3. Dopisnice, razglednice (razen označbe kraja, dneva in podpisa) samo s petimi besedami v kraju 10 st. — izven kraja 15 st.
4. Dopisnice, razglednice samo z označbo kraja, dneva in podpisa 5 st.

- V vsakem slučaju morajo biti dopisnice, razglednice pravilno znamkovane. Pomanjkljivih ali celo neznamkovanih dopisnic ali razglednic pošta ne odpošlje.
5. Za posetnice, obvestila rojstva, poroke, smrti in druge v vsakem slučaju 15 st.
 6. Navadne tiskovine (tudi trgovski računi) vsakih 50 g = 10 st.
 7. Rokopisi do 200 g = 40 st., vsakih nadaljnjih 50 g ali ulomek 10 st.
 8. Vzorci vsakih 50 g = 10 st., vendar najnižja pristojbina 20 st. Najvišja dovoljena teža je 2 kg.
 9. Priporočanje (rekomandiranje) stane 50 st.
 10. Stalna pristojbina za povzetje pisem 30 st.
 11. Zavarovanje (denarnih) pisem za prvih 200 lir 75 st. — vsakih naslednjih 100 ali ulomek 30 st.
 12. Povratnice in reklamacije 40 st.
 13. Najvišje dovoljeno povzetje pri vzorcih je 15 lir.
 14. Pisma, ekspresi, brzobjavke in dr. poštoles žeče doplačajo 20 st.; v nasprotnem slučaju kazen 30 st.
 15. Ekspresna pristojbina za pisma, dopisnice, vzorce, tiskovine in nakaznice znaša 60 st.

V prometu s tujimi državami:

1. Pisma v Nemško Avstrijo, Čehoslovaško, Romunijo in Poljsko do 20 g = 60 st., vsakih naslednjih 20 g 40 st.
2. Dopisnice v te države 40 st.
3. V vse druge države, tudi v Jugoslavijo — pisma do 20 g = 80 st. — za vsakih naslednjih 20 g = 40 st.
4. Dopisnice ali razglednice v te države 50 st.
5. Dopisnice v inozemstvo s samim podpisom 15 st.
6. Vzorci za 100 g = 30 st. vsakih naslednjih 50 g ali ulomek = 15 st.
7. Tiskovine — vsakih 50 g ali ulomek = 15 st.
8. Priporočanje (rekomandiranje) = 80 st.
9. Povratnice = 80 st.
10. Reklamacije = 1'60 lir.
11. Ekspresna pristojbina 1'60 lir.
12. Zavarovalnina (denarnih) pisem za vsakih 300 lir ali ulomek = 80 st.

Poštna nakaznica v Italiji.

1. Tiskovina stane 10 st.
za zneske do	10 lir =	—'20 st.	v znamkah;
za zneske do	25 lir =	40 st.	v znamkah;
za zneske do	50 lir =	80 st.	v znamkah;
za zneske do	75 lir =	1'— liro	v znamkah;
za zneske do	100 lir =	1'20 liro	v znamkah;
za zneske do	200 lir =	2'— liri	v znamkah;
za zneske do	300 lir =	2'50 liri	v znamkah;
za zneske do	400 lir =	3'— lire	v znamkah;
za zneske do	500 lir =	3'50 lire	v znamkah;
za zneske do	600 lir =	4'— lire	v znamkah;
za zneske do	700 lir =	4'50 lir	v znamkah;
za zneske do	800 lir =	5'— lir	v znamkah;

- za zneske do 900 lir = 5'50 lir v znamkah;
 za zneske do 1000 lir = 6'— lir v znamkah;
 3. Za ekspresne ali brzojavne nakaznice je doplačati njih pristojbina.

Poštno čekovni promet:

1. Za vplačila na lasten račun:
 - do 1000 lir = 20 st.
 - nad 1000 lir = 40 st.
 2. Za vplačila na tuj račun:
 - do 50 lir = 25 st.
 - do 100 lir = 50 st.;
 - do 200 lir = 70 st.;
 - do 300 lir = 90 st.;
 - do 400 lir = 1'10 lir;
 - do 500 lir = 1'50 lir;
 - nad 500 lir = 2'— liri.
 3. Za izplačila je stalna pristojbina 20 st. in poleg te za:
 - a) za izplačila na lasten račun za vsakih 200 lir ali ulomek = 5 st.
 - b) za izplačila na druge osebe:
 - do 10 lir = 15 st.;
 - do 25 lir = 30 st.;
 - do 50 lir = 60 st.;
 - do 75 lir = 75 st.;
 - do 100 lir = 90 st.
- za vsakih nadaljnjih 100 lir = 30 st.

Brzojavni promet v Italiji.

1. Za navadne brzojavke 25 st. za vsako besedo ali število (do 5 števk) — vendar najmanj 2 liri.
2. Za nujne (silne) brzojavke plačamo trikratni znesek.

Brzojavni promet v tujino

je obnovljen skoraj v vse države kakor pred vojno. Pristojbine so odvisne od oddaljenosti držav. Za obmejne države se računa 18 st. v zlatu za vsako besedo in poleg tega še stalno pristojbino.

Telefonski promet.

1. Iz telefonske javne govorilnice v kraju samem plačamo 60 st. za vsake 3 minute ko govorimo.
2. Iz kraja v kraj so po oddaljenosti razmerno višje pristojbine.

Vozna pošta.

Zavoji ali paketi ne smejo tehtati več nego 5 kg. Priporočajo se primerni ovitki in razločni napisi. Zavoje z navedeno vrednostjo (tudi najmanjšo) treba zapечатiti. Pristojbine v prometu Italije so te:

1. tiskovina spremnice = 15 st.
2. za zavoje do teže 1 kg = 2'50 lir;
3. za zavoje do teže 3 kg = 5'— lir;
4. za zavoje do teže 50 kg = 8'— lir;
5. vračanje praznih posod = 3'— lire;
6. za zavoje izvanredne obsežnosti polovično doplačilo;
7. stalna pristojbina za povzetje = 60 st.;
8. za navedeno vrednost do 200 lir = 1 liro in za vsakih naslednjih ali delnih 100 lir = 50 st.

Tudi v nekatere tuje države je promet z zavoji obnovljen.

Označbe krajev priporočam pisati tudi v italijanski; isto velja tudi o navedenem vrednostnem znesku na nakaznicah, pismih in zavojih.

Mesto denarnih pisem imamo v Italiji pisma, katere zavarujemo. Pristojbine so iste kakor za vsako drugo priporočeno pismo — več zavarovalnina.

PRISTOJBINE.

FRANC SIRK, DAVČNI UPRAVITELJ.

Na vloge se prilepi predpisani kolek na prvo stran od zgoraj (če ni taka vloga prosta kolka) in ni treba, da ga popišemo, ker udari dotični urad nanj uradni pečat. Prilepljeni kolek na listino pa je treba popisati, da gre prva vrsta pisave čez spodnji del kolka. Kaznivo je prilepiti predpisani kolek na že spisano listino. Taka listina se smatra po predpisih nekolkovana. V tobakarnah se dobijo sedaj tudi uradno kolkovani papirji. Za te ne velja to, kar smo povedali.

Za sodnijske vloge velja odredba 15. 9. 1915 štev. 279 drž. zak.

Sodnijske vloge za vpis lastninske, zastavne ali služnostne pravice v zemljiško knjigo,

a) če vrednost pravice ne presega 100 L z kolek z doklado: L 1'20

za vsako polo L 1'20

b) če vrednost pravice presega L 100 do 200 L za prvo polo L 2'40

c) če vrednost pravice presega 200 L do 500 L za prvo polo L 3'60

č) če vrednost pravice presega 500 L do 1000 L za prvo polo L 4'80

d) če vrednost pravice presega 1000 L za prvo polo L 6'—

Če vrednost pravice ni cenljiva in v vseh slučajih, v kojih se prosi vpis zaznambe za prvo polo L 3'60

Za drugo in vsako nadaljnjo polo takih vlog znaša kolek z doklado po 1 L 20 st.

Ako se prosi vpis v javne knjige različnih zemljeknjižnih uradov z eno vlogo, je treba kolkovati to vlogo na zgornji način (pod a) b) c) č) tolikokrat, kolikor je takih uradov.

Vloge za vpis v trgovinski register pri trgovinskih sodiščih: a) ene tvrdke ali spremembe vže vpisane tvrdke ali spremembe izmetnikov tvrdke, ki nima podružnice za prvo polo L 18'—

b) v drugih slučajih za prvo polo L 24'—

Prošnje naslovljene: a) na centralna oblastva, glavni civilni komisarijat, četudi se predloži po nižjih uradih treba kolkovati in sicer za vsako polo L 2'40

b) na druge urade in oblastva L 1'20

Prošnje za dovolitev izvrševanja obrti

a) v krajih (mestih) z nad 50.000 prebivalci za prvo polo L 9'60

b) v krajih (mestih) z 10.000 do 50.000 prebivalci za prvo polo L 7'20

c) v krajih (mestih) s 5000 do 10.000 prebivalci za prvo polo L 4'80

d) v vseh drugih krajih za prvo polo L 3'60

Za uradno dovolitev znaša kolek z doklado L 3'60

Prošnja za prireditve veselic, predstav in dr. z vstopnino in prošnja, da sme kdo imeti odprto gostilno (krčmo) po policijski uri za prvo polo L 3'60

Vloge (pritožbe) proti odmeri pristojbin in osebne dohodnine, če se predložijo v določenem roku, so kolka proste.

Pritožbe proti odločbi na take vloge:

a) če pristojbina ne presega 100 L za vsako polo L 0'50

b) če presega 100 L za vsako polo L 1'20

Nesodnijske pritožbe (utoki) proti odločb: Kolek:
bi nižjega urada na višji za vsako polo . . . L 2'40
Priloge pridejane nesodnijskim vlogam
za vsako polo L 0'50

LESTVICA I.

PODLAGA ODMERE			Kolek		20 ⁰ / ₀ dokl.		Skupna pristojbina	
			L.	st.	L.	st.	L.	st.
Nad	Do	100 Lir	10	.	.	.	10	.
"	100	" 150 "	20	.	.	.	20	.
"	150	" 300 "	40	.	.	.	40	.
"	300	" 600 "	80	.	.	.	80	.
"	600	" 900 "	1	20	.	20	1	40
"	900	" 1200 "	1	60	.	20	1	80
"	1200	" 1500 "	2	—	.	40	2	40
"	1500	" 1800 "	2	40	.	40	2	80
"	1800	" 2400 "	3	20	.	60	3	80
"	2400	" 3000 "	4	—	.	80	4	80
"	3000	" 4500 "	6	—	1	20	7	20
"	4500	" 6000 "	8	—	1	60	9	60
"	6000	" 9000 "	12	—	2	40	14	40
"	9000	" 12000 "	16	—	3	20	19	20
"	12000	" 15000 "	20	—	4	—	24	—
"	15000	" 18000 "	24	—	4	80	28	80

itd. od vsakih 3000 L, 4 L kolka in 80 st. doklade več.

Po tej lestvici plačujejo pristojbine pridobitne in gospodarske zadrage od deležev, ki se po pravih vlagajo in izplačujejo ter od deležev dobička. (Zak. 21. marja 1873. št. 87 drž. zak.)

LESTVICA II.

PODLAGA ODMERE			Kolek		20 ⁰ / ₀ dokl.		Skupna pristojbina	
			L.	st.	L.	st.	L.	st.
Nad	Do	40 Lir	20	.	.	.	20	.
"	40	" 80 "	40	.	.	.	40	.
"	80	" 120 "	60	.	.	.	60	.
"	120	" 200 "	1	.	20	.	1	20
"	200	" 400 "	2	.	40	.	2	40
"	400	" 600 "	3	.	60	.	3	60
"	600	" 800 "	4	.	80	.	4	80
"	800	" 1600 "	8	.	1	60	9	60
"	1600	" 2400 "	12	.	2	40	14	40
"	2400	" 3200 "	16	.	3	20	19	20
"	3200	" 4000 "	20	.	4	—	24	—
"	4000	" 4800 "	24	.	4	80	28	80
"	4800	" 6400 "	32	.	6	40	38	40
"	6400	" 8000 "	40	.	8	—	48	—
"	8000	" 9600 "	48	.	9	60	57	60
"	9600	" 11200 "	56	.	11	20	67	20
"	11200	" 12800 "	64	.	12	80	76	80
"	12800	" 14400 "	72	.	14	40	86	40
"	14400	" 16000 "	80	.	16	—	96	—
"	16000	" 17600 "	88	.	17	60	105	60
"	17600	" 19200 "	96	.	19	20	115	20

itd. od vsakih 1600 lir 8 L pristojbine in 1 L 60 st. doklade več.

Po tej lestvici (II) se plačujejo pristojbine od zakupnih (najemnih) pogodb, odstopnih pismen za terjatve, od zadolžnic, začasnih službenih pogodb, izbrisnih pobotnic in pobotnic, ki se nanašajo na pismene pogodbe, razsodbe itd., od hipoteknih zapisov, od poravnjav (izvensodnih) itd.

VIZITKA. (DOMEN.)

KATRICA MOGIŠA

Katero kulturno društvo podpira ta gospodična?

LESTVICA III.

PODLAGA ODMERE			Kolek		20 ⁰ / ₀ dokl.		Skupna pristojbina	
			L.	st.	L.	st.	L.	st.
Nad	Do	20 Lir	20	.	.	.	20	.
"	20	" 40 "	40	.	.	.	40	.
"	40	" 60 "	60	.	.	.	60	.
"	60	" 100 "	1	.	20	.	1	20
"	100	" 200 "	2	.	40	.	2	40
"	200	" 300 "	3	.	60	.	3	60
"	300	" 400 "	4	.	80	.	4	80
"	400	" 800 "	8	.	1	60	9	60
"	800	" 1200 "	12	.	2	40	14	40
"	1200	" 1600 "	16	.	3	20	19	20
"	1600	" 2000 "	20	.	4	—	24	—
"	2000	" 2400 "	24	.	4	80	28	80
"	2400	" 3200 "	32	.	6	40	38	40
"	3200	" 4000 "	40	.	8	—	48	—
"	4000	" 4800 "	48	.	9	60	57	60
"	4800	" 5600 "	56	.	11	20	67	20
"	5600	" 6400 "	64	.	12	80	76	80

itd. od vsakih 800 lir 8 L kolka in 1 L 60 st. doklade več.

Po tej lestvici (III), se plačujejo pristojbine od službenih pogodb, kupnih (za premičnine), menjalnih (glede premičnin) in dobavnih pogodb itd.

NOVE PRISTOJBINE.

Od prvega julija 1921 je v veljavi kr. dekret 15. junija 1921 št. 795 glede pristojbin na luksus, za kupno prodajne račune med trgovci, za račune v hotelih, restavracijah, gostilnah itd., za navadne račune in pobotnice itd. med zasebniki in za prevoz oseb in blaga na avtomobilih.

1.) Pristojbine na luksus se plačajo za razkošno (luksus) blago, ki ga trgovci prodajajo odjemalcem a lastno uporabo. Vsak trgovec je dolžan vpisovati v posebno knjigo prodano blago, ki spada med luksus n. pr. privatne avtomobile za prevažanje oseb, bicikle nad ceno 600 L, motocikle, kočije, lovske puške, pištole, ključvirje, ure z nihalom nad ceno 200 L, budilnice nad ceno 80 L, čokolade, sladčice, likerje v posodah nad 5 l, čaj v zabojih in skatlah, vino po 10 L za liter, platneno in svilnato perilo, svilnate nogavice, obleke, ki presegajo določene cene, rokavice, ki presegajo cene označene v omenjenem dekretu, kakor tudi pohištvo iz trdega lesa in druge predmete v zmislu omenjenega dekreta. Pristojbina se plača s kolki in sicer se del kolka prilepiti na stran knjige, del »tassa di lusso e scambi« na račun kupca. Prez kolek se napiše datum. Taki kolki se dole pri davčnih uradih.

Prodajna cena (skupna) pod 5 L je prosta pristojbina.

Pristojbina (kolek) znaša:

Za prodajno ceno 5 lir do 30 lir za vsako liro ali odlomek lire 10 st.

Za prodajno ceno nad 30 lir do 100 lir za vsakih 5 lir ali odlomek 5 lir 50 st.

Za prodajno ceno nad 100 lir do 1000 lir za vsakih 10 lir ali odlomek 10 lir 1 L —

Za prodajno ceno nad 1000 lir do 5000 lir za vsakih 50 lir ali odlomek 50 lir 5 L —

Za prodajno ceno nad 5000 lir za vsakih 100 lir ali odlomek 100 lir 10 L —

Pristojbine plača kupec.

2.) Na račune za prodajo blaga med trgovci in obrtniki med seboj znaša pristojbina (kolek) 30 st. za vsakih 100 lir. Kolek se porabi na isti način kakor pod 1.).

Doklade za vojne invalide in sirote znaša za vsako liro pristojbine 20 stotink.

3.) Navadne pobotnice, ki se ne nanašajo na pisane listine, note, račune je treba kolkovati:

ZA ZNESEK

Kolek

20⁰/₀
dokl.

Skupaj

			L.		st.			L.		st.			L.		st.		
Nad	5	Lir do	10	Lir	05												05
"	10	"	"	100	"	10											10
"	100	"	"	200	"	20											20
"	200	"	"	300	"	30											30
"	300	"	"	400	"	40											40
"	400	"	"	500	"	50											50
"	500	"	"	600	"	60											60
"	600	"	"	700	"	70											70
"	700	"	"	800	"	80											80
"	800	"	"	900	"	90											90
"	900	"	"	1000	"	1	—			20							1 20
"	1000	"	"	1100	"	2	20			40							2 60
"	1100	"	"	1200	"	2	40			40							2 80
"	1200	"	"	1300	"	2	60			40							3 —
"	1300	"	"	1400	"	2	80			40							3 20
"	1400	"	"	1500	"	3	—			60							3 60

itd. za vsakih 100 ali odlomke 100 lir 20 st. več. Doklada za vojne sirote znaša za vsako liro kolka (pristojbine) 20 st. več. Kolki so navadni in se prepisejo kakor do sedaj.

PRISTOJBINE

(kolki) za menice plačljive v času šestih mesecev (kr. dekret od 16/8 1921 št. 1522).

PODLAGA ODMERE OD ZNESKOV MENICE					Pristojbina (Kolek)						Sku- paj		
					stalni		po- slopnj		20 ⁰ / ₀ dokl.				
					L.	st.	L.	st.	L.	st.	L.	st.	
Nad	100	Lir	do	100	Lir	10	20						30
"	200	"	"	200	"	10	40						50
"	300	"	"	300	"	10	60						70
"	400	"	"	400	"	10	80						90
"	500	"	"	500	"	10	1		20		1	30	
"	600	"	"	600	"	10	1	20		20	1	50	
"	700	"	"	700	"	10	1	40		20	1	70	
"	800	"	"	800	"	10	1	60		20	1	90	
"	900	"	"	900	"	10	1	80		20	2	10	
"	1000	"	"	1000	"	10	2			40	2	50	
"	1500	"	"	1500	"	10	3			60	3	70	
"	2000	"	"	2000	"	10	4			80	4	90	
"	2500	"	"	2500	"	10	5		1	—	6	10	
"	3000	"	"	3000	"	10	6		1	20	7	30	
"	3500	"	"	3500	"	10	7		1	40	8	50	
"	4000	"	"	4000	"	10	8		1	60	9	70	
"	4500	"	"	4500	"	10	9		1	80	10	90	
"	5000	"	"	5000	"	10	10		2	—	12	10	
"	5000	"	"	6000	"	10	12		2	40	14	50	

itd. za vsakih 1000 lir ali za odlomke od 1000 lir 2 liri 40 st. več razen stalne pristojbine 10 st. in postopne pristojbine 12 lir in doklade 2 L 40 st.

Za menice plačljive po šestih mesecih znaša pristojbina 10 st. in dvojno goroznačeno postopno pristojbino in doklado.

Veljavne so le uradne menice.

SKRIT PREGOVOR. (DOMEN).

Mate de Benini
jurist

DOHODNINA

(osebna) z vojno doklado in drugimi državnimi dokladi po § 172 in 172 a zak. 25/10 1896 št. 220 drž. zak., novele od 23/1 1914 št. 13. drž. zak. in odredbe 28/8 1916 št. 280 drž. zak.

Stopinja (davčni postavek)	Letni dohodki v lirah		LETNI DAVEK							
			za osebe sam- skega stanu ali [vdovec] vdovec brez otrok		za poročene brez otrok ali vdovec [vdovec] z enim otrokom		za poročene z enim ali več otroci			
	nad	do	L.	st.	L.	st.	L.	st.	L.	st.
1	1600	1700	13	60	13	60	13	60		
2	1700	1800	15	20	15	20	15	20		
3	1800	1900	17	—	17	—	17	—		
4	1900	2000	18	70	18	70	18	70		
5	2000	2200	20	40	20	40	20	40		
6	2200	2400	24	40	24	40	24	40		
7	2400	2600	4	27	31	35	28	50		
8	2600	2800	4	89	35	86	32	60		
9	2800	3000	5	50	40	37	36	70		
10	3000	3200	36	70						
11	3200	3400	53	96	51	61	46	92		
12	3400	3600	59	37	56	80	51	63		
13	3600	3800	64	80	61	98	56	35		
14	3800	4000	72	86	69	70	63	36		
15	4000	4400	81	06	77	54	70	49		
16	4400	4800	91	91	87	92	79	92		
17	4800	5200	105	13	100	57	91	42		
18	5200	5600	119	02	113	85	103	50		
19	5600	6000	138	68	132	66	120	60		
20	6000	6600	155	24	148	50	135	—		
21	6600	7200	175	26	167	64	152	40		
22	7200	7800	200	78	192	06	174	60		
23	7800	8400	235	75	225	50	205	—		
24	8400	9200	265	21	253	69	230	62		
25	9200	10000	297	56	284	62	258	75		
26	10000	11000	336	37	321	75	292	50		
27	11000	12000	408	13	390	39	354	90		
28	12000	13000	461	95	441	87	401	70		
29	13000	14000	520	26	497	64	452	40		
30	14000	15000	578	56	553	41	503	10		
31	15000	16000	664	47	635	58	577	80		
32	16000	17000	728	12	696	46	633	15		
33	17000	18000	791	77	757	35	688	50		
34	18000	19000	856	98	819	72	745	20		
35	19000	20000	926	84	886	54	805	95		
36	20000	22000	998	26	954	85	868	05		
37	22000	24000	1136	66	1087	24	988	40		
38	24000	26000	1276	73	1221	22	1110	20		
39	26000	28000	1426	46	1364	44	1240	40		
40	28000	30000	1630	81	1559	91	1418	10		
41	30000	32000	1785	89	1708	24	1552	95		
42	32000	34000	1949	31	1864	55	1695	05		
43	34000	36000	2185	57	2090	55	1900	50		
44	36000	38000	2354	62	2252	25	2047	50		
45	38000	40000	2523	67	2413	95	2194	50		
46	40000	44000	2692	72	2575	65	2341	50		
			3039	16	2907	02	2642	75		

Zraven se odmeri tudi 20% doklada za vojne invalidne i dr.

Olajšave za pripadnike hišnega gospodarstva in ekolščine, katere dajo pravico do znižanja davčnega postavka, so omenjene v § 172, § 173 in 174 gori označene ga zakona.

NA ZNANJE.

Vsak naročnik dobi letos za 4 L tri knjige: 1. Veliki Koledar, 2. Zlata srca in 3. Sirahove bukve. Vse tri knjige je odobril preč. kn. nadškofijski ordinariat.

Uredništvo se prav toplo zahvaljuje vsem pisateljem in sotrudnikom. Rokopise za prihodnje leto bi radi imeli v rokah vsaj do konca maja l. 1923.

Letos smo izdali knjige z geslom *dobrodelnosti*, drugo leto pa jih izdamo z geslom: *Zdrav duh v zdravem narodu*. To veliko idejo, ki naj jo blagovolijo upoštevati vsi naši pisatelji in sotrudniki, nam podaja Sirah XXX, 15:

Dušno zdravje v svetosti in pravici
je boljše ko vse zlato in srebro
in krepko telo nad vse bogastvo.
Najvišje bogastvo je telesno zdravje
in veselje srca čez vse veselje.

Čvrsto nastopaj pri vseh svojih delih
in nobena bolezen ne pride nad te!

Poseben književni dar za leto 1923 bo antologija gorških pesnikov, ki bo glasno govorila o zdravem in krepkem duhu našega naroda v Julijski Krajini. Knjigo je priredil naš pesnik Joža Lovrenčič.

Obljubljene imamo tudi druge spise naših najboljših pisateljev in pesnikov za Zabavno knjižico in za Koledar. Dr. Alojzij Gradnik bo čitateljem podal prihodnje leto novo darilo, ki ga bodo veselili. Fr. Starovaški bo nadaljeval Spomine na Zagreb itd. Vsi spisi bodo kazali našemu ljudstvu junaške čine in vzore in je bodo bodrili k junaštvu in k vztrajnemu, neustrašnemu a hkratu modremu delu v težkih časih, v katerih živimo in trpimo. Razen Koledarja in drugih dveh knjig izdamo drugo leto tudi ličen, trdo vezan *molitvenik*.

Neizmerne važnosti je, da se Slovenci in Hrvatje v Italiji postavimo na lastne noge, ker živimo sedaj v povsem drugačnih razmerah ko prej. Ko bi bili beneški Slovenci imeli pred 50 leti v svoji lepi deželici le eno samo majhno tiskarno in le en sam lasten listič, ne bi bili toliko nazadovali.

Ko odpravljamo letošnje knjige mej ljudstvo, želimo, naj bi našle povsod odprta vrata in blag sprejem, naj bi obrodile po naših družinah obilo sadu in naj bi vzbudile po vsej Julijski Krajini živo zanimanje za Gorško Matico, da bi se drugo leto število naročnikov podvojilo.

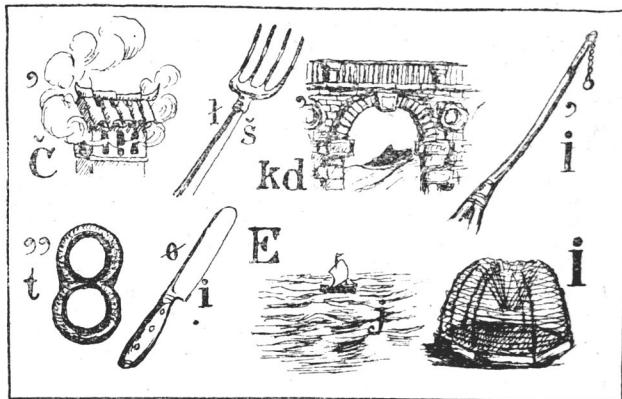
Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
a delo in trud nam nebo blagoslovi!

Uredništvo Goriške Matice.

jih menjavali od tistega večera naprej neprestano vsako minuto, brez presledka, noč in dan, leto in zimo; vpraša se, koliko let t. j. koliko tisoč let (stotice in kar je manjše se tu ne upoštevajo) bi še potrebovali, da bi dovršili vse mogoče načine medsebojnega razmerja teh trinajstih sedežev.

Kdor prvi in prav reši to vprašanje dobi Koledar za leto 1923 z dvema prilogama v dar.

UGANKA V SLIKAH. DOMEN.

Kdor prvi in prav reši to uganko, dobi Koledar z dvema prilogama v dar.

PIRAMIDA. DOMEN.

a	soglasnik
a a a	zemlja
a a a a a	kmetsko orodje
a a a b c c c	poljska cvetica
c e e g g i i i i	dva dela telesa
i j j k k l l	del morskega brega
l m n n n	žen, krstno ime
n o o o o p r r r r r r r s	redovnik
s s t t t t t v z z	vas na Krasu

Po sredi bereš knjigo, katero je izdala „Gor. Matica“.

Kdor prvi in prav razloži to piramido, dobi isto tako Koledar z obema prilogama v dar.

V završitev Koledarja.

Vprašanje.

DR. H. Z.

Ako bi do konca tega leta preteklo od zadnje Gospodove večerje celih 2000 let in bi bili začeli apostoli in Kristus že pri ti večerji menjavati svoje sedeže in bi

TISKOVNI POGREŠKI.

Na str. 17. v tretjem stebriču, v vrsti 33. od zgoraj čitaj: uspeva mesto vzpeva.

Na str. 49. je pod podobo izostal podpis: Rojstna hiša † Dr. Franca Močnika v Cerknem.

DOBROZNANA TRGOVINA

in velika izbira šivalnih strojev za krojače, šivilje in čevljarje ter dvokolesa iz najboljših nemških tovarn in vsi zraven spadajoči predmeti. - Izjemno prodaja tudi na obroke. - Ceniki na zahtevo poštne prosti. - Lastna mehanična delavnica.

Priporoča se: **Tvrška FR. SAUNIG, Gorica**
VIA CARDUCCI št. 25 (prej Gosp. ulica) blizu Korna.

ZALOGA VINA

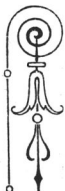
JOS. VOGRIČ

v Gorici, Via Torrente šte. 1

(NA CATTERINIJU, v lastni hiši).

Prodaja najboljša vipavska, briška, furlanska in dalmatinska bela in črna vina in druge alkoholne pijače.

Cene najnižje. :: Postrežba solidna.

JOSIP KUMAR PETER MORETTI

Gorica - Via Ascoli 8 (v Geti)

KOTLAR

v Gorici, Via Oberdan (prej Via Caserma) št. 3

Zaloga dvokoles, šivalnih strojev, gramofonov in pušk.

Izvršuje vsakovrstne poprave pušk i. t. d.

Zaloga vsakovrstnih kotlov za vodnjake in za svinjake, najmodernejših žgalnih kotlov za žganje, bakrenih pokrovk in vsevrstne bakrene kuhinjske potrebščine.

Cene najnižje. :: Cene najnižje.

HOTEL IN RESTAVRACIJA

„Pri TREH KRONAH“

s konjskimi hlevi in garažami za avtomobile. - Domača kuhinja, domača bela in črna VINA.

Specijaliteta terana iz Dutovelj.

CENE ZMERNE.

POSTREŽBA TOČNA.

LASTNICA ELIZA vd. TROBITZ.

Mizarska delavnica s strojnim obratom

Fran Mlakar

DIVAČA

DIVAČA

izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela: Pohištvo od navadnega do najfinejšega, iz trdega lesa. :: Vzorci na razpolago.

Preč. duhovščini se toplo priporoča za cerkvena mizarska dela.

Načrti v vseh slogih.

POZOR!

Najcenejša nova trgovina v Gorici

Ako potrebujete vsakovrstne potrebščine v blagu, obrnite se edino le na manufakturno trgovino

M. KRAINER - Gorica

v Raštelu št. 31 in v Raštelu št. 31

Sukno bombažasto in volneno, za moške in ženske vsake vrste in barve ter tudi blago iz Čehoslovaške. — **Hlačovina** iz prvovrstnih tovarn.

Za novice dobra kolenina za perilo, kakor rjuhe ter blazine bombažaste, volnene in žimnate ter posteljne vzmeti (šuste) in kovtri, kakor brisače, namizni prti, trli za blazine, ter druge potrebščine i. t. d.

Nadalje najdele tudi veliko zalogo zefirjev za obleke in predpasnike, krminsko blago za srajce.

Za obilen obisk se toplo priporoča

M. Krainer.

POZOR!

Goriška ljudska posojilnica **VINOGRADNIKI!**

v. z. z. o. j.

GORICA - Via Carducci šte. 7 | I.

Posluje vsaki dan od 9 - 12 in od 15 - 17 v lastnem poslopiju, razun ob nedeljah, praznikih in sobotah popoldne.

Vloge obrestuje po 5 %, stalne in večje pa po dogovoru.

Daje posojila pod najugodnejšimi pogoji. :::

Cepljene trte črne in bele vrste, cepljene na raznih ameriških podlagah, bilfe in kolči Riparia Rup. št. 3309 in 106 po najnižji ceni dokler je še kaj v zalogi. ➡ ➡ Naročbe sprejema

TRTNICA J. PIPAN,
PRESERJE 16. p. Komen.

➡ Na zahtevo pošlje cenik franko. ➡

ANTON PETTARIN

GORICA - UL. ASCOLI 7 - 9 - GORICA

Mehanični inštalater
za vodo in plin.

DOBROZNANA
PEKARNA IN SLADČIČARNA
JAKOB BRATUŽ - GORICA
UL. MAMELI 6. * (PREJ ŠOLSKA UL.)

ima vedno na razpolago
svež kruh, pecivo, raz-
novrstne piškote * * * *

✿ Zaloga sesalk in štedilnikov. ✿

VINA in LIKERJEV.

**Goriška livarna litega železa in ključavničarska
mehanična in stavbena delavnica**

G. PRINZIG & SIN

Gorica - Via Casale št. 13, telefon št. 92. - Gorica

uliva vsakovrstno kolesje, plošče itd. iz litega železa,
prevzema stavbena ključavničarska dela. - Tovarna
✿ ✿ ✿ stiskalnic in kmetijskih strojev. ✿ ✿ ✿

CENE ZMERNE. Izvršuje vsakovrstne poprave DELO TRDNO.

Pozor!

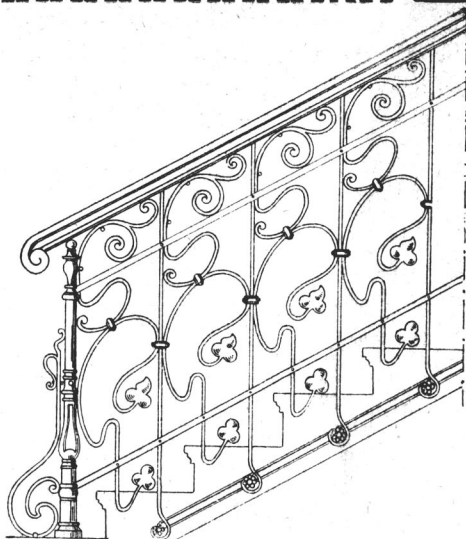
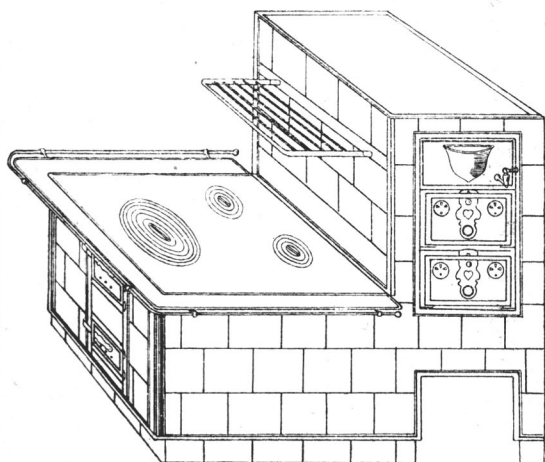
Pozor!

HENRIK VOUK

ključavničar in mehanik

v Gorici

ulica Carlo Favetti šte. 7
(prej ulica Vetturini)

**Prevzema stavbarska
dela. - Izdeluje štedilnike,
železne ograje, ključav-
nice, ključe, sploh vsa v
ključavničarsko stroko o
spadajoča dela.**

Delo trdno. ∴ Cene zmerne.

DEL PIERO, CUMAR & DEBIASIO

**ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA
IN RAZNE DROBNINE NA DEBELO**

**GORICA, VIA ARCIVESCOVADO 5
UV0Z (ŠKOFIJSKA ULICA) IZV0Z**

Trtnica in drevesnica V ŠT. PETRU PRI GORICI.

Podpisani uljudno naznanjam, da imam v lastni trtnici v Št. Petru št. 150 na prodaj cepljenke, cepljene na amerikanski podlagi, bilfe in kolči vsake vrste, kakor tudi sadna drevesa. Cepljenke in drevesa so zdrave in krepke rasti. — Cene po dogovoru. Pošilja se tudi po pošti in po železnici. Za pravočasna naročila od strani vinogradnikov in sad-jerejcev se priporoča vdani

Božidar Blažica,

trtarejec v Št. Petru pri Gorici. -- Pošta in brzojav Št. Petra.

Centralna posojilnica v Gorici

Corso Verdi 32, 1.

obrestuje hranilne

vloge po 5% in daja

posojila pod ugod-

-- nimi pogoji. --

Leopold Zakraisek

Gorica, Corso Giuseppe Verdi št. 13.

**Drobnina, galanterija, igračke,
steklo, porcelan, aluminij itd.
Konkurenčne cene.**

Cezar Leonardig

GORICA, Via Carducci 12 (hiša hotel Tri krone)

Železnina in kovine, hišna oprema, ognjišča, orodje, cement „Portland“, gips, izlivalniki, mreže za ograje, asfaltiran papir in eternit itd. itd.

Trgovina z jedilnim blagom

Angel Špacapan

v Gorici, Piazza Catterini št. 2.

Priporoča se slav. občinstvu v mestu, posebno pa iz goratega dela naše dežele za obilen obisk.

Blago vedno sveže. - Postrežba prav dobra.

ANDREJ GOLJA V GORICI

Piazza della Vittoria (na Travniku) 22

Zaloga vsakovrstnih kuhinjskih lesnih izdelkov, kakor: škafov, orn, sit, rešet, stolic, solnic, pletenih košev, jerbasov, sejalnikov itd. itd.

Velika zaloga aluminijaste posode.

CENE ZELO NIZKE.

USTANOVLJENA
1896

Izdeluje:

Stavbarska dela,
okna, vrata,
podove, portale,
stopnice itd.

Različne oprave
za prodajalne pi-
sarne itd.

**ODLIKOVANA MIZARSKA DELAVNICA
S STROJNIM OBRATOM**

Anton Černigoj
Gorica **Via Trieste 18.**

Zaloga ohlanih podov različne debelosti.

USTANOVLJENA
1896

Izdeluje:

Cerkvena dela,
spovednice,
klopi,
okvirje, klečal-
nike, itd.

Pohištvo preprosto
in fino.

Na debelo!

Tvrdba A. KOMEL

v Gorici, Trg sv. Antona 5 (blizu „Zvezde“)

Priporoča svojo bogato zalogo
le prvovrstnega jedilnega in
kolonijalnega blaga. - - - - -

Zaloga zajamčenega predice (volka)
prostega detejnega semena. Ze-
lenjadna, travna in druga semena
zajamčeno kaljiva. - - - - -

Na drobno!

Svoji k svojim!

JAKOB PERHAUC

ulica S. F. Xydias 6 - **Trst** - Telefon 2-86

Velika zaloga žganja, kakor pristnega
istrskega tropinovca, kra-
škega brinjevca in kranjskega slivovca, razno-
vrstnih likerjev in vin.

Lastni pridelki odlikovani na raznih ra-
stavah: sampanjec, šu-
meči refošk, Jajčni konjak, krema marsala in
drugo. Vse po najnižji ceni, brez kokurence. —

TOČNA POSTREŽBA.

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA — VIA CARDUCCI štev. 14

(prej Gosposka ulica)

Živimo v vojne odškodnine dobi,
Kdor je še pravočasno vložil vlogo
za odškodnino na financo strogo,
dobi denarja lahko za dve sobi,

mogoče tudi manj, a vedno se spodobi,
da s tem denarjem, dasi ni ga mnogo,
odstrani dosedanje nadlogo,
nadaljnji da izogne se tesnobi.

Doma kar manjka, naj predlaga vsak.
vse naj napiše si pri dnevni luči:
omare, mize, stole, posteljnjak,

škabel, kar rabi sploh v domači kuči.
Kar manjka, to mu preskrbi **Breščak**,
štirnajst š'evilka Giosue Carducci.

MILO FENDERL je najboljši!

Zahtevajte je povsod!

Prednaznanilo.

Naznanjamo sl. občinstvu v mestu in na deželi, da letos v kratkem času odprem staroznano

Gostilno „Pri črnem orlu“

v Gorici v hiši „Goriške ljudske posojilnice“ Via S. Giovanni št. 5.

Za obilen obisk se priporoča vdana

Josipina vd. Bolko

sedaj še začasno na Stolnem trgu.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Uraduje v svoji lastni hiši ulica Torrebianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje po 4%, večje in stalne vloge po dogovoru. — Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru. — **Uradne ure za stranke od 9. do 13.** — Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt. — Št. telef. 25—67.

Jadranska Banka

Dunaj, Opatija, Trst, Zadar - Delniška glavica L. 15.000.000, Rezerve L. 5.100.000 - Dunaj, Opatija, Trst, Zadar.

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: **Jadranska banka**, Beograd in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegnovem, Jelsi, Korčuli, Kotoru. Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu. — Afilirani zavod v New-Yorku: **Frank Sakser Stadel Bank**. Izvršuje vse bančne posle. Prejema vloge na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%. Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja. — Daje v najem varnostne predale (safes). Uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio št. 5, Via S. Nicolò št. 9.

Telefon št. 1463, 1793. 2676.

Blagajna posluje od 9. do 13. ure.

**Cerkvene posode
in cerkvena oprava dober tisek**

HENRIK TOFFOLETTO & C°

TRST — Via Rosini 26.

Cerkvena posoda, paramenti, kipi, popolna cerkvena oprava, oltarji, svečniki, svetilniki (lampe), kelihi, ciborji, obhajilniki, standardi, društvene in druge zastave bratovščin, sveče, kadilo, svete podobe, spomini za prvo sveto obhajilo, vsake vrste devocijona-rije itd. Podobe za sobe, umetne cvetlice, oleografije, žgalne slike itd. — **Zahtevajte cenike.**

ALOJZIJ ČEKUTA

srebrar in zlatar

v Gorici, Via Seminario 4.

Prodajalna je združena z lastno moderno urejeno delavnico. Pozlatuje, posrebruje, postavlja kopalnice najmodernejše, po nemškem načinu „Oscid“, urejene ponikljane in priproste.

Kupuje srebrne kosove, stare srebrne goldinarje in srebrne krone po borznih cenah.

TOVARNA VINSKO TROPINSKEGA KISA K. MAKUC

ki je začela zopet delovati priporočena cenjenim odjemalcem svoj kis, ki je v zdravstvenem oziru neprekosljiv in ga tudi bolniki brez skrbi ————— smejo uživati. —————

Gorica, Via Trento št. 16.

Edini slovenski brivec v Gorici
LUDVIK COTER
na Travniku št. 17.

Priporoča se rojakom iz mesta in okolice, kakor tudi društvom na deželi za maskiranje. V zalogi ima vedno lasulje. Češe ženske izpadle lase in jih splete v kito.

KLEMENT MUNIH
stavbena ključavničarska
delavnica

v Gorici, Via Brigata Casale 7.

Izvršujejo se vsa železarska dela, železne ograje, ekonomični štedilniki, ključavnice itd. itd.

Cene brez vsakršne konkurence.

Nova kotlarska delavnica
Josip Krašna
v Gorici, Riva Castello 9 (Piazza Duomo).

Izdeluje in ima v zalogi vsakovrstne kotle za kuhanje, za vodnjake in svinjake iz najboljšega bakra. Kotle za kuhanje žganja najnovejših zistemov. —:—:—:—:—

Postrežba najboljša. * Postrežba najboljša.

Gostilna K. Prinčič

GORICA :: VIA DOGANA

Kjer bila prej je ulica Dogana, stoji v Gorici *vis-à-vis* sodnije, kjer stranska pot v Rassauerco zavije, pod osemnajst številko dobro znana gostilna Prinčič. Vina v njej izbrana, kdor le prestopi prag, po ceni pije iz Kraške in Vipavske domačije in pa od tam, kjer Brda so prostrana. Kdor ima na preturi opravilo, pa bodi priča, toženec, tožitelj, vsak po razpravi stopi na kosilo, saj Karl Prinčič blizu je gostitelj.... Sodnik če ima že cel sod v naslovi, stri dobro stranki vsaj kvartin njegovi.

IVAN LUTMAN
trgovec z usnjem
v Gorici, Raštel 25.

Priporoča svojo trgovino, založeno z najboljšim usnjem in s čevljarскими potrebščinami. Družinski gospodarji dobe v zalogi prvovrstne podplate in zgornje usnje za vsakdanjo rabo, kakor tudi najfinejše vrste.

Cene zelo nizke.

PLAHUTA IGNAC

**Gorica, Viale 24 Maggio št. 15
(blizu kapucinov).**

Zaloga dvokoles najboljše vrste. Gumijevi plošči z garancijo, zračna črevesa. —

Lastna popravljalnica in delavnica.

Pozor kolesarji!

MIH. KOZMAN

Gorica, Via Rastello št. 27

Velika zaloga kuhinjskih potrebščin vsake vrste, rešeta, škafi, kadi, brente, sodi, porcelani, zemljati predmeti, svetilke itd. itd. Zaloga krogel za kroglanje iz najboljšega lesa. — **Cene nizke.**

TEOD. HRIBAR

NASL.

GORICA - CORSO VERDI štev. 32
(HIŠA „CENTRALNE POSOJILNICE“)

Splošno znana manufakturna trgovina z naj-
boljšim blagom moške in ženske obleke za
vse štiri letne čase. Perilo za neveste, žim-
nice, blazine in blazinice, preproge in odeje.

POSTREŽBA PRISTNA.

CENE ZMERNE.

PODRUŽNICA LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE - V GORICI, - Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Telefon štev. 50.

Brzojavni naslov:
LJUBLJANSKA BANKA.

Delniška glavica
SHS kron
80 MILIJONOV.

CENTRALA:
LJUBLJANA

Rezerva SHS
kron
64 MILIJONOV.

Podružnice: Brežice, Borovlje, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po **4 0/0**. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. :: ::
Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

::: **Uradne ure za občinstvo 8^{1/2} - 12 in od 3 - 5.** :::
Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Mirodilnica

v zvezi z lastno **Dišavnico**

E. Grapulin - Gorica (nasproti Ljudskemu vrtu)

Na drobno. - Cene brez vsake konkurence. - Na debelo.

Trgovina manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek

Andrej Mavrič

GORICA - - Via Carducci št. 3 - - GORICA

Zgoraj imenovana tvrdka poroča cenj. občinstvu, da ima v zalogi največjo izbiro moškega in ženskega blaga, platno, perilo vsake vrste, svilo, žamet, volno, žimo, ter sploh vse stvari za neveste. Ima tudi največjo izbiro moških oblek. Kar se pa v slučaju v zalogi ne vdobi, preskrbi takoj po meri, kajti imenovana trgovina ima lastno krojačnico.

Za obilen obisk se priporoča

A. Mavrič.

Mizarska delavnica

s strojnim obratom

Fran Valič - Šturje-Ajdovščina

Prevzema vsa mizarska dela za stavbe in pohištvo ter jih izvršuje solidno in pod ugodnimi pogoji.

Cene zmerne. Delo najboljše.

Butkovič-Boštjančič in tovariši,

reg. mizarska delavnica s strojnim obratom v Mirnu pri Gorici

Prevzema vsa mizarska stavbarska dela pod ugodnimi pogoji.

Izvršuje: kuhinjsko in sobno opravo.

Delo trdno. Les suh. Cene solidne. Domača tvrdka.

Postrežba najboljša.

Delavci najboljši.

ZALOGA

vipavskega, istrskega, briškega,
dalmatinskega in italijanskega

VINA

in vsakovrstnega žganja in špirita (tudi na drobno),
vermoutha in maršale na debelo. Cene brez konkurence

L. FOGAR (dediči)

SOLKANSKA CESTA.

PRVOVRSTNA MANUFAKTURNA TRGOVINA

JOSIP DEL PIERO - GORICA

GOSPOSKA ULICA (VIA CARDUCCI) ŠT. 8

USTANOVLJENA LETA 1874.

USTANOVLJENA LETA 1874.

Bogata izber domačega
in tujega blaga za obleke
za gospode in gospe.

POZOR!

CENE STALNE!

POZOR!

CENE STALNE!

POSEBNOST! Perilo za neveste,
raznovrstno izgotovljeno pe-
rilo, blazine, preproge, lahke
in težke, odeje, zavese in tapeti.

Lastna popravilnica

Domač urar in zlatar
Jakob Šuligoj
 v GORICI, Gosposka ulica št. 17.

Bogata zaloga najbolj-
 ših zlatih, srebrnih in
 nikelnatih švicarskih
 ur, budilk, salonskih ur
 z nihali, ur za birmance.

Zaloga zlatih in srebr-
 nih verižic, uhanov,
 privezkov, poročnih
 prstanov, obročkov in
 sploh vse zlatnine.

Zaloga vseh optičnih predmetov.

Cene zmerne

Fanny Drašček

Gorica, Via Rastello šte. 1.

Trgovina s kolonijalnim in mešanim
 blagom na drobno in na debelo. Dobra
 moka bela in koruzna, fižol, ječmen itd.
 Prodaja vsakovrstnih semen. Blago
 sveže. — Priporoča se za obilen obisk.

Frid. Maraš & C.

v Gorici, na Travniku št. 17.

Trgovina z manufakturnim blagom
 in vsakovrstno tkanino, perilom, svilo,
 baržunom, flanelo, volno in volnenim
 blagom, rutami, robci — za zimsko,
 jesensko, spomladansko in poletno sez.

Postrežba dobra.

!-!

Cene zmerne.

Cene zmerne.

!-!

Domača trdka.

POZOR!

POZOR!

Cene zmerne.

Delo najboljše.

Gostilna „Pri dveh konjičkih“

Gorica, Tržaška cesta (Via Trieste) št. 21.

Gostilna z izbornim domačim belim in
 črnim vinom ter z najboljšo kuhinjo.
 Postreže najboljše in hitro. — S n a g a
 uzorna. — Na razpolago so konjski
 hlevi in dvorišče.

Za obilen obisk se priporoča

IVANKA ČUBEJ
 gostilničarka.

LEOPOLD KRALJ - sodar

GORICA — Via Cappuccini št. 9 — GORICA

Izdeluje vsakovrstne vinske sode,
 čebre, „lodrice“, brente, škafe.

V zalogi ima veliko število vsakovrstnih
 posod i. t. d.

Cene zmerne.

Delo najboljše.

BRATA SUTTNER

GORICA - v Raštelu št. 7 - GORICA

trgovina z železnino, stavbnim okovjem, traverzami,
 z vsakovrstnimi žebli, cevmi za peči, železnimi pečmi.
 Železo za okovje iz najboljših livarn.

Verige za voli, vozove, žica za vinogradnike. itd. itd.

Stavbeniki, kovaški in ključavničarski mojstri dobe v naši trgovini najboljšo postrežbo.

ODLIKOVANA TOVARNA KISA
FRANC KRALJ,
GORICA · Via Cappuccini št. 9.

priporoča svojim cenj. od-
 jemalcem najboljše vrste kisa.
 V zalogi se dobijo najboljši
 vinski in drugi kisi. Cene
 solidne, najnižje. ::

Stavbeni in galanterijski klepar
TEODOR TUTA
V TOLMINU * * V TOLMINU

izdeluje vsa v njegovo stroko spadajoča dela.
 Napeljuje strelovode, pokriva zvonike, inštalira
 hišne kopelji i. t. d. :: Priporoča se rojakom
 na Tolminskem in po celem Goriškem.

! SVOJI K SVOJIM !

CENE ZMERNE.

DELO TRDNO.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. Herkul Pernecher

JE ODPRT VSAK DAN OD 8. URE
ZJUTRAJ DO 6. URE ZVEČER

OB NEDELJAH OD 8. URE DO 12. URE DOP.

v Gorici, Corso Vitt. Eman. 14.

KAMNOSEŠKA MOJSTRA

Valantič in Koklič

Gorica · Via Trieste št. 11 · Gorica

Izdelujeta krasne nagrobne spomenike, oltarje iz
 mramorja in iz kamena po vsakem štilu, kakor
 tudi ornamente in podobe za nagrobne spomenike
 in cerkve.

V zalogi imata veliko izbiro krasnih navad-
 nih in dragocenih spomenikov.

CENE ZMERNE.

CENE ZMERNE.

-Klementina Pregl-
klobučarna

:: v Gorici v Raštelu št. 28. ::

Velika in staroznana trgovina z
 moškini klobuki, trdimi, mehki-
 mi, s slamniki, kapami od pri-
 proste do najfinejše vrste.

Postrežba solidna.

Cene zmerne.

-- O. Bruggnaller --

v GORICI, Nunska ulica št. 3-5

Prodajalna predmetov za pogrebe

Velika zaloga lepoticja
 za rakve vsake vrste.
 — Lasna delavnica za
 rakve in vence iz suhih
 cvetlic. — Žalni pred-
 meti, pajčolani, venci,
 šopki za neveste, bir-
 mance in za prvo sv.
 obhajilo.

Pivo „TRIESTE“ -:- Pivo „S. GIUSTO“

iz znane pivovarne

DREHER

v TRSTU.

ZALOGA v GORICI Via Rastello št. 10.

AVGUST PALUDETTO V GORICI

Šolska ulica št. 6. (Poprej FILIP STRUCHEL Via S. Chiara).

Vsaka konkurenca je izključena.

TRGOVINA Z MANUFAKTURNIM BLAGOM, PERILOM, MAJAMI.

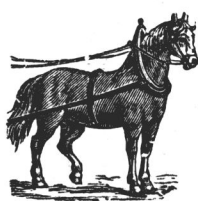
Lastna krojačnica z izgotovljenimi oblekami za gospe in dečke.

Fr. Prinčič Stekar Jos.

Gorica, Piazza Catterini št. 2 sedlar v Gorici, Via Ascoli 31

Izvršuje vsakovrstno cementno delo, kakor tudi delo iz umetnega kamena. - Zaloga cementnih cevi, plošč, dimnikov, strešnikov, itd. itd. Izvrši vsakovrstno delo iz cementa po načrtu. Velika zaloga cementa Portland nove vrste. - Cene najnižje.

Izdeluje konjske komate, vajeti, pasove sploh vso konjsko vprego, kovčge, nagobčnike za pse, prevleke za kočije.

Zaloga izgotovljenih omenjenih predmetov. — — — — —

Cene zmerne. ::::: Delo trdno.

Velika trgovina s steklom in porcelanom

A·N·T·O·N M·E·N·O·T·T·I

v G o r i c i, na Travniku šte. 6.

Zaloga svetilk, krožnikov, šalic, kozarcev, loncev, skled, vsakovrstnega stekla.

Bogata izber kuhinjskih potrebščin iz železa, aluminija in stekla. ::::: :

M. SUSSIG - GORICA ANTON JARC-KROJAČ

V RAŠTELU ŠT. 16

GORICA - VIA DEL CORNO ŠT. 13.

trgovina z lastno mehanično delavnico vsakovrstnih drob-
nih in debelih

VRVI,

(špagata in štrikov)

Velika zaloga moških klobukov.

Najfinejša krojaška delavnica,
ki izdeluje moške obleke
po najmodernejših krojih.

V. BOMBIG A. KRUŠIČ

Gorica na Travniku št. 14.

Zaloga stavbenega železja in okovja, orodje za stavnike in druge rokodelce, železa za kovače, cina, železnih in pocinjenih plošč, železnih verig, žice, medenih kljuk, pip, žeblicev in sploh vseh v železnarsko stroko spadajočih predmetov. — Sesalke, ekonomični štedilniki in tehtnice.

Zaloga vseh kmetijskih strojev. — Velika izber kuhinjskih potrebščin, svetilk, lovskih predmetov, mišnikov vseh vrst i. t. d. i. t. d.

Cene ugodne :: Cene ugodne (Ustanov. l. 1875).

& SIN

Odlikovana krojačnica

(prej S. Rosanz)

GORICA, Piazza C. Battisti

(prej Telovadni trg).

Izdeluje vsakovrstna dela in se toplo priporoča starim in novim odjemalcem v mestu in na deželi za obisk.

O. PASCUL & C.

GORICA - Corso Verdi 24. - GORICA
v Trgovskem domu :: v Trgovskem domu

Krasna in bogata trgovina z manufakturnim in modnim blagom vseh vrst. :: Zaloga izgotovljenih
M-M-M-M-M oblek. M-M-M-M-M

NA DROBNO! :: LASTNA KROJAČNICA :: NA DEBELO!

Dobroznan domač steklar Ant. Koren
v GORICI - Gosposka ulica šte. 4 - v GORICI

Velika zaloga steklenic, kozarcev, krožnikov, skléd, petrolejk, šalic, zrcal, nožev, vilic, stekel, naloženih porcelanastih predmetov, sploh vseh steklenih in porcelanastih izdelkov.

Bogata izbira okvirjev za podobe od preprostih do najfinejših.

Lastna steklarska delavnica :: Postrežba točna.

Restavracija „Central“ v Gorici

v hiši „CENTRALNE POSOJILNICE“
:-: Corso Verdi 32. :-:

Izborna kuhinja, najboljša vina
— Krasni saloni za goste —

Za obilen obisk se priporoča

restavracija

Andrej Podgornik

G. Podbersig & Comp. - Gorica

prodaja orožje in strelivo.

**Popravlja vsako-
vrstno orožje in
napravlja novo.**

Gorica, pred nadškofijo št. 5.

Felberbaum & Rolich

preje **Hedžet & Koritnik,**

Gorica, Corso Verdi št. 7, vogal Šolske ulice.

Trgovina manufakturnega blaga, specialiteta
moških in damskih oblek, velika izbira moš-
kega in ženskega perila, vse potrebščine za
- - neveste, kakor tudi za birmance - -

NA DEBELO!

NA DROBNO!

P. n. lastnika se priporočata slavnemu občinstvu na deželi in v mestu.

Tapetnik in dekorater **MARIJ MUČIČ**

izdeluje vsakovrstne divane, otomane, fotelje,
zavesa za sobe in salone itd. po naročilu. —
Vložke (šušte) in blazine. Predeluje vse v to
stroko spadajoče predmete točno in solidno.

Priporoča se novoporočencem.

Naročila z dežele se izvrše hitro.

Gorica, ulica 24. maja (poprej Tre Rè) št. 18.

MIRODILNICA **KAROL VOLPIS**

Gorica, Via Carducci šte. 15

Zaloga na debelo in na drobno :
droži, oljnatih in navadnih barv, zdravil,
firnižev, čopičev, karbolineja, katrama,
špiritov itd. itd.

— Zaloga svetih podob in okvirjev. —

B. PICH - mirodilničar v Gorici **Via S. Chiara št. 4.**

**Zaloga špiritov, barv, čopičev, firnežev,
olja, ščetk, pip, bencine, petroleja, vitri-
jola, žvepla, sode, sploh vseh predmetov,
spadajočih v mirodilniško stroko.**

Cene zmerne. Blago najboljše.

G. Pagnacco & Co **trgovina z vinom na debelo** **v Gorici, Corso Vitt. Em. št. 38.**

Velika izber briških, vipavskih, istrskih, dalmatinskih, tirol-
skih in italijanskih vin. — Žganje, vermouthe, maršala,
finejša vina in likerji v steklenicah. — Cene zelo nizke
tako da se lastnik vsled bogate zaloge ne boji konkurence.

ZALOGA USNJA **A. Colledani**

GORICA (pri Milosti) GORICA
Riva Castello št. 4 - na vogalu Starega Trga
Postrežba najboljša.

Restavracija „Pri zlatem jelenu“ **v GORICI, Pred nadškofijo.**

Shajališče meščanov in okoličanov. — Toči najboljša črna in bela vina in pivo.

Izborna kuhinja.

Sobe za prenočišča. Snaga vzorna. Postajališče avtomobilov, ki vozijo
v Bovec, Cerklje, Tolmin, Idrijo.

Za obilen obisk se priporoča ALOJZIJ VIDA, restavratel.

Zobozdravniški Ateljé

ustanovljen leta 1892

RUDOLF KOLL

odlikovan z najvišjimi odlikovanji iz Londona, Pariza, Dunaja,
Gorice, Vidma in St. Louisa.

Sprejema od 9-12 in od 14-17.

Gorica - Semeniška ulica št. 3

Zobozdravniški Ateljé

ustanovljen leta 1900

Pavel Netzbandt

Sprejema od 9-12, 14-17.

Gorica, ulica Dante 12-PT.

Vsakovrstne cepljene trte,

strogo sortirane,
prvovrstne za
belo in črno
grozdje. —

Dvoletne
in triletné za
dvorišča, ame-
rikanske bilfe
in rezanice
raznih vrst.

Sadna in druga drevesa po konkurenčnih cenah dobite pri

Trtnici IVAN-a FORČIČ
Preserje - p. Komen.

Glavni zastopi in zaloge: Rojan pri Trstu,
v Sežani, v Jurdanjih in v Matuljrah.

➡ **Cenik na zahtevo franko.** ➡

NOVO POGREBNO PODJETJE

TRST, Corso Vittorio Emanuele III. 47.

Prevoz mrličev v druge kraje,
TUDI V INOZEMSTVO.

Vrši vse razredne pogrebe. Zaloga vseh pogrebnih predmetov
na debelo in drobno.

Primerne cene. - Točna postrežba. - Nočna inspekcija v
lastnih prostorih, zaloga ulica Tesa št. 31. Telefon 1402.

ARTUR DE ROSSI

v Gorici, Corso Gius. Verdi šte. 1

nasproti velikemu semenišču.

Tapeti in pogrinjala ob posteljnjakih, (edina
zaloga iz Čehoslovaške), zaloga manufakturna
blaga na debelo in na drobno.

BLAGO NAJBOLJŠE.

CENE SKRAJNO NIZKE.

Moderna trrdka in skladišče cerkvenih predmetov.

LEBAN FRANC
Gorica - Via Duomo 7 - Gorica

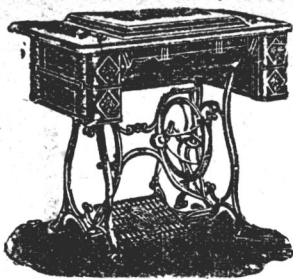
Priporoča preč. duhovščini že izdelane cerkvene
predmete, kakor svečnike, svetilke, kelihe, mošt-
rance, srebrne in kovinaste i. t. d. i. t. d. ➡

Popravljajo se že rabljeni predmeti s
pozlačevanjem in posrebovanjem v ognju.

Delo solidno, cene brez konkurence.

Plača se lahko v delnih obrokih

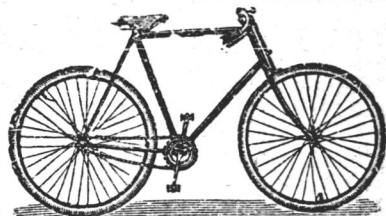

- : Trgovina šivalnih strojev, dvokoles, :-
: Slamoreznic, stiskalnic, plugov in gramofonov :

ELIJA ČUK,

-: sodno zapriseženi izvedenec :
GORICA, Stolni trg št. 9, na levo

priporoča svojo zalogo slavnemu občinstvu zagotavlja najtočnejšo postrežbo po konkurenčnih cenah. — Sprejema vsa v to stroko spadajoča popravila — V zalogi ima vedno vse nadomestne dele za šivalne stroje, dvokolesa itd. od proizvodov vseh boljših tovarov. — Popravila se točno in ceno izvršujejo.

Ivan Kacin-Gorica

Via Carlo Favetti 6, ex Vetturini nasproti „Goriški Straži“

Izdeluje in popravlja orgle in harmonije, uglaša klavirje, tamburice, violine itd. — V zalogi ima vedno izdelane harmonije, klavirje, violine, kitare, mandoline, jezike za harmonije ter furnir za mizarje. Strune za vse inštrumente. Od-daja tudi na obroke.

Karol Bonnes

v Gorici, v Semeniški ulici št. 8
dobroznan tapetnik in dekorater

**PRIPOROČA SE ZLASTI NOVOPOROČENCEM ZA IZDE-
LOVANJE BLAZIN, ŠTRAMACEV, DIVANOV, NASLO-
:: :: :: NJAČEV I. T. D. :: :: ::**

DELO LEPO IN TRAJNO

:- CEME NAJNIŽJE :-

J. ŠTOKA - TRST

ULICA MILANO ŠTEV. 37

**Knjigarna in trgovina s papirjem in vsemi pisar-
niškimi potrebščinami**

se uljudno priporoča sl. občin-
skim in župnim uradom, gg. tr-
govcem, uglednemu učitelstvu in
sploh vsemu slavnemu občinstvu
v mestu, okolici in na deželi.

Na drobno! Na debelo!

Anton Terpin in Comp.

NOVA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA

: V GORICI VIA RASTELLO ŠTEV. 10 :

se priporoča slav. ob-
činstvu v mestu in na
deželi za mnogobrojen
- - - obisk - - -

CENE BREZ KONKURENCE

Na drobno! Na debelo!

ZALOGA PIVA „ADRIA“

Priznano najboljšo pivo v Julijski Benečiji
Zaloga v Gorici, Via Silvio Pellico št. 10
Za obilna naročila od strani gg. gostilničarjev se priporoča

FRANC BARZELLINI

- - zalagatelj - -

Zobozdravniški ateljè

Adolf Koll

Gorica, Corso Vitt. Eman. št. 11

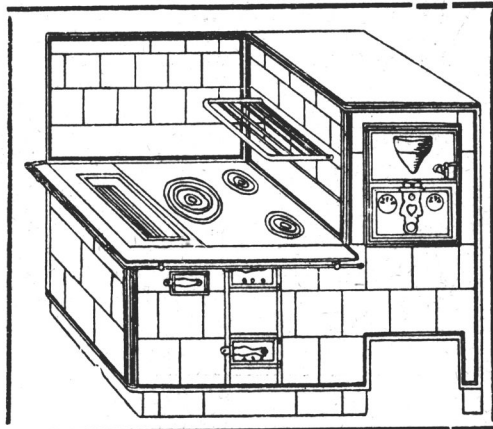
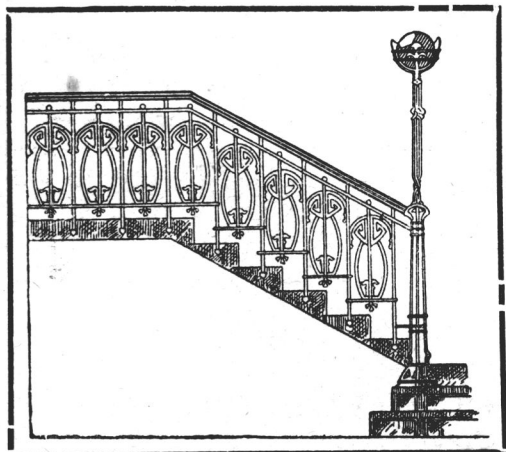
posluje od 9 do 12 dop.

in „ 2 „ 5 pop.

JOSIP ŠTRUKELJ

GORICA, PIAZZA CRISTO št. 1

**PRIPOROČA SL. OBČINSTVU V
MESTU IN NA DEŽELI SVOJO**

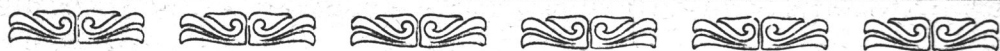
**STAVBNO KLJUČAVNIČARSKO
DELAVNICO.**

**IZVRŠUJEM VSA V STROKO
SPADAJOČA DELA NAJSOLID-
NEJŠE IN PO NAJNIŽJIH CENAH.**

TOVARNA SODOVKE

BRATA COSSOVEL

GORICA - Viale XXIV. Maggio št. 19.

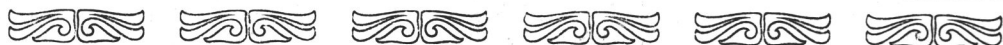
GOSTILNA

Josip in Pavla Kamenšček

▼ GORICI :-: na Kornu št. 8

streže z izbornim belim briškim, vipavskim in črnim vinom. — Kuhinja domača. — Gorka jedila ob vsakem času na razpolago. Snaga vzorna. — Prenosišče za tujce. — Sobe in postelje snažne.

**Zbirališče rojakov iz Go-
rice in iz naših hribov.**

Največja manufakturna trgovina v Gorici.

Največja manufakturna trgovina v Gorici.

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURE

RUGER VENUTI

GORICA - CORSO G. VERDI ŠT. 15

Bogata zaloga volne, domače in inozemske, tkanine, bombaževine za gospe in gospe, velika zaloga platna, perila vsake vrste. — Svila, žamet, perkal, batist, šifon, kreton itd. - Tepihi, linoleum, preproge, zavese, lana. — Volna, žima in perje za štramace, sploh vse blago za neveste. —

Cene zelo ugodne!

Cene zelo ugodne!

G. Culot Gorica

trgovina z galanterijo in igračami
v Raštelu št. 2

Specialitete: Nožne žoge, sandali in
potrebščine za turiste.

Klobučar L. Larise

Piazza Cavour št. 2 (prej Piazza Duomo).

Bogata zaloga navadnih in najfinejših
klobukov, mehkih in trdih, kap in slam-
nikov.

Cene nizke. — Postrežba točna.

Zadružna zveza

vpisana zadruga z omejeno zavezo

je osrednja organizacija vseh goriških zadrug.

Pisarna v Gorici,

Corso Verdi št. 32, I. nadstropje.

Uradije ob delavnikih od 8. do 12. predpoldne in od 3. do 5. popoldne. — Ob sobotah
in dnevih pred prazniki je urad popoldne zaprt.

Kuštrin & Marmolja - Gorica

Velika zaloga kolonijalnega blaga

Na debelo! - Gosposka ulica 25 - Na drobno!

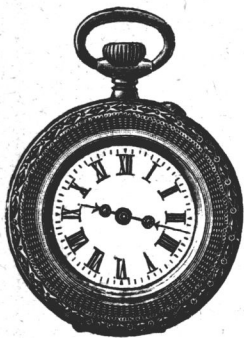
Blago vedno sveže vsled velikega prometa.
Pošilja po železnici. — Domača solidna
tvrdka. — Trgovci na deželi dobe znaten
popust.

Slovenska slikarja BRATA CEJ

v Gorici, Via Ascoli šte. 5.

Prevzemata vsa slikarska dela z oljem
in firnižem. Slikata spalne sobe, ku-
hinje, šolske zgradbe, cerkve itd. itd.

Delo krasno in okusno.

Pozor!

Kdor pošlje naprej 1 L 50 st., dobi po pošti
lepo knjigo s slikami žepnih in drugih ur z
jako potrebnim podučnim urarskim navodilom. — Prodajam tudi
20—30—40 let trajne ure. — Podrobnosti in cene se na željo
pismeno naznanijo.

Zagotavljajoč pošteno postrežbo se priporočam vdani

Ignacij Lapanja, urar,
pošta Podmelec št. 39.

TVRDKA

A. Drufovka v Gorici

V RAŠTELU ŠT. 3.

Zaloga usnja in čevljarskih potrebščin.

:: Zobozdravniški atelje ::

Robert Berka

mnogoletni asistent pri preznanem

— zobozdravniku dr. PIKLU —

sprejema v svojem ateljeju v Gorici, Via Dante 4 v jutranjih in popoldanskih urah.

STAVBENI MOJSTER

Izidor Nanut

v Gorici, Via Trieste 91.

Gradi nove hiše, kmetске in meščanske, cerkve, šole; popravlja stare hiše . . .

PRESKRBUJE NAČRTE IN PRORAČUNE.

. . . . DELO TRDNO IN LEPO. . . .

Uslužbeni najboljši domači zidarji.

Staroznana goriška knjigarna in papirnica

E. WOKULAT & Comp.

Corso Vittorio Em III. št. 9
(na vogalu ul. Barzelini).

Zaloga vseh pisarniških in fotografskih potrebščin, APARATI KODAK po tovarniških cenah. — Prodaja slovenske, italijanske, nemške in francoske časopise.

KAVARNA

„ADRIATICO“ v Gorici

na Travniku tik cerkve Sv. Ignacija

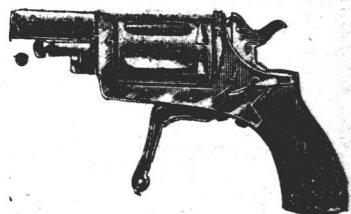
Postrežba z izvrstno kavo in likerji. Dnevno najnovejši časopisi. Biljard, šah, tarok itd. id. ZBIRALIŠČE UČITELJEV. — — — —

Za obilen obisk se priporočata

Nordig - Pečenko
lastnika.

J. Kerševani

v Gorici, Piazza Cavour 9, desno
(prej Piazza Duomo)

Največja zaloga dvokoles, šivalnih strojev, lovskih pušk, samokresov, streliva. Zaloga kmetijskih strojev, slamoreznic, plugov, stiskalnic, bran itd. iz najboljših čeških tovaren. **Cene najnižje.**

Lastna delavnica in popravljavnica.

Na debelo!

:: BRUNO SAUNIG - GORICA ::
Via Carducci 3 (nasproti Montu) Via Carducci 3

Na drobno!

Usnje, čevlarske in sed-
larske potrebščine. Vrvi
! Tržaški biči, bičevniki !

Glavno zastopstvo Ca-
valier-Crema. Sveče-ka-
- - dila - vosek - -

Tovarniška zaloga podpetnikov „PIRELLI“ na debelo. Nakupuje čehelni vosek po dnevnih cenah

Staroznana trgovina s klobuki
Josip Fon

... Gorica, Semeniška ulica (Via Seminario) št. 6 ...

Bogata izber navadnih in najfinejših

— klobukov za dečke in odrastle —

- - mehkih slamnikov in kap - -

Domača solidna tvrdka.

„GOSTILNA PRI KRANCU“

: v Gorici, na Senenem trgu :

Domača gostilna z izvrstnim domačim
belim in črnim vinom in izborno kuhinjo

— Postrežba domača — Snaga uzorna

— Na razpolago so konjski hlevi z ve-
— — — likim dvoriščem. — — —

Za obilen obisk se priporoča rojakom v mestu in
na deželi

Lojzka Kranc, gostilničarka.

GOSTILNA “PRI BELEM ZAJCU,” V GORICI.

Shajališče okoličanov in meščanov. Postrežba s svežimi
domačimi mrzlimi in gorkimi jedili ter z izvrstnim vipav-
cem, bricem, teranom in zelencem. :: Na razpolago je tudi
hlev za konje in shramba koles.

Za obilen obisk se priporoča

JOSIP MOLAR, RESTAVRATER.

Velika zaloga stavbnega in drugega lesa, suhih
desk in tramov vseh mer dolgosti in debelosti

VALENTIN RUDOLF v GORICI

Svoji k svojim! ➡ **VIA TRIESTE št. 15** ➡ Svoji k svojim!

Domača solidna tvrdka!

ČEVLJARSKA ZADRUGA V MIRNU PRI GORICI

EDINO DOMAČE PODJETJE TE STROKE IZDELUJE

„ADRIA“ ČEVLJE

VARSTVENA ZNAMKA. 23

- „ADRIA“ čevlji so lični in trpežni. Za izdelovanje
- „ADRIA“ čevljev se uporablja samo dobro, prvovrstno usnje po predvojnem načinu.
- „ADRIA“ čevlji so zbiti z lesenimi klinci in vsled tega trajni.
- „ADRIA“ čevlji so delani na kopito po novem običaju, vendar tako, da odgovarja širina in dolžina tukajšnjim potrebam. Čevljarska zadruga v M I R N U i z d e l u j e nad 150 vrst
- „ADRIA“ čevljev za vsak stan in vsako starost, od najkrasnejših po najnovešem običaju, do najmočnejših za delo v mokroti.
- „ADRIA“ čevlji so delani iz samega usnja, ter imajo usnjate pete.

**V Gorici se prodajajo „ADRIA“ čevlji edino v združni prodajalni
Corso Verdi 32 v hiši Centralne posojilnice niže ljud. vrta, desno.**